

Ministerul Educației al Republicii Moldova

Iulia IORDĂCHESCU Veronica ROȘCOVANU

Limba română

*Manual pentru clasa a **VII** -a
din școlile cu instruire în limba rusă*

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

CARTIER

Elaborat conform Curriculumului disciplinar în vigoare
și aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 321 din 28 aprilie 2016.
Editat din sursele financiare ale Fondului Special pentru Manuale.

Comisia de experți pentru ediția a III-a:
Emma Agachi, *profesoară, grad didactic superior*;
Ala Cornilov, *profesoară, grad didactic superior*;
Tatiana Gheorghîță, *profesoară, grad didactic superior*.

Comisia de experți pentru edițiile I, II:
Alexandra Barbăneagră, *doctor în pedagogie, conf. universitar*;
Tatiana Gheorghîță, *profesoară, grad didactic superior*;
Sofia Simionca, *profesoară, grad didactic I*;
Nina Pulbere, *profesoară, grad didactic I*;
Silvia Șilov, *profesoară, grad didactic I*;
Galina Talasimov, *profesoară, grad didactic I*.

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md
Suport juridic: Efrim, Roșca și Asociații
www.cartier.md

*Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și www.cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210.80.51
E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

Taxele poștale sînt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier educațional* este coordonată de Liliana Nicolaescu-Onofrei

Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Valentin Guțu
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Mircea Cojocaru
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Combinatul Poligrafic

Iulia Iordăchescu, Veronica Roșcovanu

LIMBA ROMÂNĂ

MANUAL PENTRU CLASA A VII-A DIN ȘCOLILE CU INSTRUIRE ÎN LIMBA RUSĂ
Ediția a III-a, iunie 2016

© 2016, 2011, 2006, Editura Cartier pentru această ediție.

Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sînt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Iordăchescu, Iulia.

Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 7-a din școlile cu instruire în limba rusă/ Iulia Iordăchescu, Veronica Roșcovanu;
Min. Educației al Rep. Moldova. – Ed. a 3-a rev. și adăugită. – Chișinău: Cartier, 2016 (Combinatul Poligrafic). – 192 p. –
(Colecția „Cartier educațional”, ISBN 978-9975-79-896-9).

9100 ex.

ISBN 978-9975-86-079-6.

811.135.1'243(075.3)

I-71

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Instituția de învățămînt _____

Manualul nr. _____

Anul	Numele și prenumele elevului/elevei care a primit manualul	Anul școlar	Starea manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

- Profesorul trebuie să controleze dacă numele elevului/elevei este scris corect.
- Elevii cărora le este destinat manualul nu trebuie să facă nici un fel de notații pe pagini.
- Rugăm ca manualele să fie păstrate cît mai îngrijit.
- Starea manualului se va înscrie folosind termenii: *nouă, bună, îngrijită, nesatisfăcătoare, proastă*.

CUPRINS

COPILUL ÎN FAMILIE

Lumina cărților. După Mihai Prepelită	7
Modul indicativ. Timpul trecut. Imperfectul	10
Evaluare	14
Băiatul și ghetetele. Povestire creștină	16
Prepoziția	19
Moștenirea. Poveste populară franceză	24
Utilizarea pronumelor personale la cazul dativ	27

COPILUL ÎN SOCIETATE

Doi prieteni mici. După Veronica Pod	31
Utilizarea pronumelor personale la cazul acuzativ	34
Prietenul. Liviu Damian. Dacă ai un prieten. Vasile Romanciuc	38
Utilizarea pronumelor personale în dativ și acuzativ	40
Despre tine și pentru tine	44
Pronumele negativ	47
Învață să fii responsabil! După V. Afteni ș.a.	50
Pronumele demonstrativ	52
Evaluare	54
Exemplul lui Iuliei Hasdeu – model modern sau depășit? Mihaela Cojușneanu	57
Adjectivul	59
Ani de liceu. După revista „Limba română”	64
Adverbul	67
Din istoria mijloacelor de informare	71
Modul imperativ	74
Evaluare	76
Un extraterestru pe internet. Din cartea „Supă de pui pentru suflet”	78
Modul participiu	81

MINIMUM MINIMORUM

Însănătoșire grabnică	84
Locuțiunile prepoziționale	87

COPILUL ȘI NATURA

Mărinimie. După Emil Gîrleanu	90
Modul conjunctiv. Timpul prezent	93
Evaluare	98

Omul și nesăbuiința lui. După Radion Cucereanu	100
Modul conjunctiv. Timpul trecut	102
Protejați-ne viața	106
Modul conjunctiv. Verbe reflexive	112
Legenda curcubeului	115
Modul condițional. Timpul prezent	118
<i>Evaluare</i>	120
Legenda vîntului. Legendă populară românească	122
Modul condițional. Timpul trecut	126
Meteorologie populară	129
Modul indicativ. Viitorul. Forme din limba vorbită	132

COPILUL ȘI CARTEA

Cele dintîi lecturi. După Mircea Eliade	136
Modul indicativ. Viitorul literar	139
Cinci pîini. După Ion Creangă	143
Modul indicativ. Viitorul literar (exersare)	145
Cinci pîini (partea a II-a). După Ion Creangă	148
Utilizarea structurilor de tipul: <i>îmi place, îmi plac</i>	151
Să mergem la bibliotecă	153
Gradele de comparație ale adverbilor	157

COPILUL ȘI UNIVERSUL PREFERINȚELOR

Celebra formație „Noroc”	160
Orchestra „Lăutarii” – talent și virtuozitate. Din presă	165
Interjecția	167
Fanii sportului	171
Conjuncții coordonatoare	174
Dacă riști – câștigi. Victoria Popescu	178
Conjuncții subordonatoare	180

COPILUL ȘI LUMEA

Muzeul de sub cerul liber. Gabriela Mărgineanu	184
Părțile principale ale propoziției	187

COPILUL ÎN FAMILIE

Oricine-ai fi,
cunoaște-ți rădăcinile!

Arborele genealogic

1. Citește îmbinările de cuvinte/expresiile.
Pronunță corect sunetele [d], [t], [n].
Alcătuiește enunțuri cu unele dintre ele.

A răspunde cu tristețe, a netezi pe cap,
a săruta îndelung, lacrimă neascultătoare,
teanc de cărți, despărțire grea, pentru nimic
în lume, a-i veni rîndul.

2. Citește enunțurile. Identifică sensul cu-
vintelor evidențiate.

Tudor **a netezit**
blana câinelui.

Mama își **mîngîie**
copilul.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evi-
dențiate.

- Colegii mei **se străduiesc** să ia note bune
la toate disciplinele.
- Bătrînul s-a oprit la izvor, a băut apă, ca
să-și potolească setea.
- În familie s-au educat 3 copii, Ion era
mezinul.
- Mama avea o privire **blîndă**.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

blînd – blîndețe
trist – tristețe
braț – a **îmbrățișa**
lung – **îndelung**
ascultător – **neascultător**

Sinonime

smolit = negricios
mărunțel = mic
braț = mînă
fiu = fecior

Antonime

întuneric ≠ lumină
des ≠ rar
blînd ≠ aspru
a se despărți ≠ a se **întîlni**

Diminutive

înalt – năltuț
slab – slăbuț
mărunt – mărunțel

Compară!

barbă – борода
a iubi – любить
soare – солнце
a se strădui – стараться

4. Citește textul. De ce mama l-a dat pe Mihai prin străini?

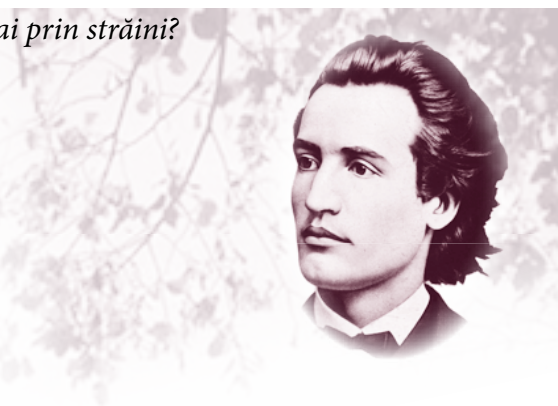
Lumina cărților

— De aici nu mai avem mult pînă la Cernăuți. Hai, Ralucă, ia-ți rămas-bun de la feciori...

Tatăl, înalt, bine făcut, cu barbă, **iși ținea** feciorii de mînă — în stînga era Șerban, năltuț și subțire, iar în dreapta Niculae, mărunțel, fraged și blînd. Din urma lor, mama Raluca, frumoasă, cu ochii mari și blînzi, **se străduia** să-și potolească durerea despărțirii, mîngîind cînd pe Iorgu, și el cam slăbuț, cînd pe Ilie, care **semăna** cu tata, blond și cu ochii albaștri, cînd pe Mihai, de jalea căruia inima mai-mai să-i sară din piept...

Raluca l-a îmbrățișat pe Mihai, cel mai mic dintre feciori, căruia îi venise rîndul să-și încerce norocul la vreo școală. Netezindu-i părul negru și des, i-a luat fețișoara smolită, arsă de soare, între palmele ei gingașe și l-a întrebat:

— De ce taci, fiule?... N-o mai iubești pe mama, că nu vrei să-mi răspunzi?

Mezinul **ținea** într-o mînă un teanc de cărți, iar cu cealaltă **se ținea** strîns de brațul mamei, **părea** că nu **voia** să se despartă de ea pentru nimic în lume...

— Ba da, mamă... Te iubesc mai mult chiar decît pe mine însumi... Dar de ce mă dați prin străini... De ce, mamă dragă?...

Mama îl sărută îndelung, apoi își șterse o lacrimă neascultătoare...

— Să-ți afli și tu un rost în viață, puiule, că poate lumina cărților te-a scoate din întuneric la un mal înflorit...

După Mihai Prepelită

Memorialul Ipotești

LEXIC

a se strădui – стараться

a potoli (durerea) – утолить (боль)

fraged – хрупкий

a mîngîia – ласкать

a îmbrățișa – обнять

a ține – держать

mezin – feciorul cel mai mic

teanc de cărți – cărți una peste alta

a netezi – погладить

blînd – ласковый

a afla un rost în viață – найти смысл жизни, обрести себя

REPRODU!

5. Citește textul pe roluri.

6. Recitește fragmentul în care:

- este descris portretul fizic al părinților/copiilor;
- se arată grija părinților pentru viitorul copiilor acestora;
- este descris momentul despărțirii dintre Mihai și mama sa;
- este redat dialogul dintre Mihai și mama sa.

Gheorghe Eminovici

6.1 Recitește fragmentul care te-a impresionat.

7. Găsește în text expresiile cu sensul:

a se despărți, a fi emoționat, a iubi mult,
a-l înstrăina, a găsi drumul în viață.

Raluca Iurașcu

7.1 Alcătuieste un enunț cu una dintre ele.

8. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

a) Despre familia cărui scriitor român se povestește în text?	d) Cine îi conducea?
b) Ce eveniment din viața acestei familii este descris?	e) Ce a întrebat-o Mihai pe mama sa la despărțire?
c) Arată motivul pentru care frații Eminovici plecau la Cernăuți.	f) Care a fost răspunsul?
	g) Ce te-a impresionat în acest text?

REZUMĂ!

9. Divizează textul în fragmente. Intitulează-le.

MODEL:

◆ Drumul spre Cernăuți	◆ Sentimentele copiilor
◆ Familia Eminovici	...
...	...

9.1 Povestește unul dintre aceste fragmente.

POȚI ÎNCEPE ASTFEL:

Era o zi de toamnă. Familia Eminovici mergea spre Cernăuți. Părinții doreau ca feciorul lor...

10. Formulează ideea principală a textului.

11. Caracterizează-o pe mama lui Mihai folosind informații din text.

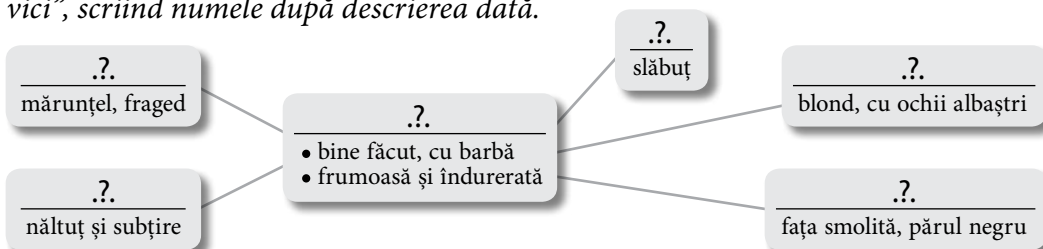
POȚI ÎNCEPE ASTFEL: Mama lui Mihai era o femeie frumoasă.
Avea ochii mari și plini de... .

12. Mihai pleacă la studii cuprins de tristețe. Cum crezi, de ce era trist? Argumentează.

REPERE

- ◆ Nu voia să învețe.
- ◆ Îl speria necunoscutul.
- ◆ Îi părea rău că pleacă de acasă.
- ◆ Varianta ta.
- ◆ Se despărțea de mama sa.

13. Completează, cu ajutorul textului, schema: „Miniarborele genealogic al familiei Eminovici”, scriind numele după descrierea dată.

14. Completează un dialog posibil cu Mihai Eminescu, care pleacă pentru prima dată de acasă.

— De ce ești trist, Mihai?
— ...
— Nu vrei să mergi la studii?
— ...
— Nici eu nu vreau să plec de acasă, dar trebuie să învățăm.
— ...
— Fără studii nu realizezi nimic în viață.
— ...

15. Examinează arborele genealogic împreună cu un coleg/o colegă și spuneți:

- câte generații sînt reprezentate în el;
- cine sînt reprezentanții fiecărei generații.

- 15.1** Improvizează cu colegul/colega un dialog despre familia lui Mihai Eminescu. Utilizează și informațiile din exercițiul 13, pagina 9.

MEDITEAZĂ!

- 16** Admitem că peste un anumit timp Mihai a trimis acasă o scrisoare. Presupune și scrie conținutul ei. (Lucrați în echipe.)

Scumpă, iubită mamă!
Mi se pare o veșnicie de cînd...

- 17.** Alcătuieste acasă arborele genealogic al familiei tale pe linia mamei/tatei. Drept model îți pot servi cele reprezentate în manual.

- 17.1** Prezintă-l colegilor.

CU OCHII ÎN PATRU!

REPERE Pe cine reprezintă:

- ◆ tulpina;
- ◆ ramurile de bază;
- ◆ ramurile tinere;
- ◆ coroana.

- străbunic(ă)
- bunic(ă)
- tată
- mamă
- unchi
- mătușă
- verișor (verișoară)
- nepot (nepoată)
- strănepot (strănepoată)
- soră (frate)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul indicativ. Timpul trecut. Imperfectul

CE FĂCEAM?

(Reluare din clasa a V-a)

- A. Compară!** În vacanță **am citit** (прочёл) o carte.
În vacanță **citeam** (читал) foarte mult.

- B. Să ne amintim!** Verbul la imperfect arată o acțiune trecută, neterminată în momentul la care se referă vorbitorul.

C. Verbe în -a, -î

A pleca	A se bucura	A hotărî
Eu plecam	Eu mă bucuram	Eu hotărâam
Tu plecai	Tu te bucurai	Tu hotărâai
El, ea pleca	El, ea se bucura	El, ea hotărâ
Noi plecam	Noi ne bucuram	Noi hotărâam
Voi plecați	Voi vă bucurați	Voi hotărâți
Ei, ele plecau	Ei, ele se bucurau	Ei, ele hotărâu

CU OCHII ÎN PATRU!

- pers. I sg. = pers. I pl.
- eu învăț**am** = noi învăț**am**
- eu cobor**am** = noi cobor**am**
- eu plec**am** = noi plec**am**
- eu mă bucur**am** = noi ne bucur**am**

Verbe în -ea, -e, -i

A tăcea	A merge	A veni
Eu tăce eam	Eu merge eam	Eu vene eam
Tu tăce ai	Tu merge ai	Tu vene ai
El, ea tăce a	El, ea merge a	El, ea vene a
Noi tăce eam	Noi merge eam	Noi vene eam
Voi tăce ați	Voi merge ați	Voi vene ați
Ei, ele tăce au	Ei, ele merge au	Ei, ele vene au

A se ține	A se duce	A se gândi
Eu mă ține am	Eu mă duce am	Eu mă gînde am
Tu te ține ai	Tu te duce ai	Tu te gînde ai
El, ea se ține a	El, ea se duce a	El, ea se gînde a
Noi ne ține am	Noi ne duce am	Noi ne gînde am
Voi vă ține ați	Voi vă duce ați	Voi vă gînde ați
Ei, ele se ține au	Ei, ele se duce au	Ei, ele se gînde au

CU OCHII ÎN PATRU!

- pers. I sg. = pers. I pl.
- eu tăce**am** = noi tăce**am**
- eu făce**am** = noi făce**am**
- eu ține**am** = noi ține**am**
- eu mă ține**am** = noi ne ține**am**
- eu mă gînde**am** = noi ne gînde**am**

D. Schema de recapitulare

Infinitivul	Terminația infinitivului	Imperfectul		Desinența imperfectului
a învăța	- a	eu învăța am	-	am
a coborî	- î	tu cobor ai		ai
a șede a	- ea	el, ea șede a	- e -	a
a trece e	- e	noi trece eam		am
a vorbe i	- i	voi vorbe ați		ați
a citi i	- i	ei, ele cite au		au

18. Scrie la imperfect verbele date între paranteze.

- Bunicii ... (a se strădui) să le dea părinților mei tot ce ... (a avea) mai bun.
- Unchiului Andrei îi ... (a plăcea) foarte mult să pescuiască.
- Bunica ... (a aștepta) scrisorile mele.
- Familia părinților mei ... (a fi) numeroasă.
- În familia Eminovici ... (a fi) 11 copii.
- Tanti Maria ... (a ști) multe cîntece populare.

19. Completează enunțurile, folosind verbele adecvate la imperfect.

- De aici nu mai ... mult pînă la Cernăuți.
- Mama ... părul negru și des.
- Mezinul ... într-o mînă un teanc de cărți.
- Mama Raluca ... să nu fie tristă.
- Mihai ... strîns de brațul mamei.
- Mihai ... cu mare tristețe de la mama sa.
- Tatăl ... feciorii de mînă.

(a avea, a se strădui, a fi, a ține, a pleca, a se ține)

20. Continuă enunțurile, folosind verbe la imperfect.

1) Acum nu mai joacă fotbal, dar ...	6) Când eram la bunici...
2) Când ai ajuns acasă, el ...	7) Când ne duceam la bibliotecă ...
3) Când era mică, ea ...	8) Pleca la învățătură, dar ...
4) Era foarte punctual, nu ...	9) Părinții aveau grijă și ...
5) Duminică, de obicei, noi...	10) De sărbători mama pregătea bucate, noi...

21. Scrie enunțuri după model:

(Eu) a fi la muzeu. → **Am fost** la muzeu. **Eram** la muzeu.

1) (Noi) a fi în vacanță.	...	...
2) (Ea) a fi la facultate.	...	...
3) (Voi) a fi la cafenea.	...	...

A pleca cu părinții. → Eu **plecam** cu părinții, tu cu cine **plecai**?

- 4) A cunoaște ora plecării. →
5) A merge la plimbare. →
6) A ține niște cărți. →
7) A asculta o melodie. →

Dacă **poate, ajută**. → Dacă **putea, ajuta**.

- 8) Dacă **nu înveți, nu ajungi** departe. →
9) Dacă îi **scriu** mamei, **aflu** toate noutățile. →
10) Ne **bucurăm** dacă **veniți** în vizită. →
11) Dacă **nu ești** atentă, **ai** probleme. →

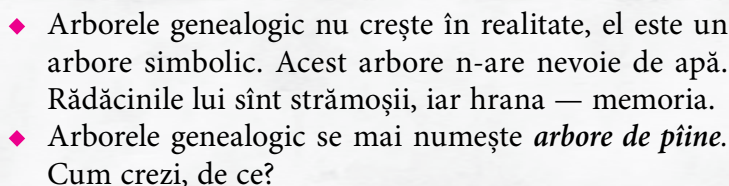
22. Povestește ce știi despre familia bunicului tău (după mamă/tată).

REPERE

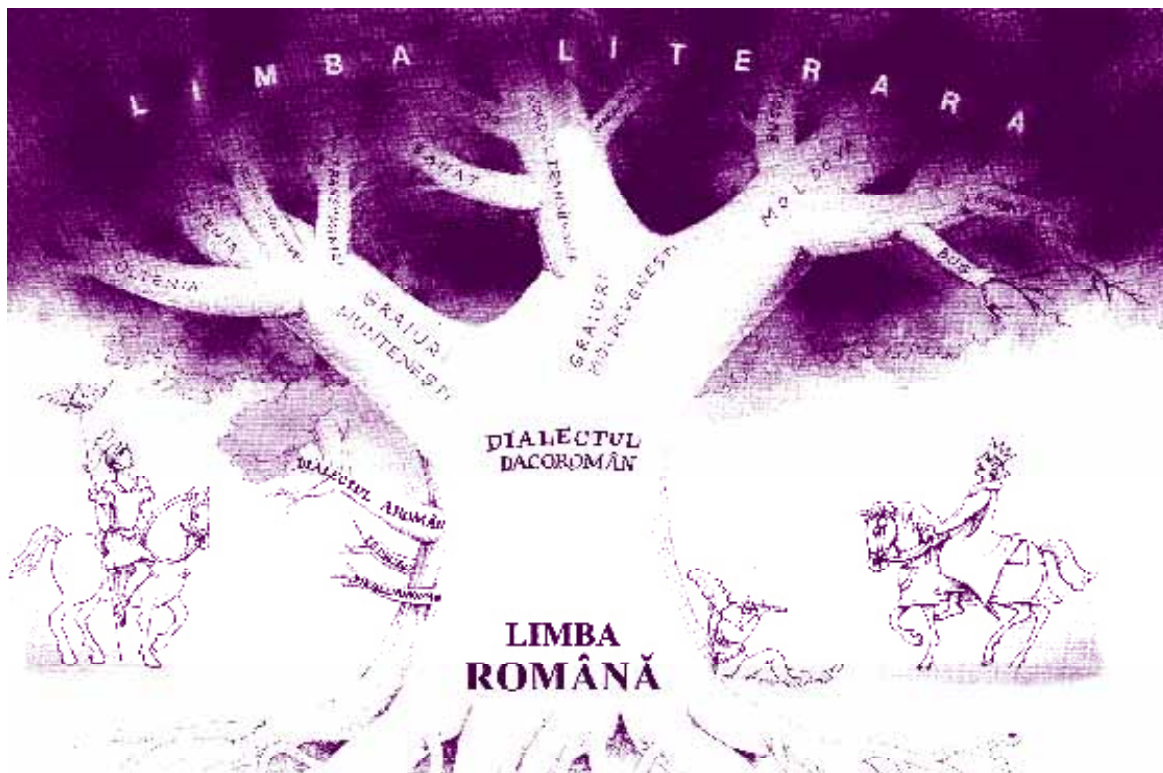
- ◆ cum se numeau membrii familiei;
- ◆ câți copii erau;
- ◆ cu ce se ocupau;
- ◆ prin ce a fost vestită familia etc.

INFORMEAZĂ-TE!

23. Citește informațiile. Spune care dintre ele ți-a trezit interesul. De ce?

-
- ◆ Arborele genealogic nu crește în realitate, el este un arbore simbolic. Acest arbore n-are nevoie de apă. Rădăcinile lui sînt strămoșii, iar hrana — memoria.
 - ◆ Arborele genealogic se mai numește **arbore de pîine**. Cum crezi, de ce?

24. Examinează arborele genealogic al Limbii Române. Prezintă-l.

25. Citește un fragment din poezia **Ideal** de Ion Vatamanu. Pe cine reprezintă frunzele, copacii?

Tu – o frunză,
Eu – o frunză.
Două frunze
Împreună
Cînd s-adună,
Știi ce fac?
— Un copac.
Ție ți-i drag,
Mie mi-i drag.

Un copac
Cu alt copac
Împreună
Cînd s-adună,
Știi ce fac?
— Un meleag.
...

25.1 Memorează fragmentul dat.

25.2 De ce este important să fie împreună: membrii unei familii, rudele, prietenii etc.?

26. Scriitoarea Ana Manole a dat o definiție proprie cuvîntului **părinți**. Alcătuiește și tu definiții asemănătoare pentru membrii familiei tale.

◆ Mama, tata – Pomul Vieții.

1. Încercuiește răspunsul potrivit.

1.1 Raluca Eminovici era ...

A. severă

B. grijulie

C. indiferentă

1.2 Mezinul, Mihai, avea ...

A. părul negru și des

B. părul bălai și bogat

1.3 În familia Eminovici erau ...

A. 7 copii

B. 8 copii

C. 11 copii

2. Scrie 4 cuvinte ce caracterizează familia lui Mihai.

3. Pune verbele dintre paranteze la imperfect.

... (a fi) odată un moșneag și-o babă. Moșneagul ... (a avea) o fată și baba ... (a avea) o fată. Fata babei ... (a fi) leneșă și rea la inimă. Fata moșneagului ... (a fi) frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă. Fata moșneagului la deal, fata moșneagului la vale; dintr-o parte ... (a veni) și-n alta ... (a se duce).
(După Ion Creangă)

4. Formulează 4 întrebări pe care i le-ai adresa lui Mihai Eminescu.

5. Scrie 5 enunțuri folosind cuvintele de mai jos. Utilizează verbele la imperfect.

a mîngîia, blînd, a îmbrățișa, mezin, a se strădui

6. Completează chestionarul cu date personale.

Numele, prenumele _____

Vîrsta _____

Locul nașterii _____

Naționalitatea _____

Adresa _____

Ocupația _____

Părinții _____

Frații, surorile _____

Bunicii _____

7. Recitește mottoul subiectului studiat. Comentează, în 3-4 enunțuri, sensul acestuia.

Oricine-ai fi, cunoaște-ți rădăcinile.

8. Scrie un eseu, din 5-6 enunțuri, cu tema:

Pomul se ține cu rădăcinile, iar omul cu neamurile.

Istории interesante despre familie

1. Citește. Pronunță corect diftongii. Alcătuiește enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

A lucra pe degeaba, **ghete foarte frumoase**, **a pierde vremea**, a termina toată treaba, mâini lucrătoare.

Podul casei

Pod

Ghete

Bascheți

2. Citește enunțurile. Compară și explică sensul cuvintelor/îmbinărilor de cuvinte evidențiate.

- { Am trecut Dunărea peste **podul** de la Giurgiu.
- { În fiecare toamnă bunicul pune nucile **în podul casei**.
- { Afară suflă un **vînt** rece.
- { Tata **a vînturat** grîul.
- { Paharul e **plin** cu suc.
- { Băiatul merită ghetele **pe deplin**.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

veste – a vesti – vestit
refuz – a refuza – refuzat
merit – a merita – meritat
rușine – rușinat – rușinos
vînt – a vîntura
plin – deplin

Sinonime

a privi = a se uita
din nou = iarăși
vreme = timp
apoi = pe urmă

Antonime

bucurie ≠ tristețe
a se urca ≠ a coborî
blînd ≠ aspru
harnic ≠ leneș

Compară!

nou – новый
a vedea – видеть
leneș – ленивый
categoric – категорически

Structuri

Îmi aminteam cu drag...
Această întâmplare...
Era o zi de vară...
De obicei, tatăl venea cu...
Desigur, aceste întâmplări...
Consider că fiecare om are...

Băiatul și ghetete

Într-un sat era un om vestit pentru hărnicia sa. Dar, pe cât de muncitor era tatăl, pe atât de leneș era fiul. Într-o zi fiul îi spune tatălui său:

— Tată, am văzut niște băieți cu ghetete noi, foarte frumoase, aș vrea și eu așa ghetete.

— Măi băiete, dacă ai munci și tu puțin, ți-aș da bani, dar așa, pe degeaba, nu e drept.

A plecat supărat băiatul, dar tare își dorea ghetete noi. A doua zi s-a dus iar **la** tată-său, dar acela l-a refuzat din nou. Când a mai venit și a treia zi, tată-său i-a spus:

— Văd că nu scap de tine! Eu am treabă **în** grădină, dar tu du-te **în** pod și vîntură grîul. Pe urmă îți dau bani să-ți cumperi ghetete.

N-a mai putut de bucurie băiatul, s-a urcat repede în pod, dar nu prea voia să muncească. S-a culcat **în** fîn, a dormit, după care a început să strige:

— Gata, tată, am vînturat tot grîul, dă-mi repede banii!

— Nu-ți dau! a răspuns omul categoric. Ți-am spus să vînturi grîul, nu să pierzi vremea!

A plecat băiatul, dar nu putea înțelege de unde știa tata că el n-a vînturat grîul! Probabil, l-a văzut dormind. Așa că după ce s-a urcat **în** podul casei, a început să-l urmărească în loc să lucreze. S-a uitat un timp la tatăl său care muncea, apoi s-a dus **în** grădină.

— Tată, am terminat toată treaba. Acum îmi dai banii?

— Ești un leneș și un mare mincinos! Dacă nu te apuci de lucru, nu mai vezi ghetete.

A văzut băiatul că nu se poate altfel, s-a urcat **în** pod și a început să vînture grîul. Dar, cum a băgat lopata **în** grîu, a găsit ascunsă o pereche de ghetete. Erau exact cum își dorea.

S-a bucurat băiatul, dar i s-a făcut rușine... A vînturat tot grîul, acum simțea că merită ghetetele pe deplin.

Din culegerea „Cele mai frumoase pilde și povestiri creștin-ortodoxe”

LEXIC

vestit – *sin.*: renumit, cunoscut

degeaba – *sin.*: în zadar

a refuza – отказать, отвергнуть

pod – чердак

a scăpa de cineva – избавиться от кого-то

a vîntura – проветять

fîn – сено

a merita – заслужить

rușine – стыд

REPRODU!

4. Citește textul pe roluri.

5. Citește fragmentul în care:

- este descris tatăl;
- se spune despre dorința feciorului său.

6. Recitește enunțurile în care se spune:

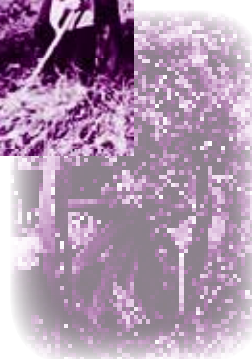
- ce a făcut băiatul în podul casei;
- cum a găsit băiatul ghetele.

6.1 Recitește enunțul care corespunde imaginii din dreapta.

7. Răspunde la întrebări:

- a) Care era dorința băiatului?
- b) De ce tatăl său a refuzat să-i dea bani?
- c) Ce trebuia să facă băiatul pentru a-și îndeplini dorința?
- d) De unde știa tatăl că băiatul său nu a vînturat grîul?
- e) De ce totuși băiatul a vînturat grîul dacă a găsit ghetele?

8. Reprodu textul, răspunzînd la întrebările de mai sus.

REZUMĂ!

9. Alcătuieste întrebări, pe baza textului, care ar indica: timpul, locul, cauza acțiunii.

9.1 Propune colegului tău de bancă să răspundă la întrebările formulate.

10. Alcătuieste planul textului din propoziții enunțative.

11. Așază în ordine logică ideile principale ale textului. Redă fragmentul care conține ideea: „Lucrul terminat”.

Feciorul supărat

Un om vestit

A treia încercare

Găsirea ghetelor

„Lucrul terminat”

Odihna băiatului

Ghete meritate

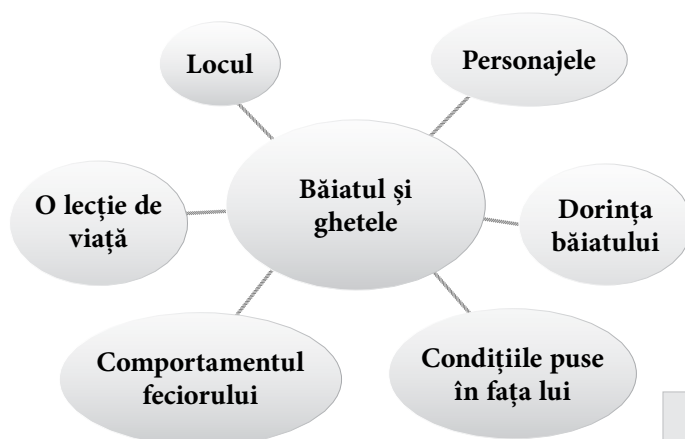
12. Propune un alt titlu.

12.1 Argumentează titlul propus.

13. Citește/scrie din text enunțurile care exprimă ideea principală a textului.

14. Povestește un fragment la dorință. Utilizează cuvinte de la rubrica **Cu ochii în patru!**

15. Redă textul pe baza reperelor:

CU OCHII ÎN PATRU!

- harnic
- leneș
- blind
- egoist
- agresiv
- mincinos
- deștept
- binevoitor
- ascultător
- mărinimos
- insistent
- străduitor

16. Caracterizează-l pe băiat. Vezi și cuvintele de la rubrica **Cu ochii în patru!**

17. Demonstrează, pe baza textului, că tatăl băiatului este un om înțelept.

18. Un proverb italian spune: „Mama iubește duios, iar tata cu înțelepciune”. Ce tangențe are acest proverb cu mesajul textului?

MEDITEAZĂ!

19. Continuă dialogul dintre tată și fiu.

- Tată, aș vrea și eu niște ghețe frumoase.
- Dacă ai munci, ți-aș cumpăra.
- ...

20. Ce s-ar fi putut întâmpla dacă tatăl băiatului nu ar fi avut răbdare?

20.1 Relatează o întâmplare asemănătoare.

21. Ce proverb se potrivește conținutului textului studiat? Argumentează.

- Așa tată, așa fiu.
- Cum îți vei așterne, așa vei dormi.
- Munca are rădăcini amare, dar fructe dulci.

22. Cum ai fi procedat tu în locul băiatului?

23. Ce ai învățat din întâmplarea descrisă în text?

23.1 Propune un alt sfârșit pentru textul dat.

24. Povestește o întâmplare interesantă despre/din familia:

- ta;
- prietenilor tăi;
- bunicilor tăi;
- unor personaje/personalități.

24.1 Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

25. Citește informația de mai jos. Cum crezi, de ce adolescentul avea probleme cu tatăl său?

Mark Twain primise o scrisoare de la un adolescent care i se plîngea că părinții săi nu-l înțeleg. Scriitorul i-a răspuns astfel: „Aveți răbdare. Când aveam 14 ani, tatăl meu era atît de prost, încît îl suportam foarte greu. Când am împlinit 21 de ani, am fost uimit să constat cît de deștept a putut deveni acest om”.

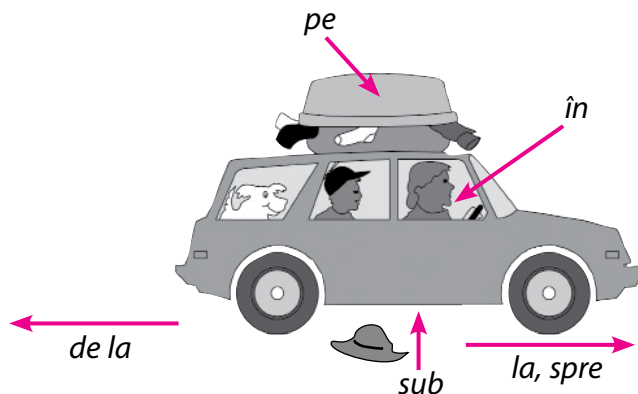
CU OCHII ÎN PATRU!

- adolescent – юноша
- a suporta – терпеть
- a uimi – удивлять

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Prepoziția

A.

B. Exemple de utilizare

Verb	Prepoziție	Substantiv
Intru	în	liceu, școală, clasă, bibliotecă, magazin, apartament
Rămîn	în	stație, oraș, apartament, clasă, curte, țară, Franța
	la	facultate, bibliotecă, teatru, universitate, birou
Urc	în	autobuz, troleibuz, microbuz, mașină, tren, taxi, tramvai
	la	etaj(ul) patru, etaj(ul) zece
Ies	din	liceu, școală, clasă, bibliotecă, magazin, apartament
	în	oraș, parc, centru
	de la	teatru, prieteni, cinematograful
Cobor	din	autobuz, troleibuz, microbuz, mașină, tren, taxi, tramvai
	la	stația Mircea cel Bătrîn, (prima) stație, (această) stație, stația terminus
	de la	etaj(ul) patru, ultimul etaj
Vin	în	Chișinău, România, sat, ospetie
	din	
	la	liceu, bibliotecă, facultate,
	de la	bunici, părinți, Ungheni
Plec	în	Franța, Egipt, Israel, Rusia, oraș, țară, centru
	din	
	la de la	liceu, magazin, bibliotecă, Paris, Madrid, Kiev
	spre	bibliotecă, liceu, magazin, casă, Orhei, Bălți, Ocnița
Merg	la spre	liceu, bibliotecă, teatru, Cahul, farmacie, universitate
	în	Bulgaria, Italia, oraș, parc, excursie
Fug	pe	stradă, bulevard, trotuar, pod
	spre	stație, liceu, casă, facultate
	după	troleibuz, microbuz, autobuz

26. Memorizează replicile date.

- A. – Mergi **la** bibliotecă?
– Nu, merg **la** teatru.
- B. – Rămii **în** clasă?
– Da, rămîn **în** clasă.
- C. – Coborîți **la** prima stație?
– Da, cobor **la** prima.
- D. – Plecați **în** Franța?
– Da, plec **la** Paris.
- E. – Vii **din** România?
– Nu, vin **din** Bulgaria.
- F. – Mergi **la** liceu?
– Da, merg **spre** liceu.
- G. – Când ieși **de la** teatru?
– Tîrziu.
- H. – Ele fug **spre** stație?
– Da, se grăbesc **la** cinema.
- I. – Urcați **la** etajul patru?
– Nu, urc **la** etajul trei.
- Î. – Plecați **la** magazin?
– Nu, plec **spre** casă.
- J. – Vii **de la** Glodeni?
– Da, **de la** părinți.
- K. – Mergeți **în** parc?
– Da, **în** Parcul Catedralei.
- L. – El intră **în** magazin?
– Da, să ia pîine.
- M. – Rămîneți **la** universitate?
– Doar pentru o oră.
- N. – Pleci **la** bibliotecă?
– Nu, vin **de la** bibliotecă.
- O. – Mergem **în** oraș?
– Da, mergem **în** parc.

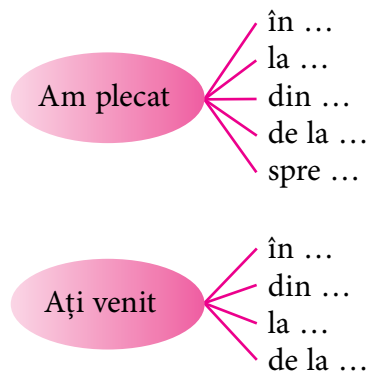
27. Alege dintre paranteze prepozițiile.

- 1) Eu merg (la, în) liceu dimineața.
- 2) Feciorul a urcat (în, din) pod.
- 3) Tata s-a dus (în, după) grădină.
- 4) Noi mergem (la, în) Italia la festival.
- 5) Ne întâlnim (la, spre) bibliotecă.
- 6) Întâmplările (în, din) copilărie sînt de neuitat.
- 7) Mama pleacă mîine (în, la) Bălți.
- 8) Astăzi nu plecăm (la, în) excursie.

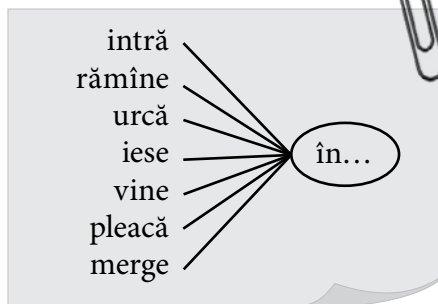
28. În locul spațiilor libere utilizează prepozițiile adecvate.

- 1) ... familie sîntem trei copii.
- 2) Eu și cu sora mea mergem ... liceu, iar fratele nostru mai mic pleacă ... grădiniță.
- 3) El vine ... bibliotecă tîrziu.
- 4) ... vacanță vom merge cu familia ... Poiana-Brașov.
- 5) Fug ... trotuar ca s-o ajung pe colega mea.
- 6) Mergi ... parc în orice duminică?
- 7) Vom rămîne ... Franța timp de un an.
- 8) Noi plecăm ... Orheiul Vechi cu prietenii.

29. Alcătuieste enunțuri pe baza reperelor. Te poate ajuta și rubrica **Cu ochii în patru!**

CU OCHII ÎN PATRU!

30. Privește fotografia. Descrie relațiile dintre membrii acestei familii.

- 31.** Citește „definiția” dată pentru mama. Alcătuieste definiții similare pentru membrii familiei tale.

Mama = Eternitatea zîmbind în fotografie.

Mama = Sufletul pereche.

Mama = Îngerul meu păzitor.

- 32.** Citește aforismele. Alege unul dintre ele și comentează-l.

- ◆ Cel mai fericit om din lume e acela care are părinți și copii buni.
(Confucius)
- ◆ Părinții prea buni pricinuesc pieirea copiilor.
(Proverb francez)
- ◆ Copiii au mai multă nevoie de modele decît de critici.
(Joseph Joubert)
- ◆ La chinezi există trei feluri de iubiri firești pentru părinți: cea mai înaltă este de a-i ajuta, a doua de a nu-i supăra și ultima de a-i suporta.
(Confucius)

- 32.1** Recitește ultimul aforism. Ce fel de iubire a manifestat băiatul din textul studiat față de tatăl său? Argumentează.

- 32.2** La rîndul său, ce fel de iubire a manifestat tatăl față de feciorul său? Argumentează.

- 33.** Citește poezia. Memoreaz-o.

Frumoasă și dulce...

de Simion Ghimpu

Frumoasă și dulce
Pe lume poveste –
Eu sînt,
Tu ești,
El, ea este.

Frumos și dulce
Pe lume cînt –
Noi sîntem,
Voi sînteți,
Ei, ele sînt!

- 33.1** Poți spune că familia ta este o **frumoasă poveste**? De ce?

Istории interesante despre familie

1. Citește versurile lui Constantin Dragomir. Numește membrii familiei. Spune cui îi sînt dragi toți și toate?

Mi-i dragă mămica,
Drag și tătîcul.

Mi-i dragă bunica,
Drag și bunicul.
Sora și fratele,
Luna și soarele –
Dragă **mi-i** dragă
Lumea întregă.

2. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

Dă-**ne** → avere
→ ...
→ ...

Să-**mi** → îndepliniți
→ ...
→ ...

Dați-**le** → voce
→ ...
→ ...

3. Citește enunțurile. Observă nuanțele de sens ale cuvintelor evidențiate.

{ Feciorii **s-au uitat** atent la tatăl lor.
Nu e bine că **ai uitat** de părinți.

{ Am **o rugăminte** către tine.
Am spus o **rugă** către Domnul.

{ De ce nu știm să ne iubim **părinții**?
Părintele Ioan este un om cult.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

hotărîre – a hotărî – hotărît
împărțire – a împărți – parte
întrebare – a întreba – întrebător
moștenire – a moșteni – moștenitor
rugă – rugăminte – a ruga
a avea – avere

Sinonime

a zice = a spune
geam = fereastră
hrană = mîncare
fericit = mulțumit
hotărîre = decizie
a atîrna = a agăța
voce = glas

Antonime

a căuta ≠ a găsi
bucurie ≠ tristețe
viață ≠ moarte
a răspunde ≠ a întreba
înainte ≠ înapoi
mereu ≠ niciodată

Diminutive

pui – puișor
mare – mărișor
vierme – viermișor

Structuri

Trebuie să-i ascultăm pe părinți...
Părinții nu se aleg, deoarece...
Vreau să le exprim recunoștința...
Trebuie să fim recunoscători...
Grija față de părinți e o datorie...
Numele bun al familiei tale...
Vine un timp cînd trebuie să întoarcem...

4. Tradu:

- a) Дедушка оставил мне большое наследство.
- b) Ты выполнила просьбу родителей?
- c) Канарейка вылетела из клетки.
- d) В гнезде было трое птенцов.
- e) Меня удивило его поведение.

5. Citește textul și spune care a fost prima rugămintă a tatălui.

Moștenirea

L-au rugat feciorii pe bătrînul lor tată să **le** împartă averea cît mai este în viață.

Tatăl le-a răspuns:

— Înainte de a vă împărți ceea ce am adunat o viață întreagă, să-**mi** îndepliniți o rugămintă.

— Cu plăcere, tată! au exclamat frații. Poruncește!

— Găsiți-**mi** un cuib cu pușori, zise el.

Feciorii s-au privit mirați unii pe alții. Unul din ei spuse:

— Am văzut un cuib chiar în livada noastră. Pușorii sînt mărișori.

— Bine, a zis tata. Luați-i din cuib, puneți-i într-o colivie și atîrnați-o la fereastră. Mult au plîns părinții-păsări, căutîndu-și pușorii. Mai tîrziu au auzit vocile lor și au văzut colivia la fereastră. Bucuria părinților nu mai avea margini! Au început să **le** aducă de mîncare: muște, viermișori...

Tata, privind păsările, **le** spuse feciorilor:

— Uitați-vă ce fac părinții. La cîte am renunțat și noi, părinții voștri, ca să vă punem pe picioare și să vă creștem mari.

— O, tată, noi știm și nu vom uita aceasta niciodată. Împarte-**ne** averea și vei trăi fericit împreună cu noi pînă la adînci bătrîneți.

— Dați-**mi** o săptămînă pentru a mă gîndi.

În timpul acestei săptămîni puii încercau să zboare prin colivie, iar părinții **le** aduceau de mîncare. La sfîrșitul săptămînii feciorii l-au întrebat pe tata:

— Ce hotărîre ai luat?

— Mai faceți-**mi** un serviciu. Prindeți părinții-păsări și puneți-i în colivie în locul puilor. Dacă puii **le** vor aduce hrană părinților, eu vă împart chiar acum averea mea.

Nici un pui nu s-a apropiat măcar o dată de colivie.

— Ei bine, a zis bătrînul, dați-**le** drumul păsărilor, că vor muri de foame. Iar în ce privește moștenirea, veți avea-o după moartea mea.

Poveste populară franceză

LEXIC

moștenire – наследство

avere – *sin.*: bogăție

a împărți – *sin.*: a da

a îndeplini – выполнить

rugămintă – просьба

a porunci – *sin.*: a ordona

cuib – гнездо

mirat – *sin.*: uimit

colivie – клетка

bucuria nu avea margini – безграничная радость

a renunța – *sin.*: a se lipsi

a pune pe picioare – поставить на ноги

serviciu – услуга

REPRODU!

6. Citești textul pe roluri.

7. Citește:

- prima rugămintă a tatălui;
- a doua rugămintă a tatălui;
- fragmentul în care se vorbește cum au fost găsite păsările-pui;
- hotărîrea tatălui cu privire la împărțirea averii.

8. Găsește în text răspunsuri la întrebări:

- Ce doreau feciorii?
- Ce-au făcut păsările-părinți când și-au văzut puișorii în colivie?
- Ce i-au promis feciorii tatălui lor?
- Cum au avut grijă păsările-pui de părinții lor?
- Cînd vor primi feciorii moștenirea bătrînului tată?

9. Găsește în text echivalentele expresiilor de mai jos. Alcătuiește enunțuri cu unele dintre ele.

Cît mai trăiește

A nu uita nicicînd

Bucurie foarte mare

A trăi mult

REZUMĂ!

10. Împarte textul în fragmente logico-semantic. Intitulează-le.

11. Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează titlul propus.

12. Povestește succint fragmentul preferat.

13. Încenați povestea.

14. Caracterizează-l pe bătrînul tată pe baza conținutului textului.

15. Modifică textul: transformă vorbirea directă în vorbire indirectă.

MODEL:

◆ L-au rugat feciorii pe bătrînul lor tată să **le** împartă averea cît mai este în viață. Tatăl **le**-a răspuns:
— Înainte de a **vă** împărți ceea ce am adunat o viață întreagă, să-**mi** îndepliniți o rugămintă.

◆ L-au rugat feciorii pe bătrînul lor tată să **le** împartă averea cît mai este în viață. Atunci, tatăl **le**-a răspuns că, înainte de a **le** împărți averea, îi roagă să-**i** îndeplinească o rugămintă.

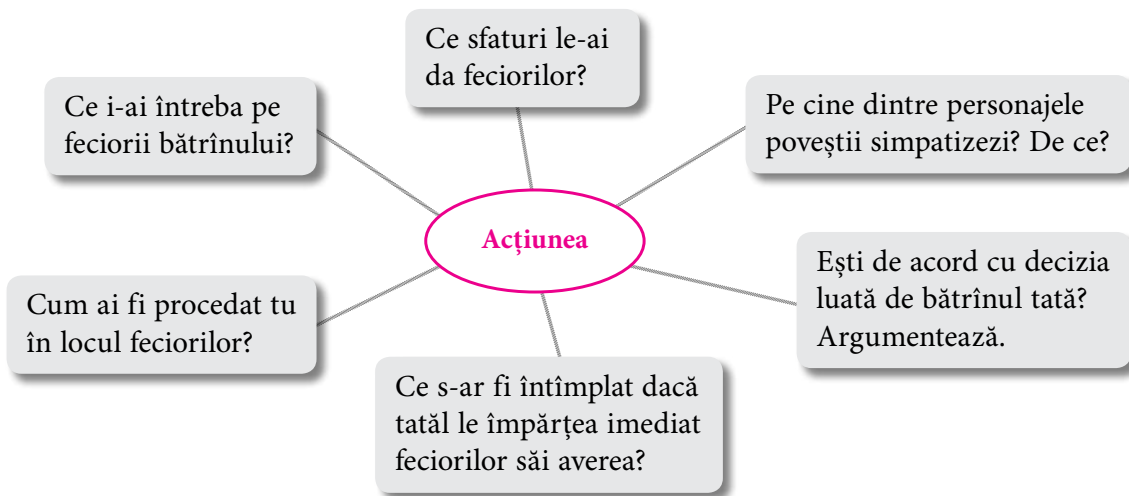

MEDITEAZĂ!

16. Privește imaginile. Ce a vrut tatăl să le demonstreze fiilor săi când a închis în colivie păsările-pui, apoi păsările-părinți?

17. Ești de acord cu graba feciorilor de a împărți averea? Argumentează.
18. Alcătuieste un alt sfârșit al poveștii.
19. Enumeră unele obligații pe care trebuie să le aibă copiii față de părinții lor.
20. Pornind de la mesajul textului, răspunde la întrebările propuse în schemă.

21. Povestește o întîmplare din/despre familie (întîmplări adevărate, din filme sau din cărți). Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

REPERE

- ◆ Locul întîmplării.
- ◆ Timpul.
- ◆ Personajele.
- ◆ Problema/conflictul.
- ◆ Rezolvarea problemei.
- ◆ Concluzia.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea pronumelor personale la cazul dativ

Numărul	Cazul nominativ	Cazul dativ		Exemple de utilizare
		Formele		
		accentuate	neaccentuate	
Singular	eu	mie	îmi, mi, mi-, -mi, -mi-	Mie îmi trebuie ajutorul tău. Mi s-a oferit o carte rară. Ștefan mi -a dăruit o agendă. Nu- mi mai telefona!
	tu	ție	îți, ți, ți-, -ți, -ți-	Nicoleta îți dă pixul. Ți s-a spus să telefonezi acasă? Ți -a plăcut spectacolul? Ți -am îndeplinit rugămintea. Nu- ți face griji.
	el, ea	lui, ei	îi, i, i-, -i, -i-	Lui îi sînt dator. Ei îi poruncesc, nu ție ! Tatălui i s-a îndeplinit rugămintea. I -am spus adevărul. Nu- i datorez nimic.
Plural	noi	nouă	ne, -ne, ne-, ni, ni-, -ni-	Nouă ne place vacanța. Dați- ne caietele! Ei ne -au telefonat aseară. Ni s-a atras atenția. Ni -l prezinți pe prietenul tău?
	voi	vouă	vă, vă-, -vă, v-, -v-, vi, vi-, -vi-	Vouă vă citesc anunțul. Vă împart chiar acum averea. Aducîndu- vă o veste bună, v-ați bucurat. V -au spus noutatea? Am plecat, lăsîndu- vi -l pe Trezor în grijă.
	ei, ele	lor	le, le-, -le, -le-, li, li-, -li-	Lor le aducem mulțumiri. Copiilor le este dor de mama. Le -am adus bagajele de la gară. Dă- le această carte. La școală li se cere să fie atenți. Am înțeles că li -i frică.

22. Descoperă pronumele personale accentuate și neaccentuate „ascunse” în cuvintele ce urmează:

televizor, fetei, feciorilor, viață, a împărți, miere, frații, copile, liniște, mirați, vise, colivie, păsările, nimic, neam, bătrîneți, puii, moștenirea.

MODEL: livadă → livadă

23. Identifică în text și citește câteva enunțuri care conțin pronume personale la cazul dativ. Pune întrebarea **cui?** și răspunde la ea.

MODEL: — Găsiți-**mi** un cuib cu puișori, zice el. → Cui să-i găsim un cuib cu puișori?
Mie să-**mi** găsiți un cuib cu puișori.

24. Completează enunțurile cu pronume personale la cazul dativ.

- 1) Am să le scriu ... o felicitare.
- 2) Mi-a zis că ... va telefona mâine.
- 3) Doar ... trebuie să vă mulțumesc pentru susținere.
- 4) ... îmi va aduce cartea cerută.
- 5) Mama ... citea povești în fiecare seară.
- 6) Mihaela ...-a spus noutatea.
- 7) Tata nu ...-a împărțit feciorilor averea.

25. Răspunde la întrebări, folosind pronume personale neaccentuate.

Ce vrei să-**mi** povestești? → Vreau să-**ți** povestesc o parabolă.

- 1) Ce să-**ți** aduc din Franța? →
- 2) Ce **le**-a spus tatăl feciorilor săi? →
- 3) Puteți să-**mi** aduceți cartea? →
- 4) **Le**-ați trimis scrisoarea? →
- 5) **Vă** place expoziția? →

26. Modifică enunțurile după model.

Eu **ți**-am răspuns la mesaj. → Noi **v**-am răspuns la mesaj.

- 1) Tu **mi**-ai răspuns la telefon. →
- 2) Eu **îți** mulțumesc pentru surpriză. →
- 3) Ea **îți** transmite salutări. →
- 4) Tu **mi**-ai trimis o carte. →
- 5) El **ți**-a adus o invitație. →

27. Alcătuieste enunțuri, folosind cuvintele de mai jos. Utilizează și pronume personale la cazul dativ.

Moștenire, rugămintă
săptămână, a porunci.

Avere, cuib,
serviciu, a împărți

28. Citește expresiile. Reține-le. Alcătuieste expresii după model și cu alte pronume neaccentuate în dativ: **i-**, **ni-**, **vi-**, **li-**.

(Nu) **Mi**-i

- sete
- somn
- frig
- bine
- dor
- frică

(Nu) **Ți**-i

- foame
- cald
- rău
- drag
- urât
- indiferent

- 28.1 Încadrează unele expresii în enunțuri.

28.2 Alcătuieste minidialoguri cu expresiile date.

MODEL:

— Mamă, **ți**-e foame?
— Nu, nu **mi**-e foame. **Mi**-e sete.

— Copii, **vi**-i dor de mama?
— Desigur, **ni**-i dor.

INFORMEAZĂ-TE!

29. Citește textul și continuă ultimul gând.

Cel mai prețios fruct

Un tată avea trei feciori. Într-o zi, el le-a spus:
— Luați fiecare câte o pungă de galbeni. Plecați prin lume și căutați cel mai prețios fruct. Care mi-l va aduce va primi jumătate din bogăția mea.

Cînd feciorii s-au întors, tatăl l-a întrebat pe fiul mai mare:

— Mi-ai adus cel mai prețios fruct?

Feciorul răspunse:

— Cel mai prețios fruct e acela care-i mai dulce. Eu ți-am cumpărat struguri.

— Mulțumesc, fiule, bun fruct ai adus.

Veni rîndul feciorului mijlociu.

— Cel mai scump fruct e cel ce se capătă greu. Am fost în străinătate și am adus fructe rare: banane, portocale, mango.

— Și fructele tale sînt bune, zise tatăl.

Apoi îl întrebă pe mezin:

— Tu, feciorașule, ai venit cu mîinile goale?

— Adevărat, m-am întors cu mîinile goale.

Însă banii nu i-am dat pe vînt. M-am dus la învățătură. Trei ani profesorii m-au învățat multe. Roadele culese nu se văd, ele sînt în inima și mintea mea. Și aceste fructe sînt scumpe.

Tatăl s-a bucurat:

— Ai adus cel mai prețios fruct! Meriți să fii răsplătit, deoarece...

Folclor

29.1 Spune, ce asemănări și ce deosebiri sînt între textul „Moștenirea” și „Cel mai prețios fruct”?

29.2 Care este, în opinia ta, cel mai prețios fruct? Argumentează.

29.3 Citește enunțurile ce conțin pronume personale la cazul dativ. Încadrează pronumele date în alte enunțuri.

30. Citește afirmațiile. Care dintre ele au tangențe cu textul „Moștenirea”? Argumentează.

- ◆ Un tată hrănește zece fii și zece fii nu pot hrăni un tată.

(Proverb armenesc)

- ◆ La tată zgîrcit, fiu risipitor.

(Proverb)

- ◆ Un tată i-a dat fiului său o vie, iar fiul nu i-a dat tatălui său un strugure.

(Proverb armenesc)

- ◆ Tatăl adună paiele ca aurul, fiul risipește aurul ca paiele.

(Proverb românesc)

31. Un proverb nipon zice:

La porumbei există omagiul celor trei ramuri – se spune că puii de porumbei stau cu trei ramuri mai jos decît porumbeii bătrîni, pentru a le dovedi respectul lor. Prin ce se manifestă stima față de părinți în familia ta?

31.1 Ce tradiții legate de respectul față de părinți există la ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari? Argumentează.

COPILUL ÎN SOCIETATE

Oricine-ai fi, să știi că

fără prietenie nu există viață adevărată!

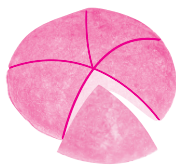
Prietenie adevărată

NOTA BENE!

1. Citește expresiile. Pronunță corect sunetele [d], [t]. Alcătuieste enunțuri cu expresiile evidențiate.

A **nu-și aduce aminte**, a nu lua în seamă, a împărtăși o soartă crudă, **a exprima recunoștință**, a-l cuprinde somnul.

2. Citește enunțurile. Identifică sensul cuvintelor evidențiate.

Dan **a împărțit** pîinea în cinci bucăți.

Ana **se grăbește** la școală.

3. Citește cuvintele. Fii atent la accente.

{ el se ridică – встаёт.
el se ridică – встал.

{ ea cîntă – поёт.
ea cîntă – спела.

{ ea se plimbă – гуляет.
ea se plimbă – гуляла.

- 3.1 Alcătuieste enunțuri cu cuvintele de mai sus.

Familii de cuvinte

suflet – **însuflețit** – **neînsuflețit**
despărțire – despărțit – **nedespărțit**
mișcare – mișcat – **nemișcat**
noapte – a **înnopta** – **înnoptat**
drept – a **îndrepta** – **îndreptat**
parte – a **împărți** – **împărțit**
a dormi – a **adormi** – **adormire**

Ss

Sinonime

prieten = amic
soartă = destin
mătușă = tanti
credincios = devotat

Av

Antonime

întunecos ≠ luminos
uscat ≠ umed
ultim ≠ prim
prieten ≠ dușman
credincios ≠ necredincios
recunoștință ≠ nerecunoștință

Diminutive

cățel – cățeluș
băiat – băiețaș

Cc

Compară!

a linge – лизать
somn – сон
jalnic – жалкий
cortegiu – кортеж
trup – труп

Structuri

Mulțumesc pentru ajutor...
E frumos din partea ta să...
Este cel mai ... din ciți...
Pot să te ajut...
Un prieten bun este...

4. Citește textul și spune ce trăsături de caracter avea băiatul.

Doi prieteni mici

Era o noapte întunecoasă și o ploaie rece cădea pe suprafața pământului. În stradă ședea tăcut un băiat îmbrăcat în zdrențe. De lângă el se ridică un câine slab, lingându-i mâna.

Băiețușul a scos din sân o bucățică de pâine neagră și uscată, a împărțit-o și bucata cea mai mare i-a dat-o cățelușului. Mîncînd, se gîndea că era ultima lor hrană. Băiatul era slab și palid. Nimeni nu-l lua în seamă. Toți se grăbeau spre casele lor, unde îi așteptau lumina, căldura și hrana.

Fiind obosit, capul îi căzu pe piept și somnul îl cuprinse. Dormi puțin. Pe pământul rece cîinele și copilul, lipiți unul de altul, împărțeau soarta lor crudă. Băiatul avea vreo șase ani, iar de părinți nu-și mai aducea aminte, deoarece nu-l cunoscuse niciodată. Avea o mătușă rea, care îl bătea mereu, dacă nu aducea bani de la cerșit.

Băiatul își amintea cum într-o zi, mergînd pe stradă, văzu un câine mort de foame și de oboseală. I s-a făcut milă de el. S-a apropiat și i-a întins o bucată de pâine. Cîinele o mîroși și, lacom, o termină în cîteva clipe, iar ochii lui jalnici priveau spre băiețuș, parcă exprimîndu-și recunoștința. De atunci au rămas prieteni nedespărțiți...

Zorile sărutau noaptea. Tot orașul se trezea. Pe drum, lucrătorii mergeau vorbind între ei. Deodată, unul s-a oprit vîzînd un copilaș

mic care dormea. L-a strigat. El nu răspunse. A alergat spre el, smulgîndu-i un cearșaf rupt, care îi ținea loc de plapumă. Stătea nemișcat, iar brațele sale țineau cățelușul drag...

Peste trei zile, o căruță transporta corpul neînsuflețit al copilașului, iar în urma cortejiului mergeau trist credinciosul cățeluș împreună cu două femei bătrîne. Cînd groapa a fost astupată, cîinele scoase un urlet dureros, apoi se lungi pe mormînt. Trecătorii miloși l-au chemat, i-au aruncat pâine, dar el nu s-a mișcat din loc. A doua zi, un domn bine îmbrăcat, trecînd pe acolo, făcu observație paznicului că a lăsat să pătrundă în cimitir, pe morminte, cîini flămînzi. Paznicul a tăcut; după ce a plecat domnul, el a luat supărat trupul cîinelui, ducîndu-l în altă parte.

Cine ar fi putut fi mai credincios băiețușului?

După Veronica Pod

LEXIC

zdrențe – лохмотья

din sân – из-за пазухи

a împărți – делить

a se grăbi – спешить

a cuprinde – sin.: a îmbrățișa

a împărtași – разделять

a cuprinde – aici: склонять
ко сну

a cerși – a cere de română

lacom – ненасытный

recunoștință – sin.: mulțumire

a smulge – вырвать

cearșaf – простыня

plapumă – одеяло

credincios – преданный

urlet – вой

paznic – сторож

a pătrunde – sin.: a intra

REPRODU!

5. Citește enunțurile în care:

- se arată bunătatea băiatului;
- este descris băiatul;
- se descrie întâlnirea dintre băiețuș și cățeluș.

6. Citește fragmentul în care se arată devotamentul cățelușului.

7. Citește fragmentul care te-a impresionat.

8. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.

- Unde locuia băiatul?
- Cu cine a împărțit el ultima bucată de pâine?
- Cum era băiatul?
- Ce ocupație avea?
- Cum s-au făcut prieteni băiatul și cățelușul?
- Cine l-a condus pe băiețuș pe ultimul drum?
- Compară băiatul din imagine cu cel din text. Ce au ei în comun?

Pablo Picasso „Băiatul cu câinele”

9. Răspunde la întrebarea din finalul textului.

10. Formulează 2-3 întrebări proprii pe baza textului și propune colegului tău/colegei tale să răspundă la ele.

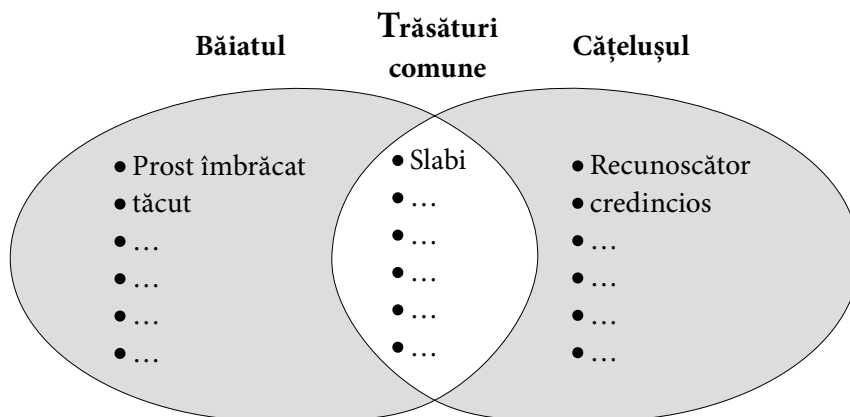

REZUMĂ!

11. Alcătuieste planul textului din propoziții enunțative.

11.1 Redă conținutul textului pe baza planului alcătuit.

12. Completează schema cu trăsături fizice și morale ale băiețușului și ale cățelușului, folosind textul.

12.1 Caracterizează un personaj la alegere.

13. Propune un alt titlu pentru textul dat.

13.1 Argumentează titlul propus.

MEDITEAZĂ!

14. Răspunde la întrebări:

- De ce băiatul i-a dat cățelușului bucata cea mai mare de piine?
- Cum crezi, ce s-a întâmplat cu părinții băiatului?
- Din ce cauză cățelușul a urlat dureros pe mormîntul băiatului?
- De ce textul se numește *Doi prieteni mici*?
- Ce asemănări și ce deosebiri sînt între textul dat și textul din manualul de limba română pentru clasa a V-a – „Leu, sau un cîine care a iubit”?

15. Construiește un alt final al acestui text.

16. Cum crezi, cine poate fi un prieten mai credincios? Argumentează.

17. Utilizează cuvintele de la rubrica **Cu ochii în patru!** și relatează cazuri similare despre o prietenie adevărată:

- între două persoane;
- între o persoană și un animal.

18. Povestește despre prietenul tău/prietena ta.

19. Continuă dialogul împreună cu colegul tău/ colega ta de bancă.

- Ai un prieten/o prietenă?
- Desigur. Dar tu?
- Și eu am.
- Cum crezi, ce calități trebuie să aibă un prieten adevărat?
- ...

CU OCHII ÎN PATRU!

credincios/oasă	onest/ă
binevoitor/oare	bun/ă
mărinimos/oasă	grijuliu/e
responsabil/ă	atent/ă
îngăduitor/oare	modest/ă
devotat/ă	blajin/ă
optimist/ă	cinstit/ă
blînd/ă	

20. Comentează, în 5-6 enunțuri, afirmația lui Aristotel: „Egalitatea este sufletul prieteniei”.

21. Citește sfaturile oferite de filozoful Kahlil Gibran. Folosește dicționarul român-rus. Cu ce afirmații ești/nu ești de acord? Argumentează.

Tot ce aveți mai bun în voi înșivă pentru prietenul vostru să fie;
Dacă el trebuie să cunoască refluxul mareei voastre, atunci să cunoască și fluxul;
Și la ce bun prietenul dacă îl căutați doar spre pierdere de vreme?
Căutați-l totdeauna pentru a vă trăi cu adevărat clipele,
Fiindcă-i rostul lui să vă umple nevoile, dar nu și vidul din voi...

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea pronumelor personale la cazul acuzativ

Numărul	Cazul nominativ	Cazul acuzativ		Exemple de utilizare
	Persoanele	Formele		
		Accentuate	Neaccentuate	
Singular	eu	(pe) mine	mă, -mă, m-, -m, -m-	Pe mine mă așteaptă colegii. Mă învinuiești? Văzîndu- mă, m- a salutat. Ei m- au întîlnit în stație. Întîlnitu- m- a cu drag.
	tu	(pe) tine	te, -te, te-, -te-	Pe tine te caută un prieten. Am venit pentru tine . Te -am ajutat că trebuia. Crezîndu- te , a greșit.
	el	(pe) el	îl, l-, -l	Cu el rezolvi orice problemă. Pe el îl invită la concurs. Îl înțeleg perfect. L -au întrebat tema de acasă. Văzîndu- l , s-a bucurat.
	ea	(pe) ea	o, -o, o-	Pe ea n-o cunosc. Despre ea nu știu nimic. O întîlnesc adesea. Am vizitat- o la spital. Invitînd- o la film, m- a refuzat.
Plural	noi	(pe) noi	ne, ne-, -ne-	Pe noi ne -au chemat la liceu. Spre noi vin niște cunoscuți. Ne ajutăm reciproc. Vizitîndu- ne , s-au liniștit. Ne -au invitat prietenii.
	voi	(pe) voi	vă, v-, -v-	Pe voi nu v- a întrebat nimeni? De la voi vin! Prietenii sînt la voi acasă. Vă ajută rudele? V -au vizitat nepoții?
	ei	(pe) ei	îi, -i, i-	Pentru ei am muncit! Pe ei îi așteaptă un viitor bun. Îi întîlnesc foarte des. I -au căutat peste tot. Văzîndu- i , ne-am bucurat.
	ele	(pe) ele	le, le-, -le	Cartea este la ele . Pe ele le ajută părinții. Le cunosc de la liceu. Le -au văzut împreună. Ajutîndu- le , ne-am făcut datoria.

22. Răspunde, în scris, la întrebări, utilizând pronume personale accentuate/neaccentuate.

MODEL: Cu cine a discutat? → A discutat **cu mine**.

1) Cu cine te întâlnești? →	6) Și-au amintit de ea ? →
2) Ai adus dicționarul pentru mine ? →	7) Pe noi ne va ajuta? →
3) A fost la spectacol cu tine ? →	8) De la voi sînt cadourile? →
4) De la cine aștepti colet? →	9) L-ați așteptat mult? →
5) Ați fost la ei în ospetie? →	10) Vă așteaptă directorul? →

23. Scrie replica lipsă, utilizând pronume personale neaccentuate la acuzativ.

A. — Cum te numești?	G. — ...
— ...	— Da, îl cunosc.
B. — Prietena te ajută la bucătărie?	H. — ...
— Da, ...	— Nu, ne așteaptă mîine.
C. — Îl aștepti pe colegul tău?	I. — ...
— Da, ...	— Desigur, îi întîmpinăm la ora 8 ⁰⁰ .
D. — O înțelegi pe profesoară?	Î. — ...
— Nu, ...	— Da, ne ajută mereu.
E. — Vezi arborii?	J. — ...
— ...	— M-a căutat insistent.
F. — Observi casele?	K. — ...
— ...	— Evident că îl cred.

24. Să ne amintim imperativul (clasa a V-a). Scrie după model:

Mă ajutați? → Ajutați-mă! Ajută prietenul! → Ajută-l!

1) Îl căutați? →	6) Întrebați elevii ! →
2) O întrebați? →	7) Invitați prietenii ! →
3) Ne rugați? →	8) Așteaptă profesoara ! →
4) Îi așteptați? →	9) Trăiește clipa ! →
5) Le vizitați? →	10) Aduceți caietele ! →

25. Modifică după model.

Ea mă așteaptă (pe mine). → Ea m-a așteptat.
Pe **tine te** apreciază toți. → Pe **tine te**-au apreciat toți.

1) Mă întreabă zilnic. →	4) Voi vă întîlniți azi? →
2) Eu îl văd pe amicul meu. →	5) Pe ei îi interesează discuția. →
3) Noi o întîlnim după lecții. →	6) Le înțeleg perfect. →

26. Citește. Alcătuiește dialoguri similare. Folosește verbele de mai jos.

MODEL:

— Te invit la teatru.	— Vă așteptăm în ospetie.
— Pe mine ?	— Pe noi ?
— Desigur.	— Da, pe voi .
— Dar pe ea ?	— Dar pe ei ?
— Și pe ea .	— Pe ei , nu.

a căuta
a vedea
a crede
a întreba
a vizita
a ajuta

CU OCHII ÎN PATRU!

La cazul acuzativ pronumele accentuate sînt precedate întotdeauna de o prepoziție:

pe	}	+ mine, tine, el, ea, noi, voi, ei, ele
cu, la		
de la		
despre		
pentru		
către		
spre		

EXEMPLE:

Pleci **la el**?
Vorbiți **cu mine**?
Ce faceți **pentru ei**?
Să mergem **spre el**.
Mi-a vorbit **despre tine**.
Veniți **de la noi**?
Ce crezi **despre ei**?
Merge **cu tine** în excursie?
Fratele ei vine **spre voi**.
S-au uitat **către mine**.

27. Alcătuiește 4-5 enunțuri cu pronume personale în acuzativ. Folosește și cuvintele învățate la această temă:

a se grăbi

a cuprinde

recunoștință

lacom

a se pătrunde

credincios

28. Construiește un dialog pe tema: „Prietenie adevărată”, utilizînd pronume personale în acuzativ și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

INFORMEAZĂ-TE!

29. Citește afirmațiile. Selectează una dintre ele al cărei sens l-ai putut verifica în relațiile cu prietenii tăi/prietenele tale. Adu argumente pro sau contra.

- ◆ Prietenii nu se cumpără cu bani.
(Proverb)
- ◆ Prietenia dublează bucuriile și înjumătățește necazurile.
(Francis Bacon)
- ◆ Prietenia rămîne oglindirea în alter ego.
(Constantin Brâncuși)
- ◆ O prietenie nu e adevărată dacă, măcar din cînd în cînd, nu e pusă la încercare și de o ceartă.
(Anton Pann)

30. Citește informația. Cum crezi, a reușit Veronica Pod să facă lumea mai bună prin publicarea acestor texte? Argumentează.

Tînăra autoare Veronica Pod (pe numele ei adevărat Vera Bahtalovschi) a reușit să editeze la Chișinău, în 1936, o cărțuție, în care erau incluse două nuvele: „Fiul cîmpului” și „Doi prieteni mici”. Avea la acea vreme doar 13 ani.

Prietenie adevărată

1. Citește îmbinările, pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele îmbinări.

Prieten credincios, jumătate de oră, stejar puternic, amintire tristă, așteptare lungă, a rămîne singur.

2. Citește enunțurile. Tradu-le în limba ta maternă.

- a) Dragoș a făcut lucrul **pe jumătate**.
- b) Elena taie pâinea **în jumătate**.
- c) Când greșește, vorbește cu **jumătate de gură**.
- d) Mihai a cumpărat **jumătate de litru** de lapte.
- e) Ana a mâncat doar **jumătate de măr**.

3. Continuă șirul de cuvinte, răspunzând la întrebări.

- a) Un prieten poate fi (cum?) onest, ...
- b) Prietenia adevărată este (ce?) o comoară, ...
- c) Rezultatele la învățătură pot fi (cum?) bune, ...
- d) Am nevoie de (ce?) liniște, ...
- e) Adesea îmi amintesc de (cine/ce?) mama, ...
- f) Prețuim în viață (ce?) omenia, ...
- g) Poți veni în ajutor (cum?) imediat, ...
- h) Ne putem întâlni (cînd?) mâine, ...

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

prieten – prietenie – prietenos
 a dăinui – dăinuire – dăinuit
 greu – greutate
 devotament – devotat
 frînt – înfrînt
 așteptat – neașteptat
 credincios – necredincios
 prietenie – a se împrietenii
 floare – a înflori

Sinonime

tăios = ascuțit
 a rămîne = a nu pleca
 mereu = pururi
 a dăinui = a trăi

Antonime

a veni ≠ a pleca
 ușor ≠ greu
 adevărat ≠ neadevărat
 puternic ≠ slab

Compară!

bogat – богатый
 a bate – бить

Structuri

Cred că un prieten adevărat...
 Pentru mine mai important e...
 Ca să ai un prieten adevărat...
 Prețuiesc cel mai mult...
 O prietenie nu e adevărată dacă...
 Prietenul bun se cunoaște la...
 Omul fără de prieteni e ca...
 Avînd prieteni, te simți...

4. Citește poeziile și spune: cu ce culoare asociezi starea sufletească a fiecărui personaj?

Prietenul

Prietenul care nu vine
cînd îl aștept și cînd mi-i greu
rămîne-abia pe jumătate
să dăinuiască-n pieptul meu.

.....

Rămîne abia pe jumătate
prietenul necredincios,
iar amintirea lui, tăios,
ca o aripă frîntă bate...

Liviu Damian

Dacă ai un prieten

Ești prietenilor pururi
Credincios –
Nu-i pe lume om ca tine
Mai frumos!

Ai pe lume un prieten
Devotat –
Nu-i pe lume om ca tine
Mai bogat!

Ca-ntre flori, între prieteni
Înflorești!
Ești puternic ca stejarul –
Cît trăiești!

Vasile Romanciuc

LEXIC

pururi – *sin.*: veșnic, mereu

devotat – credincios

stejar – дуб

jumătate – половина

a dăinui – *sin.*: a trăi

piept – грудь

amintire – *sin.*: aducere-aminte

tăios – *aici*: резкий

aripă – крыло

frînt – *sin.*: rupt

REPRODU!

5. Recitește poeziile. Redă, prin intonație, starea sufletească a personajelor.
6. Citește versurile:
- care conțin comparații;
 - în care se vorbește despre amintirea prietenului.
7. Citește strofa care ți-a plăcut cel mai mult.
8. Răspunde la întrebări:
- Cînd poți fi cel mai frumos om din lume?
 - Cînd putem spune că un om este bogat și puternic?
 - De ce prietenul eroului liric rămîne prieten abia pe jumătate?
 - Cu ce e comparată amintirea despre prietenul său?
 - Ce e mai bine: să fii un prieten credincios sau să ai tu un prieten devotat? De ce?

REZUMĂ!

9. Recitește în gînd poezia lui Vasile Romanciuc. Formulează ideea principală. Argumentează.
10. Selectează cîteva versuri din poezia „Prietenul” care îi pot servi drept titlu. Notează-l pe cel care îți place mai mult. Argumentează.
11. Pornind de la conținutul poeziei, descrie starea sufletească a eroului liric din poezia lui Liviu Damian.

REPERE

- ◆ Îi este greu sufletește.
- ◆ Se simte părăsit.
- ◆ Așteaptă ajutor.
- ◆ S-a frînt ceva în sufletul lui.

12. Ce au în comun și prin ce se deosebesc poeziile citite?
- 12.1 Memorează o poezie, la alegere.
13. Amintește-ți poezii despre prietenie, învățate la lecțiile de limba rusă sau limba străină. Se regăsește ideea din poezia „Dacă ai un prieten” de Vasile Romanciuc în poeziile învățate de tine? Argumentează.

MEDITEAZĂ!

14. Realizează portretul moral al „prietenului” din poezia lui Liviu Damian, folosind și cuvintele:
grijuliu, greu, bun, probleme, necredincios, prietenie, responsabil.
15. Poetul Vasile Romanciuc se adresează în poezie la persoana a II-a singular – **tu**. Modifică poezia în așa fel, încît să fie adresată la persoana a II-a plural – **voi**. Citește-o.
16. Ți s-a întîmplat ca prietenul tău/prietena ta să nu te ajute cînd ai avut probleme?
17. Ce calități apreciezi la prietenul tău/prietena ta? De ce?
18. Cum crezi, atunci cînd ai toate bunurile vieții, mai ai nevoie și de prieteni? De ce?
19. Cum consideri, care ar fi cele mai puternice prietenii? Citește variantele propuse, selectează una și argumentează.

Prietenii bazate pe:

unitate de interese

relații de egalitate

suferințe comune

toleranță reciprocă

devotament

bunătate

.....

interese materiale

20. Alcătuiți o listă de sfaturi utile, pentru a vă face prieteni. Lucrați în echipe.

MODEL:

- Discută cu un coleg/o colegă care are aceleași preocupări ca și tine.
- Fii sincer/sinceră.
- Ce ție nu-ți place ...
- ...

21. Comentează afirmația lui Victor Duță, aducând argumente pro sau contra: „Un prieten bun îți poate fi mai de folos, la un necaz, decât o rudă apropiată”. Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea pronumelor personale în dativ și acuzativ

(exersare)

22. Citește miniatura lui Spiridon Vangheli. Identifică pronumele personale în dativ și acuzativ. Alcătuieste enunțuri cu unele dintre ele.

Mîinile

Am două mîini și-s cu mine întotdeauna.
Cînd li-i frig lor, și mie mi-i frig. Dacă se înghipă, și pe mine mă doare. Ele mă spală pe față, eu le spal pe ele. Mîinile mă îmbracă în hăinuțe, eu le îmbrac în mănuși.

Desen de Igor Vieru

23. Transformă după model, apoi dezvoltă enunțurile:

- 1) Ea **mă** vede (pe mine). → Ea **m**-a văzut.
- 2) El **te** așteaptă (pe tine). →
- 3) Noi **îl** ajutam (pe el). →
- 4) Ei **mă** ascultă (pe mine). →
- 5) Voi **o** vizitați (pe ea) zilnic. →
- 6) Eu **vă** întreb (pe voi) ce să fac. →

24. Citește versurile și spune ce îți place ție.

Mie, ție, lor le place
Cîmp frumos cu flori de pace.
Mie-mi place **albăstrica.**
Ție-ți place **vișoria.**
Ei îi place **toporașul.**

Lui îi place **fluturașul.**
Nouă ne plac **florile.**
Vouă vă plac **culorile.**
Tuturor le place
Cîmp frumos de pace.

- 24.1 Înlocuiește versurile/cuvintele evidențiate cu altele. Citește versurile obținute.

- 24.2 Formulează întrebări pe baza poeziei. Propune colegilor să răspundă la ele.

MODEL:

Ție ce **îți** place? — **Mie** **îmi** place înghețata.
Vouă **vă** plac toporașii? — **Nouă** **ne** plac toate florile.

25. Completează enunțurile cu pronumele personale adecvate.

- 1) Pe tine ... iubesc toți.
- 2) Mă gândesc la ... mereu.
- 3) Informația de la ... mi-a fost necesară.
- 4) Mie ...-a povestit întâmplarea.
- 5) Mîine vom pleca în ospetie la
- 6) Cine s-a așezat lângă ...?
- 7) Mergi cu ... la teatru?

26. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronumele personale corespunzătoare. Vezi modelul.

I-am adus **prietenei** mele un cadou. → I-am adus **ei** un cadou.

- 1) Cadoul **mamei** era scump. →
- 2) Fapta **colegului** meu m-a uimit. →
- 3) Ajutorul **părinților** ne-a salvat. —
- 4) Sacoul **fratelui** său e de culoare verde. →
- 5) Zîmbetul **Elenei** ne fermeca pe toți. →

27. Transformă după model:

Poate să **mă** aștepte? → **Mă** poate aștepta?

- 1) Poate să **mă** ajute? →
- 2) Poate să **te** caute? →
- 3) Poate să **îl** cheme? →
- 4) Poate să **o** întrebe? →
- 5) Poate să **ne** conducă? →
- 6) Poate să **vă** viziteze? →
- 7) Poate să **îi** vadă? →
- 8) Poate să **le** întîmpine? →

28. Alcătuieste enunțuri pe baza reperelor, utilizînd pronume personale în dativ și acuzativ:

a spune, a zice, a răspunde, a explica, a aduce, a povesti, a demonstra, a mulțumi	}	+ pronume în cazul dativ (cui?)
--	---	---------------------------------

a invita, a căuta, a vedea, a aștepta, a vizita, a întreba, a ajuta, a crede, a iubi, a ruga, a saluta	}	+ pronume în cazul acuzativ (pe cine?)
--	---	--

29. Completează dialogul cu replicile lipsă. Utilizează și pronume personale în dativ și acuzativ.

- A. — Bună ziua, Tudor! Ai fost în vacanță la Sandu?
B. — ...
A. — **I**-ai cunoscut pe părinții **lui**?
B. — ...
A. — **Ți**-a plăcut vacanța la țară?
B. — ...
A. — Ai să-**l** inviți și tu pe **el** să-ți cunoască rudele?
B. — ...

30. Citește afirmațiile. Selectează una dintre ele și redactează un eseu. Utilizează și pronume personale în dativ și acuzativ.

- Dacă vrei să consideri pe cineva prieten, consideră-**l** pe acela care **ți**-e sprijin atât la durere, cât și la bucurie.
- Oricine ai fi, să știi că fără prietenie nu există viață adevărată.
- Pe părinți ni-**i** dă soarta, prietenii ni-**i** alegem singuri.

INFORMEAZĂ-TE!

31. Citește textul și spune ce asemănări există între textul dat și poezia „Prietenul” de Liviu Damian. Dar deosebiri?

Cei trei prieteni

Se povestește că un om a fost acuzat odată de o faptă pe care n-o făcuse. Pentru a scăpa de pedeapsă, cineva trebuia să depună mărturie că omul acesta este nevinovat. S-a dus el la cei trei prieteni pe care îi avea și i-a rugat ca, a doua zi, să meargă împreună cu el la judecător și să-l scape astfel de pedeapsă. A doua zi, primul prieten s-a scuzat că nu mai poate veni. Al doilea l-a urmat pînă la ușa tribunalului, însă acolo s-a răzgîndit și a făcut cale întoarsă. Cel de-al treilea prieten, pe care omul contase cel mai puțin, a intrat, a depus mărturie pentru el și l-a salvat, redîndu-i libertatea.

La fel se întîmplă cu fiecare dintre noi. Trei prieteni pe care îi avem în viață și care ar putea vorbi despre noi, așa cum sîntem cu adevărat, sînt averea noastră, rudele noastre și toate faptele bune pe care le-am făcut. Însă doar faptele noastre bune, cel de-al treilea prieten, ne urmează pretutindeni. De aceea, valoarea unui om se apreciază după faptele sale.

CU OCHII ÎN PATRU!

- acuzat – *sin.*: învinuit
- pedeapsă – наказание
- mărturie – *sin.*: declarație
- a scăpa – *aici*: избежать
- a conta – *sin.*: a se baza
- a reda – *aici*: вернуть

31.1 Cum ar putea vorbi despre fiecare dintre noi averea noastră?

32. Povestește colegilor tăi despre o faptă bună pe care ai făcut-o în ultimul timp, de care, sincer vorbind, ești mîndru.

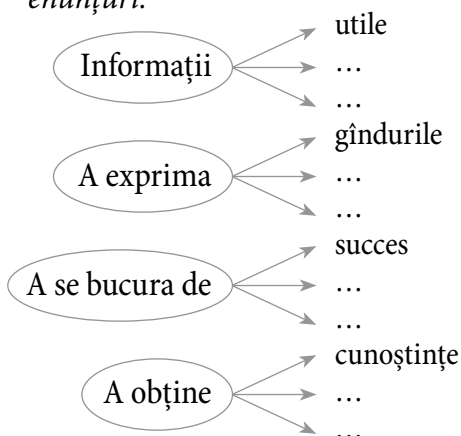
Copilul și drepturile lui

1. Citește îmbinările de cuvinte/expresiile. Alcătuiște enunțuri cu cuvintele evidențiate.

Fiecare copil, a frecventa școala, munci grele, a fi fericit, a rezolva probleme, **îngrijire necesară**, **a dezvolta talentele**, **a-și exprima părerea**.

2. Alcătuiște îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citiți enunțurile. Stabiliți sensurile cuvântului **drept**. (Lucrați în perechi.)

- Ca să ajungi la liceu, mergi **drept** înainte.
- Unghiul **drept** are 90°.
- În **dreptul** casei crește un nuc.
- Mă doare piciorul **drept**.
- Fratele meu își face studiile la facultatea de **drept**.
- După lecții merg **drept** acasă.
- Fiecare om are **dreptul** la viață.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

grijă – a îngriji – îngrijire
 curaj – a încuraja – încurajat
 responsabilitate – responsabil
 a proteja – protejat – protejare
 respect – a respecta – respectare

Sinonime

adult = matur
 divers = variat
 opinie = părere
 a proteja = a apăra
 sursă = izvor
 responsabilitate = datorie

Antonime

liber ≠ dependent
 egal ≠ inegal
 util ≠ dăunător

Compară!

informare – информирование
 în serios – всерьёз
 exploatare – эксплуатация
 declarație – декларация

Structuri

Sînt sigur că...
 Sînt absolut convins de...
 Fără îndoială că...
 Bineînțeles că...
 Nu sînt sigur de...
 Mă îndoiesc de...
 Probabil...
 Poate că...
 Respectă drepturile copiilor, căci...
 Nu încălca dreptul nimănui!

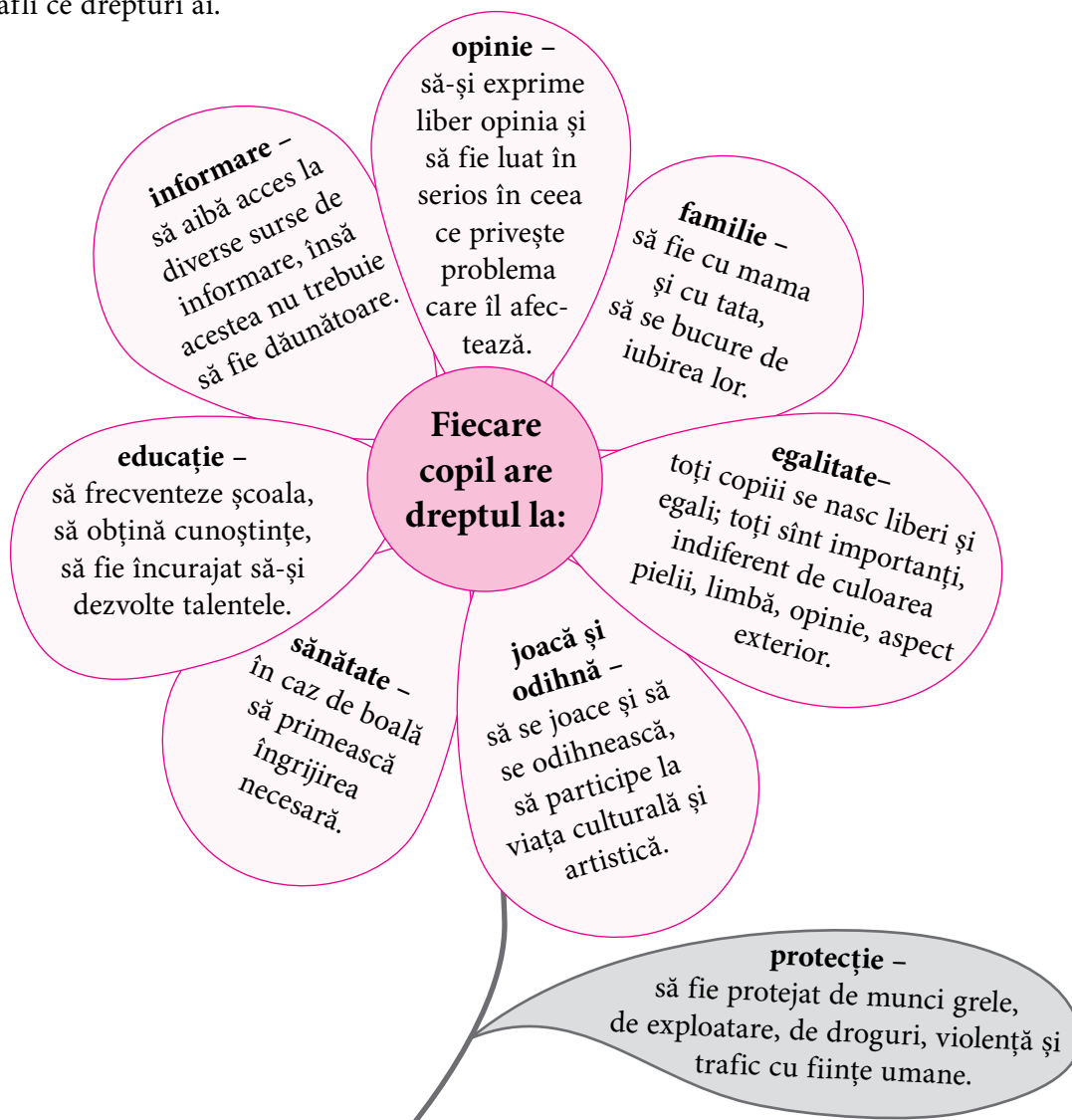
4. Citește informațiile și spune ce drepturi are fiecare copil.

Despre tine și pentru tine

Știi că ai drepturi?

Drepturile tale sînt ceea ce ți se permite să faci. Adulții trebuie să asigure respectarea lor. Dar nu uita că tu ai și anumite responsabilități față de alți copii și adulți.

Declarația drepturilor copilului a fost adoptată de către ONU la 20 noiembrie 1959. Citește ca să afli ce drepturi ai.

LEXIC

drept – право

a adopta – *sin.*: a accepta, a aproba

a afecta – *sin.*: a întrista

indiferent de... – независимо от...

aspect exterior – внешний вид

a frecventa – a merge regulat (la școală etc.)

dăunător – вредный

drog – *sin.*: narcotic

violență – lipsă de stăpînire în vorbe sau fapte

trafic – comerț ilicit

REPRODU!

5. Citește enunțul în care se vorbește despre:

noțiunea de drept;

Declarația drepturilor copilului;

importanța fiecărui copil.

6. Citește informația despre dreptul care:

- este cel mai important, în opinia ta;
- ți se respectă în totalitate;
- ți se încalcă mai des.

7. Răspunde la întrebări.

- Cînd a fost adoptată Declarația drepturilor copilului?
- De ce are nevoie un copil pentru a crește sănătos și fericit?
- Ce atitudine trebuie să aibă adulții față de opiniile copiilor?
- De ce au nevoie copiii în caz de boală?
- De ce fiecare copil trebuie să frecventeze școala?
- Cum trebuie să fie informațiile la care au acces copiii?
- De ce trebuie să fie protejat un copil?
- Bucurîndu-se de drepturi, ce nu trebuie să uite un copil?

8. Redă, la alegere, conținutul unei informații din exercițiul 4, pagina 44.

REZUMĂ!

9. Răspunde la întrebări, utilizînd și informații din text.

- Întotdeauna părinții îți ascultă părerea? Dacă nu, cum crezi, de ce?
- Care sînt jocurile tale preferate? De ce?
- Cum procedezi atunci cînd te simți rău?
- Ce talent ai/ai vrea să ai tu? Cum ți-l dezvoltî?
- Ce surse de informare utilizezi mai des? De ce?
- Cum crezi, muncind în curte, făcînd cumpărături, spălînd vesela, ești exploatat de părinții tăi?
- Îți ceri iertare atunci cînd îți dai seama că ai supărat pe cineva?

10. Cum crezi:

- ♦ de ce informațiile despre drepturile copiilor sînt plasate pe imaginea unei flori?
- ♦ care este scopul Declarației drepturilor copilului?
- ♦ cine este responsabil de respectarea drepturilor tale?

11. Completează chestionarul și discută cu colegii rezultatele obținute.

A. Consideri că în școala ta ți se respectă drepturile?	Da	Nu
B. Numește 3 drepturi ale copilului pe care le consideri mai importante.	_____	_____
C. Numește 3 drepturi care ți se respectă întotdeauna.	_____	_____
D. Numește 3 drepturi care ți se încalcă mai des.	_____	_____
E. Ai încălcat vreodată drepturile altor copii?	Da	Nu

12. Privește imaginile împreună cu colegul/colega de bancă și spuneți:

- ce drepturi ale acestor copii se încalcă;
- cine și cum i-ar putea ajuta.

MEDITEAZĂ!

13. Examinați imaginea și citiți informațiile de pe posterul realizat de către elevii de la Liceul „Dimitrie Cantemir” din Chișinău. (Lucrați în echipe.)

Ce este familia?

Niște persoane care locuiesc în aceeași casă?

Nu! Pentru mine familia înseamnă dragoste, atenție și grijă.

Alături de mama și de tata mă simt în siguranță. Părinții mă învață ce este bine și ce este rău, mă ajută să-mi formez caracterul.

Familia este cea mai mare comoară a vieții mele.

13.1 Despre respectarea căror drepturi este vorba în informația citită? Argumentați.

13.2 Ce înseamnă pentru fiecare dintre voi familia?

13.3 Pregătiți, după model, un poster pe tema: „Drepturile copilului”.

14. Fiecare copil trebuie să-și cunoască drepturile, însă nu trebuie să uite că are și anumite responsabilități. Spune ce obligații ai tu:

în familie;

la școală;

față de colegi.

Pronumele negativ

A. Compară!

- **Cine** a intrat pe aici? — **Ce** s-a întâmplat?
— **Nimeni**. — **Nimic**.

B. Pronumele negative arată lipsa persoanei (**nimeni**) sau a obiectului (**nimic**).

C.

Pronumele negative		Exemple de utilizare
(pe) cine?/ce?	(al) cui?	
(pe) nimeni	(al) nimănui	Nimeni nu m-a informat. Nu doresc nimănui rău.
(pe) nimic	–	Nu mă afectează nimic .
(pe) nici unul	(al) nici unuia	Nici unul nu te-a luat în serios? N-au acordat ajutor nici unuia ?
(pe) nici unii	(al) nici unora	Nici unii nu și-au făcut tema. Nu le-am încredințat taina nici unora .
(pe) nici una	(al) nici uneia	Nici una nu m-a felicitat. Nu i-am cerut sfatul nici uneia dintre prietene.
(pe) nici unele	(al) nici unora	Nici unele nu întârzie. Nu le-a plăcut nici unora opinia ta?

15. Alcătuiește enunțuri după model.

Pe masă nu este **nimic**.

Nici unul dintre colegi nu m-a ajutat.

A.

Pe masă		
Pe stradă		
În clasă		
Pe stadion		
Pe perete	<u>nu este</u>	nimeni
Lângă cinematograful		<u>nimic</u>
După scaun		
La cantină		
În fața blocului		

B.

<u>Nici unul</u>	dintre colegi nu i-a ajutat.
Nici unuia	<u>dintre colegi</u> nu m-a ajutat.
Nici unii	dintre ele nu le-a suris norocul.
Nici unora	dintre fete n-a renunțat.
Nici una	dintre oaspeți nu le-a fost trist.
Nici uneia	n-au îndrăznit să întrebe.
Nici unele	n-au reușit să răspundă.
Nici unora	nu i-a plăcut ideea mea.

16. Răspunde la întrebări, utilizând pronume negative.

MODEL: Ce-i acolo? Nu este **nimic**.

- 1) Ce aveți pentru acasă?
- 2) Pe cine aștepți?
- 3) Cine are un dicționar?
- 4) Cui îi trebuie ajutor?
- 5) Cui i-ai încredințat taina?
- 6) Cu cine ai vorbit?
- 7) Despre ce ai aflat?
- 8) Cui i-ai povestit despre aceasta?

17. Completează enunțurile după model.

MODEL: Am citit mai multe articole, dar nu mi-a plăcut **nici unul**.

- 1) Trebuia să scrii prietenilor lui, dar n-ai scris... .
- 2) A vrut să telefoneze vecinelor, dar n-a telefonat... .
- 3) Trebuia să discute cu toți profesorii, însă n-a discutat cu... .
- 4) Le-am întrebat pe toate, dar n-a putut răspunde... .
- 5) A invitat mai multe fete, dar n-a venit... .

18. Improvizați dialoguri după model.

A.

- Este cineva în parc?
- Nu e **nimeni**.
- Chiar **nimeni**?
- Absolut **nimeni**.

- Cine o să ne aștepte în stație?
- Ai întâlnit pe cineva la intrare?
- Cui i-a adus revistele?
- Te-a pedepsit cineva?
- Ai pierdut ceva?
- Ce ți-a spus profesorul?

B.

- Nici un turist nu s-a întors la timp?
- **Nici unul**.
- Nu-mi vine să cred. **Nici unul!**
- Din păcate, **nici unul**.

- Ai ajutat pe vreo colegă?
- Ai prezentat proiectul unui profesor?
- N-ai explicat nici unei colege problema?
- Ați găsit pe cineva dintre fete?
- Ți se încalcă drepturile?
- Ați cumpărat vreo casetă?

INFORMEAZĂ-TE!

19. Citește informația și spune care este scopul acțiunii de binefacere „Caravana de Crăciun”.

- ♦ Una dintre cele mai cunoscute acțiuni de binefacere din Republica Moldova este „Caravana de Crăciun”, care își desfășoară activitatea din anul 1997.
- ♦ „Caravana de Crăciun” pornește în ajunul sărbătorii. În această perioadă se vizitează mai mult de 30 de școli - internat și case de copii din toată republica.
- ♦ La Caravană participă întreprinderi, organizații, oameni cu inima mare, care doresc să aducă puțină bucurie copiilor lipsiți de dragostea părintească.
- ♦ Oricine se poate alătura „Caravanei de Crăciun”.

19.1 De ce drepturi sînt lipsiți copiii de la școlile-internat și casele de copii?

19.2 Tu ai vrea să participi la această acțiune de binefacere? De ce? Cum?

19.3 Ce acțiuni de caritate se desfășoară în școala sau în localitatea ta? Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

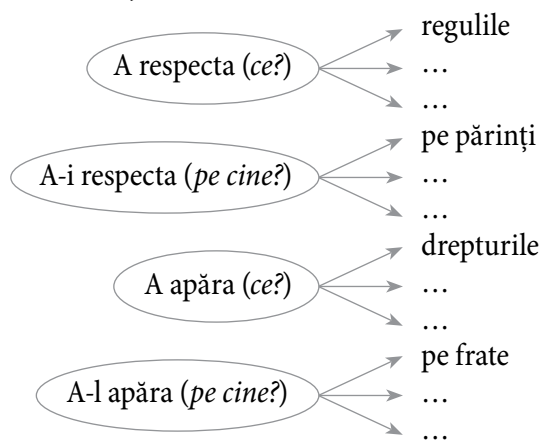
Drepturile și obligațiile copilului

1. Citește îmbinările de cuvinte/expresiile. Pronunță corect diftongii. Alcătuieste enunțuri cu unele dintre ele.

O zi grea, geanta colegei, persoane dragi, exploatarea copiilor, cu ocazia jubileului, sărbătoarea copiilor, oameni mărinimoși, a cunoaște drepturile.

2. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- Cine călătorește fără bilet plătește **amendă**.
- Cînd îmi fac temele, rog **să nu mă deranjeze** nimeni.
- Întotdeauna **soluționez** problemele cu ajutorul părinților.
- Dacă nu te tratezi la timp, **consecințele** sînt grave.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

a curge – a **de**curge
a vedea – a **re**vedea
a se comporta – comportament

Sinonime

nesimțit = needucat
consecință = efect
brutal = agresiv
soluție = rezolvare
a răsturna = a da jos
onoare = cinste

Antonime

a respecta ≠ a încălca
brutal ≠ amabil
responsabil ≠ iresponsabil

Compară!

a se enerva – нервничать
surpriză – сюрприз
conflict – конфликт

Structuri

Trebuie să-mi revăd comportamentul...
Mă deranjează comportamentul...
Fii responsabil de...
Nu încălca legea!
Ia te uită la el!
Ce neobrăzare!
N-ai cei șapte ani de-acasă!
Se poate oare...?
Regret!
Ce păcat!
Îmi pare rău.
Cer iertare.
Scuză-mă.
Din păcate...

Învăță să fii responsabil!

[1] Numele meu este Alexandru.

Am 13 ani.

Obişnuiesc ca lucrurile să decurgă de la sine, nu prea îmi pun întrebări de felul: ce fac și unde ajung? Dar am avut o experiență care m-a făcut să-mi revăd comportamentul. O să-ți povestesc și ție. Iar tu gândește-te cum ai fi procedat în locul meu.

[2] A fost o zi grea, am avut 7 lecții. Apoi, împreună cu colegii, am făcut curat în clasă. Mai târziu trebuia să merg la ziua de naștere a prietenului meu. I-am pregătit un cadou care, eram sigur, îl va bucura. Dar Cristina, colega mea, s-a grăbit și mi-a răsturnat geanta. Din ea a căzut cadoul. **Acesta** s-a făcut bucăți. Eu m-am enervat și ... mă gândeam cum să procedez:

- să-i spun brutal că este o nesimțită;
- să-i arunc și eu geanta, pentru ca să înțeleagă cum mă simt;
- să mă supăr tare pe Cristina, să nu mai vorbesc cu ea și să îi îndemn pe colegi să facă la fel;
- deși a stricat surpriza pentru prietenul meu, să nu-i spun nimic, ca să n-o supăr;
- să-i spun că m-a deranjat ceea ce a făcut și să o rog să fie mai atentă?

[3] Dar ce spune legea?

Injuria este înjosirea onoarei și demnității unei persoane prin acțiune, verbal sau în scris. Injuria se pedepsește cu amendă de la 126 pînă la 450 de lei.

[4] Mă întrebi cum să soluționezi un conflict în mod civilizat?

Desigur, prin comunicare, astfel ca apărîndu-ți drepturile să nu le încalci pe ale altora.

Iată doar cîteva sfaturi pentru o situație concretă:

- *explică* ceea ce te deranjează în comportamentul persoanei: „Mă deranjează muzica pe care o asculți. Nu pot să adorm...”;
- *exprimă-ți* emoțiile: „Sînt supărat...”, „Nu-mi place...”;
- *argumentează*: „Sînt obosit și vreau să dorm...”;
- *propune* o soluție: „Te rog, ai putea să asculți muzica în căști?”.

Cu toții avem diferite necesități și dorințe, pe care le putem realiza fără a înjosi alte persoane și a încălca legea. Este important să înțelegem că fiecare este responsabil pentru consecințele comportamentului său.

După V. Afteni ș.a.,
fragment din „Cartea ta de buzunar”

LEXIC

a decurge – происходить

a îndemna – призывать

a deranja – беспокоить

lege – закон

injurie – оскорбление

a înjosi – унижать

onoare – *sin.:* cinste

demnitate – calitatea de a impune respect

amendă – штраф

a soluționa – a rezolva o problemă dificilă

consecință – rezultatul unei acțiuni

REPRODU!

5. Citește enunțul în care se spune:

- cine este personajul central;
- unde trebuia să meargă băiatul după ore;
- ce a făcut Cristina.

6. Citește fragmentul în care se descrie:

- situația de conflict;
- comportamentul posibil al lui Alexandru;
- legea cu privire la injurie;
- cum putem depăși o situație dificilă.

7. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.

- a) Cine este Alexandru?
- b) Ce s-a întâmplat într-o zi la școală?
- c) De ce s-a enervat băiatul?
- d) Cum putea el să reacționeze la comportamentul Cristinei?
- e) Ce este injuria?
- f) Care sînt pașii de soluționare a unui conflict în mod civilizat?
- g) De ce fiecare copil trebuie să fie responsabil de comportamentul său?
- h) Cum crezi că a procedat totuși Alexandru?
- i) Propune un mod original de soluționare a conflictului dat.

8. Demonstrează, pe baza textului, că Alexandru a înțeles că trebuie să fie responsabil de acțiunile sale.

REZUMĂ!

9. Intitulează, cu o îmbinare de cuvinte, fiecare fragment numerotat.

10. Redă conținutul fragmentului al doilea.

11. Citești dialogul și spuneiți ce trăsături de caracter manifestă în acest caz Alexandru și Cristina.

- A. — Mi-ai răsturnat geanta!
- C. — N-am făcut-o intenționat.
- A. — Mi-ai stricat cadoul! Ce mă fac acum?
- C. — Îmi pare rău. Scuză-mă.
- A. — N-am nevoie de scuzele tale! Ești o nesimțită!
- C. — Nu te supăra, te pot ajuta să-l repari.
- A. — Mă descurc și singur!

11.1 Exersați dialogul.

12. Explică:

cum a procedat Alexandru?

cum ai proceda tu în această situație?

Desen de S. Damaschin-Popa

MEDITEAZĂ!

13. Improvizați dialoguri pe baza situațiilor propuse, utilizând sfaturile din fragmentul al patrulea al textului și structurile de la rubrica **Nota Bene!**

- Nu ți-ai făcut tema pentru acasă. În agendă a apărut o notă negativă. Mama a semnat agenda.
- Grăbindu-te la lecție, ai îmbrâncit un coleg. Acesta a căzut și s-a lovit rău.
- I-ai împrumutat colegului tău o carte. El nu ți-a restituit-o la timp.

CU OCHII ÎN PATRU!

a îmbrânci – толкнуть
a împrumuta – одолжить
a restitui – *sin.:* a întoarce

13.1 Spune ce drepturi se respectă sau se încalcă în fiecare caz.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele demonstrativ

A. Compară!

Acesta este fratele meu.

Acela este prietenul meu.

B. Pronumele demonstrativ înlocuiește numele unui obiect, indicând **apropierea** sau **depărtarea** acestuia în timp și în spațiu.

C.

Genul	Numărul	Pronumele demonstrativ de apropiere de depărtare		Exemple de utilizare
Masculin	singular	acesta	acestuia	Acesta este bunicul meu. Acestuia i-am cerut sfatul.
		acela	aceluia	Acela este prietenul meu. Aceluia i-am pregătit un cadou.
	plural	aceștia	acestora	Aceștia sînt colegii mei. Acestora le-am povestit despre drepturile copiilor.
		aceia	acelora	Aceia sînt colegii mei. Acelora le-am spus despre conflictul cu Cristina.
Feminin	singular	aceasta	acesteia	Aceasta este sora mea. Acesteia i-am propus ajutorul meu.
		aceea	aceleia	Aceea este colega mea. Aceleia i-am spus să fie mai atentă.
	plural	acestea	acestora	Acestea sînt verișoarele mele. Acestora le-am scris o scrisoare.
		acelea	acelora	Acelea sînt vecinele mele. Acelora le-am adus o veste.

14. Modifică enunțurile, utilizînd formele corespunzătoare ale pronumelor demonstrative de apropiere.

MODEL:

Un elev are un dicționar. Acesta are un dicționar.	Prietenului i-am explicat problema. Acestuia i-am explicat problema.
1) Cartea costă 25 de lei.	1) Părinților le-am povestit despre călătorie.
2) Elevii sînt atenți.	2) Fratelui meu i-am pregătit o surpriză.
3) Hainele sînt moderne.	3) Mamei i-am adus flori.
4) Testele nu sînt complicate.	4) Bunicilor le-am adus lemne.
5) Stejarul este foarte bătrîn.	5) Bibliotecarei i-am mulțumit.
6) Profesorii sînt binevoitori.	6) Unchiului i-am cumpărat medicamente.

15. Completează spațiile punctate cu formele corespunzătoare ale pronumelor demonstrative de depărtare.

MODEL:

Nu-mi place articolul **acesta**, îmi place **acela**.

- 1) Nu-mi trebuie această rochie, dar...
- 2) Vreau să mă întîlnesc cu aceste persoane, nu cu...
- 3) Doresc să discutăm despre aceste drepturi, nu despre...
- 4) Aș discuta cu acești copii, dar nu cu...

MODEL:

Îi împrumut stiloul **acestui** coleg, nu **aceluia**.

- 5) Particip la această acțiune de binefacere, dar nu la...
- 6) Citesc versurile acestui poet, dar nu ale...
- 7) Îi cedează locul acestei doamne, nu...
- 8) Îmi place responsabilitatea acestui domn, nu...
- 9) Am nevoie de sfatul acestor medici, nu al...
- 10) M-a impresionat viața acestor actrițe, nu a...

16. Completează spațiile punctate cu formele corespunzătoare ale pronumelor demonstrative.

MODEL:

Am cumpărat două cărți: **aceasta** este scumpă, **aceea** este ieftină.

Am adus două rigle: _____ este lungă, _____ este scurtă.

Am doi prieteni buni: _____ are 12 ani, _____ are 13 ani.

Iată oaspeții noștri: _____ sînt din Germania, _____ sînt din Rusia.

Iată florile: _____ sînt pentru Ana, _____ sînt pentru Olga.

17. Improvizați un dialog, pe baza imaginii, utilizînd pronume demonstrative.

CU OCHII ÎN PATRU!

- Cine este **acesta**?
- Cine sînt **aceia**?

18. Citește informațiile și spune care este scopul organizațiilor descrise.

- ◆ În prezent activează numeroase organizații pentru apărarea drepturilor copiilor.
- ◆ În anul 1946, la ONU a fost creat Fondul Națiunilor Unite pentru Copii – **UNICEF**. Acest fond ajută copiii rămași fără părinți, fără adăpost, le acordă sprijin ca să trăiască și să crească în mod normal.
- ◆ Mama cu copilul în brațe de pe emblema **UNICEF** simbolizează continuitatea vieții pe pământ, iar ramurile de măslin simbolizează pacea.
- ◆ Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (**CIDDC**) a fost fondat în 1998.
- ◆ **CIDDC** tinde spre o lume în care fiecare copil:
 - este tratat cu demnitate și respect;
 - își exprimă și realizează liber propriile idei;
 - participă la luarea deciziilor în familie, în școală, în comunitate;
 - beneficiază de servicii care corespund nevoilor și intereselor personale.

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova

18.1 Cum crezi, sînt necesare astfel de organizații în Republica Moldova? De ce?

PER ASPERA AD ASTRA

Test de înțelegere a lecturii

Citește cu atenție textul și realizează sarcinile propuse.

Datorii

Radu vede cum mama îi dă niște bani omului care a adus lemnele.

„Orice muncă se plătește”, spune mama, văzînd că Radu privește nedumerit.

„Dacă orice lucru se plătește, atunci și eu am dreptul la plată”, s-a gîndit băiatul.

A doua zi, la masă, mama găsește sub șervețelul ei un bilețel.

Datoriile mamei către Radu
Cumpărăturile zilnice – o sută de lei.
Păstrarea curățeniei – o sută de lei.
Efectuarea temelor – o sută de lei.

Total – trei sute de lei.

Mama a citit bilețelul și s-a întristat.

În ziua următoare, Radu a găsit sub șervețelul său următorul bilețel:

Datoriile lui Radu către mama
Pentru toată grija pe care i-o poartă –
nimic.

Total – nimic.

— Iartă-mă, mamă! a spus băiatul rușinat, șărutînd cu recunoștință mîna ce îl mîngîia.

1. Citește afirmația. Dacă este **adevărată**, încercuiește litera **A**.
Dacă este **falsă**, încercuiește litera **F**.

- A F** Mama s-a întristat pentru că datoriile ei către Radu erau prea mari.
A F Mama i-a dat bani omului pentru că acesta i-a adus un bilețel.
A F Radu a privit nedumerit când mama i-a plătit omului bani.

2. Citește afirmațiile. Dacă partea a doua explică de ce este prima parte adevărată, marchează **Da**. În caz contrar, marchează **Nu**.

- Da Nu** Radu s-a mirat pentru că mama a plătit omului pentru lemne.
Da Nu Mama s-a întristat pentru comportamentul lui Radu.

3. Încercuiește litera din dreptul proverbului care corespunde conținutului textului.

- A** Omul se cunoaște după faptă, nu după vorbă.
B Cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul.
C Fă-ți prieteni noi, dar nu-i uita pe cei vechi.

4. Selectează din text câte un antonim pentru cuvintele:

a căuta	_____	a tăcea	_____
a se bucura	_____	dezordine	_____
a duce	_____	totul	_____

- 4.1 Alcătuiește enunțuri cu două perechi de antonime.

5. Transcrie din text propoziția care dovedește că Radu și-a recunoscut greșeala.

_____.

6. Completează enunțurile cu formele adecvate ale pronumelor demonstrative.

Omul _____ a adus lemne. Munca _____ a fost plătită. _____ este Radu. Bilețelul _____ a întristat-o pe mama. _____ este mama lui Radu. Bilețelul _____ l-a făcut pe băiat să-și recunoască greșeala.

7. Scrie 5 drepturi și 5 obligații pe care le au copiii.

Drepturi:

Obligații:

8. Scrie, în 5 enunțuri, un bilețel adresat mamei tale în care să o anunți că ai terminat lucrul și ai plecat la joacă. Utilizează și pronume demonstrative.

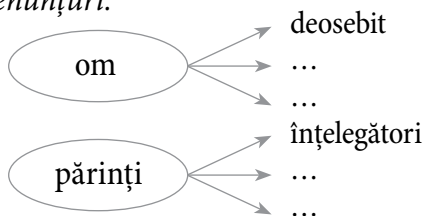
Exemple demne de urmat

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

Model propriu, lecturi serioase, **respect deosebit**, **părinți înțelegători**, avere reală, **succese remarcabile**, probă literară, jurnal drăgălaș, savantă adevărată, boală incurabilă, **om cult**, neam nobil.

2. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citește enunțurile. Observă nuanțele de sens ale cuvintelor evidențiate.

Sanda are **performanțe** la lecțiile de informatică.
Mihaela a avut un **succes** deosebit la olimpiada de matematică.

Eugeniu Coșeriu este un lingvist **remarcabil**.
Patricia a făcut cunoștință cu un om **deosebit**.

Cînd am probleme, **contez** pe ajutorul părinților.
Totdeauna **m-am bazat** doar pe cunoștințele mele.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

demn – demnitate
depășit – depășire – a depăși
ocupație – a se ocupa – **preocupare**
exemplu – exemplar – a exemplifica

Sinonime

condei = pix
exemplu = pildă
stimă = respect
pretutindeni = oriunde
ocupație = activitate
incurabil = grav bolnav
neam = popor
valabil = atrăgător

Antonime

sever ≠ blînd
modest ≠ mîndru
modern ≠ depășit

Compară!

serios – серьезный
liceu – лицей
nuvelă – новелла
cult – культурный
a se strădui – стараться

Structuri

Pentru adolescenți ea este...
Iulia este un model actual...
De la ea am învățat că...
Am hotărît să-mi fac un jurnal...
Singura avere reală este...
Am înțeles că...

4. Citește textul și spune cum învăța Iulia la Paris, la Liceul Sévigné?

Exemplul Iuliei Hasdeu – model modern sau depășit

S-ar părea că Iulia Hasdeu este un exemplu care s-a consumat în secolul al XIX-lea, or, noi ne aflăm la începutul secolului al XXI-lea, care are și va avea modele **propriei**. Credem totuși că Iulia ne poate servi drept model **demn** de urmat.

În primul rînd, Iulia avea la activ multe lecturi **serioase**. *Eu am citit atît de mult, încît într-adevăr n-am găsit decît că e foarte plăcut să fac așa ceva...*

Iulia Hasdeu manifesta o **mare** dragoste și un respect **deosebit** față de părinți: *Cu părinți ca ai mei, și înțelegători, dar și severi, m-aș strădui să nu-i fac de rușine nici pe ei, nici întregul neam...*

Învățînd la Paris, la Liceul Sévigné, ea demonstrează performanțe la majoritatea disciplinelor de studiu. Referindu-se la Iulia, una dintre profesoare spunea: „*străina care vorbește mai corect franțuzește decît o pariziancă*”...

Din jurnalul ei mai aflăm: *Desigur că în viață trebuie să contez pe învățatură înainte de toate; așa pot face singura avere **reală** în secolul nostru.*

Jurnalul Iuliei Hasdeu poate servi drept model pentru orice copil care dorește să aibă un jurnal propriu. Pe una din pagini Iulia nota: **Dragălașul** meu jurnal, tu ești singura mea îndeletnicire **plăcută**; ador jurnalul meu, studiile mele, cărțile și condeiele mele!

Una dintre calitățile deosebite ale Iuliei era modestia. Ea își ascundea probele **literare** pe care le scria de ani de zile, considerînd că încă nu sînt gata pentru a i le arăta tatălui său.

A scris poezii, povestioare, nuvele, dar și romane.

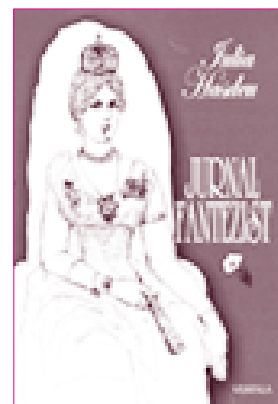
Dorea să devină o savantă **adevărată**. Ar fi devenit cu siguranță, dacă o boală **incurabilă** nu i-ar fi răpit viața.

În concluzie, putem spune că Iulia ne poate servi drept model al dragostei față de

părinți, de patrie, de manifestare a modestiei, a dorinței de a fi prima la învățătură și de interes **mare** pentru lectură.

Oare aceste calități și preocupări și-au pierdut valoarea în ziua de astăzi? Ba bine că nu. Tinerii din generația mea, de la 1989 încoace, au din nou posibilitatea, ca pe timpurile Iuliei Hasdeu, să învețe peste hotare. Cu atît mai valabil este modelul Iuliei Hasdeu, în dorința de a deveni un om **cult** și de a-ți reprezenta cu cinste neamul, oriunde te-ai afla.

Mihaela Cojușneanu,
elevă în clasa a VII-a,
Liceul „Ion Creangă”, mun. Chișinău

LEXIC

a (se) consuma – истощиваться

depășit – устарелый

demn – достойный

performanță – *sin.*: succes

străin – иностранец

a conta – *sin.*: a se baza

îndeletnicire – *sin.*: ocupație

modestie – *ant.*: mândrie

savant – om de știință

incurabil – care nu poate fi tratat

valabil – действительный

neam – popor

REPRODU!

5. Citește fragmentul în care se descrie:

- preocuparea Iuliei pentru lecturi;
- atitudinea ei față de părinți;
- pe ce conta Iulia în viață;
- ce nota Iulia în jurnalul ei.

6. Citește fragmentul în care este vorba despre creația Iuliei Hasdeu.

7. Citește fragmentul care ți-a plăcut cel mai mult.

8. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări:

- Cum erau părinții Iuliei Hasdeu?
- Unde a învățat Iulia? Ce părere aveau profesorii despre ea?
- Ce scria Iulia despre jurnalul său?
- Ce-și dorea Iulia să devină în viață?
- Care este concluzia la care ai ajuns?

9. Demonstrați că Iulia și-a făcut o patimă din citit.
(Lucrați în perechi.)

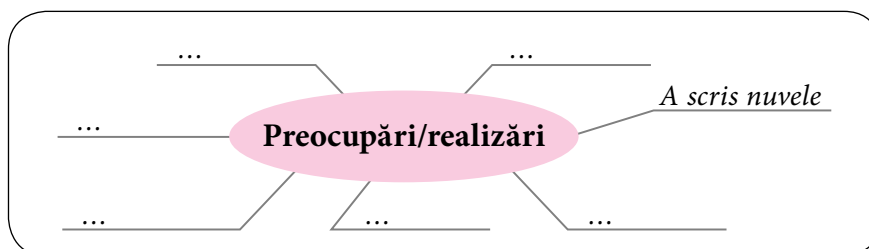

Iulia Hasdeu

REZUMĂ!

10. Notează, pe baza textului, preocupările/realizările Iuliei Hasdeu.

11. Alcătuiți planul textului. (Lucrați în echipe.)
12. Redă conținutul textului pe baza planului.
13. Povestește fragmentul care te-a impresionat.
14. Realizează, în 4 enunțuri, portretul moral al Iuliei. Prezintă-l.

Bogdan-Petriceicu
Hasdeu

MEDITEAZĂ!

15. Cum crezi, ce ar fi putut ajunge Iulia dacă ar fi avut o viață mai lungă?
16. Ai și tu un jurnal? Dacă dorești, spune ce notezi în el.
17. Iulia afirma că părinții ei erau înțelegători, dar și severi. Relatează, în câteva enunțuri, cum sînt părinții tăi.
18. Care este opinia ta despre preocupările Iuliei? Argumentează.
19. Poate fi Iulia un model demn de urmat pentru adolescenții de azi? Argumentați. (Lucrați în echipe.)
20. Alcătuiște un dialog, împreună cu colegul tău/colega ta, despre preocupările proprii.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Adjectivul

(Reluare din clasa a VI-a)

A. Adjectivele arată însușiri ale obiectelor.

B. Adjective cu patru terminații.

Singular		Plural		Exemple de utilizare
Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	
- consoană alb înnalt demn	- ă albă înnaltă demnă	- i albi înnalți demni	- e albe înnalte demne	Îmi place culoarea albă . Ei au văzut niște brazi înnalți . Iulia este un model demn de urmat.
- u albastru negru integru	- ă albastră neagră integă	- i albaștri negri integri	- e albastre negre integre	Mă încântă ochii albaștri . Lălelele negre sînt flori rare. El este un om integru .
- os frumos serios curios	- oasă frumoasă serioasă curioasă	- oși frumoși serioși curioși	- oase frumoase serioase curioase	Am ascultat o poveste frumoasă . Bunicul a fost un om serios . Tudor este un copil curios .

C. Adjective cu trei terminații

Singular		Plural	Exemple de utilizare
Masculin, neutru	Feminin	Masculin, feminin	
-esc românesc părintesc	-ească românească părintească	-ești românești părintești	Doina românească este melodioasă. Mi-i dor de casa părintească .
-iu viu cenușiu	-ie vie cenușie	-ii vii cenușii	De regulă, cumpărăm pește viu . Nu-mi place culoarea cenușie .
consoană mic drag	-ă mică dragă	-i mici dragi	Bătrîna avea o casă mică . Oricine are un om drag .

D. Adjective cu două terminații

Singular	Plural	Exemple de utilizare
Masculin, feminin	Masculin, feminin	
-e mare e , tare e , iute e verde e , dulce e , fierbinte e	-i mari i , tari i , iuți i verzi i , dulci i , fierbinți i	Piatra tare se prelucrează greu. Prefer merele dulci .

E. Adjective invariabile

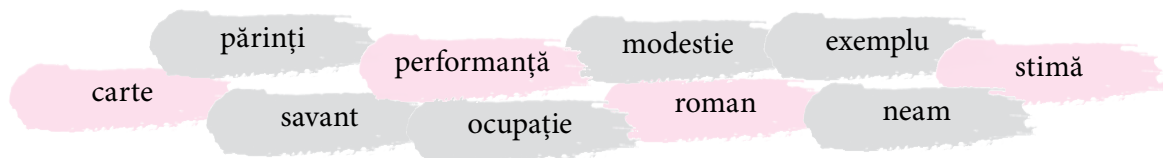
Singular, plural	Exemple de utilizare
Masculin, feminin	
bej, bordo, maro, oranj gri, bleu, bleumarin, crem mov, roz, ferice, cumsecade	Îmi plac hainele de culoare bordo . Mi-am cumpărat o bluză gri . Cătălina are un pardesiu crem .

21. Citește enunțurile din informația de la pagina 57, care conțin adjective.

21.1 Transcrie doar îmbinările de cuvinte: substantiv + adjectiv. Scrie îmbinările date la numărul opus.

MODEL: om cult – oameni cuți

22. Scrie adjective potrivite pentru substantivele de mai jos:

22.1 Alcătuieste enunțuri cu unele îmbinări de cuvinte.

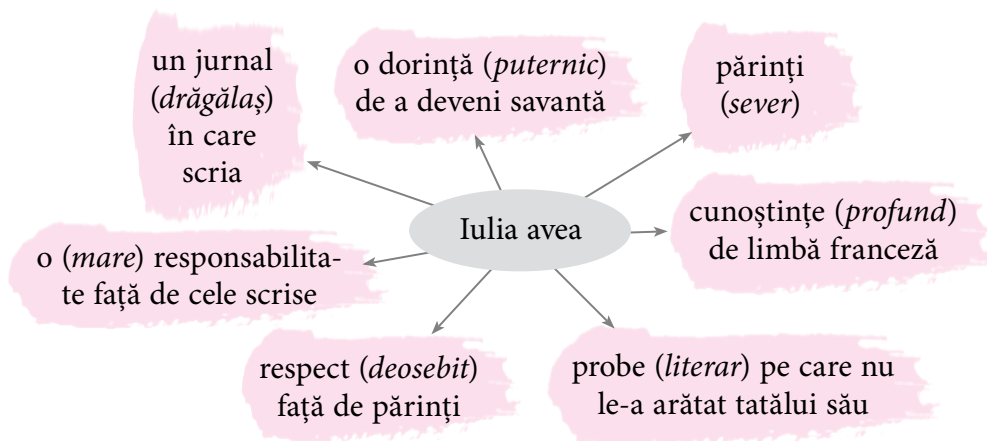
23. Alege dintre paranteze adjectivul potrivit.

- 1) Iulia Hasdeu era o elevă (străduitor, străduitoare).
- 2) Am trecut printr-o pădure (tînăr, tînără).
- 3) Învățătura este un lucru (necesar, necesară).
- 4) Aș dori un costum (negru, neagră).
- 5) Noi am mîncat pîine (proaspăt, proaspătă).

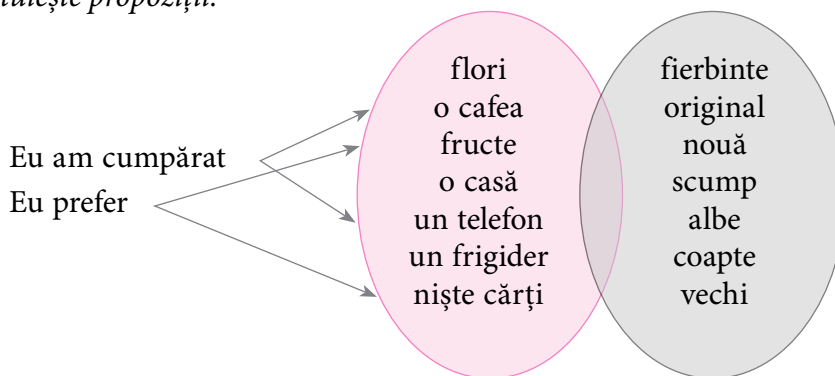
24. Completează propozițiile cu adjectivele necesare.

1) Am citit cîteva cărți...	înțelepți
2) Pot spune că am niște părinți...	nouă
3) Are nevoie de o atenție...	remarcabile
4) Erau într-o mașină...	rare
5) Vlad are succese...	agreabilă
6) Mama mea este o persoană...	tînără
7) El discută cu o doamnă...	deosebită

25. Alcătuieste enunțuri pe baza schemei. Scrie forma adecvată a adjectivelor.

26. Alcătuieste propoziții.

27. Realizează, în 4-5 enunțuri, portretul fizic al Iuliei Hasdeu pe baza imaginii de la pag. 58.

- 28.** Citește textul. Utilizează dicționarul în caz de necesitate. Spune când s-a hotărât Paula să plece la mănăstire?

Elisa este fiica unor oameni bogați. Paula este o fetiță orfană care își câștigă existența lucrând în familia Elisei, devenindu-i prietenă. Iar Leon este fratele Paulei.

[...] Paula spuse: mai este ceva; eu sînt religioasă prin natură; de ani întregi visez viață de mănăstire; pentru tine eu am alungat aceste vise, mi-am reținut dorința, dar acum, cînd tu ești fericită, eu îți zic adio și plec să-mi isprăvesc zilele în rugă și virtute...

Elisa nu zise nimic; adînc mișcată, izbucni în lacrimi.

Leon, care o iubea pe soră-sa din toată inima, se apucă, la rîndul său, s-o sfătuiască să nu facă un pas atît de trist pentru dînsa și pentru alții. Ea îi răspunse:

— Leone, această lume e gătită celor răi. Fiindcă Dumnezeu nu vrea să mă ia la Dînsul, eu voi trăi liniștită în mănăstire, închinîndu-mă lui Dumnezeu pentru toți; crede-mă, voi fi fericită.

— Paulo, tu ești o martiră a generozității, a virtuții... Dar de ce n-ai vrut să fii fericită, cînd puteai? Drumul îți era deschis, nu aveai decît a pași.

— Devotamentul, iubirea mea pentru Elisa, apoi mumă-sa pe patul morții m-a rugat să nu o părăsesc pe Elisa pînă ce se va mărita și va avea copii, acestea m-au împiedicat să pornesc pe drumul fericirii pe pămînt; dar în lumea cealaltă, Leon, eu voi fi atît de fericită...

— Atunci, du-te, du-te, spuse Leon printre dinți. Fii fericită [...].

— Și voi de asemenea, scumpii mei amici, să trăiți în fericire. Să nu uitați însă niciodată

că numai aceia sînt cu adevărat fericiți care lucrează pentru fericirea altora. Eu una sînt fericită.

Finalul cărții

Poate oare să fie cineva fericit cînd privește nefericirea altora?

Dar, iarăși, poate el oare să facă fericiți pe alții fără a se jertfi pe sine însuși?

A se jertfi este a deveni fericit.

Să știm a ne jertfi, copiii mei.

După Iulia Hasdeu, fragment din romanul inedit pentru copii *Domnișoara ursuză*, scris la vîrsta de 12 ani

- 28.1** Ce-a făcut Paula pentru Elisa?

- 28.2** Cum crezi, pentru a face fericiți pe alții, este necesar să te jertfești? Argumentează.

- 28.3** Poți fi fericit tu însuși atunci cînd nu ai o casă, o familie, copii? Cînd? În ce împrejurări?

- 29.** Iulia Hasdeu a scris romanul *Domnișoara ursuză* la vîrsta de 12 ani. Care e părerea ta despre sfîrșitul filozofic al acestei lucrări? Argumentează.

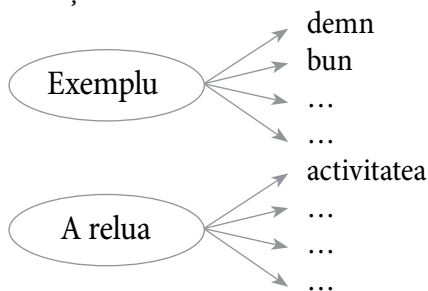
Exemple demne de urmat

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect diftongul [oa].

Studii valoroase, carieră ulterioară, scrisoare așteptată, toată susținerea, a face onoare, școală de excepție.

2. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

Începînd de astăzi voi învăța la o **școală de excepție**.
Profesorul de limba română, desigur, era un **om excepțional**.

Prietena mea **a luat** premiu II la Olimpiada de Istorie.
Sperăm că în liceu își va **relua** activitatea revista „Crenguța”.

În liceu **am acumulat** multe cunoștințe necesare.
Florile **acumulează** apă pentru timpul secetos.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

ființă – a înființa – a reînființa
știință – înștiințare – înștiințat
a scrie – a înscrie – înscriere
premiu – a premia – premiant
examen – examinare – a examina
onoare – a onora – onorat

Sinonime

vestit = cunoscut
onoare = cinste
excepție = abatere
fructuos = rodnic
a accepta = a primi

Antonime

a accepta ≠ a refuza
ulterior ≠ anterior
ascensiune ≠ cădere
tîrziu ≠ devreme
deosebit ≠ obișnuit

Compară!

premiu – премия
concurs – конкурс
carieră – карьера
fundamental – фундаментальный
a constata – констатировать

Structuri

Este un model de la care...
Am multe de învățat deoarece...
Exemplul acestei personalități...
M-a pus pe gînduri informația...
Am aflat lucruri absolut noi și...
După părerea mea...
Mi-am dat seama că...
Am conștientizat cît de...

4. Citiți dialogul și spuneți de ce Liceul „Ion Creangă” era numit „liceu de excepție”?

Ani de liceu

Dialog: Nicolae Cazacu – Eugeniu Coșeriu (fragment)

Eugeniu Coșeriu, lingvist de geniu al contemporaneității (născut la 27 iulie 1921), vorbește despre liceul la care a învățat în perioada 1932–1939.

— *Stimate Domnule Profesor, Dvs. menționați valoarea studiilor făcute la Liceul „Ion Creangă” din Bălți, numindu-l „liceu de excepție”.*

— E adevărat! Am vorbit de mai multe ori despre valoarea de excepție a acestei instituții. La liceu am avut o pregătire fundamentală, pentru cariera mea ulterioară, în toate materiile umane, literare și filozofice. Asistînd în diverse țări la examenele universitare de literatură franceză, constatam că eu aș fi putut răspunde la majoritatea întrebărilor în baza cunoștințelor acumulate la liceu.

Un alt exemplu. Eram în clasa a VIII-a. Sosind la București pentru a participa la concursul de literatură română, am aflat că va avea loc și un concurs național la geografie. **Atunci** eu și colegul meu, Petru Medvețchi, ne-am gândit să încercăm, dacă ne vor accepta, deși nu eram pregătiți în mod **special**.

Am fost acceptați. Răspunsul l-am dat în scris. După două săptămîni, pe numele direcției liceului a sosit o scrisoare, în care se anunța că eu luasem premiul I pe Țară, și Petru Medvețchi, premiul al III-lea, la concursul de geografie.

Un alt argument al nivelului de excepție la liceu este și fenomenul apariției revistei pentru elevi „Crenguța”, la care elevii și profesorii de limba română activau deosebit de fructuos, aceasta fiind unica revistă pentru elevi în toată Țara.

— *Domnule Profesor Eugeniu Coșeriu, ce ne puteți spune despre bacalaureatul susținut la finele studiilor liceale?*

— Bacalaureatul e o pagină deosebită în viața mea. Am luat cel mai bun rezultat, cu media 9,20, fiind clasat primul pe listă. Către vremea aceea gîndurile îmi erau **de acum** la Iași, la Facultatea de Litere, de unde am pornit în lumea mare a științei.

— *În încheiere, vă rog să adresați un mesaj pentru Liceul de azi „Ion Creangă”, reînființat în 1995.*

— Îi doresc să-și reia tradițiile vechi de liceu excepțional, să facă onoare numelui clasicului literaturii române Ion Creangă.

— *Vă mulțumesc!*

— Vă mulțumesc și eu. Din toate interviurile acordate, acesta este închinat totalmente liceului meu drag.

*După revista Limba română,
nr. 10, 2002*

*Eugeniu Coșeriu în vizită la Liceul „Ion Creangă”,
25 septembrie 1998.*

LEXIC

valoare – ценность

excepție – исключение

ulterior – дальнейший

a asista – *sin.*: a participa

a acumula – *sin.*: a aduna

a încerca – пытаться

a accepta – *sin.*: a primi

excepțional – *sin.*: minunat

fructuos – *sin.*: avantajos

a reînființa – a înființa din nou

a relua – возобновлять

totalmente – *sin.*: complet

REPRODU!

5. Găsește în text și citește:

- despre cunoștințele de literatură franceză ale liceanului Eugeniu Coșeriu;
- cum a ajuns interviuatul la olimpiada de geografie;
- fragmentul despre revista școlară;
- fragmentul care ți-a plăcut cel mai mult.

6. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- Unde și-a făcut studiile liceale Eugeniu Coșeriu?
- La ce olimpiade școlare pe țară a participat?
- Ce rezultate a obținut?
- Cum a susținut el bacalaureatul?
- Ce planuri avea?
- Ce urare a adresat savantul pentru Liceul „Ion Creangă”, reînființat?

Liceanul
Eugeniu Coșeriu

6.1 Demonstrează, pe baza textului, că liceanul Eugeniu Coșeriu avea cunoștințe profunde la literatura franceză, la literatura română și la geografie.

7. Priviți fotografia. Realizați portretul fizic al lui Eugeniu Coșeriu. (Lucrați în perechi.)

REZUMĂ!

8. Recitiți în gînd răspunsul la prima întrebare din interviu.

8.1 Împărțiți răspunsul dat în fragmente. Intitulați-le. Argumentați titlurile propuse. (Lucrați în echipe.)

8.2 Povestește despre participarea lui Eugeniu Coșeriu la olimpiada de geografie.

REPERE

- ◆ Cînd a avut loc aceasta?
- ◆ Unde?
- ◆ Cu cine a participat la ea?
- ◆ Cînd au fost anunțate rezultatele?
- ◆ Ce rezultate a obținut?

9. Determină căror fragmente/alineate le corespund ideile de mai jos? Redă la persoana a III-a conținutul unui fragment/alineat, la alegere.

Concursurile de literatură română

Interviu dedicat liceului

Revista pentru elevi

Acceptarea la concursul de geografie

Bacalaureatul – o pagină din viață

Mesaj pentru Liceul „Ion Creangă”

MEDITEAZĂ!

10. Ce calități avea liceanul Eugeniu Coșeriu? În ce ai vrea să-l urmezi?
11. Cum crezi, ai cunoștințe suficiente ca să participi la olimpiadă, la o disciplină școlară, fără să te pregătești în mod special? Argumentează.
12. Școala/liceul în care învățați are o revistă pentru elevi? Prezentați-o. (Lucrați în echipe.)

REPERE

- ◆ Denumirea.
- ◆ Cui îi este adresată.
- ◆ Colegiul de redacție.
- ◆ Sumarul/Rubrici.
- ◆ Rubrica preferată.
- ◆ Numărul de pagini.
- ◆ Costul.
- ◆ Alte informații.

- 12.1 Dacă nu există o asemenea revistă, spune cum ai vrea să fie, ce ai vrea să citești în paginile ei.

- 12.2 Ce rol au, după părerea ta, revistele școlare?

- 12.3 Privește imaginile. Prezintă una dintre revistele date. Folosește reperele de mai sus și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

13. La începutul secolului al XX-lea, în învățământ funcționa sistemul de școli separate pentru băieți și fete. Cum crezi, ar trebui să revenim la acea practică? De ce?

14. Ce discipline școlare îți plac cel mai mult? Argumentează.

15. Ce ai aflat nou despre viața școlară a elevilor care au studiat la începutul sec. XX?

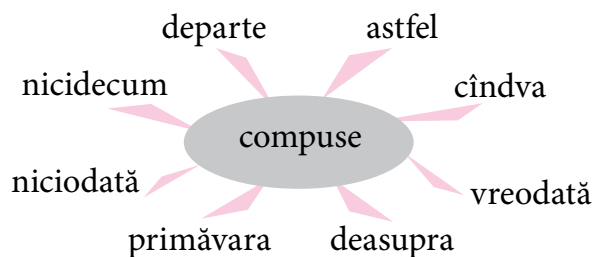
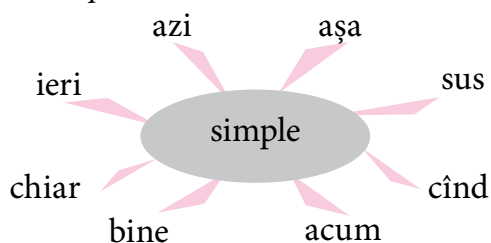
Adverbul

A. Adverbul însoțește un verb, un adjectiv sau un alt adverb.

Adverbul exprimă:

- caracteristica unei acțiuni sau stări → Cîntă **încet**. Doarme **liniștit**.
- caracteristica unei însușiri → Ana-Maria are o pregătire **destul** de bună.
- împrejurarea în care se petrece o acțiune → Marius va ajunge **astăzi, seara**.

B. După structură, adverbele sînt:

C. După înțeles sînt:

Adverbe	Exemple de utilizare
de loc: aici, acolo, afară, acasă, aproape, alături, departe, deasupra, dedesubt, înainte, jos, sus, nicăieri, oriunde, pretutindeni, undeva etc.	El poate locui oriunde . Totdeauna mama era alături . Aș călători pretutindeni . Era obosit, dar mergea înainte . Copiii se joacă afară cu mingea. Mihaela se află aici de o oră.
de timp: acum, apoi, aseară, astăzi, curînd, cîndva, deocamdată, deunăzi, ieri, mîine, nîcîcînd, niciodată, totdeauna, ziua, noaptea, vara, toamna, iarna, primăvara, seara, tîrziu, devreme etc.	Voi merge dimineața la liceu. Dansatorii vor pleca mîine-seară . Dar să nu-mi iei niciodată dragostea. Ne-am întors noaptea tîrziu . Va lucra deocamdată cu noi. Concursul a avut loc ieri , la Orhei.
de mod: abia, alene, adică, astfel, ușor, așa, ba, bine, chiar, greu, da, doar, desigur, firește, foarte, puțin, numai, încet, nicidecum, parcă, mult, poate, prea, tocmai, tare etc.	Eugen învață destul de bine . Ea a răspuns complet la întrebare. Am ajuns acasă alene . Am petrecut minunat ziua de naștere. Ion nu a răspuns bine tema la biologie. Gabriela a fost foarte bine pregătită de lecții.

16. *Identifică, în dialogul dintre ziaristul Nicolae Cazacu și Eugeniu Coșeriu, 3-4 enunțuri care conțin adverbe. Citește-le.*

17. *Identifică adverbele în enunțurile de mai jos. Precizează tipul lor.*

1) S-au întors târziu de la cursuri.	6) Anul acesta nu voi pleca nicăieri.
2) Am să plec devreme ca să reușesc.	7) Te întâlnești astăzi cu colegii de clasă?
3) Noi am înțeles imediat care e problema.	8) Nu-mi place să trăiesc departe de casa părintească.
4) Am înțeles că locuiești aproape.	9) Limuzina aceea merge repede.
5) Voi călători vara, fiindcă îmi place acest anotimp.	10) Colegii de clasă nu se uită niciodată.

17.1 *Alcătuiește enunțuri noi cu unele adverbe.*

18. *Completează enunțurile cu adverbe adecvate.*

1) Fetele se îmbracă...	5) Mihaela a citit...
2) Elevii au răspuns...	6) Librăria se află...
3) Vom merge în excursie...	7) Eu am venit...
4) Colegul meu vorbește...	8) Împreună cu prietenii am discutat...

19. *Transformă după model:*

Are multe haine moderne. → Se îmbracă **modern**.

1) A scris o scrisoare frumoasă.	→
2) A fost o călătorie minunată.	→
3) Are o vorbire clară.	→
4) A dat un răspuns afirmativ.	→

20. *Transformă după model:*

Vorbesc limba română. → Vorbesc **românește**.

1) Cunosc limba franceză.	→
2) Învăț limba italiană.	→
3) Vorbesc limba engleză.	→
4) Citesc în limba greacă.	→

20.1 *Pune verbele din propoziții la altă persoană. Citește propozițiile obținute.*

21. *Alcătuiește enunțuri cu adverbele:*

aici, acolo, oriunde, acum, vara, târziu, niciodată, abia, așa.

22. *Completează replicile lipsă. Folosește și adverbe.*

- Bună ziua, Irina.
— ...
— Ai fost la olimpiada orășenească?
— ...
— Când s-au terminat probele?
— ...
— Ești mulțumită de rezultate?
— ...
— Pe curînd.
— ...

- 23.** Citește informațiile despre Eugeniu Coșeriu – „legenda vie” a lingvisticii mondiale. Ce te-a impresionat?

Eugeniu Coșeriu – savant pentru secolul al XXI-lea

- ◆ S-a născut în satul Mihăileni, județul Bălți. Școala primară a făcut-o în satul natal. A absolvit Liceul „Ion Creangă” din orașul Bălți.
- ◆ Studiile universitare le-a făcut la Iași și la Universitățile din Roma, Padova și Milano.
- ◆ A susținut două doctorate: în litere, la Roma, și în filozofie, la Milano.
- ◆ Primele lucrări le publică pe când era încă student. În 1951 se stabilește în Uruguay, la Montevideo, ca profesor, unde a modernizat învățămîntul filologic și a inițiat cercetări științifice.
- ◆ Din 1963 se stabilește în Germania, la Universitatea din Tübingen, unde a creat o școală lingvistică și s-a impus pe plan mondial.
- ◆ A obținut titlul de Doctor Honoris Causa a 30 de universități din întreaga lume.
- ◆ A scris și a publicat peste 50 de volume și câteva sute de studii și articole. A mai creat nuvele și poeme.
- ◆ Și-a scris lucrările în limbile germană și franceză, traduse apoi în engleză, portugheză, română, rusă, coreeană, japoneză ș.a.
- ◆ A fost membru titular și membru de onoare al mai multor academii (cca 40): din Brazilia, Norvegia, Spania, Germania, Chile, Italia, Anglia, România, Republica Moldova ș.a.
- ◆ Vorbea fluent în peste 10 limbi vechi și moderne, de la greacă și latină pînă la germana utilizată ca profesor.

Eugeniu Coșeriu
(1921-2002)

Aprecieri

- „Crește un munte pe moșia satului nostru”, afirma profesorul Roman Mândăcanu despre elevul său Eugeniu Coșeriu.
- „În 1991 l-am cunoscut personal pe Eugeniu Coșeriu, «legenda vie» a lingvisticii mondiale, vorbitorul absolut și mașina translatoare a cuvintelor lumii.”
(Ion Hadârcă)
- „Dacă e să spunem lucrurilor așa cum sînt, trebuie să recunoaștem că avem de-a face cu un gigant.”
(Hans Helmut Christmann, savant german)

23.1 Care dintre activitățile sale sînt un exemplu demn de urmat?

23.2 Cu cine l-ați asemăna din punctul de vedere al preocupărilor? Argumentați. (Lucrați în perechi.)

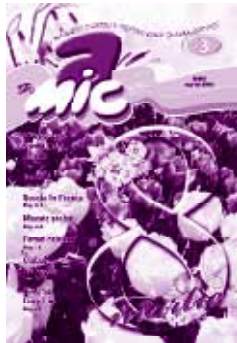
Mijloace de informare

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetul [c]. Alcătuieste enunțuri cu îmbinările evidențiate.

A culege informații, **programul concertului**, cititori fideli, **joc cunoscut**, mijloc de comunicare, rubrici incitante, **secolul al douăzecilea**, locuri publice.

Reține!

reviste

2. Citește enunțurile. Stabilește sensul cuvintelor evidențiate.

În **mijlocul** grădinii crește un măr rotat.
Internetul este cel mai modern **mijloc** de informare.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- În anul 1875 fizicianul Alexabder Bell **a inventat** telefonul.
- Am ascultat un **buletin** de știri.
- Prima **emisiune** televizată în Republica Moldova a fost difuzată în anul 1958.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

zi – zilnic
lună – lunar
săptămână – săptămînal
senzație – senzațional
loc – local – localitate
actual – actualitate – a actualiza
navă – a naviga – navigator

Sinonime

tîrg = piață
a oferi = a propune
rapid = repede
instruire = învățare
inițial = de la început

Antonime

exact ≠ greșit
actual ≠ demodat
a cumpăra ≠ a vinde

Compară!

regiune – регион
rubrică – рубрика
decor – декорация
eter – эфир

Structuri

Ziarul acesta este adresat...
La elaborarea ziarului au contribuit...
Revista este bogat ilustrată...
Ascultă „Radio Noroc” și...
Păstrează frecvența...
Seara, de obicei, ascult știrile, căci...
Privesc emisiuni...
La emisiuni se discută probleme...
Îmi plac programele...

Din istoria mijloacelor de informare

Presa scrisă (ziarele și revistele) are rolul de a comunica informații unui mare număr de cititori.

Primele publicații au apărut în sec. al XV-lea. Ele descriau un singur eveniment important și se editau numai cu ocazii speciale. Prima gazetă românească apare în București (1829), cu titlul *Curierul românesc*, fiind condusă de Ion Heliade-Rădulescu, iar în Moldova, din inițiativa lui Gheorghe Asachi (1829), se editează *Albina românească*.

În prezent publicațiile periodice apar zilnic, săptămînal sau lunar. Ele prezintă cititorilor, exact și rapid, ceea ce se întîmplă în lume, într-o țară sau într-o regiune.

Prima pagină de ziar prezintă cele mai importante informații. Informațiile mai puțin importante sînt prezentate în linii mari sau pe scurt. Cititorul găsește ușor tot ce îl interesează datorită rubricilor pe care le au zielele: politică, economie, arte, sport, opinii, evenimente senzaționale etc.

* * *

Televiziunea este primul mijloc de comunicare în masă ce transmite în același timp imagini în mișcare și sunete.

Televiziunea ne oferă, în special, trei tipuri de emisiuni: de informare, de instruire și de divertisment. Programele de informare comentează evenimentele actuale. Programele educative includ emisiuni științifice, medicale, literare. Programele de divertisment prezintă filme, muzică, jocuri, sport.

În fiecare an, la Cannes (Franța), are loc Tîrgul Internațional de Programe TV. Direcțiile unor canale TV din peste 100 de țări cumpără emisiuni și încearcă să-și vîndă propriile producții. Astfel, unul dintre cele mai cunoscute concursuri „Vrei să fii milionar?” este transmis în numeroase țări. Diferă numai decorul și denumirea concursului.

Radioul transmite mesaje pe calea undelor, cu viteza luminii (300.000 km/s).

Drumul radiodifuziunii a început la sfîrșitul sec. al XIX-lea. Inventarea radioului o datorăm fizicienilor Heinrich Hertz, Édouard Branly, Aleksandr Popov și Guglielmo Marconi.

Inițial, radioul a fost folosit de militari și de navigatori. Cu ajutorul lui, navele comunicau între ele sau cu porturile.

În 1920 unul dintre cluburile de radioamatori a difuzat pentru prima dată un concert destinat întregii Europe.

Primul post de radio din Chișinău a fost inaugurat oficial în anul 1939. În prezent, în Republica Moldova funcționează peste 40 de posturi de radio. Emisiunile acestora pot fi ascultate atît în eter, cît și *online* pe calculator sau la telefon.

LEXIC

a edita – *sin.*: a publica

publicație periodică – издание, выпуск

instruire – *sin.*: învățare

divertisment – *sin.*: distracție

undă – волна

inventare – *sin.*: descoperire

navigator – мореплаватель

militar – военный

a difuza – *aici.*: передать по радио

destinat – предназначенный

REPRODU!

5. Citește enunțul în care se vorbește despre:

- rolul presei;
- prima pagină de ziar;
- inventatorii radioului;
- primii utilizatori ai radioului;
- programele de informare;
- programele de divertisment.

6. Privește imaginea. Propune un titlu, folosind o propoziție din text.

7. Răspunde la întrebări.

- Care este rolul presei?
- Cînd au apărut primele ziare?
- Cum se numeau primele gazete românești?
- Ce informații prezintă prima pagină de ziar?
- Cui datorăm inventarea radioului?
- Ce ai aflat despre posturile de radio?
- Care este scopul Tîrgului Internațional de Programe TV?
- Cum crezi, care este cel mai important mijloc de informare în masă? De ce?

REZUMĂ!

8. Spune ce informații poți afla din emisiunile radio/TV? Argumentează.

REPERE

actuale

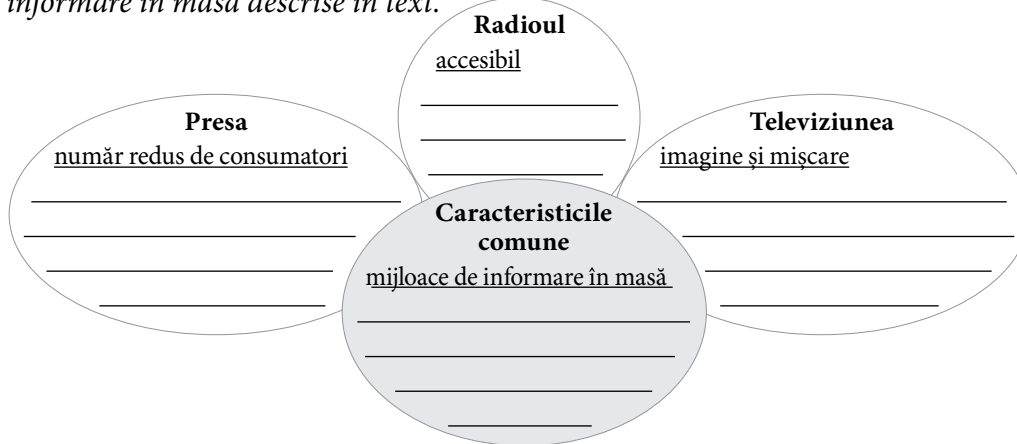
...

științifice

cultural-artistice

...

9. Completează schema, menționînd caracteristicile particulare și cele comune ale mijloacelor de informare în masă descrise în text.

10. Intitulați fiecare dintre cele 3 informații cu îmbinări de cuvinte. (Lucrați în perechi.)

10.1 Redă conținutul unui fragment (la alegere).

11. Citește afirmațiile. Alege și comentează una dintre ele.

Mijloacele de informare în masă au rolul de:

- a informa
- a instrui
- a distra
- a promova idei
- a reflecta veridic actualitatea
- a soluționa probleme
- a apropia oamenii
- etc.

MEDITEAZĂ!

12. Faceți reclamă ziarului preferat/revistei preferate pe baza reperelor de mai jos. Utilizați și structuri de la rubrica **Nota Bene!** (Lucrați în perechi.)

REPERE

- ◆ Denumirea;
- ◆ anul fondării;
- ◆ periodicitatea apariției;
- ◆ numărul de pagini;
- ◆ preț;
- ◆ colegiul de redacție;
- ◆ genul publicației;
- ◆ rubricile;
- ◆ informația principală.

13. Elaborați o gazetă a clasei, ținând cont de sugestiile de mai jos.

a) Stabiliți:

- denumirea gazetei;
- tema numărului (cartea de vizită a clasei, preferințele elevilor);
- rubricile (*Prosport, Ultimele știri, Evenimentul zilei, Vedetele clasei, Știați oare că...*);
- speciile publicistice utilizate (interviu, reportaj, eseu).

b) Repartizați rolurile (redactor-șef, secretar, ilustrator, fotoreporter, reporteri).

c) Pregătiți informațiile și aranjați-le în pagină.

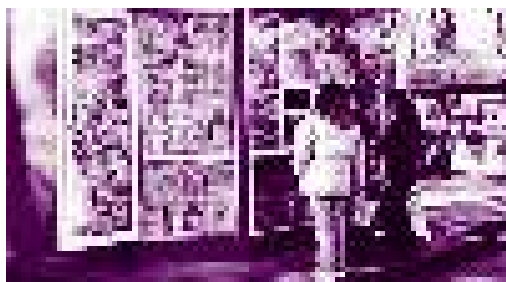
d) Afișați gazeta în clasă. Prezentați-o.

14. Vorbește despre emisiunea radiofonică/televizată preferată, menționând:

- postul de radio/TV;
- denumirea;
- orele de emisie;
- numele prezentatorului;
- temele abordate.

15. Continuă dialogul de mai jos cu colegul de bancă.

- Vreau să cumpăr un ziar. Mergi cu mine?
- Eu nu citesc ziare.
- De ce?
- Lectura ziarelor îmi răpește mult timp.
- Acesta nu este un motiv serios.
- Prefer să mă uit la televizor sau să ascult radioul.
- ...

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul imperativ

A. Observă ce exprimă verbele evidențiate.

Citește articolul!

Spune-mi, te rog, adresa redacției.

Ascultă Radio „Noroc” și nu vei regreta!

Privește emisiuni instructive, dacă vrei să cunoști tainele lumii.

B. Modul imperativ exprimă o poruncă, o rugămintă, un îndemn sau un sfat.

C.

Infinitivul	Forma imperativului	Tu! (forma afirmativă) = el, ea (verbul la prezent)	Tu! (forma negativă) = nu + tu (verbul la infinitiv)	Voi! (forma afirmativă) = voi (verbul la prezent)	Voi! (forma negativă) = nu + voi (verbul la prezent)
-a:	a asculta	Ascultă!	Nu asculta!	Ascultați!	Nu ascultați!
-e:	a scrie	Scrie!	Nu scrie!	Scrieți!	Nu scrieți!
-i:	a citi	Citește!	Nu citi!	Citiți!	Nu citiți!
-î:	a hotărî	Hotărăște!	Nu hotărî!	Hotărîți!	Nu hotărîți!
	a se informa	Informează-te!	Nu te informa!	Informați-vă!	Nu vă informați!
	a-și pregăti	Pregătește-ți!	Nu-ți pregăti!	Pregătiți-vă!	Nu vă pregătiți!

Tu! (forma afirmativă) = tu (verbul la prezent)		
-ea:	a tăcea	Taci!
	a șede	Șezi!
-e:	a plînge	Plîngi!
	a trece	Treci!
	a merge	Mergi!
	a rămîne	Rămîi!
-i:	a dormi	Dormi!
	a ieși	Ieși!
	a fugi	Fugi!

CU OCHII ÎN PATRU!

a fi – Fii!
a face – Fă!
a duce – Du!
a aduce – Adu!
a veni – Vino!
a zice – Zi!

16. Pune verbele la modul imperativ după model.

A asculta știrile → (Tu) **Ascultă** știrile! → (Tu) **Nu asculta** știrile!
(Voi) **Ascultați** știrile! → (Voi) **Nu ascultați** știrile!

- 1) A comunica cu vecinii.
- 2) A participa la concurs.
- 3) A pleca în excursie.
- 4) A examina articolul.
- 5) A se distra la discotecă.
- 6) A cere ajutor.
- 7) A scrie o scrisoare.
- 8) A povesti întâmplarea.
- 9) A pregăti reportajul.
- 10) A se înscrie la bibliotecă.

17. Completează textul publicitar cu verbe potrivite la modul imperativ. Utilizează verbele de la rubrica **Cu ochii în patru!**

_____ gustul
libertății! _____
răsfațat de muzica nemuritoare a neamu-
lui nostru și _____
din plin de norocul ce-a dat peste tine!
_____ frecvența!
_____ să te convingi ce frumos
sună! _____ alături!

CU OCHII ÎN PATRU!

a asculta a se bucura
a fi a se lăsa
a păstra a simți

18. Improvizați dialoguri.

MODEL:

A. — De ce nu asculți știrile?
— Voi asculta mai târziu.
— **Ascultă** acum!

B. — Radu citește ziare?
— Cred că da.
— Tu de ce nu citești? **Citește** și tu!

- 1) A cumpăra ziare.
- 2) A lua o revistă.
- 3) A participa la proiect.
- 4) A se abona la revista *Gutta*.

- 6) A trimite mesajul.
- 7) A privi emisiunea.
- 8) A vorbi cu profesorul.
- 9) A se odihni acum.

19. Improvizați dialoguri.

MODEL:

— Vei ieși în curte?
— Nu. Dar tu ieși?
— Desigur. Hai, ieși și tu!
— Îmi pare rău, sînt ocupat.
— Bine, atunci nu ieși!

- 1) A veni la expoziție.
- 2) A face reclamă.
- 3) A rămîne la serbare.
- 4) A aduce materialele.
- 5) A se duce la concert.

20. Scrie 4-5 rugăminți, sfaturi pe care le utilizezi mai des:

la liceu

acasă

în mijloacele de transport

la un chioșc de ziare

21. Continuă dialogul cu informații potrivite, utilizînd verbe la modul imperativ. Improvizează-l cu colegul de bancă.

— Ce faci?
— Pregătesc un referat pe tema: „Drepturile copilului în acțiune”.
— Vrei să te ajut?
— Excelent! Ce mă sfătuiești?
— Folosește mijloacele de informare în masă: ...
— ...

INFORMEAZĂ-TE!

22. Citește informația și spune care este scopul emisiunii „Magazinul copiilor”.

- ◆ *Magazinul copiilor* este o emisiune instructiv-distractivă, destinată copiilor de 7-14 ani. Este o emisiune cu și despre copii, ce include mai multe rubrici: *Ce? Unde? Când?, Vreau să fiu, Lecturi folositoare, Curiozități*. După o săptămână de lecții, copiii se pot relaxa și întreprinde o călătorie în lumea curiozităților și a surprizelor.

22.1 Urmăriți emisiunea la postul de televiziune Moldova 1, sîmbătă, ora 10.00. Faceți un schimb de opinii. Argumentați-le.

22.2 Improvizați în clasă, după modelul unei emisiuni, o ediție de divertisment.

Erudit cafe

Tineri și dotați

Vrei să fii milionar?

Cîmpul minunilor

PER ASPERA AD ASTRA

Citește un articol de ziar și completează fișa cu informații adecvate.

FIȘA ARTICOLULUI DE ZIAR

Ziarul _____ Data _____

Titlul articolului _____

Autorul _____

Tema _____

Conținutul (5 enunțuri) _____

Opinia ta asupra problemei abordate (3 enunțuri) _____

Calculatorul...

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste enunțuri cu 2-3 îmbinări de cuvinte.

Ecranul calculatorului, libertate dorită, poștă electronică, răspuns așteptat, prietenul meu, câmpul de energie, glumele prietenului, atitudinea cititorilor, emisiuni literare.

Reține!

Cameră de luat vederi

Scaun cu roțile

2. Citește enunțurile și determină sensurile verbului **a conta**.

- Sînt prietenul tău, oricînd poți **conta** pe mine!
- Opinia fiecărui copil **contează**.
- Nu **contează** ce vreme va fi duminică, oricum voi merge la bunici.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- a) Ca **să nu mă plictisesc**, mă uit la televizor, ascult radioul, citesc ziare.
- b) Iarna de pe streșinile caselor **atîrnă** tîrțuri.
- c) **Extraterestrii** sînt oaspeții noștri de pe alte planete.
- d) **Mă intimidiez** cînd vorbesc în public.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

potrivit – **nepotrivit**
liber – **libertate**

Sinonime

misterios = **tainic**
a urmări = a **viziona**
a obține = a **căpăta**
poză = **fotografie**
a comunica = a **coresponda**
a încremeni = a **împietri**

Antonime

niciodată ≠ **întotdeauna**
înțelept ≠ **nechibzuit**

Compară!

ecran – **экран**
galaxie – **галактика**
energie – **энергия**
secret – **секрет**
monitor – **монитор**

Structuri

Am trimis poza prin poșta electronică.
Mă **intimidez** să comunic cu...
Cu ajutorul calculatorului **călătoresc**...
Calculatorul este în stare să...
Am rămas uluit de...
Eu comunic cu prietenul meu prin...
Îmi fac prieteni...
Nu **contează**...
Computerul este un mijloc...
Acum, nu-mi imaginez lumea...
Datorită computerului...

Un extraterestru pe internet

[1] Adrian nu l-a văzut niciodată pe Iorgu, deși acesta îi este cel mai bun prieten.

Au făcut cunoștință pe internet. Iorgu nu merge la școală. El învață acasă.

„Ce bine ar fi dacă Iorgu ar veni să învețe cu mine la școală — nu m-aș plictisi niciodată, pentru că el este atât de înțelept, găsește un răspuns potrivit la orice întrebare”, se gândea Adrian.

[2] Într-o zi Adrian l-a rugat pe Iorgu să-i trimită o poză prin poșta electronică și aștepta răspuns. Dar poza lui Iorgu nu mai venea.

Altă dată, când băieții discutau despre Războiul stelelor și despre extraterestri, Adrian l-a întrebat:

— Ce-ar fi să existe pe Pământ extraterestri?

Pe ecranul calculatorului a apărut răspunsul lui Iorgu:

— Poți să păstrezi un secret? Eu sînt un extraterestru dintr-o altă galaxie. Cîmpul meu de energie nu poate fi fotografiat. De aceea nu-ți pot trimite nici o poză.

Adrian, uluit, a încremenit cu ochii pe monitor. „Să fie una din glumele lui Iorgu? Atunci de ce nu-mi trimite fotografia? De ce este așa de misterios?”

[3] A doua zi Adrian urmărea la televizor o emisiune despre viața copiilor invalizi. Un corespondent discuta cu o doamnă.

— Povestești-mi despre rolul pe care îl are internetul în viața lui Iorgu, a rugat-o corespondentul.

— Internetul i-a dat o libertate pe care n-a mai avut-o pînă atunci. Nu numai că poate obține informații stînd în scaunul lui cu roțile, dar mai important este că își face prieteni noi.

Apoi corespondentul s-a adresat băiatului:

— Povestește-ne, Iorgu, despre prietenii tăi de pe internet.

Camera de luat vederi s-a îndreptat asupra copilului din scaunul cu roțile. Era slab, cu picioare neputincioase, capul îi atîrna într-o parte, vorbea cu greu.

— Cînd sînt pe internet, nu mă intimidez să comunic cu semenii mei.

[4] Atunci Adrian a înțeles că acest copil este Iorgu, prietenul lui de pe internet. Îi era clar de ce i-a spus că este extraterestru.

Imediat s-a așezat la calculator și a scris următorul mesaj:

„Iorgu, nu contează de unde ai venit — de pe Marte sau de pe Saturn. Nu contează cum arăți. Eu știu cine ești. Tu ești prietenul meu!”

...

Din cartea Supă de pui pentru suflet

LEXIC

a se plictisi – скучать

extraterestru – инопланетянин

uluit – sin.: uimit, surprins

glumă – шутка

misterios – тайный, скрытый

neputincios – lipsit de puterea de a face ceva

a atîrna – свисать

a se intimida – sin.: a se rușina

seamăn (semeni) – cel care este la fel cu altcineva

imediat – sin.: îndată

a nu conta – aici: a nu avea importanță

REPRODU!

5. Citește enunțurile în care se spune:

- cum au făcut cunoștință băieții;
- ce l-a rugat Adrian pe Iorgu;
- despre ce discutau prietenii prin poșta electronică.

6. Citești pe roluri fragmentul al treilea.

7. Căsește în text și citește despre:

- inteligența lui Iorgu;
- secretul lui;
- rolul internetului în viața acestui băiat;
- aspectul lui exterior.

8. Continuă enunțurile cu informații din text.

- Adrian voia să învețe la o școală cu Iorgu, căci...
- Iorgu învața acasă, fiindcă...
- Adrian a descoperit secretul prietenului său când...
- Iorgu comunică doar prin internet cu semenii săi, pentru că...

9. Formulează câte o întrebare pentru fiecare fragment numerotat al textului.

9.1 Propune colegilor să răspundă la întrebările formulate.

REZUMĂ!

10. Invocă 3 argumente în sprijinul ideii că Adrian este un prieten adevărat.

11. Citește ideile principale ale textului. Găsește fragmentele corespunzătoare.

◆ Sînt un extraterestru.	◆ Nu mă intimidez să comunic.
◆ Tu ești prietenul meu.	◆ Un băiat înțelept.

11.1 Povestește fragmentul care ți-a plăcut cel mai mult.

12. Citește proverbele. Alege unul dintre ele care se potrivește conținutului textului. Motivează alegerea.

- ◆ După roadă se cunoaște pomul și după faptă omul.
- ◆ Omul trăiește cu speranța.
- ◆ Nu e nimic mai scump decît sănătatea.
- ◆ Numai cel ce suferă știe ce-i durerea.
- ◆ Cine a aflat un prieten adevărat o comoară în viață a cîștigat.
- ◆ Nu e învățat cel ce citește, ci cel care știe ce citește.

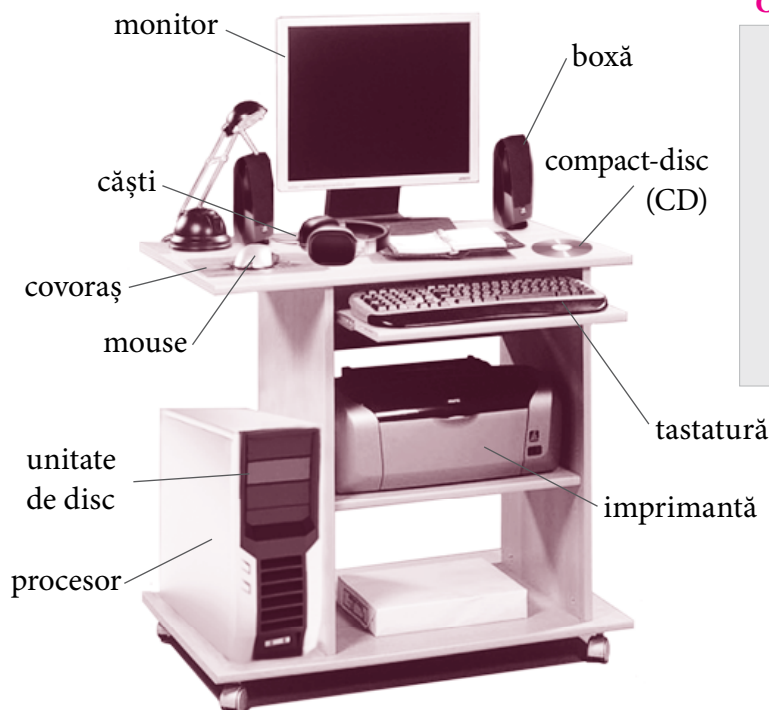
CU OCHII ÎN PATRU!

Incredibil
Oare e posibil așa ceva?
Nu-mi vine să cred!
E ceva fantastic!
Extraordinar!

13. Propuneți un alt titlu pentru text. Argumentați. (Lucrați în perechi.)

14. Examinează imaginea și reține cuvintele.

CU OCHII ÎN PATRU!

a citi
a scrie
a tipări
a transmite
a accesa – войти
a culege – набирать
a imprima – распечатать
a recepționa – принять

14.1 Spune care sînt funcțiile fiecărui element al calculatorului, utilizînd verbele de la rubrica *Cu ochii în patru!*

14.2 Descrie calculatorul personal sau cel la care ai acces, utilizînd cuvintele învățate.

14.3 Cum crezi, ce element poate fi numit „creierul” calculatorului? De ce?

15. Citește enunțul și alege 2-3 variante de răspuns. Argumentează alegerea în 3-5 enunțuri.

Eu utilizez calculatorul pentru:

- a afla ultimele știri;
- a asculta muzică;
- a călători virtual;
- a comunica cu semenii;
- a face calcule;
- a face cumpărături;
- a învăța limbi străine;
- a mă juca;
- a urmări filme;
- a scrie diverse texte;
- a compune muzică;
- a găsi ușor și rapid informația necesară;
- variantă proprie.

16. Continuăți dialogul, menționînd avantajele calculatorului față de alte mijloace de informare. Utilizați și structuri de la rubrica *Nota Bene!*

- Tată, cumpără-mi și mie un calculator.
- La ce bun? Să stai toată ziua în fața monitorului și să te joci?
- Trebuie să știi că calculatorul poate face o mulțime de lucruri uimitoare.
- Și ce anume?
- ...

MEDITEAZĂ!

17. Cum crezi, ce i-a scris Iorgu lui Adrian în mesajul de răspuns?

18. Ce ai face tu în locul lui Adrian, aflînd cine este Iorgu? De ce?

19. Imaginați-vă că Iorgu îl invită pe Adrian în ospetie. Improvizați un dialog între prieteni la prima lor întâlnire.

20. Redactați un eseu pe una dintre temele propuse. (Lucrați în echipe.)

- Calculatorul – minunea secolului.
- Calculatorul anului 2050.
- Calculatorul în școala viitorului.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul participiu

A. Compară!

Am **cumpărat** un calculator. Calculatorul este **cumpărat** la un preț convenabil.

B. Verbele la modul participiu exprimă acțiuni terminate și suferite de o ființă sau un obiect.

C.

Infinitivul		Participiul		Exemple de utilizare	
-a	a informa a	+ t	informat t	după verbul a fi	Adrian este informat despre concurs.
-i	a citi i		citit t		Acest ziar este citit de toți copiii.
-î	a hotărî î		hotărît t		Ion este hotărît să plece.
-ea	a vedea a	+ ut	văzut t	după verbul a fi	Articolul este văzut de colegul meu.
-e	a începe e		început t		Lucrul este început bine.
	a răspunde e	+ s	răspuns s	perfectul compus	Eu am răspuns la mesaj.
	a transmite e		transmis s		De ce nu mi-ai transmis poza?
	a spune e		spus s		Din păcate, nu a spus adevărul.
	a merge e		mers s		Cînd ai mers la el acasă?
	a scrie e		scris s		Colega mea a scris o poezie.
	a duce e		du s		Ieri am dus cărțile la bibliotecă.

21. Citește, din textul „Un extraterestru pe internet”, enunțurile ce conțin verbe la participiu.

22. Citește poezia. Selectează verbele la modul participiu. Include-le în enunțuri noi.

Ce-am făcut cât timp am stat
Vara la bunici?
Am cules din ceru-nalt
Zbor de rîndunici.

Am citit păduri de fag,
Lanuri verzi de grîu
Și am învățat cu drag
Limba unui rîu.

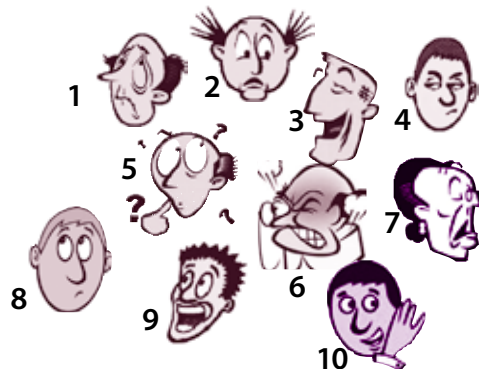
Arcadie Suceveanu

23. Scrie verbele de mai jos la modul participiu.

▪ a se ului	▪ a se nemulțumi
▪ a obosi	▪ a se nedumeri
▪ a se interesa	▪ a se rușina
▪ a se supăra	▪ a slăbi
▪ a se mulțumi	▪ a se speria

23.1 Notează în fiecare căsuță cifra de lîngă imaginea care corespunde verbului.

23.2 Alcătuiește cîte un enunț pentru fiecare imagine.

MODEL: Mihai este **mirat** de „capacitățile” calculatorului.

INFORMEAZĂ-TE!

24. Citește informația și spune ce înseamnă „emoticon”?

Limbajul internautilor

Utilizatorii de internet (internații) au un limbaj specific. Indiferent de limba pe care o vorbesc, corespondenții se înțeleg de minune. Ei folosesc emoticoane (iconițe emotive), pentru precizări în cadrul mesajelor.

Pentru a înțelege emoticoanele, pagina trebuie întoarsă cu 90° spre dreapta.

Iată cîteva exemple din acest cod, care pornește de la un chip mai mult sau mai puțin zîmbitor:

:)	Zîmbesc, sînt fericit.	*-:)	Am o idee!
O:)	Îngerăș!	>:D<	Te îmbrățișez.
:-c	Sună-mă.	:-??	Nu știu.
I-)	Mi-e somn.	B-)	Super tare.
~O)	O ceașcă de cafea.		

24.1 Scrie și tu un scurt mesaj prietenului tău, utilizînd limbajul internautilor.

MINIMUM MINIMORUM

Oricine-ai fi,
ai grijă de sănătate!

La medic

1. Citește îmbinările de cuvinte. Alcătuieste enunțuri cu cele evidențiate.

Dureri acute, a administra medicamente,
îmi fac griji, mă adresez medicului, am grijă de sănătate.

Reține!

Mă doare

- capul
- dintele
- mîna
- măseaua

Mă dor

- ochii
- dinții
- picioarele
- urechile

2. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- Opinia fiecărui copil **contează!**
- Dacă te-ai îmbolnăvit, **ține cont** de indicațiile medicului.
- Irina **are grijă** de sora sa mai mică.
- Dacă stau prea mult la școală, mama **își face griji**.
- Medicul **tratează** bolnavii.
- Noi **tratăm** adulții cu respect.
- Chirurgul **a examinat** pacientul și i-a pus diagnosticul.
- Profesorul **a examinat** studentul.
- Se simțea un miros **intens** de gaze.
- Suferă de o boală **acută**.
- Directorul **administrează** instituția cu mare pricepere.
- Ana **a administrat** un medicament.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

a tuși – tuse
a indica – indicație
a respira – respirație
a răci – răceală – răcit
a se trata – tratament – tratat

Sinonime

a deranja = a supăra
grav = serios
istovit = extenuat = obosit
a atenua = a reduce
a administra = a lua (medicamente)

Antonime

grav ≠ ușor (curabil)
a se îmbolnăvi ≠ a se însănătoși

Compară!

carie – кариеc
citrice – цитрусовые
infuzie – инфузия

Structuri

Situația e gravă...
Sînt în dificultate...
Nu-i nimic, totul e bine...
Respectă indicațiile...
Însănătoșire grabnică!

3. Citește textul. Spune ce îl deranjează pe Bogdan.

Însănătoșire grabnică!

Bogdan se simte rău. Mama cheamă medicul acasă, **în vedere** a unei consultații. Acesta îl examinează pe Bogdan cu atenție și răbdare.

— Ce te deranjează?

— Mă doare capul. Tușesc. Strănut.

Respir greu. Am guturai. **Din cauza** aceasta, nu am poftă de mâncare.

— De când te simți rău?

— De vreo două zile.

— Ai febră?

— Mi-am măsurat temperatura dimineață. Am 37°.

— Scoate-ți cămașa să te examinez. Respiră adânc! Tușește!

— E ceva grav? Vreau să mă tratez cât mai repede.

— Nimic grav. Ai răcit.

— Durerile de cap sînt acute. Contez pe ajutorul dumneavoastră.

— Nu-ți face griji. Totul va fi bine. Iată rețeta. Administrează medicamentele de două ori pe zi. Îți mai recomand să consumi ceaiuri și citrice.

— Mulțumesc. Sînt sigur, mă voi descurca.

— Însănătoșire grabnică!

Alături de mama Bogdan a depășit situația. A respectat indicațiile medicului. În curînd s-a făcut bine și a revenit la școală.

LEXIC

a examina – *sin.*: a observa

a tuși – кашлять

a strănuta – чихать

guturai – насморк

febră – temperatură ridicată
a corpului

grav – *sin.*: serios

a se trata – *aici*: a se însănătoși

a răci – простыть

acut – *sin.*: intens, puternic

a conta – *sin.*: a se baza

a consuma – *sin.*: a folosi, a întrebuința

a se descurca – *sin.*: a reuși

a depăși – преодолеть

REPRODU!

4. Citiți dialogul pe roluri.

5. Citește fragmentul în care e vorba despre:

- starea sănătății lui Bogdan;
- prescripția medicului;
- însănătoșirea pacientului.

6. Citește enunțurile prin care se exprimă:

- îngrijorarea;
- dorința;
- speranța;
- consolarea.

7. Răspunde la întrebări, cu ajutorul textului.
- De ce mama a chemat medicul acasă?
 - Cum îl examinează medicul pe Bogdan?
 - Ce îl deranjează pe băiat?
 - De când se simte acesta rău?
 - Ce îi prescrie medicul?
 - Cum a reușit Bogdan să depășească situația?

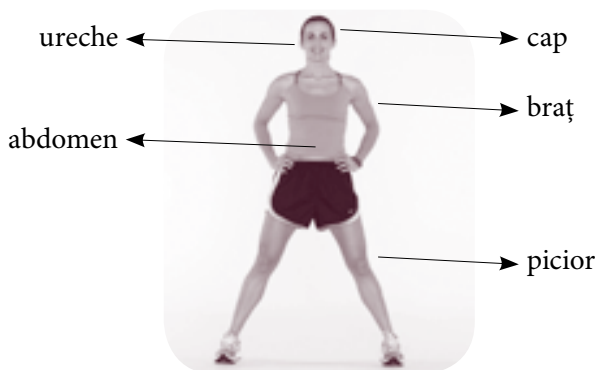
REZUMĂ!

8. Redă conținutul textului:

de la persoana a III-a; în numele mamei; în numele lui Bogdan.

9. Examinează imaginile. Construiește enunțuri după model.

Pe Elena **o** doare gâtul. Pe Ion **îl** doare capul.

CU OCHII ÎN PATRU!

Pe mine mă	} doare/dor deranjează supără
Pe tine te	
Pe el îl	
Pe ea o	

10. Citește enunțurile. Completează spațiile libere cu verbe potrivite la prezent și la imperativ.

Medicul:

... pacienții;
... consultații;
... diagnosticul
... rețete;
... certificat medical;
... bolile.

Dacă te-ai îmbolnăvit:

... medicul;
... investigații;
... temperatura zilnic;
... medicamente;
... regimul de pat;
... sfaturile medicului.

11. Citește. Indică, conform modelului, cine și ce tratează:

• gâtul, nasul, urechile	→ ortopedul
• ochii	stomatologul
• piciorul	dermatologul
• dinții	oftalmologul
• bolile de piele	otorinolaringologul

CU OCHII ÎN PATRU!

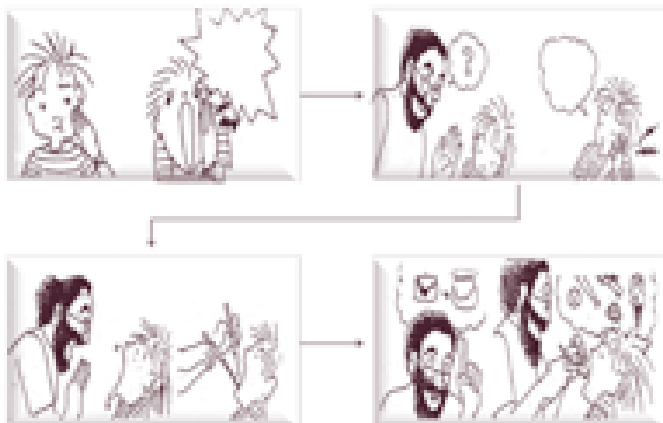
a administra (-ez)
a elibera (-ez)
a examina (-ez)
a face
a lua
a oferi
a prescrie
a respecta
a chema
a se adresa (-ez)
a trata (-ez)
a urma (-ez)
a stabili (-esc)

11.1 Alcătuiște enunțuri după model:

Mă doare piciorul. Merg la ortoped.

12. Improvizați un dialog similar (ex. 3), modificând circumstanțele (un alt personaj, alte simptome, alt diagnostic). Utilizați informațiile din ex. 10-11.

13. Examinează banda desenată. Reconstituie dialogul pe baza imaginilor, indicând în spațiile din stînga ordinea replicilor.

- ☐ Aoleu! Mă doare!
- ☐ Calmează-te. Am terminat. Acasă îți recomand să-ți clătești gura cu infuzie de coajă de stejar.
- ☐ Ce te deranjează?
- ☐ Deschide gura! Ai o carie. Voi plomba dintele chiar acum. Îți fac o anestezie pentru a-ți reduce durerea.
- ☐ Ia loc. Relaxează-te. Să vedem ce ai.
- ☐ Mă doare un dinte. Durerea e acută.
- ☐ Mi-e frică!
- ☐ Sînt istovit de durere. Nu mai pot suporta!
- ☐ Vă mulțumesc.

13.1 Exersați dialogul.

MEDITEAZĂ!

14. Alcătuiți, în echipe, „Rețeta sănătății”:

- examinați lista activităților necesare pentru a vă menține sănătatea;
- alegeți 5 activități pe care le considerați mai importante;
- redactați textul rețetei, motivînd alegerea făcută;
- prezentați „Rețeta sănătății”.

Puteți începe astfel:

Pentru a fi sănătos, trebuie să...

14.1 Continuă dialogul, utilizînd „Rețeta sănătății”.

- Ești atît de palidă! Ce s-a întîmplat?
- Nu-mi văd capul de griji. Sînt extenuată.
- Cred că poți depăși situația, dacă vei folosi „Rețeta sănătății”...

15. **Joc de rol.**

Simulați o discuție cu participarea unui medic care le va vorbi elevilor despre: „Protecția ochilor”, „Îngrijirea dinților”, „Punctele slabe ale coloanei vertebrale”.

CU OCHII ÎN PATRU!

a cînta, a zîmbi
a dormi suficient
a face gimnastică
a gîndi pozitiv
a-ți păstra calmul
a practica sportul
a se alimenta echilibrat
a se plimba în aer liber
a se proteja de frig, soare etc.

Locuțiunile prepoziționale

A. Locuțiunile prepoziționale sînt grupuri de două sau mai multe cuvinte care împreună îndeplinesc rolul de prepoziție.

B. Locuțiunile prepoziționale sînt formate din una sau două prepoziții și o altă parte de vorbire:
un substantiv articulat sau nearticulat: **un adverb articulat sau nearticulat:**

în fața, în spatele, în urma, în scopul,
 în vederea, în privința, în ciuda,
 din pricina, din cauza, față de, în loc de,
 în vreme de ș.a.

în afara, în jurul, în stînga, în susul,
 în dreptul, în lungul, de-a lungul, în latul,
 pe dinaintea, alături de, afară de,
 înainte de ș.a.

C. Locuțiunile prepoziționale se recunosc astfel:

- pot fi înlocuite cu o prepoziție (**alături de** = lîngă);
- ultimul cuvînt este o prepoziție: alături **de**, în loc **de**, împreună **cu**, potrivit **cu**;
- ultimul cuvînt este articulat: în afara**a**, în urma**a**, în lungul**l**, în latul**l**, de-a lungul**l**, de-a latul**l** etc.

16. *Identifică în textul studiat enunțurile ce conțin locuțiuni prepoziționale.*

17. *Citește enunțurile. Identifică locuțiunile prepoziționale.*

- 1) Alături de mama sînt întotdeauna în siguranță.
- 2) În fața casei bunicilor creștea un măr rotat.
- 3) În jurul spitalului au fost sădiți mulți copaci.
- 4) Cafeneaua e în stînga blocului cu cinci etaje.
- 5) Din cauza supraoboselii n-am avut acces la calculator mult timp.

18. *Selectează, dintre paranteze, locuțiunea prepozițională adecvată.*

- 1) Mama vorbea (față de/în numele) familiei.
- 2) (În locul/în urma) tatei a hotărît medicul.
- 3) Pacientul a primit ajutor (din partea/din cauza) ortopedului.
- 4) Se afla (în spatele/în privința) colegului său.

19. *Continuă enunțurile conform modelului. Numește locuțiunile prepoziționale utilizate.*

A venit în oraș în scopul... → A venit în oraș **în scopul vizitării** Muzeului de Istorie.

- 1) S-a întors mai devreme din cauza... →
- 2) Irina a procedat astfel sub influența... →
- 3) Noi vom merge la olimpiadă în vederea... →
- 4) S-a prezentat la medic în urma... →
- 5) Rezultatele analizelor erau bune în ciuda... →

20. *Răspunde la întrebări după model. Utilizează locuțiunile prepoziționale:*

în jurul, înainte de, de-a lungul, în fața, în spatele, în urma, din cauza.

Unde se află farmacia? → Farmacia se află **în spatele** librăriei.

Unde se află spitalul pentru copii? → Spitalul pentru copii se află **în fața** bibliotecii.

- 1) Când mănânci, de obicei, fructele? →
- 2) Când s-a schimbat situația? →
- 3) Din cauza cui te simți rău? →
- 4) Unde faci sport dimineața? →
- 5) Unde se află Spitalul Clinic Republican? →

21. Scrie substantive corespunzătoare pentru adjectivele:
atent, responsabil, grijulie, răcită, acute, gravă.

21.1 Alcătuieste enunțuri cu unele îmbinări formate. Folosește și locuțiuni prepoziționale.

INFORMEAZĂ-TE!

22. Citește. Ce sfaturi noi ai aflat?

Sfaturile medicului

Te doare capul?

- Poți trata această durere cu un pahar de apă rece mult îndulcită.

Te doare gâtul?

- Ia o lingură plină de suc de lămâie, în care ai dizolvat puțină sare de bucătărie. Înghite soluția. La scurt timp vei simți o ameliorare.

Te dor urechile?

- Încălzește la aburi 2 linguri de ulei de măsline, în care trebuie să adaugi și câteva flori de mușetel. Înmoaie puțină vată și pune-o în urechi.

Ai răcit?

- Bea în fiecare dimineață o cană de ceai cald de mușetel în care ai stors o lămâie întreagă.

22.1 Care dintre sfaturi este cel mai ușor de urmat?

23. Citește recomandările de mai jos.

Medicii nutriționiști recomandă

- ◆ Consumă mere. Ele reprezintă cel mai bun medicament natural pentru fortificarea musculară.
- ◆ Căpșunele sînt unele dintre cele mai plăcute și mai sănătoase fructe.
- ◆ Mănîncă piersici pe stomacul gol. Ele stimulează cel mai bine efortul intelectual.
- ◆ Consumă struguri. Ei sînt absolut necesari în perioada de creștere.
- ◆ Mănîncă banane. Ele sînt ușor digerabile.
- ◆ Sucul de mure este un remediu vechi împotriva răcelii.
- ◆ Bea suc natural de portocale, înainte de fiecare masă, pentru a trezi pofta de mîncare.

23.1 Care recomandare este absolut nouă pentru tine?

23.2 Redactează, în 7-10 enunțuri, textul unei reclame cu tema: „Oricine ai fi, ai grijă de sănătate!”

COPILUL ȘI NATURA

Oricine-ai fi,
nu stinge lumina nimănui.

Animale rare

1. Citește. Pronunță corect sunetul [ă].
Alcătuiește propoziții cu îmbinările de
cuvinte evidențiate.

Cocostîrc mărinimos, altă dorință, **ră-
coarea dimineții**, frunză de nufăr, baltă
liniștită, mărunțel la trup, despărțire grea, **la-
crimă neascultătoare**.

Reține!

bălți

orașul Bălți

cremene

a încremeni

2. Citește propozițiile. Stabilește sensul
cuvîntului **a tăia**.

- E ușor **să tai** un copac, e mai greu să-l
crești.
- Măsoară de șapte ori și **taie** o dată.
- Cîntatul cocoșilor **taie** liniștea dimineții.
- O pisică neagră **mi-a tăiat** drumul.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

rece – răcoare
mărinimie – mărinimos
a cînta – a încînta
însemnat – neînsemnat

Sinonime

clipă = moment
cocostîrc = barză
trup = corp
a privi = a se uita
vietate = viețuitoare

Antonime

deschis ≠ închis
frumusețe ≠ urîțenie
a se bucura ≠ a se întrista

Structuri

E bine să fie...
Trebuie să ocrotim...
Sîntem datori să...
E necesar să avem grijă de...
E posibil să pierdem...
Să încercăm să ajutăm...
Să învățăm de la natură...
De noi depinde...

3. Citește textul. În ce mod și-a exprimat broscuța bucuria?

Mărinimie

... Cocosțircul s-a sculat cu noaptea-n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, trupul lui se leagănă lin. Din când în când își udă pliscul, uneori se oprește și se uită, ispititor, în fundul apei, ca și cum ar fi dat peste ceva ce caută de mult. E răcoare și răcoarea îl încântă. Nu simte nici o altă dorință decât **să-și scalde** picioarele în apa rece.

Deodată se oprește, întinde gâtul și privește. Pe frunza unui nufăr, o broscuță se bucură și ea de frumusețea și răcoarea dimineții. Când l-a văzut, biata broscuță a încremenit cu ochii mari deschiși. În spaima ei, îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg, gata **să soarbă** dintr-odată balta și, împreună cu balta, pe ea. Inima i s-a oprit.

Își așteaptă sfârșitul.

Cocosțircul o vede și o înțelege. Dar dimineața e mărinimos. Ș-apoi i se pare atât de mică, atât de neînsemnată această vietate a bălții, că de la o vreme nici n-o mai vede. Ridică piciorul, o pășește disprețuitor și trece, măreț, mai departe.

Broscuței nu-i vine **să creadă**. Mai stă așa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză; și-ntr-un avînt de recunoștință, ea, cea dintîi, taie tăcerea dimineții:

— Oaac!

După Emil Gîrleanu

LEXIC

plisc – *sin.*: cioc

ispititor – *искушённо*

răcoare – *прохлада*

a încînta – *очаровать*

nufăr – plantă acvatică cu frunze mari și flori albe, roz etc.

a încremeni – *окаменеть*

biet – *sin.*: sărman, nenorocit

spaimă – *sin.*: frică

uriaș – foarte mare

a sorbi – *aici*: глотать

mărinimos – *sin.*: generos, darnic

disprețuitor – *пренебрежительно*

recunoștință – *признательность*

REPRODU!

4. Citește propozițiile în care:

- se spune când s-a trezit cocostîrcul;
- este vorba despre dorința lui;
- se descrie bucuria broscuței.

5. Recitește fragmentul în care se descrie:

- plimbarea de dimineață a cocostîrcului;
- cocostîrcul în viziunea broscuței;
- broscuța văzută de „uriașul bălții”;
- mărinimia cocostîrcului.

6. Privește imaginea ce ilustrează textul. Citește fragmentul textului, corespunzător imaginii.

7. Răspunde la întrebări.

- Unde a pornit cocostîrcul dis-de-dimineață?
- Ce l-a încîntat?
- Unde se odihnea broscuța?
- De ce, văzînd cocostîrcul, broscuței i s-a oprit inima?
- Ce l-a făcut pe cocostîrc să fie mărinimos?
- În ce fel și-a exprimat broscuța bucuria că a rămas în viață?

8. Povestește textul utilizînd întrebările din exercițiul 7.

9. Alege varianta potrivită și comentează. Argumentează-ți alegerea cu exemple din text. Cocostîrcul privește „vietatea neînsemnată a bălții” cu:

• nepăsare;	• superioritate;
• dispreț;	• simpatie;
• duioșie;	• milă.

10. Citește expresiile. Alege varianta care exprimă sensul acestora. Formează apoi enunțuri.

- cu noaptea-n cap
- cu capul atingînd cerul
- inima i s-a oprit

josuț

s-a bucurat

uriaș

foarte înalt

devreme

s-a speriat

CU OCHII ÎN PATRU!

a opri – a se opri
a uita – a se uita
a bucura – a se bucura

REZUMĂ!

11. Împărțiți textul în fragmente. Intitulați-le. Puteți utiliza și variantele de mai jos. Argumentați. (Lucrați în perechi.)

- Dimineața la baltă
- Plimbarea cocostîrcului

- Broscuța veselă
- Întîlnirea matinală

12. Comentează titlul textului.

13. Citește reperele. Pe care dintre ele l-ai alege drept titlu pentru textul citit? De ce?

REPERE

- ◆ Binele cu bine se răsplătește
- ◆ După faptă și răplată
- ◆ Nu da cîstea pe rușine
- ◆ Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face

14. Privește atent desenul din partea dreaptă. Compară-l cu evenimentele din text.

15. Descrie cocostîrcul:

în viziunea ta	în viziunea broscuței
...	...

Juliana Stăvilă, 8 ani, Horodiște

16. Prezintă locul întîlnirii personajelor.

POȚI ÎNCEPE ASTFEL:

Era o dimineață de vară...

17. Povestește fragmentul care te-a încîntat.

18. Redă conținutul textului în numele unui personaj: cocostîrcul, broscuța.

POȚI ÎNCEPE ASTFEL:

M-am trezit devreme, ca de obicei. Doream să mă plimb pe malul bălții și să respir aer curat. Deodată am văzut...

19. Dacă broscuța ar avea darul de a vorbi, ce cuvinte de recunoștință i-ar spune cocostîrcului? De ce?

REPERE

ce fericire

a mulțumi

a încînta

a dărui

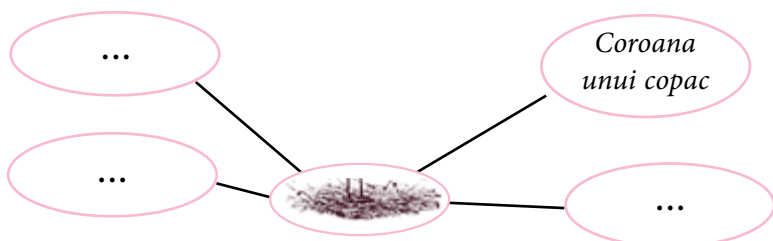
să-ți dea Domnul

mărinimos

MEDITEAZĂ!

20. Cocosârcul vrea să-și facă un cuib. Spune/scrie: ce loc își va alege? De ce?

Desen de familia Ghereg, s. Hirbovăț

21. Citește informațiile de la rubrica „Informează-te”, exercițiul 33, pagina 97. De ce trebuie ocrotit cocosârcul? Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

21.1 Improvizează un dialog cu colegul tău/colega ta de bancă despre rolul cocosârcilor și al broaștelor în natură.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul conjunctiv. Timpul prezent

- A. Compară!
- { Cocosârcul **își scaldă** picioarele în apă.
 - { Cocosârcul **vrea să-și scalde** picioarele în apă.
 - { Broscuța **nu crede** că a rămas în viață.
 - { Broscuța **nu poate să creadă** că a rămas în viață.
 - { Eu **admir** nuferii.
 - { **Îmi place să admir** nuferii dimineața.

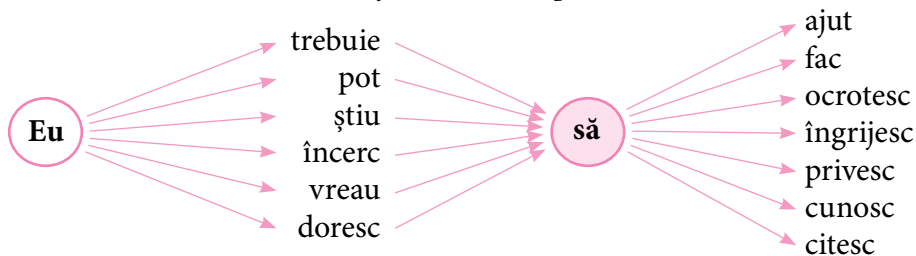

Indicativ	Conjunctiv
Timpul prezent	
A ocroti	
Eu ocrotesc natura. (acțiune reală, sigură)	Eu vreau să ocrotesc natura. Eu încerc să ocrotesc natura. Eu doresc să ocrotesc natura. (acțiune posibilă, proiectată, dar nerealizată încă)

B. Conjunctivul prezent se formează din **prezentul indicativ al verbului** și conjuncția **să**:
să ajut, să vin, să duc, să fac etc.

C. ATENȚIE!

De cele mai multe ori conjunctivul este precedat de următoarele verbe:

D. Exemple de utilizare.

Indicativ prezent	Conjunctiv prezent
A ajut a	
Eu ajut o pasăre. Tu ajuți un copil. El, ea ajută o bătrână. Noi ajutam părinții. Voi ajutați prietenii. Ei, ele ajută un coleg.	Eu vreau să ajut o pasăre. Tu poți să ajuți un copil. El, ea dorește să ajute o bătrână. Noi încercăm să ajutam părinții. Voi preferați să ajutați prietenii. Ei, ele trebuie să ajute un coleg.
A ved ea	
Eu văd un cocostîrc. Tu vezi o broscuță. El, ea vede un lac. Noi vedem o stea. Voi vedeți un nufăr. Ei, ele văd răsăritul soarelui.	Eu vreau să văd un cocostîrc. Tu poți să vezi o broscuță. El, ea dorește să vadă un lac. Noi dorim să vedem o stea. Voi preferați să vedeți un nufăr. Ei, ele trebuie să vadă răsăritul soarelui.
A fac e	
Eu îmi fac temele. Tu faci ordine. El, ea face un cadou. Noi facem cumpărături. Voi faceți jucării. Ei, ele fac repetiții.	Eu vreau să-mi fac temele. Tu poți să faci ordine. El, ea dorește să facă un cadou. Noi vrem să facem cumpărături. Voi preferați să faceți jucării. Ei, ele trebuie să facă repetiții.
A ven i	
Eu vin la liceu. Tu vii la bunica. El, ea vine la lac. Noi venim în ospeție. Voi veniți cu prietenii. Ei, ele vin duminică.	Eu vreau să vin la liceu. Tu poți să vii la bunica. El, ea dorește să vină la lac. Noi încercăm să venim în ospeție. Voi preferați să veniți cu prietenii. Ei, ele trebuie să vină duminică.

22. Utilizează verbele de la rubrica C la diferite persoane.

23. Pune verbele dintre paranteze la conjunctiv prezent.

- 1) Lebăda albă preferă (*a trăi*) în bălți nu prea adânci.
- 2) Broaștelor le place (*a mânca*) insecte, de aceea ele au devenit un bun ajutor al agricultorilor.
- 3) Noi dorim (*a admira*) răsăritul soarelui.
- 4) Îmi place (*a respira*) aerul răcoros de dimineață.
- 5) În fiecare an încerc (*a sădi*) cite un pom.
- 6) Un om mărinimos reușește (*a ajuta*) pe oricine.
- 7) Mihaelei îi place (*a merge*) în pădure.
- 8) Fiecare om e dator (*a ocroti*) natura.
- 9) Ion știe (*a îngriji*) de animale.

CU OCHII ÎN PATRU!

Alternanțe fonetice

e/ea	merge/să meargă
ă/e	numără/să numere
ea/e	așteaptă/să aștepte
a/e	învață/să învețe
e/a	vede/să vadă

24. Observă alternanțele sunetelor. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu verbe la conjunctiv prezent.

- El lucrează – să lucreze
- Ea pictează – să picteze
- Ei așteaptă – să aștepte

- Ea crede – să creadă
- El înțelege – să înțeleagă
- Ei opresc – să oprească
- Ele privesc – să privească

25. Rescrie propozițiile după model.

Dau un telefon din oraș → **Trebuie să dau** un telefon din oraș.

- 1) Citesc cartea aceasta.
- 2) Clasa noastră sădește pomi în curtea școlii.
- 3) Iei un taxi?
- 4) Cine scrie articolul?
- 5) Noi mergem în ospetie.
- 6) Dumneavoastră beți un suc?
- 7) Prietenul meu pregătește un referat despre flora Moldovei.

26. Notează în spațiile libere verbele potrivite dintre paranteze, utilizându-le la conjunctiv prezent.

Domnul Clamp, cocostîrcul, se pregătește (...) la onomastica Vulpii. Are cămașă albă, costum negru și cravată roșie. Dar cizme – ioc!

— Domnișoară Bufniță, unde pot (...) o pereche de cizme? a întrebat-o cu lacrimi în ochi cocostîrcul.

— Domnule Clamp, te sfătuiesc (...) la baltă și (...) în nămol trei ore.
Zis și făcut.

.....
Clamp se apropie (...) Vulpea, iar toți oaspeții încep (...).
Cocostîrcul a venit cu o singură cizmă. Vreți (...) de ce?

(a găsi, a zbura, a pleca, a felicita, a ști, a râde, a sta)

După Aureliu Busuioc

27. Construiește îmbinări de cuvinte, apoi câteva enunțuri.

Eu doresc să ... El (ea) trebuie să ...
 Tu începi să ... Ei (ele) vor să ...

28. Răspunde la întrebări (oral sau în scris).

MODEL: Unde vrei să pleci? Vreau să plec la Nistru.

- 1) Cu cine dorești să pleci?
- 2) Ce vrei să studiezi?
- 3) Ce poți să afli nou despre floră?
- 4) De ce trebuie să studiezi viața plantelor?
- 5) Unde dorești să publici materialele expediției?
- 6) E posibil să participi și la alt proiect?
- 7) Cît timp vrei să stai?
- 8) Cînd trebuie să revii?

29. Alcătuieste enunțuri după model.

A vrea a cumpăra cărți
 Eu vreau să cumpăr cărți și el vrea să cumpere cărți.

A vrea	a merge	la mare, cu microbuzul
A putea	a asculta	știri, muzică
A dori	a pleca	în Bulgaria, la teatru
A reuși	a procura	fructe, legume
A încerca	a intra	în troleibuz, la bancă

30. Alcătuieste enunțuri pe baza reperelor:

- a dori să fii înțelegător;
- a încerca să fii cuminte;
- a putea să fii amabil;
- a ști să fii mărinimos.

MODEL: Eu pot să fiu amabil cu oricine.

31. Completează dialogul. Utilizează verbe la conjunctiv prezent.

- Știi, Lenuț, sora mea a văzut prima dată în anul acesta un singur cocostîrc.
 — Bunica mea spune că în acest caz ea **poate să fie** toată vara singură.
 — A văzut și un stol de cocostîrci.
 — Atunci **poate să** ...
 — Dar dacă vede o pereche de cocostîrci?
 — Atunci **e posibil să** ...

32. Primăvara se culeg excesiv flori de pădure pentru comercializare. Care este atitudinea ta față de această situație? Argumentează.

toporași

lăcrămioare

32.1 Propune soluții pentru ameliorarea situației descrise. Utilizează verbe la modul conjunctiv.

33. Citiți informațiile. Care dintre ele v-a impresionat? Redați-o. (Lucrați în echipe.)

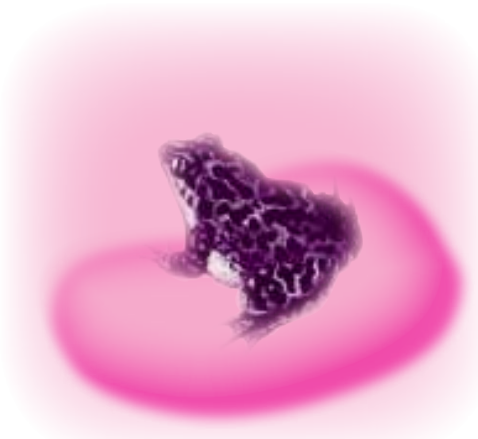
- ◆ În lume există 17 specii de cocostîrci. În Republica Moldova se întîlnesc cocostîrcul alb și cocostîrcul negru.
- Dintr-o cronică veche aflăm că în 1847 cocostîrcii albi au nimicit lăcustele din Basarabia.
- E foarte credincios familiei sale. Îngrijește de „nevastă”: cînd ea clocește, îi aduce de mîncare, o înveselește.
- Cocostîrcului îi place să mînînce de toate: melci, pești, șopîrle, șerpi, broaște.
- Popoarele europene au mai multe legende care spun că barza albă aduce noroc, de aceea trebuie să fie ocrotită.
- ◆ Primele cîntece care au apărut pe pămînt au aparținut anume amfibi-enilor.
- Broaștele orăcăie fiind foarte emoționate.
- Ele dorm circa 130-230 de zile pe an.
- Broaștele rîioase mici consumă musculițe, greieri, viermi.
- Speciile bine dezvoltate consumă cu ușurință șoareci, șobolani, șerpi, șopîrle – de fapt, aproape orice le iese în cale.

Cocostîrcul alb

Cocostîrcul negru

Broasca de lac

33.1 Ce dezastru ecologic a suferit Basarabia în 1847? Cum a fost depășită situația?

33.2 Cum credeți, ce s-ar întîmpla dacă ar dispărea cocostîrcii/broaștele? (Lucrați în echipe.)

1. Completează enunțurile.

- 1) Cocosțircul e încântat de
- 2) Văzînd „uriașul bălții”, broscuța
- 3) În această dimineață cocosțircul e
- 4) Broscuța, în semn de recunoștință,

2. Încercuiește răspunsurile corecte.

2.1 Cocosțircului i se pare că broscuța e

- A. veselă
- B. o vietate neînsemnată
- C. atrăgătoare

2.2 Broscuța vede cocosțircul:

- A. uriaș
- B. trist
- C. încremenit

3. Scrie sinonimele cuvintelor:

clipă	_____
plisc	_____
biet	_____
mărinimos	_____
spaimă	_____

3.1 Alcătuiește 2 enunțuri cu 2 cuvinte sinonime.

4. Scrie cîte un enunț cu expresiile: a se scula cu noaptea-n cap,
a nu-i veni să creadă.

5. Scrie verbele dintre paranteze la conjunctiv prezent.

- 1) În vechime, cine îndrăznea (*a ucide*) un cocosțirc era condamnat la moarte.
- 2) Din țările calde pînă în Republica Moldova cocosțircul trebuie (*a face*) 6000 km.
- 3) În Republica Moldova putem (*a întîlni*) cocosțircul alb și cocosțircul negru.

6. Elveția este prima țară care și-a pierdut cocosțircii: în 1910 erau 140 de cuiburi;
în 1959 n-a rămas nici unul.

Scrie, în 3 enunțuri, ce trebuie să facem pentru ocrotirea cocosțircilor.

7. Scrie, în 4-5 enunțuri, ce înseamnă pentru tine **a fi mărinimos**.

Ecologia – o problemă a tuturor

1. Citește îmbinările de cuvinte/expresiile. Pronunță corect sunetele [n], [d], [t]. Alcătuieste enunțuri cu unele dintre ele.

Piinea cea de toate zilele, ploi torențiale, muncea din greu, pădure întunecată, rugămintea omului, condiții necesare, sentimente necunoscute, bunăstare nemeritată, binecuvîntarea părinților.

2. Observă formarea cuvintelor compuse. Alcătuieste enunțuri cu unele cuvinte.

	cuvîntare		stare
	facere		voință
Bine +	făcător	Bună +	-cuvîntare
	voitor		-credință
	meritat		

3. Citește enunțurile. Traduceți cuvintele evidențiate. (Lucrați în perechi.)

- Dragostea pentru părinți **va dăinui** mereu în sufletul meu.
- Sînt bolnav, dar nu **disper**, în curînd mă voi însănătoși.
- Îmi doresc mult o bicicletă și-l **implor** pe tata să mi-o cumpere.
- Am avut o invitație la cinema, dar **am renunțat**, pentru că astăzi sînt ocupat.
- Cînd sînt capricios, mama îmi spune că sînt **insuportabil**.
- Îmi place să admir **măreția** munților.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

a merita – meritat
a suporta – **insuportabil**
a dispera – disperat
a blestema – blestemat
a ruga – rugămintea
splendid – splendoare

Sinonime

a căpăta = a primi
a implora = a ruga
splendoare = strălucire
zbuciumat = neliniștit
trîndăvie = lene
bucate = mîncăruri
pericol = primejdie

Antonime

a urî ≠ a iubi
a accepta ≠ a refuza
a sărăci ≠ a se îmbogăți

Compară!

obișnuit – обычный

Structuri

Am înțeles că...
Își dorea...
Mi-aș dori...
Sînt foarte mulțumit de...
Mulțumesc mult pentru...
Îți mulțumesc din toată inima.
Îți sînt recunoscător.
Prin urmare...
Deci...
Așadar...
Am ajuns la concluzia că...
În concluzie vreau să...

4. Citește textul și spune ce L-a rugat Omul pe Dumnezeu.

Omul și nesăbuița lui

Unui om care își câștiga din greu pâinea i s-au făcut insuportabile câmpia unde muncea din greu, soarele arzător, ploile torențiale, pădurea deasă, apele zbuciumate. De aceea, disperat, s-a adresat Celui-de-Sus:

— Doamne! Nu mai am puteri să lupt cu natura asta blestemată! Te implor, ajută-mă! **Să fi avut** bucate alese, **să fi dormit** pe pat moale, **să nu fi muncit** și viața **să-mi fi fost** în afara oricărui pericol, aș fi fost nespus de fericit.

Dumnezeu, auzindu-i rugămintea, zise:

— De azi înainte vei avea tot ce-ți dorești. În schimb, va trebui să renunți la natura pe care o urăști atât de mult.

Omul a acceptat și a căpătat cele promise. Trăia într-un palat de toată splendoarea: avea condiții bune de viață, o ținea numai în petreceri. Însă cu timpul devenea tot mai

trist, fiind cuprins de sentimente necunoscute. Ochii vedeau lucrurile din jur, sufletul însă nu pricepea frumusețea lor.

Atunci Omul a înțeles adevărul trist: trîndăvia și bunăstarea nemeritată sărăcesc sufletul. După cum planta nu poate exista fără sol și fără lumina soarelui, așa și omul nu dăinuie fără ca să muncească, fără ca să simtă măreția și bogățiile naturii. Și el, disperat, iarăși s-a rugat Domnului:

— Întoarce-mi aceea la ce am renunțat! Vreau să trăiesc și să muncesc în mijlocul naturii fără a fi orb și surd la cele ce se petrec în jur.

Binecuvîntat de Dumnezeu, Omul și-a schimbat atitudinea față de obișnuita viață pămîntească.

După Radion Cucereanu

LEXIC

nesăbuiță – lipsă de judecată

insuportabil – невыносимый

a dispera – a pierde speranța

blestemat – проклятый

a implora – a ruga foarte mult

a renunța – a părăsi de bunăvoie

a pricepe – *sin.*: a înțelege

bunăstare – *sin.*: bogăție, prosperitate

a merita – заслужить

a dăinui – *sin.*: a trăi, a viețui

măreție – величие

a binecuvînta – благословить

REPRODU!

5. Citiți textul pe roluri.

6. Privește imaginea. Găsește fragmentul ce reflectă conținutul acesteia. Citește-l.

6.1 Citește fragmentul care redă:

- prima rugă a Omului;
- viața de mai târziu a Omului;
- răspunsul Domnului;
- a doua rugă a lui către Dumnezeu.

7. Răspunde la întrebări.

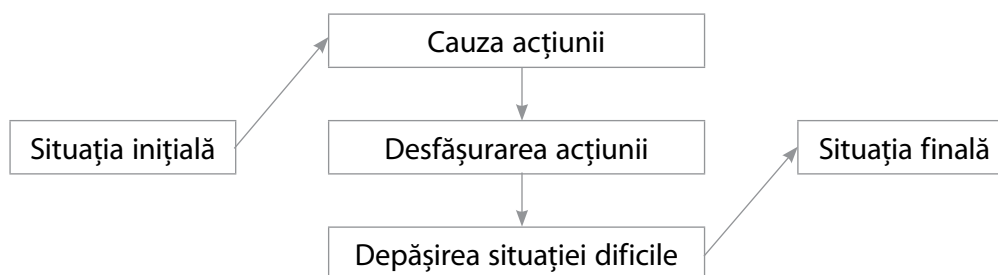
- a) Cum își câștiga pâinea Omul?
- b) Cu ce rugămintă I s-a adresat Celui-de-Sus?
- c) Ce condiție i-a pus Domnul?
- d) Era mulțumit Omul de viața pe care o ducea acum? De ce?
- e) Explică sensul expresiei: *a fi orb și surd la cele ce se petrec în jur.*

8. Redă conținutul textului pe baza întrebărilor de mai sus.

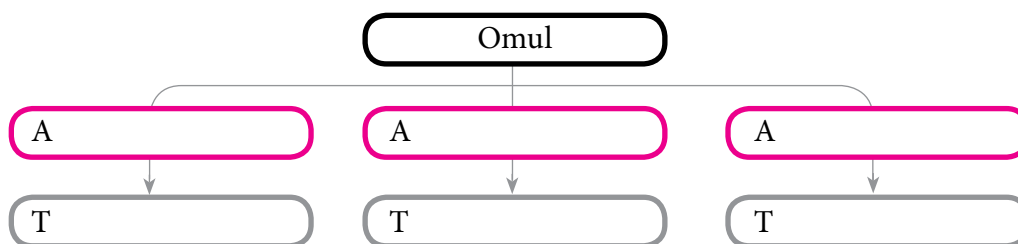
REZUMĂ!

9. Povestește textul, utilizând schema de mai jos.

10. Identifică trăsăturile personajului pe baza acțiunilor lui. Utilizează schema de mai jos:

A – acțiunea; T – trăsătura de caracter.

10.1 Ce trăsătură a omului apreciezi/disprețuiești? De ce?

11. Continuă, în numele personajului central, mesajul de mulțumire Domnului. Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

Doamne!
Îți mulțumesc că m-ai făcut să pricep
adevăratele frumuseți. Am înțeles că....
.....

12. Spune: ai vrea să ai de toate, renunțând în schimb la frumusețile naturii? Argumentează.

13. Explică titlul textului.

MEDITEAZĂ!

14. Citește parabola. Spune cum înțelegi ultima replică a înțeleptului.

Demult-demult trăia un înțelept. Odată, un băiat răutăcios a hotărât să-l facă de rușine. A prins un fluture și, ținându-l la spate, a întrebat:

— E viu ori nu, fluturele?

Dacă înțeleptul spunea „viu”, băiatul strivea fluturele, la răspunsul „mort”, l-ar fi eliberat. Chibzuind puțin, înțeleptul a spus:

— Fluturele e în mâinile tale...

14.1 Ce concluzii ai tras în urma lecturii? Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

14.2 Cum crezi, chiar și viața unui fluture depinde de noi? Argumentează.

15. Citește versurile și spune:

- ce s-ar întâmpla dacă ar dispărea zăpada, iarba, pământul, piatra?
- de ce ar putea dispărea frumusețile naturii?

Cînd nu va mai fi zăpadă,
copiii vor face un om de iarbă,
cînd nu va mai fi nici iarbă,
copiii vor face un om de pămînt,

cînd nu va mai fi nici pămînt,
copiii vor face un om de piatră,
cînd nu va mai fi nici piatră,
umbra unui om de cenușă se va profila pe cer –
și nu vor mai fi nici copii atunci.

Grigore Vieru

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul conjunctiv. Timpul trecut

A. Compară!

Vreau **să învăț** poezia, dar sînt foarte obosit.

Să fi învățat poezia, luam nota „10”.

B. Modul conjunctiv, timpul trecut arată o acțiune de pînă la momentul vorbirii, determinată de anumite condiții.

Se formează: **să + fi + participiu**

C.

Modul conjunctiv. Timpul trecut	Exemple de utilizare
<div> <div> Eu Tu El, ea Noi Voi Ei, ele </div> <div> să (nu) fi </div> <div> învățat desenat căzut mers fost știut </div> </div>	<p>Să fi învățat cuvintele, puteam alcătui enunțuri.</p> <p>Să fi desenat tu singur acest tablou?</p> <p>Să fi căzut atît de rău?</p> <p>Să fi mers mai repede, veneam la timp.</p> <p>Să fi fost mai atenți, observați greșelile.</p> <p>Să fi știut, te ajutau neapărat.</p>

16. Citește enunțul, din textul de la pagina 100, care conține verbe la modul conjunctiv, timpul trecut.

17. Scrie verbele dintre paranteze la modul conjunctiv, timpul trecut.

1) Oare (<i>a întreba</i>) cum funcționează aparatul?	4) (<i>A asculta</i>) atent, știam despre ce este vorba.
2) (<i>A lua</i>) bilete din timp, astăzi mergeam la teatru.	5) (<i>A ține</i>) cont de sfaturile mamei, acum nu regretam.
3) Nu cred ca Ion (<i>a întârzia</i>) la repetiții.	6) Cine (<i>a suna</i>) la această oră?

18. Rescrie întrebările după model.

MODEL: Unde **a învățat** să danseze? → Unde **să fi învățat** să danseze?

1) De ce s-a supărat?	5) Cine a avut dreptate?
2) De ce a plecat mai devreme?	6) Cît a așteptat în stație?
3) Când a aflat noutatea?	7) Pe cine a întrebat?
4) Care a fost mai bun?	8) Cu cine și-a făcut temele?

19. Transformă enunțurile.

MODEL: Trenul **trebuia să pornească** la ora două. → **Să fi pornit** trenul la ora două?

1) Bunica trebuia să vină duminică.	4) Mihai trebuia să plece în excursie.
2) Profesorul trebuia să anunțe notele.	5) Irina trebuia să meargă la bibliotecă.
3) Expoziția trebuia să se deschidă ieri.	6) Omul dorea să renunțe la frumusețile naturii.

20. Formulează întrebări, utilizând verbele la modul conjunctiv, timpul trecut.

MODEL: Cu cine **să fi plecat** la Orheiul Vechi?

1) Când	a veni	din călătorie?
2) Unde	a se duce	după ore?
3) Cum	a face	acest proiect?
4) Cine	a interpreta	acest cântec?
5) De ce	a renunța	la ajutorul meu?
6) Cui	a pregăti	surpriza?
7) Pentru cine	a aduce	florile?

21. Completează enunțurile cu informații potrivite.

MODEL: **Să fi avut timp**, repetam rolul.

..., ceream ajutorul tău.

..., Maria venea la consultații.

..., Ștefan mă suna imediat.

..., deveneam pictor.

22. Scrie propoziții utilizând schema de mai jos.

MODEL: Să nu fi lenevit, să fi exersat, să fi participat la concurs – luam și eu un premiu.

_____, _____, _____ – _____

23. Completează dialogul cu întrebări adecvate, utilizând verbe la modul conjunctiv, timpul trecut.

- ...
- Concursul ecologic a avut loc în luna martie.
- ...
- La concurs au participat elevii din clasele a VII-a.
- ...
- Condiția concursului a fost prezentarea unui proiect pe tema „Gunoșiile neautorizate”.
- ...
- Câștigători ai concursului au fost elevii din clasa a VII-a”^B”.
- ...
- Ei au propus un proiect de reciclare a deșeurilor menajere.
- ...
- Toți participanții la concurs au beneficiat de o excursie la Saharna.

INFORMEAZĂ-TE!

24. Privești imaginile. Citești expresiile. Stabiliți cuvintele care au legătură cu natura. (Lucrați în perechi.)

	A fi în al nouălea cer = a fi nespus de fericit.		A arunca vorbe-n vînt = a vorbi fără rost.
A se uita la cineva ca la soare = a se uita cu mare plăcere.		A tuna și a fulgera = a fi foarte furios.	

Desene de E. Lepădatu

24.1 Numește echivalentele expresiilor de mai sus în limba ta maternă.

24.2 Scrie câte un enunț cu fiecare expresie.

Cartea roșie – semnal de alarmă

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetul [i]. Alcătuieste enunțuri cu 2-3 îmbinări.

Arbori înalți, bogățiile pădurii, picături înghețate, chip mândru, a înota liniștit, timp îndelungat, a se teme de vânători.

Reține!

Arbust

Arbore

2. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- a) Primăvara iepurii își schimbă **blana**.
- b) Broaștele **consumă**, de obicei, insecte.
- c) Nufărul alb e considerat o **podoabă** a apelor.
- d) Anual, de dragul **blănurilor**, sînt nimicite circa 100 de milioane de animale.
- e) **Veninul** șarpelui este utilizat pe larg în medicină.
- f) Carnea dropiei este **comestibilă**.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

calm – calmant
secol – secular
înălțime – înalt
lungime – lung
scorbură – scorburos
podoabă – a **împodobi**

Sinonime

arbore = copac
a confecționa = a fabrica
a ocroti = a proteja
a se deplasa = a se mișca
a consuma = a mânca
a reduce = a micșora

Antonime

lent ≠ rapid
moale ≠ tare
sălbatic ≠ domestic

Compară!

agresiv – агрессивный
bazin – бассейн
braconaj – браконьерство
elegant – элегантный
glas – голос
industrie – индустрия

Structuri

Nu putem permite să...
Trebuie să luăm sub ocrotire...
Animalele au nevoie de...
Plantele sînt necesare pentru...
Disparația lor poate să ducă la...

3. Citește informațiile despre animalele și plantele incluse în Cartea roșie a Republicii Moldova. Spune unde putem întâlni „frumusețile naturii” descrise mai jos.

Protejați-ne viața!

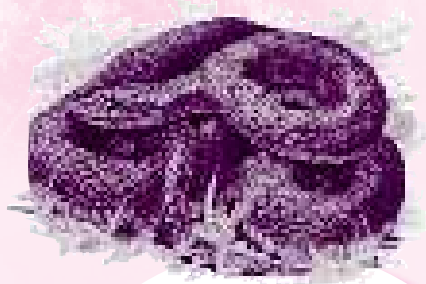
Jderul-de-pădure

preferă pădurile seculare cu arbori înalți și scorburoși. În căutarea hranei poate **să se deplaseze** cu ușurință atât prin coroanele arborilor, cât și pe sol. Consumă zilnic 5-6 șoareci. În Rusia veche, blana jderului-de-pădure servea ca unitate bănească. Iar pe timpul Imperiului Otoman, blana lui era un atribut obligatoriu. Tăierea arborilor scorburoși și braconajul reduc numărul acestor animale.

Arinul negru

înflorește primăvara devreme. Poate atinge înălțimea de 20-30 de metri și vârsta de 80-100 de ani. Din lemnul său ușor și moale se confecționează creioane, jucării, cutii pentru ceai. Scoarța, frunzele și mugurii lui se utilizează în medicină. Arinul negru se cultivă în Grădina Botanică a Academiei de Științe a Republicii Moldova pentru a fi protejat.

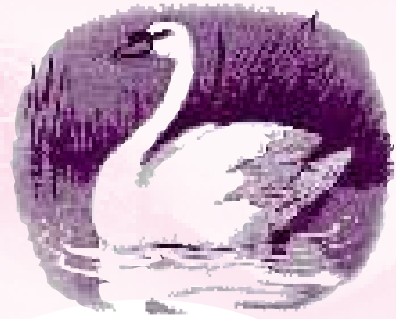
Șarpele-lui-Esculap

atinge lungimea de 2 metri. Pe sol se deplasează relativ lent, în schimb pe arbori și arbuști reușește **să se ridice** rapid. Dacă este deranjat, devine agresiv și mușcă, însă nu este veninos. Reprezintă simbolul medicinei. Se întâlnește în Codrii Centrali și în rezervația peisagistică „Trebujeni” (Orhei).

Dropia

e struțul nostru, avînd 1 m înălțime și circa 20 kg greutate. Culoarea penelor o apără de minune. În stepa arsă de soare este greu să deosebești galbenul penelor de cel al ierbii. Arma ei de apărare este fuga. Este vînată pentru carnea-i comestibilă. Combaterea braconajului va duce la protejarea dropiilor.

Lebedă-cucuiată

preferă sectoarele de baltă cu adîncime mică. Albul penelor sale, linia elegantă arcuită a spatelui, gîtul lung și mlădios o fac să fie admirată. Viața familială le face pe lebede mai simpatice. Totdeauna le vezi perechi, perechi, trăind în bună înțelegere. Sînt tăcute, rareori scot cîte un sunet de parcă și-ar da seama că glasul nu este potrivit cu mîndrul lor chip. Iernează, de regulă, în unele sectoare ale lacului Cuciurgan și ale lacurilor care nu îngheață.

Nufărul alb

este o podoabă a apelor. Petalele sale albe formează o floare mare, care se deschide dimineața și se închide spre amurg. Noaptea florile lui se scufundă în apă, iar dimineața ies la suprafață. Este răspîndit la noi mai ales în bălți și în Delta Dunării. Fiert sau prăjit, are valoare alimentară. Se folosește în medicină la prepararea calmantelor. Poluarea bazinelor de apă și culegerea florilor de către populație pun în pericol existența acestei specii.

LEXIC

scorburos – дуплистый

blană – мех

scoartă – кора

veninos – *sin.*: toxic

mlădios – *sin.*: flexibil, elastic, elegant

podoabă – obiect de înfrumusețare, bijuterie

comestibil – *sin.*: bun de mîncat

calmant – успокаивающее средство

REPRODU!

4. Citește atent informația.

- pune un „ — ” pe margine dacă informația pe care ai citit-o diferă de ceea ce știai;
- pune un „ + ” pe margine dacă informația pe care ai citit-o este nouă pentru tine;
- pune un „ ? ” pe margine dacă informația dată cere o documentare suplimentară pentru tine.

Lacul Cuciurgan

5. Citește enunțurile în care se vorbește despre:

- valoarea blănii jderului-de-pădure;
- aspectul exterior al dropiei;
- locurile pe care le populează lebăda-cucuiată/șarpele-lui-Esculap;
- folosul adus de nufărul alb/arinul negru;
- măsurile de protecție.

6. Răspunde, cu ajutorul informațiilor, la întrebări.

- a) Ce vietăți dintre cele prezentate preferă pădurile/apele?
- b) Pentru ce servea în vechime blana jderului-de-pădure?
- c) Prezintă pericol pentru viața omului șarpele-lui-Esculap? De ce?
- d) Ce vîrstă poate atinge arinul negru?
- e) Ce plantă este considerată „podoaba apelor”?
- f) Pentru ce este vînată dropia?

7. Formulează cîte 1-2 întrebări pentru fiecare informație.

7.1 Propune colegilor tăi să răspundă la ele.

8. Recitește informația despre lebăda-cucuiată.

8.1 Răspunde la întrebări pe baza informației.

- a) Unde trăiește lebăda-cucuiată?
- b) Pentru ce este admirată aceasta?
- c) De ce lebăda-cucuiată ne este foarte simpatică?
- d) Lebăda-cucuiată este o pasăre călătoare? De ce?

8.2 Reprodu detaliat informația despre lebăda-cucuiată, folosind întrebările de mai sus.

Arinul negru

REZUMĂ!

9. Citește cuvintele de mai jos. Spune căror vietăți, descrise în informațiile de bază, li se potrivesc calificativele. Argumentează-ți opinia.

Admirabil
Flexibil
Dinamic
Enigmatic
Fermecător

Lent
Înalt
Folositor
Inteligent
Medicinal

Rapid
Mlădios
Precaut
Rezistent
Sentimental

10. Descrie jderul-de-pădure folosind și expresii din text.
11. Intitulați fiecare informație. Argumentați opțiunea. (Lucrați în echipe.)

MODEL:

- ◆ Simbolul medicinei
- ◆ Podoaba apelor
- ◆ Vietate tăcută

12. Propune un titlu comun pentru toate informațiile.
13. Redă conținutul unei informații la alegere.
14. Privește imaginile. Spune ce legătură au ele cu tema în discuție.

Ghioce

Broască-țestoasă de baltă

Egretă albă

Lalea pestriță

15. Descrieți o plantă/un animal. (Lucrați în perechi.)

REPERE

Planta

- ◆ Denumirea
- ◆ Rădăcina
- ◆ Tulpina
- ◆ Florile
- ◆ Fructele
- ◆ Rolul său în viața omului

Animalul

- ◆ Denumirea
- ◆ Aspectul exterior
- ◆ Dimensiunile
- ◆ Hrana
- ◆ Rolul său în natură

- 15.1 Dacă ar putea vorbi, ce crezi că ne-ar spune aceste vietăți? Ce are de învățat omul de la ele?

MEDITEAZĂ!

16. Citiți informația. Organizați dezbateri pe tema Cartea roșie, aducând argumente pro și contra necesității ei.

Omul a făcut abuz de darurile naturii, de aceea în 1966, la recomandarea ONU, a fost elaborată Cartea roșie.

Cartea roșie a Republicii Moldova cuprinde 126 de specii de plante și 116 specii de animale.

Filele din Cartea roșie mondială sînt de culori diferite și conțin informații despre:

- specii pe cale de dispariție → file roșii;
- specii rare → file albastre;
- specii restabilite → file verzi;
- specii vulnerabile → file galbene;
- specii puțin cunoscute → file cenușii.

CU OCHII ÎN PATRU!

- vulnerabil – care poate fi (ușor) rănit
- restabilit – adus la o stare mai bună
- dispariție – исчезновение

17. Cu fiecare an în Cartea roșie se înscriu tot mai multe specii de plante și animale. Alege una dintre cauzele degradării florei și faunei. Argumentează. Folosește structurile.

...

încălzirea globală

culegerea excesivă a florilor

încălcarea legislației în domeniu

vînatul necontrolat

lipsa unor acțiuni concrete

poluarea apelor

educația ecologică insuficientă

secetele

eliminarea gazelor de eșapament

...

Structuri

Datoria fiecărui om este...
Nu trebuie să fim indiferenți...
Respectarea legislației...
Aspră-i legea, dar e lege...
Situația ecologică mă privește...
Dacă fiecare om ar conștientiza...
Aceasta e și problema mea...
Terra este casa noastră comună...
De sănătatea naturii depinde...
Nu putem permite să...

18. De Ziua Mondială a Pământului, în liceul tău/școala ta se organizează „Săptămîna ecologică”. Elaborează împreună cu colegii tăi un program de activitate al clasei.

REPERE

- ◆ Amenajarea terenului școlar
- ◆ Plantarea pomilor
- ◆ Organizarea unui concurs/a unei conferințe
- ◆ Elaborarea unei gazete tematice

19. În localitatea ta se desfășoară mai multe acțiuni ecologice. Spune la ce activități ți-ar plăcea să participi și cum anume.

REPERE

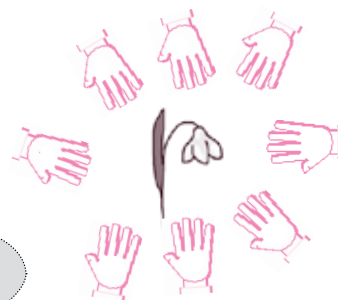
- ◆ Îmi iubesc orașul curat!
- ◆ Prietenii noștri înaripați.
- ◆ Pădurile – plămîinii planetei.
- ◆ Hai, Moldova!

20. Dacă ai fi șeful unui departament ecologic, ce măsuri urgente ai lua pentru ameliorarea situației ecologice din Republica Moldova?

21. Continuă dialogul despre rolul florei și al faunei în viața omului.

- Îți imaginezi viața fără flori?
- Evident că nu. Nici fără vietăți.
- Fiecare specie este importantă.
- ...

22. Pentru concursul ecologic „Oricine-ai fi, nu stinge lumina nimănui” un elev a realizat desenul alăturat, prezentîndu-l astfel:

Abia a apărut ghiocelul și zeci de mîini lacome doresc să-l rupă. Opriți-vă! Poate că tocmai acest ghiocel e ultimul!

- 22.1 Intitulează desenul.

- 22.2 Scrie 3-4 sfaturi pentru persoanele care doresc să rupă ghiocelul.

23. Se spune că un om nu a trăit în zadar dacă, cel puțin, a sădit un pom, a construit o casă, a săpat o fîntînă și a crescut copii. Adu argumente pro sau contra acestei afirmații.

- 23.1 Spune, cîți pomi ai sădit? Unde? Cînd?

- 23.2 Tu ai grijă de florile din fața blocului/casei?

- 23.3 Ce alte acțiuni de ocrotire a naturii ai întreprins?

24. Redactați un apel asemănător pentru revista GUTTA. (Lucrați în echipe.)

Omule!

Gîndește-te bine înainte de a distruge orice vietate. Crezi că doar tu ești important pe Terra? Ai grijă să nu transformi planeta Pămînt într-un pustiu.

Ce-ai fi tu, Omule, fără apa rîului, fără bogățiile pădurii, fără aromele florilor, fără cîntecele păsărilor, fără un apus de soare și fără toate minunile naturii?

Numai tu mă poți ajuta să devin o **Carte** doar cu file verzi.

Cred în tine, Omule!

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul conjunctiv. Verbe reflexive

Conjunctiv prezent	Conjunctiv prezent, verbe reflexive	
A ocroti	A- și construi	A se bucura
Eu să ocrotesc	Eu să-mi construiesc	Eu să mă bucur
Tu să ocrotești	Tu să-ți construiești	Tu să te bucuri
El, ea să ocrotească	El, ea să-și construiască	El, ea să se bucure
Noi să ocrotim	Noi să ne construim	Noi să ne bucurăm
Voi să ocrotiți	Voi să vă construiți	Voi să vă bucurați
Ei, ele să ocrotească	Ei, ele să-și construiască	Ei, ele să se bucure

25. Aranjează astfel cuvintele, încît să obții enunțuri corecte.

- a)

ajută	vrei	natura	dacă	să te împrietenești	ea	cu
-------	------	--------	------	---------------------	----	----
- b)

nu	la	să vă gîndiți	numai	încercați	alții	voi	și	dar	la
----	----	---------------	-------	-----------	-------	-----	----	-----	----
- c)

de orice	care	învață	te înconjoară	frumusețe	să te bucuri
----------	------	--------	---------------	-----------	--------------

26. Alege dintre paranteze forma corectă a verbului.

- 1) Trebuie (să tratați, să vă tratați) la timp, căci sănătatea-i o comoară.
- 2) Cînd începem (să grăbim, să ne grăbim), nu ne reușește nimic.
- 3) Răul făcut naturii poate (să se întoarcă, să-și întoarcă) asupra noastră.
- 4) Cum încerci (să te pregătești, să-ți pregătești) de săptămîna ecologică?
- 5) Cînd tăiați un copac (vă gîndiți, să vă gîndiți) la ziua de mîine.

27. Formează enunțuri utilizînd verbele la modul conjunctiv.

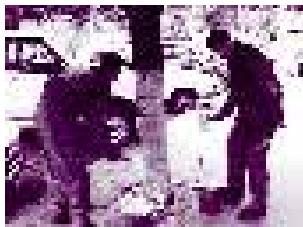
Natura așteaptă...	a se bucura
Eu vreau...	a se întoarce
Copiii încearcă...	a-și pregăti
Noi dorim...	a se duce
Băiatul continuă...	a se uita

28. Alcătuieste enunțuri după model:

Copiii vor să se plimbe mîine în parc.

Cine?	Ce să facă?	Cînd?	Unde?
Copiii	a dori a se duce
Prietena	a putea a se descurca	...	în parc
Bunicii	a vrea a se plimba
Părinții	a încerca a se pregăti	mîine	...
Fratele	a trebui a se grăbi

- 29.** *Prietenul te invită la o acțiune ecologică (vezi imaginile), iar tu accepți sau refuzi invitația. Improvizează un dialog. Utilizează verbe la modul conjunctiv. Folosește și structurile de mai jos.*

Structuri

Consimțiri

Desigur...
Mi-ar face plăcere...
Fără îndoială...
Neapărat...
Excelent...
Sînt de acord...
N-am nimic contra...
O voi face cu...
Bună idee!

Refuzuri

Nu, mulțumesc...
În nici un caz...
Imposibil...
De necrezut...
Din păcate...
Regret că nu pot...
Îmi pare rău, dar...
Nu știu dacă...

INFORMEAZĂ-TE!

- 30.** *Citește informațiile. Care dintre ele te-a pus pe gânduri? De ce?*

- ◆ Anual, de dragul blănurilor, sînt nimicite 100 de milioane de animale.
- ◆ Pentru a face o blană e nevoie de 16-20 de castori; 10-24 de vulpi; 100-400 de veverițe; 3-5 lupi.
- ◆ În anul 1953, în Columbia Britanică, au fost omorîți 700 de urși negri americani pentru confecționarea căciulilor destinate soldaților prezenți la încoronarea reginei Elisabeta a II-a.
- ◆ Norvegia este una dintre cele mai puțin poluate țări din Europa. Astfel, ea este patria unei mari diversități de animale, păsări și insecte.
- ◆ Pescuitul de ton (un soi de pește) a provocat moartea accidentală a mii de delfini. De aceea acum pe multe conserve de ton apare semnul care atestă că a fost pescuit fără riscuri pentru delfini.

- 31.** *Citește definițiile de mai jos propuse de scriitoarea Ana Manole. Care dintre ele ți-a plăcut cel mai mult? Argumentează.*

- ☐ **Prepeliță** – poezia cîmpiei.
- ☐ **Porumbel** – urma îngerului.
- ☐ **Cuc** – ambasadorul singurătății.
- ☐ **Frunze** – poeme între anotimpuri.
- ☐ **Busuioc** – vama omului: cu el se naște, cu el moare.
- ☐ **Salcie** – draperie peste ape.
- ☐ **Privighetoare** – respirația dimineții.
- ☐ **Nuferi** – stele pe obrazul apei.

- 31.1** *Scrieți 1-2 definiții asemănătoare. (Lucrați în perechi.)*

Fenomene ale naturii

1. Pronunță corect diftongii [ea], [oa]. Alcătuieste enunțuri cu unele îmbinări de cuvinte.

Ileana Cosânzeana, fată aleasă, această faptă, mireasma florilor, culoarea preferată, toată lumea, razele soarelui, ploaie mare.

Reține!

A.

Poartă pălărie.

Intră pe poartă

- B. unicolor

bicolor

tricolor

multicolor

incolor

2. Citește enunțurile. Intuiește sensul cuvintelor evidențiate.

- Am admirat **curcubeul** lângă fântâna arteziană din parc.
- Dacă **ar înceta** ploaia, am merge în excursie.
- Nicoleta ar dori un **brîu** multicolor.
- Fiecare mamă **s-ar mîndri** cu succesele copiilor săi.
- Aceasta **s-a întîmplat** în vara anului 2015.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

pădure – pădurar
a purta – purtat
a încînta – încîntător
a înălța – înalt
împărat – împărătesc
senin – a se însenina
aur – auriu
a se plimba – plimbare
ploaie – a ploua

Ss

Sinonime

împărat = rege
pămînt = glob
a se supăra = a se întrista

Av

Antonime

a începe ≠ a înceta
a plînge ≠ a rîde
a se supăra ≠ a se bucura

Diminutive

ochi – ochișori
brîu – brîuleț

Cc

Compară!

împărat – император
spate – спина

Structuri

Nu este timp...
Aș admira mereu...
Orice anotimp are...
Îmi place...
Am putea învăța multe...
Dacă ai observa zilnic...
Mă încîntă zilele cînd...

3. Citește textul. Spune cum i se zice curcubeului în popor.

Legenda curcubeului

Se spune că a fost odată o fiică de împărat pe nume Ileana Cosînzeana. Și era fata aceea foarte frumoasă, avea părul auriu ca razele soarelui și ochii albaștri ca seninul cerului. Fiica de împărat purta un brîu de toate culorile și se mîndrea atît de mult cu el, încît i se părea că este cea mai încîntătoare fată de pe pămînt. De aceea nu voia să vorbească cu nimeni. Dar iubea un fecior de împărat.

Odată, cînd se plimbau prin pădure, băiatul a pus mîna pe brîul Ilenei. Fata s-a supărat și i-a întors spatele.

Soarele, văzînd aceasta, s-a gîndit: „Ce brîu frumos și cît rău face!” A luat brîul și l-a înălțat pe cer.

Cînd fata a văzut că îi lipsește brîul, a început să plîngă, de părea că plouă din ochii ei frumoși. Tot atunci a început să plouă și din cer. Iar după ploaie, cînd fata a încetat să mai plîngă, soarele i-a arătat brîul și i-a spus: „Iată brîul! El **ar putea** să bucure toată lumea!”

De atunci în popor curcubeul e numit și brîul-Ilenei-Cosînzeana.

LEXIC

a purta – носить

brîu – пояс

a se mîndri – гордиться

încîntător – *sin.*: minunat

a întoarce spatele – *aici*: отвернуться

a părea – казаться

curcubeu – радуга

a înceta – *sin.*: a sfîrși

REPRODU!

4. Citește enunțul în care se spune:

- de ce Ileana Cosînzeana nu voia să vorbească cu nimeni;
- ce gîndea soarele despre supărarea fetei;
- cînd soarele i-a arătat fetei brîul.

5. Privește imaginea. Intituleaz-o cu o propoziție din text.

5.1 Descrie costumul Ilenei Cosînzeana în baza imaginii ce însoțește textul.

6. Răspunde la întrebări:

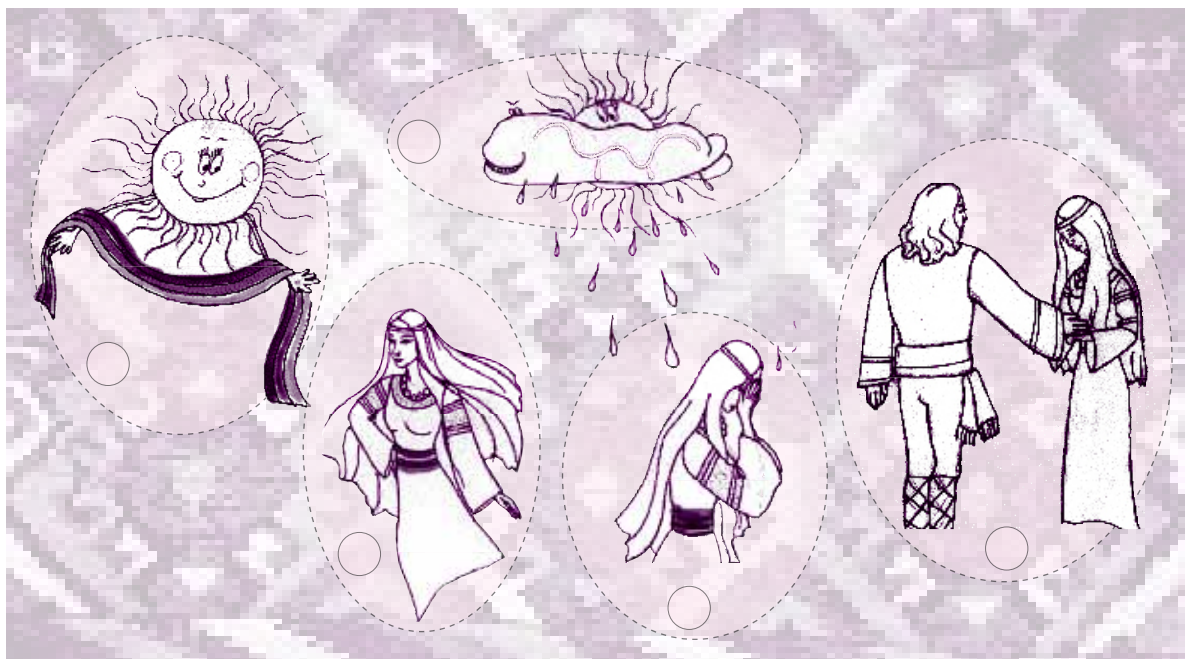
- Cine era Ileana Cosînzeana?
- Cu ce se mîndrea ea?
- Pe cine iubea?
- De ce fata s-a supărat pe băiatul iubit?
- La ce s-a gîndit soarele?

REZUMĂ!

7. Propune un alt titlu pentru textul citit. Argumentează.
8. Numerotează desenele, astfel încât să refaci șirul întâmplărilor din text.

- 8.1 Intitulați fiecare fragment. (Lucrați în echipe.)
- 8.2 Povestește fragmentul care ți-a plăcut mai mult.
- 8.3 Redă conținutul legendei pe baza imaginilor.
9. Descrie evenimentele din text în numele unui personaj:

- Ileana Cosânzeana;
- băiatul;
- soarele.

10. Ce calități îi sînt caracteristice Ilenei Cosânzeana? Argumentează-ți alegerea.

REPERE

◆ leneșă;	◆ mîndră;
◆ supusă;	◆ capricioasă;
◆ încîntătoare;	◆ rea;
◆ indiferentă;	◆ mărinoasă;
◆ naivă;	◆ frumoasă.
◆ ...	

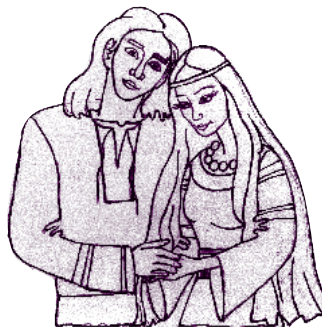
11. Completați și continuați dialogul cu patru replici complete. (Lucrați în perechi.)

Fata: Nu are nimeni brîu ca al meu.

Băiatul: ...

Fata: Desigur. E foarte frumos.

Băiatul: ...

12. Improvizează un dialog despre anotimpul preferat cu unul dintre personajele din legendă.

MEDITEAZĂ!

13. Improvizează un alt sfîrșit al legendei.

MODEL:

...Cînd fata a văzut că îi lipsește brîul, a început să plîngă. Ar fi plîns mult dacă...

14. Alcătuiți o altă legendă a curcubeului folosind reperele date. (Lucrați în echipe.)

REPERE

- ◆ **Începutul legendei:** Într-o țară îndepărtată nimeni nu știa ce este curcubeul. Nu **ar fi aflat** încă mult timp dacă într-o zi...
- ◆ **Sfîrșitul legendei:** ...De atunci, după ploaie, toți așteaptă cu nerăbdare curcubeul.

15. Continuă „definițiile” propuse de scriitoarea Ana Manole:

- Curcubeul e brîul-Maicii-Domnului, deoarece...
- Vîntul este un poem zgribulit (съежившийся), fiindcă...

16. Alcătuiți ghicitori despre fenomenele naturii indicate mai jos. (Lucrați în perechi.)

MODEL:

Ba sînt calm, ba aprig sînt,
Suflu-n cer și pe pămînt,
De sînt foarte mînios,
Eu devin periculos.

(Vîntul)

După ploaie, cînd e soare,
Uneori pe cer apare.
Seamănă c-un arc vărgat,
Zîmbitor și colorat.

(Curcubeul)

- vînt
- ploaie
- curcubeu
- ninsoare
- lapoviță

- chiciură
- răsărit de soare
- apus de soare
- furtună

CU OCHII ÎN PATRU!

lapoviță – мокрый снег
chiciură – изморозь

Modul condițional. Timpul prezent

A. Compară!

De-**ar fi** Ana mai blândă, **ar avea** mai mulți prieteni.

Была бы Ана ласковее, *имела бы* больше друзей.

Aș **vrea** un brîu multicolor.

Хотел бы разноцветный пояс.

B. Modul condițional exprimă o acțiune dorită a cărei realizare depinde de îndeplinirea unei condiții.

Se formează cu ajutorul verbului auxiliar **a avea** (forme speciale)

+ **infinitivul verbului de conjugat** (fără a).

C.

			Modul condițional, timpul prezent			
			a vrea	a veni	a se duce	a-și dori
Eu	AȘ	+ infinitivul verbului de conjugat	eu aș vrea	eu aș veni	eu m-aș duce	eu mi-aș dori
Tu	AI		tu ai vrea	tu ai veni	tu te-ai duce	tu ți-ai dori
El, ea	AR		el, ea ar vrea	el, ea ar veni	el, ea s-ar duce	el, ea și-ar dori
Noi	AM		noi am vrea	noi am veni	noi ne-am duce	noi ne-am dori
Voi	AȚI		voi ați vrea	voi ați veni	voi v-ați duce	voi v-ați dori
Ei, ele	AR		ei, ele ar vrea	ei, ele ar veni	ei, ele s-ar duce	ei, ele și-ar dori

17. Alege dintre paranteze forma corectă a verbului.

- 1) Dacă (ar fi, am fi) polei, voi nu (ai porni, ați porni) la drum.
- 2) Dacă eu vara nu (ar avea, aș avea) minte, iarna nu (ar gusta, aș gusta) plăcinte.
- 3) Dacă (ar ști, ați ști) omul ce (ați păți, ar păți), nici din casă nu (am ieși, ar ieși).
- 4) Dacă noi (am ști, ar ști) cum va fi vremea, (am lua, ar lua) umbrela.
- 5) Dacă ei (ați avea, ar avea) unde, (v-ați ascunde, s-ar ascunde) de ploaie.
- 6) Dacă tu un prieten adevărat (aș afla, ai afla), o comoară în viață (ai câștiga, aș câștiga).

18. Continuă enunțurile.

- 1) Dacă aș fi mai atent...
- 2) Dacă ai citi mai mult...
- 3) Mi-aș dori un bilet...
- 4) V-ați duce la...
- 5) Aș avea succes dacă...

- 6) Cine mi-ar spune...
- 7) Oriunde am pleca...
- 8) Ați ajunge la timp dacă...
- 9) Ar călători în cazul în care...
- 10) Dacă aș ști tainele naturii...

19. Deschide parantezele. Pune verbele la modul condițional, timpul prezent.

- 1) Dacă (a fi) doar o singură rîndunică în localitate, ea (a distruge) pe vară aproape 1 milion de insecte.
- 2) Dacă noi (a sădi) fișii forestiere, zăpada (a se reține) mai bine în cîmpii.
- 3) Dacă (a fi) numai zile cu soare, 1 ha de pădure (a absorbi) zilnic 250 kg de bioxid de carbon.
- 4) Dacă (a fi) zgomot permanent, florile nu (a se dezvolta).
- 5) Dacă (a-și aminti) detaliile, ți (-a spune).

20. Alcătuieste enunțuri după model.

MODEL:

Voi **ați reuși**, dacă **ați dori** mult.

voi	a călători	a avea	bani
păsările	a reuși	a fi	voce
eu	a cînta	a dori	cald
noi	a zbura	a veni	frigul
stejarul	a înverzi	a ști	timpul
tu	a se duce	a putea	mult

21. De unde, la o adică, și-ar lua culorile curcubeul?

MODEL:

Verdele **l-ar lua** de la iarba mustoasă. Roșul **l-ar cere** de la răsăritul soarelui...

INFORMEAZĂ-TE!

22. Citește informațiile. Spune cînd apare curcubeul?

- ◆ Grecii antici considerau curcubeul drept zîmbetul zeiței Iris, ce împăca Cerul și Pămîntul.
- ◆ Savantul francez René Descartes a constatat că apariția curcubeului se datorează reflexiei și refracției (отражение и преломление) razelor solare în picăturile de ploaie.
- ◆ Curcubeul are șapte culori:
Roșu, Oranj, Galben, Verde, Albastru, Indigo, Violet.
- ◆ Pentru a reține ordinea culorilor curcubeului, memorează cuvîntul **ROGVAIV**, care este alcătuit din primele litere ale fiecărei culori.
- ◆ Curcubeul se observă numai dacă stai cu spatele la soare.

23. Dacă vrei să observi curcubeul, îndeplinește instrucțiunile de mai jos. Încearcă să explici fenomenul.

Dacă ai aprinde o lumînare și ai privi la lumina ei prin prisma unei pene, ai putea observa culorile curcubeului.

24. Citește poezia și spune ce se întâmplă, doar pentru tine, din cele enumerate.

Doar pentru tine...

Doar pentru tine răsare soarele,
Doar pentru tine șoptesc izvoarele,
Doar pentru tine înverzesc câmpiile,
Doar pentru tine cântă ciocîrliile.

Doar pentru tine – cerul cu stele,
Doar pentru tine – visele mele,
Doar pentru tine – roua pe frunze,
Doar pentru tine – șoapte pe buze.

Petru Zadnipro

- 24.1 Care dintre lucrurile enumerate în poezie le putem considera fenomene ale naturii? Argumentează.

- 24.2 Ce ai prefera să admiri? De ce?

- 24.3 Învățați poezia pe de rost. Organizați un concurs al declamatorilor.

- 24.4 Cui ai putea dedica această poezie? Argumentează.

CU OCHII ÎN PATRU!

- a răsări → iarba
→ soarele
- șoptește → o vorbă
→ un izvor

PER ASPERA AD ASTRA

1. Continuă enunțurile

- Cartea roșie reprezintă...
- În Cartea roșie a Republicii Moldova sînt înscrise...
- În popor curcubeul e numit...
- Se spune că barza albă aduce noroc, de aceea...
- Dacă ar ploua în fiecare zi...

2. Scrie cîte un enunț despre plantele și animalele incluse în Cartea roșie a Republicii Moldova:

cocostîrc _____
arinul negru _____
nufărul alb _____
jderul-de-pădure _____
lebăda-cucuiată _____

3. Scrie, în 3-4 enunțuri, ce activități se desfășoară în localitatea/școala ta în cadrul săptămînii ecologice.

4. Continuă, în 2-3 enunțuri, gîndul de mai jos:
A nu stinge lumina nimănui înseamnă...

5. Scrie, în 4 enunțuri, ce ai face dacă ai fi atotputernic pentru a păstra frumusețea și darurile naturii.

6. Continuă, în 4-5 enunțuri, îndemnul de mai jos.

La intrarea într-o grădină zoologică din SUA a fost instalată o oglindă enormă cu inscripția: „Stai! Uită-te în oglindă! Vei vedea imediat cea mai dăunătoare ființă de pe pămînt — omul...”

Fenomene ale naturii în viziune populară

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste enunțuri cu 2-3 îmbinări.

Mindria fetei, familia poetului, apariția curcubeului, bucuria copiilor, admirația turiștilor, a adia ușor, viață frumoasă, vînt mîniat, rochia zînei.

2. Citește enunțurile. Stabilește sensul cuvîntului **mai**.

Lăcrămioarele înfloresc în luna **mai**.
În buzunare Tudorel avea de toate, îi **mai** lipsea o batistă.
Era obosit și acum nu **mai** voia nimic.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- Primăvara **adie** un vîntuleț cald.
- Toamna vîntul **împrăștie** frunzele multicolore.
- Dacă **te-ai rătăcit** în pădure, strigă: „Aju-toooooor!”
- Dropiile preferă **șesurile**.
- Bate vîntul și se aude **freamătul** ușor al frunzelor.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

a adia – adiere
răcoare – răcoros
piatră – a împietri
frunză – desfrunzit
a se mișca – nemișcat
a mîngîia – mîngîietor
a se răzbuna – răzbunător

Sinonime

cale = drum
gingaș = fin
lin = liniștit
șes = cîmpie
voios = vesel
a crea = a face = a făuri
mîngîietor = plăcut

Antonime

a crea ≠ a nimici
tulbure ≠ limpede
neastîmpărat ≠ cuminte

Diminutive

copil – copilaș
vînt – vîntuleț

Structuri

Mi-ar fi plăcut...
Mi-e dor de...
Pot afirma că...
În opinia mea...
Sper să fie mai cald.
Se va menține vreme răcoroasă.
Mîine se vor înregistra 20° C.
Se pare că va ploua.
Aș fi vrut să fie vreme frumoasă.

Legenda vîntului

[1] După ce Dumnezeu a făcut pămîntul și l-a împodobit cu ape, munți, păduri și șesuri, **a creat** animalele, apoi omul. Toate erau frumoase, toate erau **mărețe**, dar parcă mai lipsea ceva. Apele păreau încremenite, frunzele copacilor împietrite, iar florile nemișcate. Toată natura părea moartă. Atunci Dumnezeu **a creat** vîntul.

[2] Era primăvară, ceva **lin** și **mîngîietor** s-a pornit, mișcînd florile **gingașe**, iar pe suprafața apelor au apărut mii de valuri. Vîntulețul, strecurîndu-se printre frunzele nemișcate ale copacilor, producea un freamăt **tainic**. Și așa a trecut primăvara, iar vîntul, ca un copilăș cuminte, adia ușor.

[3] A venit vara. Vîntul a mai crescut. Acum îi plăcea să se întrecă cu razele fierbinți ale soarelui. Pornea răcoros și, la adierea lui, totul prindea viață! Dar și vara a trecut. Și odată cu vara, a trecut și copilăria vîntului.

[4] Toamna usca și scutura totul în calea ei. Vîntul, supărat, a început să bată mai cu putere, căci nu putea suporta, privind frunzele galbene, florile ofilite, lacurile tulburi, ploile ce nimiceau ultimele podoabe ale verii. Vîntul a început să sufle supărat. S-a strecurat pe suprafața apelor, printre copacii desfrunziți, împrăștiind pretutindeni frunzele și florile ofilite. Se purta ca un copil neastîmpărat.

[5] Dar și toamna a trecut și a venit, la rîndul ei, iarna. O! Iarna l-a îngrozit! El, care în copilărie a fost atît de blînd, acum a devenit rece și răzbunător. Nu recunoștea nimic, căci totul era acoperit cu zăpadă. El a crezut că s-a rătăcit, că este într-un loc străin și a început să geamă, să alerge nebun prin păduri, cîmpii, orașe, spulberînd zăpada. Chema cu glas jalnic florile frumoase, frunzele verzi, păsările voioase, apele argintii, seninul cerului, razele calde ale soarelui, și toate celelalte podoabe ale timpului frumos. **Ar fi vrut** să se întoarcă acasă, dar cum? Nu mai spera la vreun ajutor.

[6] Și a umblat vîntul așa, pînă ce într-o zi a întîlnit o fată frumoasă, cu rochia de ghiocei, cu părul din raze de soare, cu ochii albaștri ca cerul de mai. Vîntul a cunoscut-o. Era Primăvara. L-a luat de mînă și s-au întors împreună pe locurile părăsite. De bucurie, vîntul a devenit iar blînd și mîngîietor.

Legendă populară românească

LEXIC

măreț – *sin.*: grandios

mîngîietor – ласковый

a se strecura – пробираться

freamăt – шелест

a adia – a sufla ușor

ofilit – увядший

tulbure – *ant.*: limpede

a împrăștia – разбрасывать

desfrunzit – fără frunze

neastîmpărat – *sin.*: neliniștit

răzbunător – мстительный

a se rătăci – a greși drumul, direcția

a geme – выть, стонать

a spulbera – взвихрить

a suporta – терпеть

blînd – *sin.*: liniștit

REPRODU!

5. Citește enunțurile în care se descrie vîntul în fiecare anotimp.

6. Citește fiecare fragment al textului cu un ton adecvat:

bucurie

tristețe

fericire

supărare

mulțumire

zăpăcire (смущение)

7. Citește alineatele 1 și 2, înlocuind cuvintele evidențiate cu sinonimele lor.

8. Recitește fragmentul care te-a impresionat.

9. Răspunde la întrebări.

a) Ce a creat mai întâi Dumnezeu?

b) Cum i se părea „creația sa”?

c) Pentru ce a fost creat vîntul?

d) Ce făcea vîntul primăvara?

e) Cu ce îi plăcea să se ocupe vara?

f) De ce toamna vîntul era supărat?

g) Iarna vîntul nu recunoștea nimic. De ce?

h) Cine a salvat vîntul de singurătate?

10. Redă conținutul textului, răspunzînd la întrebările de mai sus.

REZUMĂ!

11. Formulează întrebări pe baza textului, utilizînd formulele:

Cînd?

Unde?

Cum era?

De ce?

Ce făcea?

11.1 Propune colegului tău de bancă să răspundă la întrebările formulate.

12. Alcătuiți planul textului din imbinări de cuvinte. (Lucrați în perechi.)

13. Propune un alt titlu pentru legendă. Argumentează.

14. Examinează imaginile. Selectează, din șirul de cuvinte propus în continuare, caracteristicile și acțiunile vîntului potrivite pentru fiecare anotimp.

• lin	• rece	• a adia	• a sufla
• blînd	• slab	• a geme	• a trezi
• din nord	• uscat	• a aduna	• a smulge
• din sud	• moderat	• a alunga	• a spulbera
• în rafale	• puternic	• a aduce	• a mîngîia
• mîngîietor	• răcoros	• a împrăştia	• a se strecura

CU OCHII ÎN PATRU!

moderat – умеренный
 în rafale – шквальный
 a smulge – вырвать

- 14.1** Descrie, la alegere, un vînt de iarnă, de primăvară, de vară sau de toamnă, utilizînd cuvintele de mai sus.

MODEL:

Îmi place vîntul de primăvară. El este lin, blînd și mîngîietor. Adie ușor și trezește frunzele copacilor. Vîntul de primăvară mîngîie florile și aduce cîntecul duios al păsărilor.

- 15.** Recunoaște fenomenele naturii, numește-le. Spune cînd putem urmări aceste fenomene. Consultă dicționarul explicativ (în caz de necesitate).

MEDITEAZĂ!

- 16.** Ce s-ar fi întîmplat dacă Dumnezeu nu ar fi creat vîntul?

- 17.** Completează buletinul meteo cu cuvinte potrivite.

Mîine se așteaptă vreme _____. Cerul va fi _____.
 Vîntul va sufla _____.
 Temperaturile maxime vor fi cuprinse între _____ grade.
 În zilele următoare se așteaptă _____.

18. Povestește ce vreme ai vrea să fie:

în ziua de Crăciun

la hramul satului/orașului

la 8 martie

de ziua ta de naștere

18.1 Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

19. Descrie imaginea, răspunzând la întrebările propuse.

- a) Ce anotimp este?
- b) Cum este vremea?
- c) Care sînt distracțiile copiilor?
- d) Cum se simt ei?

20. Improvizează un dialog după model împreună cu colegul tău/colega ta.

- E martie, dar ninsoarea nu încetează.
- **Nimic de mirare.** La începutul lunii vremea este instabilă: ba ninge, ba e soare.
- **Sper că** în curînd va fi cald.
- **Și mie mi-e dor de** vîntul blînd de primăvară, de iarba verde și aroma florilor.

21. Improvizați o convorbire telefonică pe baza imaginilor, utilizînd și verbe la modul condițional.

22. Urmărește schimbările vremii timp de o săptămînă și completează jurnalul de observare. Prezintă-l colegilor.

JURNAL DE OBSERVARE

Data/ora	Fenomenul naturii	Descrierea fenomenului	Stări/sentimente
...	Ploaie	Ploaie torențială și rece	Stare de tristețe

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul condițional. Timpul trecut

A. Compară! Observă ce acțiune exprimă verbele evidențiate.

Azi eu **aș pleca** la patinoar, dar nu am timp.

Ieri eu **aș fi plecat** la patinoar, dar m-am îmbolnăvit.

B. Modul condițional, timpul trecut exprimă o acțiune trecută nerealizată.

Se formează cu ajutorul verbului auxiliar
a avea (forme speciale) + **fi** + **participiul verbului de conjugat**.

				Modul condițional, timpul trecut		
				a studia	a merge	a se interesa
Eu	AȘ	+ fi	+ participiul verbului de conjugat	eu aș fi studiat	eu aș fi mers	eu m-aș fi interesat
Tu	AI			tu ai fi studiat	tu ai fi mers	tu te-ai fi interesat
El, ea	AR			el, ea ar fi studiat	el, ea ar fi mers	el, ea s-ar fi interesat
Noi	AM			noi am fi studiat	noi am fi mers	noi ne-am fi interesat
Voi	AȚI			voi ați fi studiat	voi ați fi mers	voi v-ați fi interesat
Ei, ele	AR			ei, ele ar fi studiat	ei, ele ar fi mers	ei, ele s-ar fi interesat

23. Citește textul. Selectează într-o coloană verbele la condițional, timpul prezent, și în alta, verbele la condițional, timpul trecut.

M-ar aprecia toată lumea, dacă aș cunoaște tainele naturii. Dacă aș fi studiat fenomenele naturii, dacă aș fi observat comportamentul animalelor, dacă aș fi citit despre viața păsărilor, astăzi m-aș fi bucurat de respectul tuturor. Aș fi fost fericit, dacă mi-aș fi cumpărat un papagal.

24. Unește prin linii enunțurile corespunzătoare.

1) Ai fi venit la noi,	dacă lucrați mai mult.
2) Ar fi vorbit românește,	dacă aș fi avut bună dispoziție.
3) Ați fi avut succes,	dacă ai fi fost liber.
4) Am fi înțeles,	dacă aș fi știut mai multe limbi.
5) Aș fi dansat,	dacă am fi ascultat cu atenție.
6) Mi-aș fi făcut prieteni noi,	dacă ar fi cunoscut limba.

25. Transformă enunțurile după model.

Aș merge la teatru, dacă **aș avea** bilet. → **Aș fi mers** la teatru, dacă **aș fi avut** bilet.

- 1) Ai participa la concurs, dacă ai avea posibilitate. →
- 2) Mi-aș rezolva problema, dacă aș ști cum. →
- 3) Ați cere ajutor, dacă ați avea nevoie. →
- 4) Am pleca în excursie, dacă ar fi timp frumos. →
- 5) Ar veni la timp, dacă ar ieși mai devreme. →
- 6) S-ar plimba prin parc, dacă n-ar ploua. →

26. Scrie verbele dintre paranteze la modul condițional, timpul trecut.

1) Eu (<i>a petrece</i>) vacanța la bunici.	4) Noi (<i>a citi</i>) o legendă.
2) Tu (<i>a-și cumpăra</i>) un dicționar.	5) Voi (<i>a face</i>) cumpărături la piață.
3) Prietenul meu (<i>a se duce</i>) în ospete.	6) Băieții (<i>a juca</i>) fotbal.

27. Continuă enunțurile.

1) S-ar fi bucurat, când...	6) Tu ai fi avut mai mulți prieteni, însă...
2) Aș fi mers la mare, chiar dacă...	7) Am fi venit mai devreme, deși...
3) Nu v-ați fi îmbolnăvit, cu toate că...	8) Ați fi terminat proiectul, fiindcă...
4) Ne-am fi îmbrăcat mai bine, deși...	9) Aș fi vorbit mai mult, cu toate că...
5) Ai fi luat nota „10” la limba română, dacă...	10) Ar fi citit legendele, căci...

28. Spune ce ai fi făcut dacă:

ai fi știut foarte bine matematica

ai fi plecat la mare

ai fi vorbit românește la perfecție

ai fi călătorit la munte

ai fi câștigat la loterie

INFORMEAZĂ-TE!

29. Citește textele-miniaturi. Spune de ce ți s-au părut deosebite.

◆ **Ploaia**

Cea mai hărnicuță fetică a cerului este Ploaia. Ea are ochi albaștri adânci, fermecători. Ploaia crește piinea noastră strămoșească.

Ana Manole

◆ **Ploaia**

Știi de ce plouă? De aceea că Pământul e negru. El roagă Ploaia să-l spele. Ploaia coboară din cer, îl spală și Pământul se face verde.

Spiridon Vagheli

◆ **Bruma**

Bruma-i albă. Ca părul bunicuței.
Bruma este gura iernii.

Ana Manole

◆ **Fulgii**

Aceștia-s pui de iarnă. Fulgii sînt harnici: toată iarna cară omăt din cer.

Spiridon Vagheli

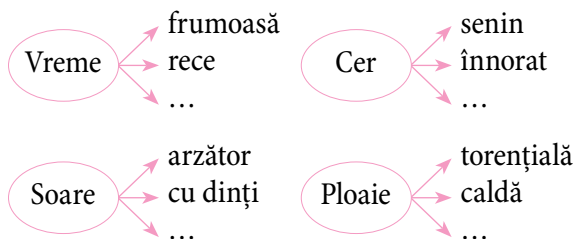
Semnele vremii

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect diftongul [oa]. Construiește enunțuri cu îmbinările de cuvinte evidențiate.

Soare cu dinți, ploaie torențială, stele sclipitoare, **noapte răcoroasă**, **vreme frumoasă**, **zile încântătoare**, floare mirositoare, culoare plăcută, toamnă timpurie, ninsoare abundentă.

2. Continuă șirul îmbinărilor de cuvinte. Alcătuiește enunțuri.

3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- Iarna pământul **se acoperă** cu un covor de zăpadă.
- Tricolorul constă dintr-o **fișie** albastră, una galbenă și alta roșie.
- Pentru a călători în țările calde, păsările formează **stoluri**.
- Îmi place să admir fulgii ce se **rotesc** în vals.
- Anul acesta vara este **timpurie**: în iunie deja e foarte cald.
- Vara, când soarele este prea **sclipitor**, eu îmi pun ochelarii de soare.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

a luci – a **străluci**
 a sclipi – sclipitor
 argint – argintiu
 ghem – a se ghemui
 roi – a roi

Sinonime

clar = luminos
 miros = aromă
 argintiu = lucios
 amurg = înserare
 a răspîndi = a împrăști
 timpuriu = devreme
 chiciură = polei

Antonime

a sosi ≠ a pleca
 apus ≠ răsărit
 puternic ≠ slab

Compară!

stol – стая
 rouă – росо
 a roi – роить
 purpuriu – пурпурный

Structuri

Crezi că va ploua dacă...
 Oare e adevărat că...?
 Oare e posibil să plouă?
 Ce zi minunată!
 Incredibil!
 Nemaipomenit!
 În curînd o să fie cald.
 Dacă stelele lucesc, atunci...
 Mă miră că nu-ți place vara.

4. Citește informațiile. Spune ce vietăți prevestesc vremea?

Meteorologie populară

ciocîrlie

miel

rîndunică

mușuroi

graur

cioară

caprifoi

cocor

viespar

flacăra

IARNA

O să fie frig și ger mare dacă:

- norii plutesc jos de tot;
- dimineața soarele are o fișie roșie în jurul său;
- stelele lucesc sclipitor;
- păsările de casă stau într-un picior;
- pisica se ghemuiește cu spatele la foc;
- fulgii de zăpadă sînt mici și ușori.

O să ningă dacă:

- cerul se acoperă cu nori;
- norii se mișcă împotriva vîntului;
- noaptea e chiciură;
- ciorile zboară în stoluri, se rotesc în aer, se așază pe copaci, în cîmp.

VARA

Va fi vreme frumoasă dacă:

- dimineața cade rouă;
- luna e clară și strălucitoare;
- după ploaie, mai ales spre seară, apare curcubeul.

Vara va ploua dacă:

- rîndunelele zboară jos de tot;
- păsările se scaldă în apă, în praf;
- rațele se cufundă mereu în apă;
- furnicile ies din mușuroaie;
- florile răspîndesc un miros puternic;
- cerul în amurg e galben-deschis;
- curcubeul apare dimineața.

PRIMĂVARA

Va fi călduroasă dacă ciocîrlile și graurii sosesc timpuriu.

Va fi cald dacă mieii zburdă.

Nu va mai fi brumă dacă au înflorit salcîmii.

Degrabă va tuna dacă au sosit rîndunelele.

Va ploua dacă:

- cîntă viesparul;
- se lasă ceața deasupra apelor;
- furnicile umblă grămăjoară;
- pe frunzele de grîu apar picături de apă;
- albinele roiesc în jurul salcîmului galben sau al caprifoiului.

TOAMNA

Va fi vînt dacă flacăra focului e argintie.

Va fi cald dacă:

- tună în septembrie;
- cocorii zboară pe jos.

Se va răci dacă:

- apusul este purpurii;
- ciorile croncănesc;
- păsările se ascund prin tufişuri;
- dacă şoarecii de cîmp vin spre sat.

Va ploua dacă:

- seara vaca mănîncă mult;
- găinile nu se culcă atunci cînd se înserează;
- porcul e neliniştit, duce paie în gură;
- Soarele, luna au în jur un cerc strălucitor.

LEXIC

fișie – полоса

sclipitor – *sin.*: strălucitor

a se ghemui – a se face ghem

a acoperi – покрыть

chiciură – изморозь, иней

apus – закат

stol – стая

a roti – кружить

timpuriu – *sin.*: devreme

a zburda – резвиться, скакать

grămăjoară – *sin.*: împreună

REPRODU!

5. Citește enunțurile în care se spune cum prevestesc vremea:

animalele

păsările

cerul

plantele

insectele

soarele

6. Citește fragmentele în care se descriu semnele:

- vremii frumoase;
- ploii;
- vremii urâte;
- ninsorii.

7. Citește enunțurile. Alege **A** pentru enunțurile adevărate, iar **F** – pentru cele false.

a) Iarna va fi frig dacă pisicile se ghemuiesc cu spatele la foc.	A F
b) Primăvara va fi călduroasă dacă ciocîrliile și graurii sosesc timpuriu.	A F
c) Primăvara va ploua dacă au sosit rîndunelele.	A F
d) Vara va fi vreme frumoasă dacă florile răspîndesc un miros puternic.	A F
e) Toamna va fi călduroasă dacă păsările se ascund prin tufișuri.	A F
f) Va fi vînt dacă flacăra focului e argintie.	A F

7.1 Transformă enunțurile false în enunțuri adevărate prin selectarea informațiilor potrivite.

8. Recitește atent informațiile. Indică pe margine semnul:

„-” – informația ce diferă de ceea ce știi;

„Δ” – informația cunoscută;

„+” – informația nouă.

8.1 Prezintă o informație nou-aflată.

REZUMĂ!

9. Enumeră semnele vremii preferate pe baza informațiilor citite.

9.1 Spune ce semne ale vremii ar putea observa

un orașean;
un satean;
un pădurar.

10. Propune cîte un titlu pentru fiecare informație. Argumentează.

11. Examinează imaginile. Determină ce vreme se așteaptă. Argumentează.

12. *Improvizați dialoguri pe baza imaginilor de la exercițiul 11, pagina 130.*

MODEL:

- Va fi vreme frumoasă.
- Cred că greșești.
- De ce? Doar e soare.

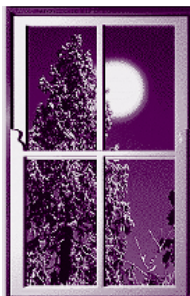
CU OCHII ÎN PATRU!

tunet – a tuna
ploaie – a ploua
ninsoare – a ninge
fulger – a fulgera
seară – a se însera

MEDITEAZĂ!

13. *„Privește” pe fiecare geam. Descrie vremea de afară. Exprimă-ți mirarea, admirația sau întristarea. Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!***

MODEL:

- ◆ Ce frumos e! Plouă mărunț. Îmi iau umbrela și merg la plimbare.
- ◆ Incredibil! Ce timp urît! E răcoare. Plouă neîncetat. Nici nu vreau să ies afară.

14. *Joc de rol: Clubul tinerilor naturaliști.*

Se formează un juriu și două echipe de concurenți.

Juriul:

- anunță un concurs pentru admiterea echipelor noi;
- enunță condițiile concursului;
- ascultă discursurile;
- adresează întrebări echipelor;
- trage concluzii la finele concursului.

Concurenții:

- prezintă informații despre fenomenele naturii;
- motivează dorința lor de a deveni membri ai clubului;
- prezintă un proiect de activitate.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul indicativ. Viitorul. Forme din limba vorbită

A. Compară!

Mîine **voi citi** o carte. Luni **am să scriu** un eseu. Duminică **o să merg** la teatru.

B. Timpul viitor al verbelor arată o acțiune ce se va realiza după momentul vorbirii.

Viitorul în limba vorbită se construiește din:

- a) verbul auxiliar **a avea** + **conjunctivul verbului** sau
- b) **o** (invariabil) + **conjunctivul verbului de conjugat**.

a studia	a se pregăti
Eu am să studiez = eu o să studiez tu ai să studiezi = tu o să studiezi el, ea are să studieze = el, ea o să studieze noi avem să studiem = noi o să studiem voi aveți să studiați = voi o să studiați ei, ele au să studieze = ei, ele o să studieze	Eu am să mă pregătesc = eu o să mă pregătesc tu ai să te pregătești = tu o să te pregătești el, ea are să se pregătească = el, ea o să se pregătească noi avem să ne pregătim = noi o să ne pregătim voi aveți să vă pregătiți = voi o să vă pregătiți ei, ele au să se pregătească = ei, ele o să se pregătească

C. Schemă de recapitulare

Forme de viitor din limba vorbită		
a avea + conjunctiv		o + conjunctiv
eu am să întreb tu ai să întreb el, ea are să întrebe noi avem să întrebăm voi aveți să întrebați ei, ele au să întrebe	=	eu o să întreb tu o să întreb el, ea o să întrebe noi o să întrebăm voi o să întrebați ei, ele o să întrebe

15. Un elev cam leneș, neînvățînd suficient timpurile verbului, a încercat să copieze la evaluare. Dar fițuicile neascultătoare i s-au împrăștiat. De aceea nu a putut să plaseze în tabel verbele după timpuri. Îndeplinește tu însărcinarea, așa cum ar fi trebuit să facă elevul.

Am plîns; aș rîde; ninge; voi încerca; se întîlnește; are să plouă; a acoperit; strălucește; o să creăm; nu spune; o să încetez; se străduiesc; o să tune; roiesc; ai privi; nu urca; îmbrățișăm; țineți; netezește-l; vom accepta; nu refuza; s-ar fi răzbunat; o să recunoască; s-ar fi rătăcit; au zburat; au să plece.

Timpul prezent	Perfectul compus	Condiționalul	Imperativul	Timpul viitor
...

16. Spune **ce o să faci** mâine pentru a ajunge la școală.

A ieși → a ajunge → a aștepta → a urca → a se deplasa → a ieși → a merge →
→ a intra → a lua loc.

17. Alcătuieste enunțuri după model:

Tu **o să pleci** cu autobuzul → Tu **ai să pleci** cu autobuzul.

Eu	a pleca		excursie
Tu	a merge		autobuzul
Prietena mea	a veni	în	Chișinău
Colegul tău	a călători	cu	Bulgaria
Noi	a sosi	la	ora 17.00
Dumneavoastră	a se plimba		părinții
Copiii	a se duce		pădure

18. Răspunde la întrebări, utilizând adecvat formele de viitor învățate.

- 1) Eu o să ajung la destinație într-o oră. Dar tu?
- 2) Eu o să anunț colegii despre călătorie. Dar el?
- 3) Eu o să călătoresc cu trenul. Dar voi?
- 4) Eu am să cobor în curînd. Dar ei?
- 5) Eu am să privesc un nou serial. Dar tu?
- 6) Noi avem să acceptăm propunerea dirigintei. Dar voi?
- 7) Ion are să-și recunoască greșeala. Dar Elena?

19. Modifică enunțurile, utilizînd respectiv formele de singular și de plural ale verbelor.

- 1) O să suportăm toate greutățile.
- 2) O să plecați dis-de-dimineată.
- 3) Elevii o să afle tainele naturii.
- 4) Dacă am să ies mai devreme, nu am să întîrzii.
- 5) Dacă ai să te grăbești, ai să ajungi la timp.
- 6) Dacă el are să solicite un ghid, nu are să se rătăcească.

20. Alcătuieste propoziții după model. Utilizează structuri de la rubrica **Nota Bene!** și verbe de la rubrica **Cu ochii în patru!**, exercițiul 12, pagina 131.

MODEL:

Oare **va ploua** mâine?
are să plouă?
o să plouă?

21. Completează spațiile libere cu formele potrivite ale verbelor la viitor.

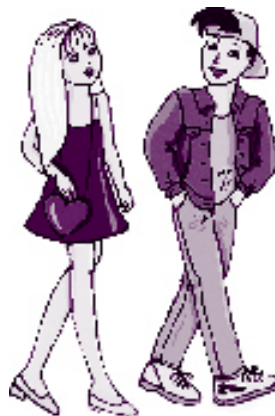
- 1) Dacă norii _____ jos de tot, _____ ger mare.
- 2) Dacă norii _____, atunci _____ frig.
- 3) Dacă ceața _____ deasupra apelor, în curînd _____.
- 4) Dacă luna _____ clară și strălucitoare, vremea _____ frumoasă.
- 5) Dacă păsările _____ în apă sau praf, cu siguranță _____.
- 6) Dacă flacăra focului _____ argintie, _____ vînt.

22. *Construiește enunțuri pe tema: „Meteorologie populară”.*

MODEL: Dacă el o să cunoască fenomenele naturii, **atunci** o să prezică vremea.

23. *Completează dialogul cu replici potrivite.*

- ?
- Mîine o să merg la pădure.
- ?
- Și ei au să meargă.
- ?
- După părerea mea, vremea o să fie frumoasă. O să vii și tu?
- ?
- Cînd ai să fii liberă?
- ?
- Atunci o să petrecem duminica împreună.

24. *Află de la colegul tău (colega ta) cu ce o să se ocupe el (ea): în zilele de odihnă; în vacanță.*

INFORMEAZĂ-TE!

25. *Citește informațiile de mai jos și spune ce ai aflat nou.*

25.1 *Explică denumirile populare ale lunilor anului.*

25.2 *Spune în ce anotimpuri putem auzi aceste adresări către soare și ploaie. De ce? Amintește-ți informațiile respective din manualul pentru clasa a VI-a.*

25.3 *Învață pe de rost una dintre aceste poezii folclorice.*

Denumirile populare ale lunilor

Ianuarie – Gerar	Iulie – Cuptor
Februarie – Faur	August – Gustar
Martie – Mărțișor	Septembrie – Răpciune
Aprilie – Prier	Octombrie – Brumărel
Mai – Florar	Noiembrie – Brumar
Iunie – Cireșar	Decembrie – Îndrea

Jocurile copiilor

◆ Cînd copiii doresc să se încălzească mai repede, să se joace mai mult pe afară, interpretează cîntecul soarelui:

Luci, soare, luci,
Că ți-oi sparge nuci,
Nuci și cu alune,
Care sînt mai bune.
Și ți-oi da cireși...
Ieși, soare, ieși!

◆ În timpul secetei copiii cheamă ploaia cu ajutorul Paparudei.

Dimineața una dintre fete se îmbracă cu verdeață. Aceasta se numește Paparuda. Cu grupul de fete Paparuda umblă pe la case dansînd și cîntînd:

Paparudă, rudă,
Vino de ne udă
Și deschide porțile
Și trimite ploile,
Ca să crească grînele.

COPILUL ȘI CARTEA

Preferințe de lectură

NOTA BENE!

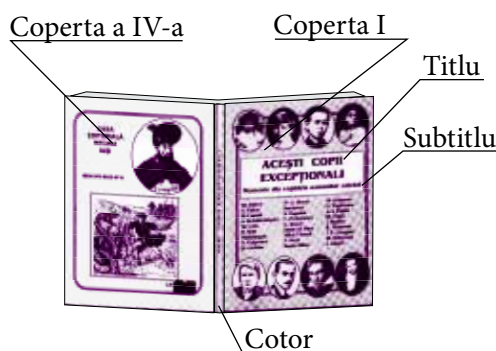
1. Citește expresiile. Pronunță corect sunetele [ă], [i].

A face ochi mici, a avea voie, a nu avea ochi prea buni, sete de lectură, a citi ce-ți cade în mână.

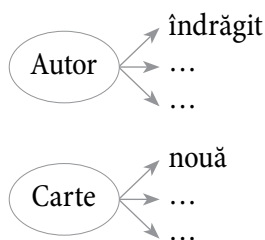
- 1.1 Citește expresiile de mai jos. Găsește echivalentele lor în exercițiul 1. Alcătuește enunțuri cu unele dintre ele.

A avea permisiune, dorință mare de a citi, a miji ochii pentru a vedea mai bine, a avea vedere slabă, a citi la întâmplare (orice).

2. Examinează imaginea. Memorizează cuvintele.

3. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

Familii de cuvinte

vast – vastitate
miop – miopie
trist – întristat – întristare
titlu – subtitlu – subtitrare
foaie – a rășfoi – rășfoit
cunoscut – necunoscut – a cunoaște

Sinonime

a explica = a demonstra
a citi = a lectura
mister = taină
discuție = convorbire

Antonime

slab ≠ puternic
admis ≠ respins
a termina ≠ a începe
a interzice ≠ a permite

Compară!

garnizoană – гарнизон
alfabet – алфавит
nuvelă – новелла
a se consulta – консультироваться
catastrofă – катастрофа

Structuri

Citeam la întâmplare...
Aveam o sete de lectură...
Anii fără lectură sînt ani...
Doream să citesc...
Lectura este...
Îmi place să citesc...
De regulă, prefer să citesc...
Omul fără lecturi este ca...
Cititul cărților este...

4. Citește textul și spune ce fel de cărți avea voie să citească elevul Mircea Eliade.

Cele dintîi lecturi

În 1912 tata a fost mutat cu garnizoana la Cernavodă. Am rămas acolo doi ani.

Învățasem deja alfabetul, dar încă nu-mi dădeam seama la ce ar putea folosi. Nu mi se părea atît de interesant cînd am început să silabisesc o-u, ou, – nici chiar cînd am reușit să citesc fără probleme: „Țara noastră se numește România”. Dar odată am dat peste cartea de citire a fratelui meu și, după prima pagină, n-am mai putut s-o las din mînă. Eram fermecat, parcă aș fi descoperit un joc nou. Căci am înțeles că din fiecare rînd citit **voi afla** lucruri necunoscute. Am învățat numele județelor, ale rîurilor și ale altor orașe și am aflat despre Daniil Sihastru și Mănăstirea Neamțului și multe alte lucruri care mă copleșeau prin vastitatea și misterele lor. Dar după o săptămînă, cînd am terminat cartea lui Nicu, am descoperit deodată că lucrurile nu erau atît de simple pe cît mă gîndeam eu. Căci nu mai aveam o a doua carte pe care s-o pot începe imediat.

Tata avea vreo sută-două de volume frumoase legate în piele, dar erau încuiate într-o bibliotecă cu geamuri. Erau volume care se intitulau „Roman” și a fost o lungă discuție între părinți, dacă trebuie sau nu să-mi explice acest cuvînt. Mulți ani, tata **îmi va interzice** să citesc „romane”.

Nici măcar nuvele nu-mi permitea să citesc. Singurele cărți admise de el erau cele care purtau titlul sau subtitlul *Povestiri*.

Mi s-a permis să citesc *Basmele* lui Ispirescu, amintirile și povestirile lui Creangă, cînd a intervenit un episod care mi-a întristat toată copilăria. Intrasem în clasa I primară și tata l-a invitat odată pe învățător, ca să se consulte asupra cărților pe care le-aș putea citi. Eram toți trei în fața bibliotecii. Învățătorul părea entuziasmat de cărți. Răsfoind un volum de Nicolae Iorga – îl văd și acum, era *Pe drumuri depărtate* –, a spus, arătîndu-mă: „Dar să nu-l lăsați să citească prea mult, căci își obosește ochii. Și deja nu are ochi prea buni. L-am pus în prima bancă, și totuși nu vede întotdeauna ce scriu pe tablă”. „Văd, dacă fac ochii mici”, l-am întrerupt eu. „Asta înseamnă că ai ochi slabi, că ai să fii miop”, a adăugat învățătorul.

Descoperirea aceasta a însemnat o adevărată catastrofă. Tata a hotărît că nu trebuie să-mi mai obolesc ochii cu alte cărți în afară de cele de școală. Nu mai aveam voie deci să citesc în timpul liber. Tata nu mai deschidea biblioteca cu geamuri și nu mă mai lăsa să răsfoiesc volumele legate. Mai tîrziu, mi-am dat seama că anii aceia au fost pierduți. Setea mea de lectură o potoleam la întîmplare. Citeam ce-mi cădea în mînă, romane, *Cherlock Holmes*, *Psaltirea*, *Cheia visurilor*, și citeam pe ascuns, în fundul grădinii, în pod, în beci.

Mircea Eliade
(1907 – 1986)

După Mircea Eliade, *Memorii*

LEXIC

garnizoană – unitate militară stabilită într-o localitate

a silabisi – читать по складам

fermecat – *sin.*: încîntat

a copleși – a emoționa peste măsură

vastitate – întindere mare, imensitate

a interzice – *sin.*: a opri

a admite – *sin.*: a accepta, a permite

a interveni – *aici*: произойти

miop – persoană care nu vede bine obiectele aflate la distanță

a potoli – утолить

REPRODU!

5. Recitește textul în gând. Spune câte cărți conținea biblioteca tatălui lui Mircea Eliade.

6. Citește enunțurile în care:

- se vorbește despre prima carte citită de către Mircea Eliade;
- se spune ce a aflat el nou în urma lecturii;
- se menționează câte cărți avea tatăl lui Mircea Eliade.

7. Citește alineatul al doilea. Alcătuieste două-trei întrebări pe baza lui.

8. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.

- a) Care a fost prima carte citită de către Mircea Eliade?
- b) Unde păstra cărțile tatăl lui Mircea Eliade?
- c) Ce cărți i-au fost interzise copilului de către tatăl său?
- d) Numește cărțile pe care avea voie să le citească.
- e) Ce l-a sfătuit învățătorul pe tatăl lui Mircea Eliade?
- f) De ce tatăl i-a permis feciorului său să citească doar cărți de școală?

9. Demonstrează, pe baza textului, că Mircea Eliade citea cărți împotriva voinței tatălui său.

REZUMĂ!

10. Numește echivalentele rusești ale expresiilor:

a avea voie
a face ochii mici
a silabisi

sete de lectură
a nu avea ochi prea buni
a citi ce-ți cade în mână

11. Numește persoanele de care își amintește autorul:

- în ordinea apariției lor în text;
- în ordinea importanței lor.

12. Împarte textul în fragmente și intitulează-le. Poți alege titluri potrivite dintre cele propuse.

Cartea de citire

Amintirile copilăriei

Biblioteca încuiată

Probleme de vedere

Biblioteca tatei

Lecturi permise

12.1 Povestește unul dintre fragmente.

13. Povestește textul pe baza întrebărilor din exercițiul 8.

14. Redă conținutul textului în numele tatălui lui Mircea Eliade.

POȚI ÎNCEPE ASTFEL:

În anul 1912 am fost mutat cu garnizoana la Cernavodă. Am lucrat acolo timp de doi ani. Îmi amintesc bine că Mircea învățase deja alfabetul, deși avea doar 5 ani...

15. Realizează portretul moral al unui personaj, la alegere.

Mircea Eliade

Tatăl său

Învățătorul

MEDITEAZĂ!

16. De ce adultul Mircea Eliade, în Memoriile sale, consideră că anii în care părinții săi i-au interzis să citească altceva în afara cărților pentru școală au fost „ani pierduți”? Argumentează.
17. Ai citit vreo carte dintre cele menționate în text? Numește-o.
18. Care e ultima carte pe care ai citit-o? Prezintă-o pe scurt.
19. Povestește, succint, cartea care te-a impresionat cel mai mult. Prin ce anume?
20. Citești orice îți cade în mână ori îți alegi cărțile? Argumentează.
21. Citește informația și spune dacă ai trăit situații asemănătoare. Relatează despre una dintre ele.

Cine n-a citit niciodată pe ascuns, sub plapumă, la lumina unei lanterne de buzunar, fiindcă tata sau mama sau vreo altă persoană grijulie a stins lumina pe motivul bine intenționat că acum trebuie să dormi, căci mâine te scoli devreme?

Michael Ende

22. Citește sugestiile de lectură, în viziunea poetului și prozatorului Emilian Galaicu-Păun (pentru copii de vîrsta ta). Recomandă una dintre cărți colegilor. Argumentează.

Un juriu din 100 de scriitori de 54 de naționalități a desemnat cele mai bune cărți din istoria literaturii mondiale:

Alice în Țara Minunilor, Lewis Carroll
Pippi Șoseșica, Astrid Lindgren
Mowgli, Rudyard Kipling
Ivanhoe, Walter Scott
Ultimul mohican, James Fenimore Cooper
Cei trei mușchetari, Alexandre Dumas
Robinson Crusoe, Daniel Defoe
Mizerabilii, Victor Hugo
Insula misterioasă, Jules Verne
Micul prinț, Antoine de Saint-Exupéry

- 22.1 Alcătuiește o listă din cel puțin șapte cărți despre care ai auzit și ai dori să le citești.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul indicativ. Viitorul literar (reluare)

A. Viitorul literar se formează cu ajutorul verbului auxiliar **a vrea** sau **a voi** la prezent, plus **infinitivul verbului de conjugat**. Acest tip de viitor este numit literar, fiind folosit în special în scris.

Eu		voi	} + infinitivul verbului de conjugat (a pleca, a vedea, a face, a citi)
tu		vei	
el, ea	+	va	
noi		vom	
voi		veți	
ei, ele		vor	

B.

Persoana	Viitorul literar	Exemple de utilizare
Eu tu el, ea noi voi ei, ele	a pleca, a vedea, a scrie, a citi etc. <div><div><div>voi</div><div>vei</div><div>va</div><div>vom</div><div>veți</div><div>vor</div></div><div>}</div><div>pleca, vedea, scrie, citi</div></div>	Eu voi citi romanul <i>Război și pace</i> . Tu vei citi un articol din ziar. El, ea va citi comunicarea la conferință. Noi vom citi cărțile propuse. Voi veți citi ceea ce vă place. Ei, ele vor citi cartea, dacă o vor găsi .
Eu tu el, ea noi voi ei, ele	a se îmbrăca, a se informa, a se întoarce, a se duce, a se pregăti etc. <div><div><div>mă voi</div><div>te vei</div><div>se va</div><div>ne vom</div><div>vă veți</div><div>se vor</div></div><div>}</div><div>îmbrăca, informa, întoarce, duce, pregăti</div></div>	Eu mă voi pregăti de olimpiadă. Tu te vei pregăti serios de examene. Ea se va pregăti de concursul sportiv. Noi ne vom pregăti bine și la timp. Voi vă veți pregăti de plecare. Ei, ele se vor pregăti de călătoria la munte.
Eu tu el, ea noi voi ei, ele	a-și imagina, a-și permite, a-și aduce, a-și aminti <div><div><div>îmi voi</div><div>îți vei</div><div>își va</div><div>ne vom</div><div>vă veți</div><div>își vor</div></div><div>}</div><div>imagina, permite, aduce, aminti</div></div>	Eu îmi voi permite să plec mai devreme. Tu îți vei permite aceste cumpărături. El, ea își va permite să iasă la plimbare. Noi ne vom permite călătoria aceasta. Voi vă veți permite să vă relaxați. Ei, ele își vor permite să plece cu prietenii.

23. Conjugă la viitorul literar verbele:

a lucra, a studia, a se strădui, a tăcea, a cădea, a se lăuda, a merge, a hotărî, a vorbi, a face, a vedea, a ajuta, a-și coase, a-și pregăti, a-și lua, a-și spăla.

23.1 Alcătuieste enunțuri cu unele dintre ele.

24. Transformă enunțurile.

Viitorul. Forme din limba vorbită Viitorul literar. (Forme din limba scrisă)

MODEL: Ea **o să-mi aducă** mâine cartea. → Îmi **va aduce-o**.

- 1) **O să le trimiți** banii? →
- 2) Robert **n-o să vină**. →
- 3) Mama **o să ne spună** noutatea. →
- 4) **O să vii** deseară? →
- 5) **O să-ți trimit** o scrisoare. →
- 6) **O să vedeți** un spectacol minunat. →
- 7) Noi **o să venim** în ospetie. →

25. Modifică enunțurile după model:

Cînd vine Sorin? → Cînd **o să vină** Sorin?
Cînd **va veni** Sorin?

- 1) Cînd îmi aduci CD-urile? →
- 2) Cînd îi telefonați? →
- 3) Ne întîlnim astăzi? →
- 4) Ea vine la bibliotecă? →

26. Transformă după model:

Are să vină tîrziu. = **O să vină** tîrziu.

- 1) Am să studiez încă doi ani. =
- 2) Am să traduc poezia în limba română. =
- 3) Ai să vii la noi în ospetie? =
- 4) Are să-și amintească romanul citit? =

27. Citește confesiunile lui Petrarca. Tu ai asemenea prieteni? Care e numele lor?

Am prieteni și societatea lor mi-e foarte plăcută, prieteni din toate țările și din toate timpurile. Ei totdeauna **sînt** lîngă mine: cînd **îi chem, vin**; cînd **îi întreb, îmi răspund**...

Unii **mă învață** să trăiesc bine; alții să mor bine. Ceilalți, prin veselia lor, **îmi risipesc** grijile și necazurile. Unii **îmi oțlesc** inima în suferințe; alții **mă învață** să disprețuiesc poftele inimii. Unii **mă poartă** de mîna pe drumul cunoștințelor, alții **mă îndreaptă** pe cărarea virtuților... Știți voi cine-mi sînt acești buni și nedespărțiți și atît de nepretențioși prieteni? Cărțile!

Francesco Petrarca

27.1 Scrie verbele evidențiate de la timpul prezent la timpul viitor. Citește încă o dată mesajul.

28. Scrie replicile lipsă. Utilizează verbe la timpul viitor.

- Cînd vei merge la bibliotecă?
- ...
- Vei lua toată literatura recomandată?
- ...
- În caz de necesitate, vom putea lua unele cărți de la unchiul meu.
- ...
- Nu face nimic. Pe curînd.
- ...

INFORMEAZĂ-TE!

29. Citește afirmațiile despre lectură. Selectează una dintre ele și comentează-o.

- ◆ Cititul îl face pe om deplin; vorbirea îl face prompt; iar scrisul îl face exact.
(Bacon)
- ◆ Lectura e pentru spirit ceea ce exercițiul e pentru trup.
(Joseph Addison)
- ◆ Este mai bine să citești un sfert din toate cărțile mari ale lumii decât să vezi toate țările.
(Gr. Vieru)
- ◆ Literatura de bună calitate este prietena noastră de neînlocuit.
(Andrei Bantaș)

29.1 Ce e mai bine: să citești cărți bune sau să călătorești? De ce ?

29.2 Care dintre afirmațiile despre lectură ai vrea să-ți fie deviza vieții? De ce?

30. Graficul T. Aduceți argumente pro sau contra afirmației lui Goethe:

Să nu lași să treacă nici o zi fără să citești, fără să vezi sau fără să auzi ceva frumos.

Argumente pro		Argumente contra	
1.	...	1.	...
2.	...	2.	...

31. Citește textul care urmează. Consultă și rubrica **Cu ochii în patru!** Cât de important este verbul „a citi” pentru scriitoarea Ana Blandiana? Dar pentru tine?

Autobiografie

Am crescut, m-am format și trăiesc într-un univers în care cărțile au fost întotdeauna mult mai importante decât fenomenele naturii. Este destul să mă gândesc cât din ceea ce știu se datorează cărților și cât, experienței mele nemijlocite; câte dintre bucuriile mele vin dintre cărți și câte, dintre frunze; câte dintre nenorocirile mele se datorează fantasmelor și câte, gesturilor, faptelor; câți dintre prietenii mei sînt personaje și câți sînt oameni în carne și oase, ca să înțeleg că în viața mea verbul *a citi* a fost mult mai important decât verbul *a trăi*, atît de important, încît mărturisesc că n-aș putea să mă imaginez trăind fără a citi, dar nu mi-ar fi deloc greu să mă închipui citind și după moarte.

CU OCHII ÎN PATRU!

a datora – быть обязанным
nemijlocit – *sin.*: direct
nenorocire – *sin.*: nefericire
fantasmă – *sin.*: stafie, fantomă
a mărturisi – *sin.*: a spune

31.1 Ceea ce știi tu se datorează cărților sau altor surse de informare? Argumentează.

31.2 Cum înțelegi afirmația: **în viața mea verbul a citi a fost mult mai important decât verbul a trăi.**

32. Ai fost obsedat/obsedată de dorința să mai citești încă un rînd, încă o pagină, încă o operă, încă un raft...? Cînd? Despre ce lecturi era vorba?

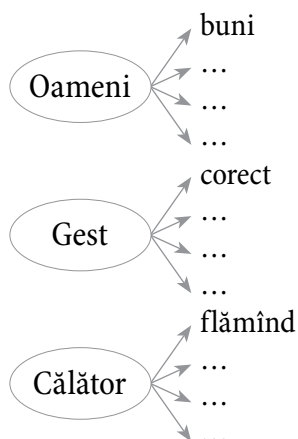
Autorul îndrăgit

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect diftongii [oa], [ea]. Alcătuiește enunțuri cu unele îmbinări.

Salcie pletoasă, a scoate pînile, a-și da seama, călător străin, oameni buni, parte dreaptă, a mânca degeaba, partea mea, împărțeală dreaptă.

2. Alcătuiește îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Alcătuiește enunțuri cu expresiile:

- din vorbă-n vorbă;
- bună pace;
- a-și lua la revedere;
- a-și căuta de drum.

4. Formează enunțuri cu perechile de antonime de la rubrica **Nota Bene!**

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

trei – tustrei – întreit
mîncare – a mânca – mîncat
vedere – revedere – a se revedea
străin – străinătate – a se înstrăina
dispreț – a disprețui – disprețuit
întîmplare – întîmplător – a se întîmpla
vorba – vorbire – a vorbi

Sinonime

vreme = timp
a zice = a spune
pomană = dar = milă
a judeca = a condamna

Antonime

cunoscut ≠ necunoscut
mulțumire ≠ nemulțumire
zi ≠ noapte
a începe ≠ a termina
dispreț ≠ admirație

Compară!

drum – дорога
sfînt – святой
a primi – принять

Structuri

Autorul meu îndrăgit este...
Cartea mea preferată este...
Neapărat voi citi...
Am recitit cartea..., deoarece...
Acum am înțeles că lectura...
Cartea este unul dintre prietenii...
O carte bună face mai mult decît...
Cărțile pot înlocui...
Dacă vrei să înveți bine...
Ultimele cărți pe care...
Cartea de pe noptiera mea este...

Cinci pâini

(text prescurtat și adaptat)

Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara. Unul avea trei pâini, și celălalt, două pâini. De la o vreme, fiindu-le foame, se opresc la umbra unei sălcii pletoase, scoate fiecare pâinile ce le aveau și încep să mănânce împreună.

Cînd au scos pâinile, un al treilea drumeț, necunoscut, îi ajunge din urmă și se oprește lîngă dîșii, dîndu-le ziua bună. Apoi se roagă să-i dea și lui ceva de mîncare, căci e tare flămînd.

— Poftim, om bun, au zis cei doi drumeți călătorului străin; căci unde mănîncă doi, mai poate mîncă și al treilea.

Călătorul străin, flămînd cum era, s-a așezat jos lîngă cei doi, și încep a mîncă cu toții pîine goală și a bea apă rece. Și mănîncă ei la un loc tustrei, și mănîncă pînă ce termină de mîncat toate cele cinci pâini.

După ce-au terminat de mîncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă, din întîmplare, celui ce avuse trei pâini, zicînd:

— Primiți, vă rog, oameni buni, această mică mulțumire de la mine, pentru că mi-ați dat de mîncare la nevoie.

Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă insistență din partea celui de-al treilea, au primit. Apoi, călătorul străin și-a luat la revedere de la cei doi, căutîndu-și de drum. Ceilalți au rămas puțin sub salcie, la

umbră. Și, din vorbă-n vorbă, cel ce-a avut trei pâini îi dă doi lei celui cu două pâini, zicînd:

— Ține, frate, partea dumitale. Ai avut două pâini întregi, ia doi lei. Și mie îmi opresc trei lei, fiindcă am avut trei pâini întregi.

— Cum așa?! zise celălalt cu dispreț; de ce doar doi lei, și nu doi și jumătate? Trebuie făcută parte dreaptă! Omul putea să nu ne dea nimic, și atunci cum rămînea?

— Cum să rămîna? zise cel cu trei pâini; atunci aș fi făcut eu pomană pentru partea ce mi se cuvine de la trei pâini, iar tu, de la două, și bună pace! Acum însă, noi am mîncat degeaba, și banii pentru pîine îi avem în pungă: eu trei lei și tu doi. Mai dreaptă împărțeală decît aceasta nu cred că se mai poate nici la Dumnezeu sfîntul ...

— Ba nu, prietene, zise cel cu două pâini. Nu mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm, și cum **va zice** judecata, așa **va rămîne**.

— **O să mergem** și la judecată, zise celălalt, dacă nu te mulțumești...

După Ion Creangă

Ion Creangă

LEXIC

flămînd – голодный

pletos – aici: ветвистый

drumeț – sin.: călător

străin – sin.: necunoscut

pungă – sin.: portmoneu

din vorbă în vorbă – слово за слово

umbră – тень

din întîmplare – sin.: întîmplător

cu dispreț – с презрением

a se cuveni – sin.: a avea dreptul

pomană – sin.: milostenie

a judeca – судить

degeaba – даром

bună pace – вот и всё

REPRODU!

6. Citește enunțurile în care:

- se spune unde au mâncat călătorii;
- se vorbește despre rugămintea drumețului al treilea;
- se arată cum le-a mulțumit cel de-al treilea călător pentru mâncare;
- se spune cum au împărțit banii câștigați cei doi călători.

7. Citește fragmentul:

- în care se arată nemulțumirea călătorului ce a avut două pâini;
- care reflectă hotărîrea celor doi călători;
- care ți-a plăcut cel mai mult.

8. Răspunde la întrebări:

- a) De ce s-au așezat cei doi călători la umbra unei sălcii?
- b) Ce i-a rugat cel de-al treilea călător?
- c) Cum au împărțit banii cei doi călători?
- d) De ce călătorul care avea două pâini a rămas nemulțumit de împărțirea banilor?

9. Demonstrează, pe baza textului, că acel călător care avea trei pâini a împărțit corect banii câștigați.

REZUMĂ!

10. Formulează întrebări asupra conținutului poveștii, pe baza reperelor:
Cînd? Unde? Care? Cine? Cu cine?

10.1 Propune colegilor tăi să răspundă la ele.

11. Alcătuiește planul textului citit.

11.1 Redă conținutul textului pe baza planului alcătuit.

12. Povestește un fragment la alegere.

13. Realizează portretul moral al călătorului ce avea două pâini.

14. Caracterizează-l pe călătorul care avea trei pâini.

15. Propune un titlu pentru fragmentul întâi al poveștii „Cinci pâini”. Argumentează-l.

MEDITEAZĂ!

16. Cui îi dai dreptate: călătorului ce avea două pîini sau celui ce avea trei? Argumentează.
17. Propune un sfîrșit pentru povestea „Cinci pîini”.
18. Numește și alte povești scrise de Ion Creangă. Cînd le-ai citit? Redă pe scurt conținutul uneia dintre ele.
19. Care dintre poveștile lui Ion Creangă îți place cel mai mult? De ce?
20. Privește imaginile de la pagina 144 . Prezintă una dintre cărțile lui Ion Creangă.
21. Spune, cine este autorul tău îndrăgit? Ce cărți scrise de el ai citit?
22. Numește cartea pe care ai citit-o de 2-3 ori. De ce?
23. Cum preferi să citești o carte: în mod tradițional sau pe internet? Argumentează.
24. Examinează copertile unor cărți de buzunar. Prin ce te-au interesat acestea? Prezintă una dintre ele.

- 24.1 Ce cărți deosebite ai în biblioteca ta personală?

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul indicativ. Viitorul literar

(exersare)

25. Tradu enunțurile.
 - 1) Завтра будет холодно.
 - 2) Я прочту эту книгу за два дня.
 - 3) Мы поедем к бабушке на машине.
 - 4) В субботу пойдём в театр и посмотрим премьеру.
 - 5) На каникулах прочту произведения Иона Друзэ.
 - 6) Они вернутся домой в июне месяце.
26. Răspunde complet la întrebări.
 - 1) Unde te vei odihni?
 - 2) Cînd îmi vei aduce cartea?
 - 3) Cu cine va pleca Sergiu în călătorie?
 - 4) Prietena ta va veni mîine?
 - 5) Noi ne vom duce la bibliotecă?
 - 6) Voi veți participa la olimpiadă?

27. Completează enunțurile. Pune verbele la timpul viitor.

- 1) În vacanță noi (a pleca) la Brașov.
- 2) Bunica (a veni) degrabă la noi în ospetie.
- 3) Voi (a citi) informația dată pe internet.
- 4) Noi (a privi) un film despre domnia lui Ștefan cel Mare.
- 5) Eu (a ajunge) acasă seara târziu.
- 6) El (a răspunde) bine tema de acasă.

28. Continuă enunțurile după model:

Voi veni după ce **voi termina** temele.

- 1) El **va trece** pe la magazin după ce...
- 2) Noi **vom rezolva** problema dacă...
- 3) Tu **vei reuși** atunci când...
- 4) Ei se **vor bucura** după ce...
- 5) Voi **veți ajunge** la timp dacă...

29. Alcătuiește un text coerent după model:

Eu **voi ieși** din casă la ora zece. **Voi merge** în parc să mă plimb. **Voi admira** pomii înfloriți. Mă **voi întâlni** cu prietena mea și **vom merge** la film.

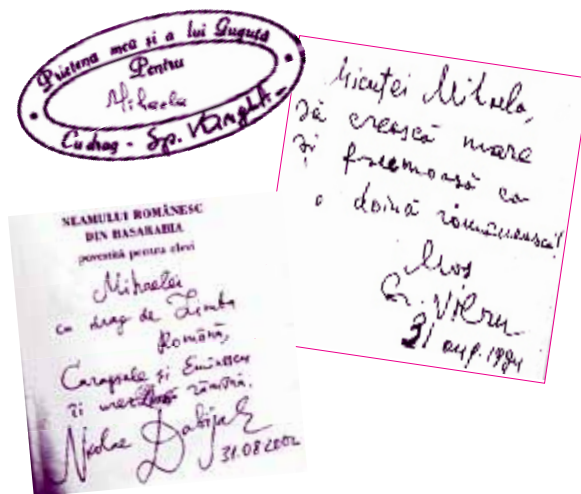
INFORMEAZĂ-TE!

30. Citește poezia și spune dacă ești de acord cu poetul: timpul într-o bibliotecă este altul decât cel din afara ei? Argumentează.

* * *

dacă n-ar fi, nu s-ar povesti,
dar este:
timpul dinlăuntrul unei biblioteci
este altul decât cel din afara ei,
aici, într-o zi, crești cât alții, din afară,
într-un an, într-un veac, într-o viață,
aici este
tinerețe fără bătrânețe
și viață fără de moarte.

Vasile Romanciuc

30.1 Cum crezi, într-o bibliotecă există tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte? De ce?

31. Citește conținutul autografelor care i-au fost oferite Mihaelei. Care dintre ele ți-a plăcut mai mult? Cine sînt autorii autografelor? Ce știi despre ei?

31.1 Adu la școală și prezintă colegilor tăi o carte cu autograf din biblioteca ta.

Autorul îndrăgit

1. Citește cuvintele. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Alcătuieste enunțuri cu unele îmbinări de cuvinte.

Piine, oaspete, dreptate, a veni, înainte, dumneata, a nedreptăți, liniștit, judecător, prieten, adevărat, pretutindeni.

2. Citește expresiile. Alcătuieste enunțuri cu unele dintre ele.

- a ține minte;
- a ține de mână;
- a ține un jurnal;
- a-și ține lacrimile.

3. Încadrează în enunțuri următoarele cuvinte, care au sensuri diferite:

{ leu – animal
leu – unitate monetară
(leu moldovenesc, leu românesc)

{ drept – (om) cinstit, bun
drept – știință
drept – adjectiv (antonimul lui stîng)

4. Citește proverbele. Tradu-le în limba maternă.

- a) Nemulțumitului i se ia darul.
- b) Cine vrea să înșele se înșală.
- c) Cinste dai, cinste găsești.
- d) Cinstea e o calitate rară.
- e) Cinstea nu se cumpără, nici nu se vinde.
- f) Cinstea valorează mai mult decît banul.
- h) Dreptatea niciodată nu pierde.
- i) Dreptatea nu primește milă.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

față – a se **înfățișa** – **înfățișare**
 parte – a **împărți** – **împărțire**
 drum – **drumeț** – a **drumeți**
 liniște – a se **liniști** – **liniștire**
 uimire – a **uimi** – **uimit**
 mirare – a se **mira** – **mirat**
 rușine – a se **rușina** – **rușinat**
 judecătorie – **judecător**

Sinonime

liniștit = *calm*
 a vorbi = a *spune*
 mulțumit = *satisfăcut*
 pretutindeni = *peste tot*

Antonime

mulțumit ≠ **nemulțumit**
 dreptate ≠ **nedreptate**
 îndreptățit ≠ **neîndreptățit**
 a începe ≠ a *termina*
 a ieși ≠ a *intra*

Compară!

a dăruî – *дарить*
 plată – *плата*
 în veci – *вечно*

Structuri

Cel care nu se mulțumește cu puținul...
 Exemplul călătorului nemulțumit...
 Din cărți putem învăța...
 Îmi amintesc și astăzi poveștile...
 Prima carte pe care am citit-o este...
 Poveștile lui Ion Creangă sînt...
 Ion Creangă este unul dintre autorii...
 Spiridon Vangheli e cunoscut...
 Guguță este un personaj...
 Dacă n-ar exista cărțile...

Cinci pâini

(partea a II-a)

[...] Și așa, pornesc ei la drum. Și cum ajung la judecătorie, încep să povestească întâmplarea, pe rînd fiecare.

Judecătorul, după ce-i ascultă pe amîndoi cu luare-aminte, zise celui cu două pâini:

— Și nu ești mulțumit de împărțirea ce s-a făcut, omule?

— Nu, domnule judecător, zise nemulțumitul; noi n-am avut de gînd să luăm plată de la drumețul străin pentru mîncare, dar, dacă s-a întîmplat așa, trebuie să împărțim în două ceea ce ne-a dăruit oaspetele nostru.

— Dacă e vorba de dreptate, zise judecătorul, apoi înapoiază un leu acestui om, care spui că a avut trei pâini.

— Domnule judecător! Eu am venit înaintea judecății să se facă dreptate, însă văd că dumneata și mai tare mă nedreptățești.

— Așa ți se pare dumitale, zise judecătorul liniștit, dar ascultă, să vezi că nu-i așa. Ai avut dumneata două pâini?

— Da, domnule judecător, două am avut.

— Tovarășul dumitale a avut trei pâini.

— Da, domnule judecător.

— Adineori, mi-ai spus că ați mîncat toți la fel de mult.

— Așa este, domnule judecător.

— Acum, să vedem care și cîtă pîine a mîncat. Să zicem că s-a tăiat fiecare pîine în cîte trei bucăți la fel de mari: cîte bucăți ai fi avut dumneata, care spui că ai avut două pâini?

— Șase bucăți aș fi avut.

— Dar prietenul dumitale, care spui că a avut trei pâini?

— Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.

— Acum, cît fac la un loc șase bucăți și nouă bucăți?

— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Cîți oameni au mîncat aceste bucăți de pîine?

— Trei oameni.

— Bine! Cîte bucăți îi revin fiecărui om?

— Cîte cinci bucăți, domnule judecător.

— Acum, ții minte cîte bucăți ai fi avut dumneata?

— Șase bucăți aș fi avut.

— Dar de mîncat, cîte ai mîncat dumneata?

— Cinci bucăți, domnule judecător.

— Și cîte ți-au rămas?

— Numai o bucată.

— Ții minte cîte bucăți de pîine ar fi avut tovarășul dumitale?

— Nouă bucăți, domnule judecător.

— Și cîte a mîncat el?

— Cinci bucăți, ca și mine, domnule judecător.

— Dar cîte i-au rămas?

— Patru bucăți, domnule judecător.

— Bine! Acum ne vom înțelege cît se poate de bine. Deci, dumitale ți-a rămas numai o bucată, iar prietenului dumitale, patru bucăți. La un loc fac cinci bucăți?

— Întocmai, cinci bucăți, domnule judecător.

— Este adevărat că aceste bucăți de pîine le-a mîncat oaspetele dumneavoastră, care spui că v-a dat cinci lei drept mulțumire?

— Adevărat este, domnule judecător.

— Așadar, dumitale ți se cuvine doar un leu, fiindcă doar o bucată de pîine ți-a rămas. Iar tovarășului dumitale i se cuvin patru lei, fiindcă i-au rămas patru bucăți de pîine. Acum, înapoiază-i tovarășului dumitale un leu. Și dacă te crezi nedreptățit, du-te și la Dumnezeu, și să vezi dacă-ți va face și El judecată mai dreaptă decît aceasta!

Văzînd că nu mai are încotro, a înapoiat un leu tovarășului său și a plecat rușinat.

Cel cu trei pâini însă, uimit de așa judecată, a mulțumit judecătorului și apoi a ieșit, zicînd cu mirare:

— Dacă ar fi pretutindeni asemenea judecatori, cei ce n-au dreptate n-ar mai îndrăzni în veci să vină la judecată. [...]

După Ion Creangă

LEXIC

judecătorie – суд

a asculta cu luare-aminte – a asculta atent

a împărți – делить

oaspete – *sin.*: invitat

a înapoia – *sin.*: a întoarce

adineaori – недавно

a ține minte – *sin.*: a nu uita

a se cuveni – положено

a avea de gînd – намереваться

întocmai – *sin.*: exact, la fel

nedreptățit – обиженный

rușinat – пристыженный

uimit – удивлённый

mirare – удивление

REPRODU!

6. Citește:

- enunțurile din care aflăm că judecătorul i-a ascultat pe cei doi călători;
- enunțul în care se vorbește că acel călător care avea două pîini se crede nedreptățit;
- unul dintre fragmentele în care judecătorul îi demonstrează călătorului care a avut două pîini că nu a fost nedreptățit;
- textul pe roluri împreună cu colegii.

6.1 Citește enunțurile în care sînt echivalentele expresiilor:

если бы везде были такие судьи

ушел пристыженным

не имеет выхода

7. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.

- a) De ce era nemulțumit călătorul cu două pîini?
- b) Cum dorea călătorul care a avut două pîini să fie împărțiți banii?
- c) Cîți lei trebuia să înapoieze călătorul ce a avut două pîini și de ce?
- d) Cum i-a demonstrat judecătorul călătorului „nedreptățit” că nu are dreptate?

8. Demonstrează, pe baza textului, că cel de-al doilea călător și-a înțeles greșeala.

REZUMĂ!

9. Împarte textul în fragmente. Intitulează-le.

9.1 Redă conținutul unui fragment la alegere.

10. Propune un titlu pentru fragmentul al doilea al poveștii „Cinci pîini”.

11. Caracterizează-l pe judecător.

12. Redă, succint, conținutul poveștii.

MEDITEAZĂ!

13. Prin ce te-a uimit povestea dată?
14. Asociază calitățile morale ale judecătorului cu una dintre culori. Argumentează.
15. Citește întrebările și scrie care au fost răspunsurile călătorului „nedreptățit”.
— Tot mai crezi că ai fost nedreptățit?
— ...
— Ce ai înțeles din cele întâmplate?
— ...
— Cum vei proceda în cazuri asemănătoare?
— ...
— Există dreptate pe lume?
— ...
16. Compune o problemă pornind de la împărțirea corectă a banilor, propusă de judecător. Rezolv-o împreună cu colegii.
17. **Sugestii de lectură**
Citiți condițiile activității propuse. Desfășurați această activitate în clasă, astfel veți aduna sugestii de lectură oferite de către colegi.
1) Fiecare elev are în față o foaie de hârtie pe care își notează numele și prenumele.
2) Apoi, foile se transmit pe cerc, în direcția acelor de ceasornic.
3) Fiecare elev scrie pe foaia primită un titlu de carte care, după părerea sa, merită să fie citită.
4) Este obligatoriu ca toate foile să treacă pe la fiecare elev și pe fiecare foaie primită se notează un titlu de carte.
5) Se vor citi cu voce tare listele obținute și se vor discuta sugestiile de lectură acumulate.
18. Cum crezi, ce cărți ar trebui citite neapărat de către fiecare adolescent? Argumentează-ți opinia.
19. Citește miniatura lui Eugeniu Coșeriu și spune de ce a plîns copilul.

Basn

Copilul mergea cu o carte din care avea să învețe toate științele lumii. Dar drumul lui ducea printr-o pădure întunecată, care pe atunci n-avea nume. Curînd i-a oprit calea un stejar, iar geniul pădurii i-a furat cartea și a aruncat-o.

I-a spus apoi despre cărți că otrăvesc sufletul și i-a dat în schimb flori și mărgăritare.

Dar copilul a plîns, căci pierduse ceva din care nu știa încă nimic.

- 19.1 Ești de acord cu afirmația din text: **cărțile otrăvesc sufletul**? Argumentează.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Utilizarea structurilor de tipul: îmi place.../îmi plac...

Singular				
Structuri				Exemple de utilizare
Mie Ție Lui, ei Nouă Vouă Lor	Îmi Îți Îi Ne Vă Le	+ place +	mare a , la mare munte e , la munte cafeau a , înghețat a carte a , floare a tablou l , tricou l plimbare a , veselie a	Îmi place la mare. Îți place muntele? Îi place cafeaua amară? Ne place floarea aceasta. Vă place tabloul de pe perete? Le place mult plimbarea.
Mie Ție Lui, ei Nouă Vouă Lor	Nu-mi Nu-ți Nu-i Nu ne Nu vă Nu le	+ place +	confortu l , mîncare a gălăgie a , mas a nume le , hain a birou l , concertu l apartamentu l parfumu l , drumu l	Astăzi nu-mi place mîncarea. Nu-ți place gălăgia? Nu-i place numele său. Nu ne place muzica rock. Am înțeles că nu vă place orașul. Nu le place parfumul că e scump.
Plural				
Structuri				Exemple de utilizare
Mie Ție Lui, ei Nouă Vouă Lor	Îmi Îți Îi Ne Vă Le	+ plac +	prăjituri le , dulciuri le fructe le , legume le frunze le , mere le cartofi i , copaci i cărți le , doine le trandafirii i , pantofi i	Îmi plac mult dulciurile. Îți plac fructele de la noi? Ei îi plac doar merele? Ne plac copacii înfloriți. Vă plac doinele românești? Desigur, le plac trandafirii.
Mie Ție Lui, ei Nouă Vouă Lor	Nu-mi Nu-ți Nu-i Nu ne Nu vă Nu le	+ plac +	castraveți i , fricoși i nucile le , șervețele le mese le , bucate le tablouri le , mașinile le arțarii i , plop <i>i</i> ochelarii i , adidași i	Nu-mi plac fricoșii. Nu-ți plac nucile? Sînt bune. Nu-i plac mesele festive. Nu ne plac tablourile. Nu vă plac plop <i>i</i> ? Nici nouă. Nu le plac ochelarii. Sînt vechi.

20. Scrie replici după model:

— Îți **place** înghețata?
— Da, **îmi place**.

— Îți **plac** fructele?
— **Nu-mi plac**. Sînt verzi.

dansul, cartea, laptele, scena

cartofii, strugurii, plimbările, distracțiile

21. Alcătuieste replici conform modelului:

- A. — **Vă plac** cărțile de literatură fantastică? — **Ne plac**, sînt captivante.
B. — **Nu le plac** poveștile? — Ba da, **le plac**.

1) mere coapte	1) dansuri
2) cărți de aventuri	2) cadouri
3) castraveți proaspeți	3) struguri
4) flori de cîmp	4) despărțiri

22. Scrie enunțurile la numărul plural.

- 1) Mie îmi place literatura universală. —
- 2) Lui îi place să picteze. —
- 3) Ție îți plac întîlnirile cu colegii? —
- 4) Mie nu-mi plac petrecerile zgomotoase. —
- 5) Ție nu-ți place să joci șah? —
- 6) Ei nu-i place vremea ploioasă. —
- 7) Ei îi plac mult filmele străine. —
- 8) Lui nu-i plac călătoriile. —

INFORMEAZĂ-TE!

23. Citește și află mai multe despre Guguță, personajul lui Spiridon Vangheli.

Spiridon Vangheli

Guguță pe internet

◆ Consiliul Europei

Cărțile despre Guguță, traduse în limba franceză, pot fi accesate pe internet pe adresa paginii Consiliului Europei. Cîteva povestiri au fost incluse în *Antologia lucrărilor care reprezintă Europa*, editată sub egida Comisiei Culturale a Consiliului Europei.

◆ SUA

Cartea despre **Guguță**, ediția din SUA – **Meet Guguze**, de Spiridon Vangheli –, poate fi găsită atît în Biblioteca Congresului din Washington, cît și în zeci de biblioteci universitare din SUA.

◆ Estonia

După mai multe ediții în Estonia, povestirile despre **Guguță** sînt incluse în programa școlară pentru clasa I. Manualul poate fi accesat pe internet.

23.1 Ce cărți despre Guguță ai citit? Care dintre ele ți-a plăcut cel mai mult?

23.2 Redă succint conținutul uneia dintre ele.

24. Dacă ai face parte din juriul unui concurs de selectare a **celor mai îndrăgite cărți pentru copii**, care ar fi primele cinci cărți pentru care ai vota? De ce?

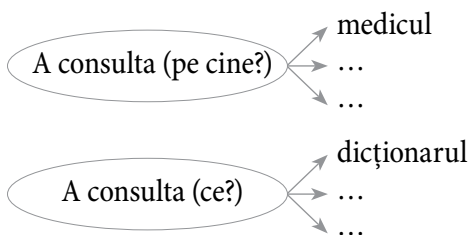
Biblioteca – templul cunoașterii

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect diftongul [oa].

Templul cunoașterii, valoarea cărții, înaintea erei noastre, trei milioane, serviciile următoare, oameni ai culturii, toate filialele, persoană pasionată de lectură.

2. Alcătuiește îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citește enunțurile. Observă nuanțele de sens ale cuvântului **serviciu**.

- Părinții pleacă **la serviciu** la ora opt.
- Sînt **de serviciu** și pregătesc tabla pentru lecție.
- Prietenul mi-a făcut **un serviciu**: mi-a cumpărat un caiet.
- Serviciul meteorologic** a anunțat vreme frumoasă.
- Jucăm volei și execut **serviciul**.
- Am primit în dar **un serviciu de ceai**.
- Bibliotecile oferă nu doar **serviciul de împrumut al cărților**.

4. Alcătuiește enunțuri cu perechile de antonime de la rubrica **Nota Bene!**

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

păstrare – a păstra
 colecție – a colecționa – colecționar
 moștenire – a moșteni – moștenitor
 beneficiu – a beneficia – beneficiar
 împrumut – a împrumuta
 rezervă – rezervare – a rezerva
 utilizator – utilizare – a utiliza
 valoare – a valorifica

Sinonime

sistematic = regulat
 magie = farmec
 raft = poliță
 matur = adult
 a înființa = a crea
 a obține = a primi

Antonime

gratuit ≠ contra plată
 a împrumuta ≠ a restitui
 a solicita ≠ a oferi

Compară!

public – публичный
 misiune – миссия
 enciclopedie – энциклопедия
 filială – филиал

Structuri

Ce carte îmi recomandați?
 Cînd trebuie să restitui cartea?
 Vreau să împrumut o revistă pentru adolescenți.
 Sînt în dificultate...
 Am nevoie de ajutorul dumneavoastră.
 Am consultat dicționarul explicativ.
 Vreau să donez o carte.

5. Citește textul și spune ce intenții are Daniela.

Să mergem la bibliotecă

Salut, prieteni! Sînt Daniela, am 13 ani și îmi place lectura. Sînt o adevărată bibliomană, merg **sistematic** la biblioteca școlară și cea publică din localitate. Tu cînd ai fost ultima dată la bibliotecă?

Astăzi cărțile circulă **mai mult** online și **mai puțin** din mînă în mînă. E mare păcat, pentru că o carte ținută în mînă are magia ei aparte. Iată cîteva lucruri pe care e bine să le știi. Acestea te vor face să mergi **mai des** la bibliotecă și să devii un bun prieten al cărții.

Ce este o bibliotecă?

Cuvîntul *bibliotecă* provine de la cuvintele grecești *biblion* – carte și *theke* – dulap.

Biblioteca reprezintă:

- un dulap sau mobilă specială cu rafturi pentru păstrarea cărților;

- o încăpere, o sală în care se păstrează și se citesc cărțile;

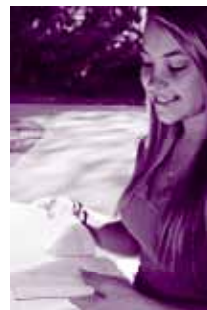
- o instituție ce colecționează cărți, reviste, ziare etc. pentru a le pune la dispoziția cititorilor.

Ce servicii oferă biblioteca?

Vizitînd orice bibliotecă, poți beneficia de următoarele servicii:

- acces liber la fondul bibliotecii;
- consultarea literaturii, presei în sala de lectură;
- împrumut la domiciliu pe termen de 15 zile (literatură artistică, dicționare, enciclopedii, reviste etc.);
- împrumut interbibliotecar;
- rezervări de titluri solicitate pentru un anumit termen;
- consultarea publicațiilor electronice;
- instruire prin diverse activități: expoziții, lansări de carte, întâlniri cu oameni ai culturii, concursuri, ore de lectură etc.;
- acces gratuit la internet.

Cum te înscrii la bibliotecă?

Pentru a deveni utilizatorul unei biblioteci, trebuie să prezinți buletinul de identitate propriu sau buletinul unuia dintre părinți.

Vei obține **gratuit** un permis (card) nominal. Permisul îți asigură accesul la fondul de carte și în filialele bibliotecii date. Astfel poți beneficia de serviciile bibliotecii, **oriunde** te-ai afla.

LEXIC

a împrumuta – одолжить

biblioman – persoană pasionată de lectura și colecționarea cărților

raft – *sin.*: poliță

fond – totalitatea cărților unei biblioteci

a pune la dispoziție – предоставить

a beneficia – а avea cîștig

serviciu – услуга

consultare – *aici*: examinare

a împrumuta – отдолжить

permis – пропуск

nominal – именной

acces – доступ

REPRODU!

6. Citește enunțul în care se vorbește despre:

- pasiunea Danielei;
- modul de circulație a cărților;
- semnificația cuvîntului *bibliotecă*;
- modul de înscriere la bibliotecă;
- avantajele deținerii unui permis.

7. Răspunde cu ajutorul textului la întrebări.

- De ce Daniela se consideră bibliomană?
- Ce reprezintă o bibliotecă?
- Ce servicii oferă bibliotecile?
- Ce activități culturale organizează bibliotecile?

8. Demonstrează, pe baza textului, că biblioteca este o instituție modernă.

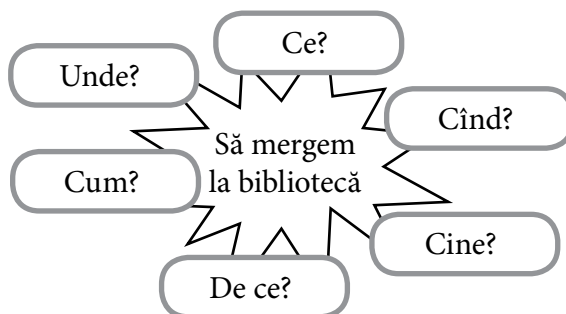

REZUMĂ!

9. Elaborați, pe baza textului, o listă cu cât mai multe întrebări utilizând unul dintre reperele propuse. (Lucrați în perechi.)

9.1 Propuneți colegilor să răspundă la ele.

10. Improvizează, cu colegul/colega, un dialog din 6 replici după începutul dat. Utilizează informațiile din textul citit.

— Mergi cu mine la bibliotecă? — Nu, Daniela, eu prefer cărțile <i>online</i> . — ...	— Biblioteca este o instituție depășită. Aici poți doar împrumuta cărți. — Nu ai dreptate...
La bibliotecă	
— Daniela, trebuie să pregătesc cinci întrebări pentru concursul tematic <i>Din istoria bibliotecii</i> și nu am nici o idee. — Te ajut cu plăcere...	— Bună ziua. Vreau să mă înscriu la bibliotecă. — Minunat...

MEDITEAZĂ!

11. Citește informația și răspunde la întrebările propuse.

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău în parteneriat cu Biblioteca Județeană „O. Goga”, Cluj, a lansat concursul de lectură BĂTĂLIA CĂRȚILOR.

Fiecare participant trebuie să citească cele 10 cărți incluse în concurs și să acorde puncte de la 1 la 5 pentru fiecare carte citită. Cartea care va obține cel mai mare punctaj din partea cititorilor va deveni **Cartea anului**.

- Ce titluri de cărți propuse la concurs îți sînt cunoscute? Dar autori?

BĂTĂLIA CĂRȚILOR!

Lista cărților pentru copii de 11-14 ani

- Nicolae Esinencu *Doc*
- Ioan Mînăscuță *Artefact*
- Iulia Hasdeu *Fiul răsfățat*
- Erich Kastner *Emil și detectivii*
- Blue Balliett *Pe urmele lui Vermeer*
- Louisa May Alcott *Micuștele doamne*
- Aureliu Busuioc *Cînd bunelul era nepot*
- Hector Malot *Singur pe lume*
- Edmondo de Amicis *Cuore. Inimă de copil*
- Jules Verne *Insula misterioasă*

- Ce carte din lista propusă ai citit?
- Cîte puncte ai acorda acesteia? De ce?
- Ce cărți ai vrea să citești? De ce?
- Ce carte ai propune pentru concurs? Argumentează.
- Ai vrea să participi la acest concurs? Motivează.

11.1 *Improvizează cu colegul tău/colega ta un dialog pe baza situației: Vrei să participi la concursul BĂTĂLIA CĂRȚILOR. Mergi la bibliotecă pentru a împrumuta una dintre cărți. Soliciți ajutorul bibliotecarei.*

12. *Examinează imaginea alăturată și spune numele bibliotecilor din fiecare localitate.*

12.1 *Ce cunoști despre aceste personalități? Consultă dicționarul enciclopedic.*

12.2 *Crezi că e justificat numele bibliotecilor? Argumentează.*

12.3 *Numele cărei personalități poartă biblioteca din localitatea ta? Ce nume ai propune tu? Argumentează.*

13. *Navighează pe site-urile bibliotecilor din municipiul Chișinău <http://centruleminescubm.blogspot.md>, www.bncreanga.md și ale celor din localitate. Completează dialogul cu replici potrivite.*

- Pe site-ul cărei biblioteci ai navigat?
- ...
- Ce ai aflat despre campania *Copiii Moldovei citesc o carte*?
- ...
- Ce servicii te-au interesat?
- ...
- La ce activități ai vrea să participi?
- ...
- Ce servicii, activități poți propune pentru biblioteca școlară sau cea din localitatea ta?
- ...

13.1 *Exersează dialogul cu unul dintre colegi.*

14. *Citește informația și expune-ți opinia cu privire la scopul și utilitatea bibliotecilor în aer liber.*

În mai multe locații din Chișinău au apărut biblioteci stradale. Aceasta reprezintă niște „adăposturi” pentru cărți. Regula utilizării este simplă: poți lua orice carte dorești, cu condiția să pui alta în loc.

14.1 *Cum crezi, este posibilă instalarea unei biblioteci în aer liber pe teritoriul școlii, al localității tale? În ce condiții?*

15. Scrieți un proiect de completare a fondului de carte al bibliotecii școlare. (Lucrați în echipe.)

REPERE

- Denumirea proiectului
- Scopul
- Așteptări
- Activități
- Persoane responsabile
- Resurse
- Parteneri
- Termene

16. În ce măsură ești de acord cu afirmația de mai jos? Motivează-ți opțiunea.

Foarte curînd internetul va înlocui bibliotecile.

0% – total dezacord

100% – totalmente de acord

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Gradele de comparație ale adverbelor

Gradele de comparație	Exemple de utilizare
Pozitiv	
aproape, departe devreme, târziu repede, atent	Nicu locuiește aproape de școală. Veronica se trezește devreme . Simona citește repede .
Comparativ	
mai aproape, mai devreme, mai repede tot atît de aproape, tot atît de devreme, tot atît de repede, tot atît de târziu mai puțin aproape, mai puțin atent	Nicoleta locuiește mai aproape ca Romina. Roxana locuiește tot atît de aproape ca Raluca. Cezara urmărește lucrurile mai puțin atent .
Superlativ	
cel mai aproape, cel mai devreme, cel mai repede, cel mai atent foarte aproape, foarte devreme, foarte repede, foarte atent	Tamara locuiește cel mai aproape . Mihai se trezește cel mai devreme . Nicoleta rezolvă problemele foarte repede .

17. Răspunde complet la întrebări.

- 1) Ai rezolvat problema **mai repede** decît el?
- 2) Vorbești românește **la fel de fluent**?
- 3) Gîndești **mai puțin pozitiv** decît părinții?
- 4) La munte v-ați odihnit **mai bine** decît la mare?
- 5) Ei s-au trezit **mai devreme** decît voi?
- 6) Înveți **mai ușor** româna decît engleza?

18. Citește enunțurile. Modifică-le, scriind adverbele la diferite grade de comparație.

El scrie **frumos**. → El scrie **mai frumos** decît noi.

- 1) Am învățat **ușor** poezia. →
- 2) Ne-am întors acasă **tîrziu**. →
- 3) Mama, de obicei, vorbește **încet**. →
- 4) Anul acesta a lucrat **puțin**. →
- 5) Fratele meu se trezește **devreme**. →
- 6) Am rugat-o și a venit **repede**. →

19. Scrie partea a doua a enunțului utilizând adverbe antonime.

Sora mea cântă **încet**, dar fratele meu cântă **tare**.

- 1) Acum lucrez mai puțin, însă...
- 2) Mihaela se interesează foarte mult de muzică, dar...
- 3) Mama s-a trezit cel mai devreme, dar...
- 4) Eu mă culc foarte târziu, însă...
- 5) Dimineața este mai frig, dar...
- 6) Prietena mea învață poeziile foarte ușor, dar...

20. Alcătuiește enunțuri cu adverbele de mai jos. Dacă e posibil, folosește-le la diferite grade de comparație.

Primăvara, tare, afară, astăzi, sus, alături, alene, bine, ușor, jos.

INFORMEAZĂ-TE!

21. Citește informațiile și spune ce fel de biblioteci deosebite există?

Biblioteci interesante din lumea întreagă

◆ Biblioteca pe plajă

Soare. Nisip. Bibliotecă. Nu prea se potrivesc aceste cuvinte, dar rezultatul este unul minunat pentru sutele de turiști care aleg să-și petreacă vacanțele pe malul Mării Negre de pe litoralul bulgar, în Albena. Biblioteca are peste 2500 de cărți în 10 limbi. Oricine poate lua gratuit câte o carte și să lase una în dar.

◆ Bibliotecă în cabina telefonică

Cînd în micul orașel Westbury-sub-Mendip din Marea Britanie, s-a decis să se desființeze cabina telefonică, cetățenii au venit cu ideea de a o transforma într-o bibliotecă. Aceasta are peste 100 de cărți, CD-uri și DVD-uri educaționale ce pot fi împrumutate de trecători.

◆ Tramvaiul-bibliotecă

Bibliotecile mobile au devenit un lucru obișnuit în mai multe țări. Și pe străzile orașului Iași (România) circulă un tramvai-bibliotecă. Călătorii pot să aleagă o carte și să o citească în tramvai sau acasă. Aceștia sînt rugați însă, după lectură, s-o înapoieze. De asemenea călătorii pot dona o carte din biblioteca personală.

„Cu o carte în mîină, timpul petrecut pe drum parcă trece mai repede”, spun călătorii.

21.1 Ce informație ți-a plăcut mai mult? De ce?

21.2 Care dintre aceste biblioteci ai vrea să le vizitezi?

22. Comentează una din afirmațiile cu care ești de acord.

O bibliotecă este o cameră cu prieteni. (Thomas Carlyle)

O mică bibliotecă ce crește în fiecare an este o parte onorabilă din istoria unui om. (Henry Ward Beecher)

COPILUL ȘI UNIVERSUL PRĂFERINȚELOR

Oricine-ai fi, cunoaște frumosul!

În lumea muzicii

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [g] și [ğ]. Alcătuiește enunțuri cu unele dintre ele.

Muzică religioasă, dragoste nemărginită, grecii antici, limba engleză, imaginație bogată, generație tânără, prestigiul ansamblului.

Reține!

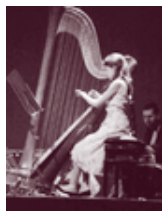
flaut

fluier

liră

harpă

baterie

chitară

2. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.

- Pentru **a combate** răceala, eu mă călesc.
- Cînd sînt binedispus, **fredonez** melodiile preferate.
- M-am certat cu prietenul meu și nu știu cum **să amelioresz** situația.
- Pesticidele sînt **nocive** pentru sănătate.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

somn – **insomnie**
a plăti – a **răsplăti** – plată
a numi – a **supranumi** – nume
a trata – tratare – tratament

Sinonime

a fredona = a cînta
superb = splendid
pretutindeni = oriunde
formație = ansamblu
imens = foarte mare

Antonime

benefic ≠ nociv
a ameliora ≠ a agrava

Compară!

popularitate – популярность
chitară – гитара
prestigiu – престиж
turneu – турне
exemplar – экземпляр

Structuri

Îmi place muzica...
Prefer să ascult...
Ador muzica instrumentală...
Este o orchestră...
Cine prezintă programul...
Posedă o tehnică strălucită...
V-a plăcut concertul?
Ce muzică vă place?
Eu cînt la...
Mîine va cînta...
Vreau să merg la un alt concert...

3. Citește informațiile și spune cine este considerat regele rock'n-rollului.

Celebra formație „Noroc”

La originea muzicii rock e rock'n-rollul. Muzica se caracterizează prin energie și ritmuri ușor de fredonat. În anii '50 ai secolului trecut s-a bucurat de o imensă popularitate.

Elvis Presley a fost supranumit „Regele” rock'n-rollului.

El a înregistrat peste 400 de cîntece, discurile sale fiind vîndute în peste 260 de milioane de exemplare. Primul său hit a devenit simbolul muzicii rock'n-roll al acelor ani.

În anii '60 a avut loc o explozie a muzicii rock prin apariția formației „The Beatles”. Cei patru tineri din Marea Britanie: John Lennon, vocal, chitară ritm, Paul McCartney, vocal, chitară bas, George Harrison, chitară solo, Ringo Star, baterie, s-au bucurat de un imens prestigiu, iar fanii lor au fost răsplătiți cu melodii superbe.

* * *

Din cele mai vechi timpuri s-au constatat efectele muzicii asupra organismului omului.

Grecii recomandau muzica (interpretată la flaut și la liră) pentru tratarea mai multor boli.

Egiptenii încercau să combată insomniile prin muzica corală.

În prezent medicii recomandă audierea muzicii clasice pentru stimularea imaginației și a memoriei.

Muzica ameliorează respirația și circulația sangvină, activitatea creierului.

Însă pe lângă efectele benefice muzica poate avea și efecte nocive.

Violența muzicală sau intensitatea sonoră a muzicii produce stres și pierderea controlului.

Prima formație rock'n-roll din Republica Moldova, „Noroc”, s-a înființat în anul 1966 din inițiativa și sub conducerea lui Mihai Dolgan. Turneele prin fosta URSS i-au adus marele succes. Programele concertelor includeau compoziții proprii și piese rock din Occident. În timpul spectacolelor de la Teatrul de Vară, fanii erau nevoiți (din lipsă de bilete) să urce în copaci pentru a urmări vedetele rock'n-rollului. „Noroc” a devenit trupa preferată a acelei generații. Primul său disc s-a vîndut în peste 2,5 milioane de exemplare.

În anii '70 piesa „Cîntă un artist” a figurat mai mult timp printre primele zece melodii din topurile britanice. Iar piesa „De ce plîng chitarele” se plasa pe poziția 8 în topul vest-german.

„De ce plîng chitarele”, „Cîntă un artist”, „Primăvara”, „Dor, dorule” au devenit hituri și răsunau pretutindeni – în casele englezilor, francezilor, italienilor...

Mihai Dolgan

LEXIC

a fredona – a cînta încet fără cuvinte

explozie – взрыв

baterie – ударные инструменты

a include – включить (в список)

propriu – *sin.*: personal

a combate – *sin.*: a lichida, a lupta cu...

a ameliora – *sin.*: a îmbunătăți

creier – мозг

circulație sangvină – deplasare a sîngelui

nociv – губительный, вредный

vedetă – *sin.*: stea, celebritate

REPRODU!

4. Citește enunțul în care se spune despre:

- caracteristicile rock'n-rollului;
- prima formație rock'n-roll din Republica Moldova;
- primul disc al acesteia.

5. Citește fragmentul în care se vorbește despre:

- hiturile formației „Noroc”;
- regele rock'n-rollului;
- formația „The Beatles”;
- efectele muzicii asupra omului.

Elvis Presley

6. Citește versurile lui Pavel Bechet. Identifică, în informațiile citite anterior, enunțurile care au același mesaj. Citește-le.

Am avut noroc de „Noroc”,
Am crescut cu el la un loc.
Am cântat cu drag și cântăm,
Doar prin cântec fericiți noi sîntem.
Cînd prin lume mulți au plecat,
„Noroc”-ul părintește i-a îndrumat,
Dar artiștii tot au rămas,
Ca să cînte pentru tine și azi [...]

7. Răspunde la întrebări, pe baza textului.

- Care sînt caracteristicile rock'n-rollului?
- Cine este considerat regele rock'n-rollului?
- Ce formații rock s-au bucurat de popularitate în anii '60?
- Cînd s-a înființat formația „Noroc”?
- Ce piese ale formației „Noroc” au devenit hituri?
- Pentru ce este recomandată muzica?
- Ce efecte are muzica asupra organismului uman?

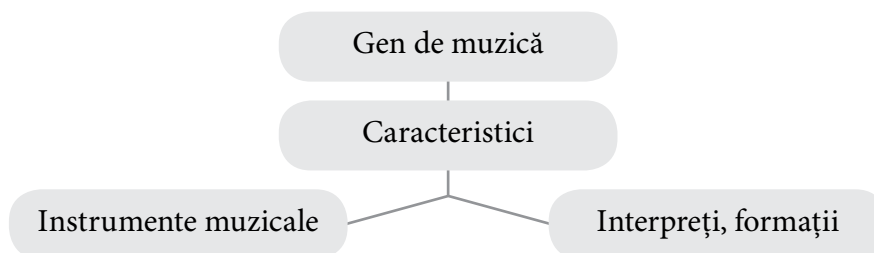

8. Privește imaginile de mai sus. Reprodu fragmentele corespunzătoare imaginilor.

REZUMĂ!

9. Fă un rezumat al informațiilor citite pe baza schemei de mai jos.

10. *Intitulează fiecare informație. Argumentează titlurile propuse.*

11. *Prezintă, în 10 enunțuri, interpretul/formația preferată, pornind de la reperele propuse:*

debut

interpretul/formația preferată

succese

hituri

genul de muzică practicat

curiozități

12. *Învățați un cântec din repertoriul formației „Noroc”. Interpretați-l.*

MEDITEAZĂ!

13. *Spune:*

- ce gen de muzică îți place?
- ce muzică preferă părinții/prietenii tăi?
- prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc aceste genuri?
- la ce instrument muzical cânti/ai vrea să cânti?
- de ce îți place acest instrument?

14. *Improvizați un dialog după începutul dat. Utilizați și structuri de la rubrica **Nota Bene!***

- Mîine este ziua de naștere a prietenului meu.
- Ce cadou i-ai pregătit?
- Încă n-am reușit, dar vreau să-i cumpăr un CD cu muzica lui preferată.
- Dar ce muzică îi place prietenului tău?
- ...

15. *Examinați afișul. (Lucrați în echipe.)*

15.1 *Compuneți/scrieți textul unei reclame în baza afișului.*

15.2 *Scrieți o invitație la concert unei persoane dragi.*

15.3 *Improvizați un dialog, din 8 replici, în baza situației: Ai procurat două bilete la concert pentru tine și prietena ta. Cu toate că ea este ocupată, îți convingi prietena să meargă la concert. Utilizați și informații de la exercițiul 17, pagina 163.*

16. *Pregătiți o informație despre una dintre vedetele muzicii, participante la festival.*

MĂRTIȘOR
Festivalul Internațional de Muzică
Ediție jubiliară-50 de ani

Concert extraordinar cu:

Anastasia Lazariuc
Nelly Ciobanu
Fuego
Ion Suruceanu
Adrian Ursu
Zdob și Zdub

17. Citește informațiile și spune ce te-a impresionat. De ce?

◆ Nelly Ciobanu este comparată de fani cu Whitney Huston din punctul de vedere al timbrului și al diapazonului vocal. Ea ne-a reprezentat republica la numeroase concursuri și festivaluri internaționale, între care:

- „Slaveanskii bazar”, Belarus; Buzău, România – premiul I;
- Mamaia, România; Ialta-98, Ucraina; „More druziv”, Ucraina; „Vocile Asiei”, Kazahstan; „Novaia volna”, Jurmala, Letonia – premiul II.
- „ART”, Coreea de Nord – medalia de argint.

Iată ce spune interpreta despre scena visurilor ei:

— Aș vrea să cânt cu Whitney Huston sau cu George Michael pe cea mai senzațională scenă – „Carnegie Hall”, unde au cântat cele mai mari stele ale lumii.

◆ Pentru succesele sale în creație, măiestria interpretativă și activitatea concertistică membrii formației „Zdob și Zdub” au fost decorați în anul 2002 cu medalia „Meritul Civic”, iar în 2014, formația „Zdob și Zdub” a sărbătorit 20 de ani de activitate.

La Concursul Internațional „Eurovision-2005” aceasta a ocupat locul al VI-lea cu piesa „Bunica bate doba”.

Roman Iagupov, liderul formației, mărturisește:

— Eram în oșpeție la familia Bejenaru. Bunicul ne-a confecționat o tobă. Acesta ne tot arăta cum sună toba, iar când a făcut o pauză, a continuat bunica. Am rămas surprinși. Așa a și început istoria acestei piese.

17.1 Ai ascultat cîntece în interpretarea solistei Nelly Ciobanu? Cînd? Unde?

17.2 Ce hituri din repertoriul ei cunoști?

17.3 Cum crezi, visul lui Nelly Ciobanu poate deveni realitate? Argumentează.

17.4 Îți plac piesele formației „Zdob și Zdub”? Care anume? De ce?

17.5 Cu ce trupă din Europa ai asemăna formația „Zdob și Zdub”? Argumentează.

În lumea muzicii populare

1. Citește îmbinările de cuvinte. Cu cele evidențiate alcătuiește enunțuri.

Efectele muzicii, mii de concerte, **muzică populară**, activitatea dirijorului, multe tradiții, **sărbătoarea cîntecului**.

Reține!

Lăută

Lăutar

2. Alcătuiește 2 enunțuri în care cuvîntul **bijuterie** să aibă sens propriu și sens figurat.
3. Citește enunțurile. Tradu cuvintele evidențiate.
- a) Locul de **baștină** al lui Ion Creangă este satul Humulești.
 - b) Profesorul de matematică **a remarcat** sîrguința mea.
 - c) Eram obosit, dar am depus **efort** și am terminat lucrul.
 - d) Formația „Zdob și Zdub” **a evoluat** cu succes la Concursul Internațional „Eurovision”.
 - e) În lumea întreagă au fost vîndute **circa** un miliard de discuri ale formației „The Beatles”.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

drag – **îndrăgit** – a **îndrăgi**
răbdare – **nerăbdare**
a aduce – a **readuce**
virtuoz – virtuozitate
a evolua – evoluare

Sinonime

a fonda = a crea
intenție = dorință
profund = adînc
port = costum

Antonime

modern ≠ demodat
impresionat ≠ indiferent

Compară!

solist – солист
public – публика
orchestră – оркестр
profesionist – профессионал
virtuozitate – виртуозность

Structuri

Sînt bucuros că...
Mă bucur foarte mult.
Sînt încîntat de vocea...
M-a impresionat virtuozitatea...
Îmi pare bine că...
Ah, ce plăcere!
M-am convins că...
Am rămas profund impresionat de evoluarea...
Am fost la o adevărată sărbătoare...

4. Citește textul și spune cu cine a colaborat orchestra „Lăutarii”.

Orchestra „Lăutarii” – talent și virtuozitate

Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii” a fost fondată în anul 1970.

Din 1978 orchestra este condusă de violonistul Nicolae Botgros. De când la pupitrul dirijoral se află Nicolae Botgros, orchestra „Lăutarii” a susținut sute de concerte în Republica Moldova, România, Grecia, Italia, Germania, Franța, Turcia, Danemarca, SUA, Mongolia etc. Orchestra „Lăutarii” este considerată de către specialiștii în domeniu drept cea mai profesionistă orchestră în tot spațiul românesc.

Publicul prezent la spectacolele formației a remarcat întotdeauna virtuozitatea acesteia.

Acest colectiv a devenit un simbol al muzicii populare românești, sufletul națiunii, exprimat prin muzică. Publicul așteaptă cu nerăbdare fiecare concert al „Lăutarilor” ca pe o mare sărbătoare.

În 2015 orchestra „Lăutarii” a sărbătorit 45 de ani de activitate.

Ceea ce este Nicolae Botgros: viața, sufletul, preocupările sale, desprindem din interviul ce urmează.

— Domnule Nicolae Botgros, mă bucur să vă întâlnesc. Aș vrea mai întâi să vă întreb: de când ați îndrăgit muzica și folclorul?

— Dragostea mea pentru muzica populară vine din copilărie, din satul meu de baștină. Eu m-am născut în zona Galațiului, în sudul Moldovei, în satul Badicul Moldovenesc. Tatăl meu a fost un mare violonist. Când aveam 5-6 ani, împreună cu tatăl și cu fratele meu cântam pe la cumetrii, iar la 7-8 ani cântam deja la nunți mari.

— De când sînteți la pupitrul „Lăutarilor”, orchestra se bucură de o faimă deosebită. Cum vă reușește?

— Fondatorul acesteia a fost marele cîntăreț, solistul nostru drag, Nicolae Sulac. Fiind student, am venit special să privesc primul său concert, care m-a impresionat profund. Mi-a rămas în suflet numele „Lăutarii”. Devenind dirijorul orchestrei, am depus toate eforturile pentru a readuce la viață minunatele bijuterii ale folclorului nostru.

— Ce spectacol v-a impresionat mai mult?

— Cred că evoluările din '90, la Sala Palatului din București. Au fost prezenți acolo mai mult de 5.000 de spectatori, iar circa 600 de spectatori au stat în picioare. A fost o adevărată sărbătoare a sufletului, a cîntecului, a portului nostru popular.

— Cu cine dintre vedetele muzicii populare ați colaborat?

— Cu orchestra „Lăutarii” au evoluat Nicolae Sulac, Valentina Cojocar, Nicolae Glib, Zinaida Julea, Irina Loghin, Gheorghe Zamfir, Sofia Vicoveanca...

— Cît folclor și cît suflu modern există în noile dumneavoastră orchestrări?

— Muzica populară are destule armonii. Trebuie doar să-i știi limitele, ca să n-o sărezi prea tare, să n-o strici, să n-o aduci într-o formă pe care să n-o recunoască lumea.

Aș vrea să mai spun că Republica Moldova are oameni talentați, un folclor bogat, în multe tradiții, un tărîm în care orice copac, orice frunză, orice fir de iarbă ne cîntă și eu mă mîndresc că aparțin acestui plai.

Din presă

LEXIC

pupitru – locul dirijorului

a remarca – *sin.*: a evidenția, a constata

baștină – locul de naștere

faimă – *sin.*: prestigiu

efort – усилие

circa – *sin.*: vreo, cam

evoluare – выступление

a colabora – сотрудничать

a susține – aici: a prezenta

REPRODU!

5. Citești textul pe roluri.

6. Citește enunțul în care se spune:

- când a fost fondată orchestra „Lăutarii”;
- cine este Nicolae Botgros;
- despre baștina dirijorului;
- despre vedetele muzicii populare.

7. Privește imaginile. Găsește și citește fragmentul ce reflectă conținutul uneia dintre ele.

8. Răspunde la întrebări.

- Câți ani de activitate numără orchestra „Lăutarii”?
- De când se află Nicolae Botgros la pupitrul acestei orchestre?
- Cine i-a insuflat dragostea pentru muzică?
- Ce spectacol l-a impresionat profund pe dirijor?
- Ce crede maestrul despre muzica populară?
- Ce întrebare a corespondentului ți-a plăcut? De ce?
- Ce răspuns al dirijorului te-a impresionat? Argumentează.

REZUMĂ!

9. Completează, pe baza textului, cartea de vizită a orchestrei „Lăutarii”.

9.1 Redă conținutul textului pe baza cărții de vizită elaborate.

Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii”

Data fondării _____

Dirijorul _____

Turnee _____

Soliști _____

Opinia publicului _____

10. Comentează titlul textului.

11. Examinează prima imagine de sus și spune ce instrumente muzicale folosește Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii”.

12. Scrie 3 întrebări pe care ai vrea să i le adresezi lui Nicolae Botgros.

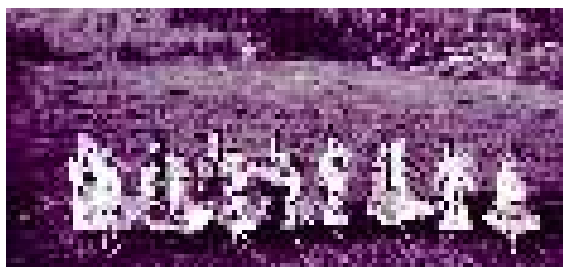

MEDITEAZĂ!

13. Alcătuieste finalul dialogului și improvizează-l cu colegul tău de bancă. Folosește și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

Pînă la concert

- Am procurat două bilete la concert.
Mergi cu mine?
— Cine va evolua?
— Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii”.
— Nu cred că o să-mi placă. Eu prefer muzica *dance*.
— Sînt sigur că îți va face plăcere.

După concert

- Ți mulțumesc pentru invitație.
— Am fost sigur că vei rămîne impresionat.
— Da...
— ...
— ...

CU OCHII ÎN PATRU!

- caracterul melodiei
- tempo
- motive
- instrumente populare

14. Descrie imaginile, menționînd:

- ce gen de muzică se interpretează;
- cum sînt îmbrăcați dansatorii;
- care este specificul dansului lor.

15. Expune-ți opinia.

- Care este rolul muzicii populare în viața noastră?
- Prin ce se aseamănă muzica populară românească și cea rusă? Dar cu cea a etniei din care faci parte?
- Ce genuri de muzică preferă generația tînără? De ce?

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Interjecția

- A. Privește imaginile. Compară!
B. Interjecția exprimă **stări sufletești**, **formule de adresare** către oameni pentru a le atrage atenția, imită **sunete** și **zgomote** din natură.

Vai! Ce domnișoară simpatcă!

Vai! Ce supărat ești!

C.

Exemple		Situații de utilizare
Stări sufletești	Aoleu! Bravo! Of! Vai! Ura! Ah! O! Ei!	Aoleu! am uitat biletul acasă. Bravo! ai cântat minunat! Of! câte griji! Vai! ce-i cu tine? Ura! am câștigat! Ah! ce concert minunat! O! unde-i vara cu soarele ei mîngîietor! Ei! de ce n-am ascultat-o pe mama.
Adresări	Sst! Măi! Hai! Ia! Bre! Na! Iată! Haideți!	Sst! Vine cineva. Măi băiete, ce faci acolo? Hai să dansăm! Ia ascultați ce vă spune bunicul! Bre , fii mai îndrăzneț! Na -ți și bani de buzunar. Iată și oaspeții festivalului! Haideți mai repede, mă grăbesc!
Sunete și zgomote	Zvîrrr! Hi-hi! Ha-ha! Țuști! Pic-pic! Poc! Bang! Vij! Zdup! Cling! Scîrț! Mac! Ham! Cucu! Cucurigu! Oac!	Ploaia bate în geam: pic-pic . Văzîndu-l pe tata supărat, eu țuști afară. Vîntul se juca cu portița și ea scîrț-scîrț : ba se închidea, ba se deschidea. Mare tărașoi e în curtea buncii: cotcodac! cucurigu! ga-ga! ham- ham! se aude dis-de-dimineată. Dinu vrea să devină baterist și toată ziua bate tobele: bum! bum! Timpul și ploaia mă cheamă: Tic, pac. Pic, tac... <i>Aureliu Busuioc</i> Ding, dang, ding , clopotele bat, clopotele. <i>George Meniuc</i>

16. Citește propozițiile. Identifică interjecțiile.

- 1) Cucurigu! Boieri mari, dați pungața cu doi bani! (I. Creangă).
- 2) Cling-cling! sună clopoțelul vioi.
- 3) Ce caraghios ești, ha-ha-ha!
- 4) Vai! am spart farfuria.
- 5) Ia vezi, cine-i acolo.
- 6) Ei! ți-a plăcut concertul?

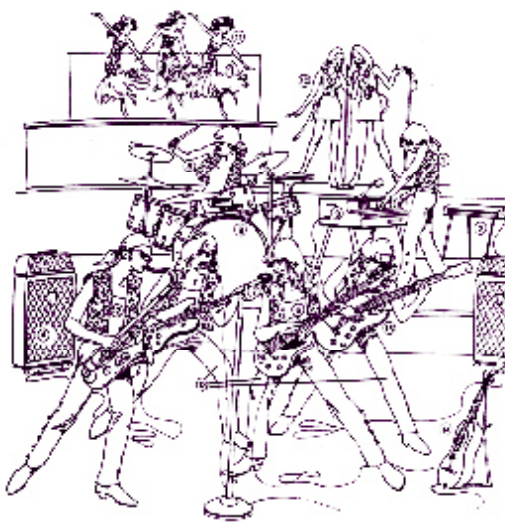
17. Completează spațiile libere cu interjecții potrivite.

_____! Ce nu-mi place frigul! _____!
Ce bine-mi pare. _____! Lasă-mă în
pace! _____ acasă! _____, copii, noul
vostru coleg. _____! Vino mai aproa-
pe. _____-ți și ție o bomboană. Vino,
_____, mai repede! _____, unde ești?

18. Alcătuieste enunțuri cu interjecția **vai!**
sau **ah!** astfel ca acestea să exprime
stări de:

- nemulțumire;
- mirare;
- regret;
- admirație.

19. Descrie imaginea, utilizând și structuri de
la rubrica **Nota Bene!** și, dacă e posibil,
și interjecții.

INFORMEAZĂ-TE!

20. Audiază cântecul popular „Roata morii”. Identifică instrumentele populare care se aud.
Numește-le.

Roata morii

(Cîntec popular)

De trei luni, seară de seară,
Trece badea pe la moară,
Trece mîndru în căruță,
Fiindcă are-n sat altă drăguță.

De necaz sînt obrăjorii
Că se-aprind ca și bujorii;
Vremea trece, vremea vine
Și nu se oprește pe la mine.

Refren:

Roata morii se-nvîrtește – țac, țac, țac.
Inima se chinuiește – țac, țac, țac.
Morărița cu fuiorul – țac, țac, țac.
Și fuioru-i toarce dorul – țac, țac, țac.

Cînd s-o duce iar în vale,
Am să-i pun o piatră-n cale,
Poate piatra-i rupe-o roată,
Să oprească și la moară odată.

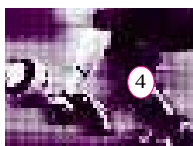
20.1 Învăță cântecul împreună cu colegii tăi. Cîntați-l.

Sportul și noi

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n]. Construiește enunțuri cu două dintre ele.

Duminica trecută, sportul practicat, simbăta viitoare, prietenul meu, atletă cunoscută, competiție grea.

2. Descrie succint imaginile de mai sus, utilizând lexicul propus.

1. fotbalist	4. jambiere
2. tricou	5. atlet
3. șorturi	6. obstacol

3. Citește enunțurile. Explică sensul cuvîntului **gol**.

Sergiu este un fotbalist minunat: azi a marcat cel mai frumos **gol**.
Toamna arțarul din curte și-a lăsat haina aurie și a rămas **gol-goluț**.
Fără mama mi-e trist, sufletul mi-e **gol**.

4. Tradu cuvintele evidențiate.

- Îmi place mult echipa „Zimbru”, sînt un **fan** al ei.
- Un meci de fotbal are 2 **reprize**.
- Scorul** meciului de baschet a fost de 65:40.
- Victoria a fost obținută cu greu, am avut un **adversar** puternic.
- Antrenorul** ne învață secretele fotbalului.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

- amic* – *amical*
sport – *sportiv*
a captiva – *captivant*
a juca – *joc* – *jucător*
a ataca – *atac* – *atacant*
a arbitra – *arbitru* – *arbitraj*
a salva – *salvator* – *salvare*
a antrena – *antrenor* – *antrenament*

Sinonime

- amical* = *prietenesc*
junior = *tînăr*
competiție = *întrecere*
captivant = *interesant*
fan = *admirator*

Antonime

- liber* ≠ *ocupat*
captivant ≠ *plăcitor*
adversar ≠ *coechipier*

Compară!

- antrenor* – *тренер*
fotbal – *футбол*
fotbalist – *футболист*
junior – *юниор*
meci – *матч*

Structuri

Practic sportul de...
Acest sport este captivant.
Merg la antrenament...
Am jucat un meci cu...
Am marcat un gol...
Sînt un fan al echipei...
Meciul s-a încheiat cu scorul...
Mi-a plăcut prima repriză...
Îmi pare bine că...

5. Citește textul. Spune ce sporturi practică interlocutorii.

Fanii sportului

- Mihaela: — Ești liber sîmbătă?
Radu: — Nu, merg la antrenament.
Mihaela: — Ce sport practici?
Radu: — Fotbalul. Acest sport este foarte captivant.
Mihaela: — Ai participat **și** la competiții?
Radu: — Desigur. Chiar duminica trecută am participat la un meci amical.
Mihaela: — Cine v-a fost adversar?
Radu: — Echipa de juniori din Orhei.
Mihaela: — În ce tricouri a jucat echipa ta?
Radu: — Purtăm tricouri, șorturi și jambiere verzi.
Mihaela: — Cînd a fost deschis scorul?
Radu: — În prima repriză.
Mihaela: — Cine a marcat golul salvator?
Radu: — Prietenul meu. Este cel mai bun atacant.
Mihaela: — Cu ce scor ați cîștigat?
Radu: — Cu 3:2. **Dar** ție ce sport îți place?
Mihaela: — Eu prefer atletismul. Practic cursele de fond **și** cele cu obstacole.
Radu: — Îmi pare bine că **și** tu ești un fan al sportului.
Poate, ne vedem duminică la stadion. Vei fi suporterul meu.
Mihaela: — Mulțumesc, cu plăcere.

LEXIC

adversar – соперник

jambiere – гетры

scor – счет

repriză – тайм

a marca – а înscrie un gol

atacant – нападающий

captivant – захватывающий

competiție – соревнование

cursă de fond – alergări pe distanțe mari

obstacol – препятствие

fan – поклонник

suporter – болельщик

REPRODU!

6. Citiți dialogul pe roluri.

7. Citește fragmentul în care se descrie:

competiția;

invitația băiatului;

preferințele fetei.

8. Găsește în text cuvintele ce se potrivesc explicațiilor de mai jos. Citește enunțurile în care se întîlnesc aceste cuvinte.

- Proces sistematic de pregătire a unui sportiv, în scopul obținerii unor rezultate bune.
- Întrecere sportivă între două echipe pe baza unor reguli stabilite.
- Persoana care susține la competiții un sportiv, o echipă.
- Intervalele de timp ale unei competiții sportive.
- Jucător din linia de înaintași al unei echipe sportive.
- Rezultatul unei întreceri sportive.

9. Răspunde la întrebări.

a) Ce sport practică Radu?	d) Cine a devenit vedeta jocului?
b) La ce competiție a participat el?	e) Ce sport practică Mihaela?
c) Cu cine a jucat echipa lui Radu?	f) Unde își vor petrece duminica prietenii?

REZUMĂ!

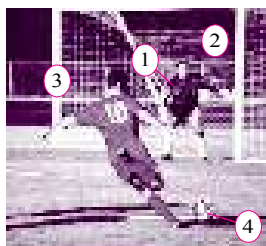
10. Redă conținutul dialogului:

la persoana a III-a;

în numele Mihaelei;

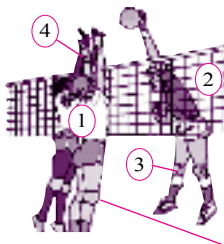
în numele lui Radu.

11. Privește imaginile. Reține cuvintele.

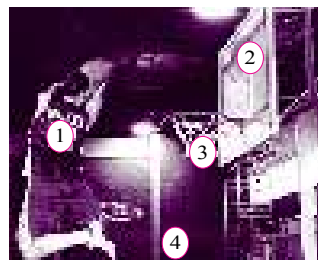
Fotbal

1. Portar
2. Poartă
3. Bară
4. Balon, minge

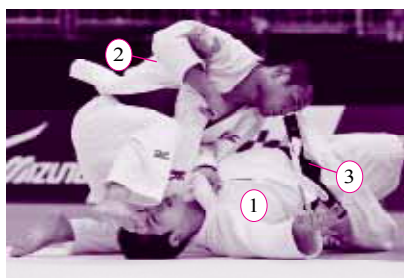
Volei

1. Voleibalist(ă)
2. Fileu
3. Genunchieră
4. Manșetă de încheietură

Baschet

1. Baschetbalist(ă)
2. Panou
3. Coș
4. Sală de sport

Judo

1. Judocan
2. Judo gi (costum de judocan)
3. Centură

Tenis de câmp

1. Tenisman(ă)
2. Rachetă
3. Teniși, adidași
4. Teren

11.1 Descrie fiecare imagine, menționând:

sportul practicat;

sportivul;

echipamentul.

12. Citește și completează spațiile libere cu verbe potrivite la indicativ prezent. Vezi rubrica de alături.

Antrenorul

- urmărește atent încălzirea.
- _____ indicații.
- _____ tactica sportivilor.
- _____ jucătorii.

Arbitrul

- arbitrează jocul cu competență.
- _____ un avertisment.
- _____ pentru încălcare.
- _____ jucătorul de pe teren.

Sportivul

- se antrenează sistematic.
- _____ victorie.
- _____ balonul.
- _____ gol.

Suporterul

- _____ susține echipa.
- _____ la competiții.
- _____ jucătorii.
- _____ de succesul sportivilor.

CU OCHII ÎN PATRU!

a arbitra(-ez)
a marca(-ez)
a pasa(-ez)
a sancționa(-ez)
a se antrena(-ez)
a aplauda
a schimba
a se bucura
a asista
a da
a elimina
a obține
a susține
a stabili(-esc)
a urmări(-esc)

13. Spune de ce calități are nevoie:

un sportiv;

un antrenor;

un arbitru;

un suporter.

MEDITEAZĂ!

14. Citește și continuă dialogul. Expune-ți opinia.

- Ești obosit?
- Puțin. Vin de la antrenament. Tu faci sport?
- La ce bun? Nu-mi place să depun eforturi fizice. Mai bine îmi petrec timpul liber în compania cărților și a televizorului.
- ...

15. Privește imaginea. Ce fac elevii la ora de educație fizică?

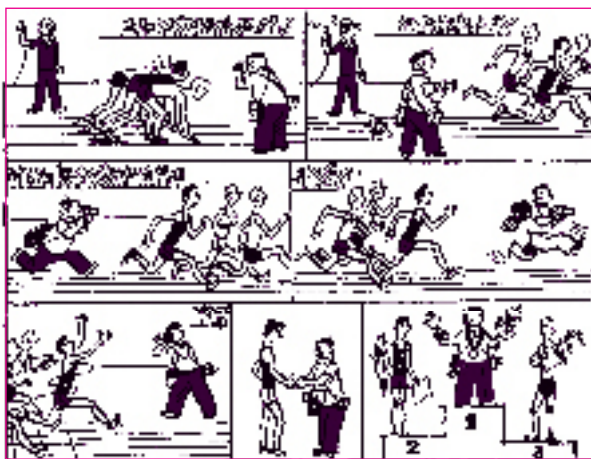
15.1 Spune, ce faci tu în sala de sport?

16. Vorbește despre sportul tău preferat, menționând:

- denumirea acestuia;
- echipamentul necesar;
- numărul de jucători;
- regulile jocului;
- vedetele acestui sport.

17. Privește banda desenată. Alcătuiește o istorioară pe baza ei.

18. Redactează un anunț despre o competiție sportivă.

Poți începe astfel:

Dacă vreți să asistați la un adevărat spectacol al măiestriei sportive, vă invităm...

19. Improvizați un dialog despre sportul vostru preferat. Folosiți modelele prezentate.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Conjunții coordonatoare

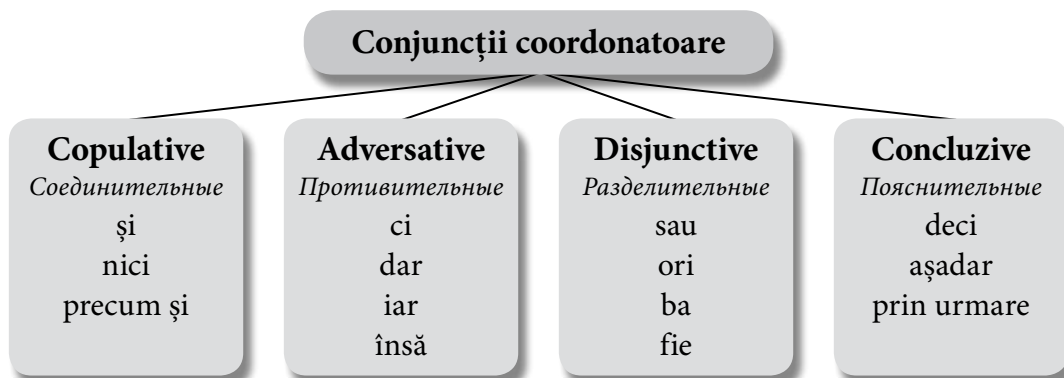
- A. Observă ce rol au cuvintele evidențiate.

Îmi plac fotbalul **și** baschetul.

Aș vrea să merg la cinema, **dar** trebuie să merg la antrenament.

- B. Conjunția coordonatoare este partea de vorbire care face legătura dintre două părți de propoziție omogene sau dintre două propoziții independente una de alta.

C.

20. Citește dialogul. Numește conjuncțiile coordonatoare și determină ce relații exprimă ele.

- Nu știi să rezolvi problema?
- Am fost la lecție, dar nu am înțeles tema.
- O să vin și o să-ți explic.
- Unde ne putem face temele: la școală sau acasă?
- Cred că acasă. Deci ne vedem la ora 16.00.
- Îți mulțumesc, ești un prieten adevărat!

21. Identifică conjuncțiile coordonatoare, apoi înlocuiește-le cu altele potrivite ca sens.

- 1) De ascultat ascultă, dar mintea ta s-o ai.
- 2) E ușor de zis, însă e greu de făcut.
- 3) Fă-ți prieteni noi, dar nu-i uita pe cei vechi.
- 4) Munca te ridică, iar lenea te strică.
- 5) Nu de bani să te plîngi, ci de minte.
- 6) Rădăcina este amară, dar roadele dulci.
- 7) Sau taci, sau zi ceva mai bun decât tăcerea.
- 8) Toți copacii înfrunzesc, dar mulți din ei nu rodesc.
- 9) Ori te poartă cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul.

Desen de Igor Vieru

22. Selectează dintre paranteze conjuncțiile potrivite.

- 1) Vei veni luni (*sau, dar*) marți? (*Precum, fie*) din întâmplare, (*precum, fie*) intenționat nu m-a salutat.
- 2) Primăvara cerul se schimbă mereu: (*ba, nici*) este senin, (*ba, nici*) este înnorat.
- 3) Mergem la meci (*ci, ori*) plecăm la teatru? (*Nici, însă*) nu mi-e foame, (*nici, însă*) nu mi-e sete.
- 4) Îmi pare rău, (*ci, prin urmare*) îmi cer iertare.
- 5) Aș vrea să câștig campionatul (*și, sau*) să obțin o medalie.
- 6) Nu numai mie mi-a plăcut serbarea, (*ci, dar*) și tuturor invitaților.
- 7) Cunosc bine drumul, (*decî, precum*) nu mă pot rătăci.

23. Inserează în anunț conjuncțiile potrivite ca sens.

ANUNȚ

Ești pasionat de muzică _____ dans? _____ poate
îți place arta plastică _____ sportul?

Centrul de Creație a Copiilor

Luceafărul

îți oferă posibilitatea să-ți îndeplinești visul.

Vino la noi _____ vei beneficia de lecții de dans
popular ____ sportiv, ____ ore de artă plastică.

Te așteptăm pe adresa: str. Vasile Lupu, nr. 123.

Ne poți contacta la numărul 557280.

_____ lenea, _____ jena nu trebuie să împiedice pe
nimeni să devină mai frumos la chip și la suflet.

24. Scrie începutul frazelor.

1) ..., dar nu era cazul.	5) ..., nici bani.
2) ..., însă n-avem chef.	6) ..., sau duminica viitoare.
3) ..., iar prietenul a întârziat.	7) ..., deci plecăm?
4) ... și am avut succes.	8) ..., așadar, începem!

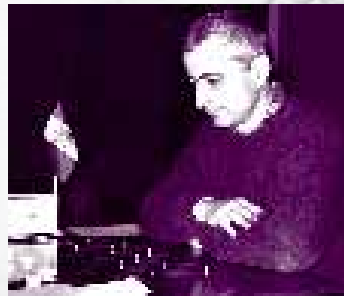
INFORMEAZĂ-TE!

25. Citește informațiile și spune ce te-a impresionat.

Ion Dosca

Este maestru al sportului la jocul de dame, multiplu campion al Republicii Moldova și învingător la turnee internaționale.

În anul 1993 câștigă medalia de bronz la Campionatul Mondial. Este medaliat cu argint la Campionatul Mondial din 1996. Iar în anul 1999, în Brazilia, devine campion al lumii.

25.1 Povestește despre un alt sportiv cu performanțe.

26. Citește informațiile în gând. Care dintre ele ți-a trezit interes. De ce?

- ❧ Mulți cunosc tenisul de masă sub denumirea de ping-pong, dar puțini știu de unde provine acest nume. Două întreprinderi concurente au început să producă echipamentul necesar jocului: palete, mingi și mese. Una își vindea produsele sub numele *Ping-Pong*, cealaltă *Whiff-Whaff*. Dintre cele două mărci, a învins cea a cărei denumire, ping-pong, imita cel mai bine zgomotul produs de minge în contact cu paletele și masa.
- ❧ Voleiul a fost creat în 1895 de William Morgan, profesor de educație fizică la Massachusetts. El și-a imaginat un sport lipsit de contact, similar tenisului, dar fără rachete. Cel care i-a dat numele de volei a fost americanul Alfred T. Halstead: *volley* – voleu (lovitură din aer).
- ❧ La sfârșitul secolului al XIX-lea, profesorul american James Naismith a conceput un joc care opune două echipe ce trebuie să introducă mingea într-un coș aflat în terenul advers. Așa s-a născut baschetul (în engleză *basket* înseamnă „coș”).
- ❧ Nașterea oficială a fotbalului a avut loc prin înființarea, în 1863, la Londra, a Asociației Engleze de Fotbal. În scurt timp, fotbalul a devenit sportul cel mai popular din lume.
- ❧ La fiecare patru ani, Campionatul Mondial de Fotbal și Campionatul European adună cele mai bune echipe. La Liga Campionilor Europeni anual participă cluburile situate pe primele locuri în clasamentele naționale, iar în Liga Europa UEFA concurează câștigătoarele cupelor naționale.

26.1 Redă o informație la alegere.

26.2 Ce sport dintre cele descrise preferi? De ce?

Vedete ale sportului

Viorel Iordăchescu

1. Citește îmbinările de cuvinte. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Maestru internațional, editarea manualelor, tinere talente, practicarea sportului, partide importante, reviste de șah, posibilități enorme, calitate necesară.

2. Construiește enunțuri cu cuvintele:

tînăr (substantiv) joc (substantiv)
tînăr (adjectiv) joc (verb)

3. Citește enunțurile. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele lor. Consultă rubrica **Nota Bene!**

- a) În localitatea noastră **s-a înființat** un nou centru sportiv.
- b) **Deseori** urmăresc meciurile de fotbal.
- c) Ion Dosca este un sportiv cu renume **mondial**.
- d) Echipa noastră de baschet a obținut o **victorie** la competițiile raionale.
- f) La antrenament merg cu mare **plăcere**.

4. Citește enunțurile. Observă nuanțele de sens ale cuvintelor evidențiate.

- { Arbitrul este obligat să arbitreze **obiectiv** meciul.
- { **Obiectivul** fiecărui sportiv este să obțină succese.
- { Jucînd **șah**, a analizat poziția figurilor timp îndelungat.
- { În unele țări musulmane **șahul** reprezintă puterea absolută în țară.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

șah – șahist
campion – campionat
drag – a îndrăgi – îndrăgit
promoție – a promova – promovare

Sinonime

performanță = record
satisfacție = plăcere
a constitui = a înființa = a crea
adesea = deseori = frecvent
succes = triumf = victorie
vedetă = stea = celebritate
a susține = a ajuta

Compară!

carieră – карьера
talent – талант
Academie – Академия
a risca – рисковать
campion – чемпион

Structuri

Bineînțeles, șahul este un sport....
Credeți că e posibil...?
Cu siguranță, sportul întărește sănătatea.
Fără îndoială, voi participa la...
Indiscutabil, succesul depinde de...
Pot afirma că echipa...
Sînt convins(-ă) că vei reuși.
Mi-am propus să...
Intenționez să...
Pasiunea mea este...
Pentru a avea succes, este nevoie de...
Consider că orice gen de sport...
Cînd începe turneul...?
Sportivul a realizat performanțe...

Dacă riști – câștigi!

Marele maestru internațional la șah Viorel Iordăchescu, al doilea șahist ca valoare din Republica Moldova, întotdeauna a avut și are aspirații nobile. Împreună cu prietenul său Viorel Bologan, duce faima țării noastre pe toate meridianele globului pămîntesc și promovează tinerele talente din șahul național.

— *Domnule Viorel Iordăchescu, mărturisiți-ne: cum ați îndrăgit șahul?*

— Practic șahul din clasa întâi, apoi am continuat această activitate la Școala Specializată de Șah din Chișinău. Am avut mare noroc de antrenori foarte buni, care mi-au trezit pentru toată viața o mare dragoste față de acest joc minunat. Adormeam cu gândul la șah și mă trezeam cu același gând.

— *Practicați și alte genuri de sport?*

— Practic înotul, ador fotbalul. Adesea, aflîndu-ne în turneu, noi, șahiștii, obișnuim să jucăm și fotbal.

— *Care dintre partidele jucate de dumneavoastră le considerați cele mai importante?*

— Pe parcursul carierei am jucat peste 5000 de partide. Pe toate le consider importante, căci multe dintre ele mi-au adus satisfacție și succes. La 12 ani am devenit multiplu campion al Republicii Moldova la juniori. La 17 ani – maestru internațional, iar la 21 de ani – **mare** maestru internațional. Am făcut parte din echipa Olimpică a Republicii Mol-

dova, participînd la 11 olimpiade mondiale. De asemenea, am participat la 3 campionate mondiale.

— *Cu cine dintre vedetele șahului ați dori să jucați?*

— Am colaborat cu mai mulți campioni mondiali și mari maeștri din elita șahului mondial, antrenori și șahiști de performanță. Dacă s-ar putea face o călătorie în timp, aș dori foarte mult să joc și să discut despre șah cu campionul mondial Mihail Tal.

— *Ce calități v-au ajutat să obțineți victorii?*

— În primul rînd, pasiunea mea enormă pentru șah. Mai este nevoie de un șir de calități, de fapt, comune tuturor sporturilor: perseverență, disciplină, ambiție și muncă.

— *La inițiativa dumneavoastră a fost constituită Academia Națională de Șah din Republica Moldova. Care sînt obiectivele Academiei?*

— Este un proiect inedit pentru Republica Moldova. Ne-am propus mai multe obiective:

- promovarea șahului pentru toți;
- predarea șahului la distanță;
- instruirea persoanelor cu dizabilități;
- susținerea copiilor talentați în pregătirea pentru competiții.

Toți doritorii vor avea posibilitatea să se antreneze și să beneficieze de condiții favorabile în practicarea șahului.

— *Care este sloganul vieții dumneavoastră?*

— Dacă riști – câștigi!

Victoria Popescu

LEXIC

mare maestru internațional – гросс-
мейстер

aspirație – *sin.*: dorință

nobil – благородный

faimă – *sin.*: renume

a promova – продвигать

a mărturisi – признать

performanță – *sin.*: succes, record

pasiune – увлечение

perseverență – упорство

obiectiv – *sin.*: scop

cu dizabilități – с ограниченными
возможностями

a beneficia – воспользоваться

REPRODU!

6. Citiți textul pe roluri.
7. Citește enunțul în care se spune despre:
 - prietenul șahistului;
 - genurile de sport practicate de către acesta;
 - dorința campionului;
 - calitățile necesare unui sportiv.
8. Citește fragmentul în care se menționează:
 - pasiunea lui Viorel Iordăchescu pentru șah;
 - performanțele sportivului;
 - obiectivele Academiei Naționale de Șah;
 - sloganul șahistului.
9. Redă fragmentul care te-a impresionat.

REZUMĂ!

10. Completează, pe baza textului, fișa de identitate a lui Viorel Iordăchescu.

Numele, prenumele _____
Vîrsta _____
Sportul practicat _____
Performanțe _____
Pasiuni _____
Calități _____

11. Formulează două întrebări pe care ai vrea să i le adresezi marelui maestru internațional. Motivează-ți opțiunea.
12. Consultă dicționarul și vorbește despre șah, menționînd:
 - denumirea figurilor;
 - regulile jocului;
 - scopul jocului;
 - celebrități din șah.
13. Improvizați un dialog în baza situației: Ai citit anunțul Academiei Naționale de Șah și ai decis să te înscrii. Discuți cu un coleg pentru a-l convinge să se înscrie și el. Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

Academia Națională
de Șah din Moldova

oferă lecții de șah
pentru toți doritorii
de la 4 ani

Înscrie-te și tu!

☎ 022 222 646 🌐 www.sah.md

14. Identifică următoarele vedete ale sportului. Spune ce știi despre ele: sportul practicat, rezultate, țara de origine etc.

15. Scrie un mesaj de felicitare adresat sportivului favorit/echipei favorite cu ocazia victoriei obținute.

MEDITEAZĂ!

16. Scrie cinci „pași” pe care trebuie să-i parcurgă un sportiv pentru a avea succes.

MODEL:

1. Să se antreneze sistematic.
2. ...

17. Citește interviul cu Nicolae Juravschi. Improvizează un dialog similar cu sportivul tău îndrăgit. Utilizează și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

— Domnule Nicolae Juravschi, ce sporturi vă plăceau în copilărie?

— Ca oricărui băiat, îmi plăcea să joc fotbal. Fiind înmatriculat la Liceul Sportiv, am ales caiac-canoe, deoarece statura mea și condiția fizică corespundeau disciplinei date.

— V-ați așteptat la medalia de aur la Olimpiada de la Seul (1988)?

— N-a fost o surpriză. Am participat până atunci, împreună cu Victor Raneiski, la numeroase competiții. Eram pregătiți. Cu toate acestea, a fost o bucurie enormă, căci mi-am realizat visul vieții.

— Ce le doriți copiilor?

— Le doresc să învețe bine și să practice sportul. Iar celor mai puternici și mai norocoși le urez mult succes și... să ajungă campioni olimpici!

După revista Amic

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Conjuncții subordonatoare

- A. Observă ce raporturi exprimă cuvintele evidențiate.

Practic sportul **ca să** fiu sănătos.

Aș vrea să merg la meci, **fiindcă** va juca echipa mea preferată.

Mă străduiesc să fac toate lucrurile la timp, **deși** sînt foarte ocupat.

- B. Conjuncția subordonatoare face legătura dintre două propoziții, una fiind dependentă de cealaltă.

C.

Conjunții subordonatoare	Exemple de utilizare
căci, deoarece, fiindcă, pentru că	Eram fericit, deoarece pentru prima dată luasem un premiu. Practic sportul, pentru că vreau să fiu sănătos.
dacă	Voi reuși dacă voi depune efort.
încît, precum	Eram atît de obosit, încît am adormit imediat.
deși, cu toate că	Sportivul a continuat competiția, cu toate că a fost accidentat. Am cîștigat campionatul, deși nu ne-am așteptat.
pe cînd, de cînd, pînă cînd	Îl ascultam cu atenție pe cînd povestea despre sportivul său îndrăgit. Ne-am plimbat prin parc pînă cînd a început ploaia.

18. Citește textul. Selectează într-o coloană conjuncțiile coordonatoare, iar în alta cele subordonatoare.

Florin și Dan sînt prieteni buni, dar uneori opiniile lor nu coincid. Ei discută ca să găsească împreună adevărul. Deși nu este ușor, unul dintre ei trebuie să cedeze, fiindcă mai presus de orice rămîne adevărul.

19. Alege dintre paranteze conjuncțiile potrivite.

(Pe cînd, precum) Mihai recita poezia, toți îl ascultau cu atenție. Se grăbea, (deși, căci) îl aștepta mama. Victor nu l-a văzut, (cu toate că, dacă) s-a uitat de mai multe ori în direcția dată. (Dacă, încît) vrei, poți pleca imediat. Ar vrea să se odihnească, (pentru că, de cînd) a obosit. Era atît de fericită, (fiindcă, încît) voia să îmbrățișeze toți trecătorii.

20. Continuă enunțurile, utilizînd conjuncții subordonatoare.

- 1) Trebuie să mă grăbesc, ...
- 2) Nu sînt de acord cu tine, ...
- 3) Am învățat a juca tenis, ...
- 4) Sînt un fan al echipei „Zimbru”, ...
- 5) Aș vrea să devin un sportiv celebru, ...
- 6) Mă antrenez în fiecare zi, ...
- 7) Vreau să te ajut, ...
- 8) Prefer cursele de fond, ...

21. Construiește enunțuri cu structurile:

- fiindcă mi-am făcut temele;
- deși era tîrziu;
- cu toate că era greu;
- pentru că am dreptate;
- ca să am succes;
- încît mi-am pierdut graiul.

CU OCHII ÎN PATRU!

Propozițiile subordonate sînt deseori separate prin virgulă de regentele lor, mai ales atunci cînd se află înaintea acestora.

- Cînd plouă tare,¹ / stau acasă.²
- Dacă ai venit cu mine,¹ / am reușit.²

22. Completează dialogul cu replici potrivite, utilizând conjuncții subordonatoare.

- Când ai îndrăgit sportul?
- ...
- De ce ai ales fotbalul?
- ...
- Pentru ce faceți sport?
- ...
- Deși aveți mai multe performanțe, la ce alt succes visați?
- ...
- Ce ai face dacă ai fi mag?
- ...

INFORMEAZĂ-TE!

23. Citește informațiile și spune care dintre ele ți-a fost cunoscută și care e absolut nouă pentru tine.

JOCURILE OLIMPICE DE LA BARCELONA 1992

169 de țări participante
9368 de sportivi

Tudor Casapu Iurie Bașcatov Natalia Valeeva

Tudor Casapu devine campion olimpic la haltere. Iurie Bașcatov este medaliat cu argint la natație, iar Natalia Valeeva câștigă medalia de bronz la tir cu arcul.

JOCURILE OLIMPICE DE LA ATLANTA 1996

197 de țări participante
10 332 de sportivi
Republica Moldova – locul 59

Nicolae Juravschi Serghei Mureico

Nicolae Juravschi și Victor Raneiski au fost medaliați cu argint la canotaj-canoe, Serghei Mureico a câștigat o medalie de bronz la luptele greco-romane.

JOCURILE OLIMPICE DE LA SYDNEY 2000

200 de țări participante
11 000 de sportivi

Republica Moldova – locul 61

Oleg Moldovan Vitalie Grușac

De la Sydney Oleg Moldovan a revenit cu medalia de argint la proba pistol pneumatic, distanța 10 metri, iar pugilistul (боксер) Vitalie Grușac, cu medalia de bronz.

JOCURILE OLIMPICE DE LA LONDRA 2012

204 țări participante
10 820 de sportivi

Republica Moldova – locul 75

Medalii de bronz au fost câștigate de către halterofilii (тяжёлоатлеты) Anatoli Cîricu și Cristina Iovu.

Anatoli Cîricu
și Cristina Iovu

23.1 Scrie 3 întrebări pentru un eventual interviu cu un campion olimpic.

23.2 Spune ce știi din istoria Jocurilor Olimpice.

COPILUL ȘI LUMEA

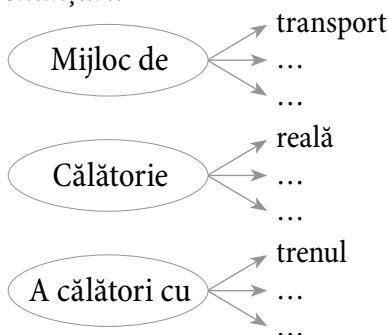
Călătorii reale

1. Formează substantive de la verbele date, apoi îmbinări de cuvinte.

a urca → a ghida →
a vizita → a călători →
a privi → a impresiona →

2. Alcătuieste îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

3. Citește enunțurile, observă nuanțele de sens ale cuvintelor evidențiate.

Complexul **muzeal** Orheiul Vechi păstrează urmele diferitelor civilizații. Patrimoniul **muzeal** se îmbogățește din an în an.

De pe stîncă se deschide **o priveliște** încântătoare.
Tabloul reprezintă **un peisaj** de toamnă.

Ghidul ne-a dat explicațiile necesare.
Un ghid conține informații și hărți de călătorie.

NOTA BENE!

Familii de cuvinte

călător – călătorie – a călători
vizitator – vizită – a vizita
muzeu – muzeal – muzeograf
amplasare – a amplasa – amplasat
priveștiște – privire – a privi
ghid – ghidare – a ghida

Sinonime

amplasat = situat = așezat
cotitură = curbă
creastă = culme = vîrf
localitate = așezare
spectaculos = impresionant

Antonime

a urca ≠ a coborî
atrăgător ≠ respingător

Compară!

complex – комплекс
muzeu – музей
peșteră – пещера
gigantic – гигантский
etapă – этап
fotografie – фотография
turist – турист

Structuri

Ocupați, vă rog, locurile...
Astăzi vom călători...
Excursia va dura...
Vom vizita...
Nu uitați lucrurile personale...
Am văzut...
Am aflat că...
M-a impresionat deosebit de mult...

4. Citește textul și spune ce a impresionat-o cel mai mult pe Gabriela.

Muzeul de sub cerul liber

Mă numesc Gabriela. Îmi place să călătoresc. În vacanța de vară, împreună cu prietenii mei am fost la Orheiul Vechi. Complexul muzeal în aer liber Orheiul Vechi fiind amplasat între satele Butuceni și Trebujeni, are aspectul unei fortărețe naturale. Aici, Răutul face două cotituri uluitoare, formînd două promontorii gigantice: Peștere și Butuceni.

Am vizitat muzeul, am traversat râul Răut, urcînd apoi creasta pietroasă. Priveliștea care se deschide în fața ochilor este de-a dreptul impresionantă.

Ghidul ne-a condus spre celelalte obiective, povestindu-ne despre istoricul acestei localități. Grație așezării sale naturale de excepție, locul era unul atrăgător pentru popoarele migratoare care au ajuns pe aceste meleaguri. Astfel, în secolul al XIV-lea, localitatea e cucerită de Hoarda de Aur, care îi schimbă numele în Orașul Nou.

După recucerirea acestor locuri de către moldoveni, în perioada de început a Moldovei medievale, urmează o nouă etapă a acestei localități. Orheiul devine una dintre cetățile importante ale Moldovei. Pe timpul lui Ștefan cel Mare, cetatea din piatră este reparată și transformată în reședința pîrcălabilor de Orhei. În secolul al XVI-lea începe decăderea acestei cetăți. Noul oraș Orhei va fi construit la distanța de circa 15 kilometri de Orheiul Vechi.

Am vizitat Mănăstirea Butuceni săpată în piatră, care este considerată drept principala atracție dintre vestigiile păstrate aici. Am văzut ruine ale cetății getice, ruine ale unor locuințe și ale băilor turcești; biserica nouă, Muzeul *Casa țărănească* și cîteva pensiuni agroturistice.

M-a impresionat ceasul solar, format dintr-un grup de pietre așezate circular, obiectiv ce urmează a fi cercetat de către specialiști.

Am făcut multe fotografii, dar în mod special lîngă crucea din piatră, veche de peste 200 de ani. Mi-am pus și eu o dorință. Potrivit legendei, dacă atingi crucea, dorința se va îndeplini.

Orheiul Vechi este un loc îndrăgit de numeroși turiști, este atractiv și pentru turiștii străini cu care ne-am întîlnit pe traseu. Consider că fiecare dintre vizitatori a rămas impresionat de farmecul acestor locuri.

La Orheiul Vechi cel mai spectaculos lucru îl constituie cadrul natural în sine.

Gabriela Mărgineanu

LEXIC

muzeal – музейный

amplasat – *sin.*: situat

fortăreață – крепость

cotitură – изгиб

uluitor – *sin.*: extraordinar

promontoriu – высокий скалистый мыс

a traversa – *sin.*: a merge (peste)

creastă – вершина

priveliște – *sin.*: peisaj, vedere

ghid – экскурсовод

reședință – *sin.*: rezidență

pîrcălab – начальник крепости

vestigiu – след

ruine – развалины

REPRODU!

5. Citește enunțurile în care:

- este vorba despre râul Răut;
- se vorbește despre istoricul localității;
- impresiile turiștilor;
- se enumeră obiectivele vizitate.

6. Citește fragmentul care ți-a plăcut cel mai mult.

7. Răspunde la întrebări:

- Unde este amplasat complexul Orheiul Vechi?
- Cu cine a fost Gabriela în excursie?
- Ce obiective au reușit să viziteze?
- Cînd Orheiul Vechi devine una dintre cele mai importante cetăți?
- Unde a făcut Gabriela fotografii?
- Ce lucru este cel mai spectaculos la Orheiul Vechi?

Crucea dorințelor

REZUMĂ!

8. Împarte textul în fragmente, intitulează-le.

9. Redă conținutul unui fragment, la alegere.

10. Redă succint textul în numele personajului principal.

MEDITEAZĂ!

11. Alege unul dintre titlurile propuse care ți se pare cel mai potrivit textului. Argumentează. Cetatea cu aer de legendă, Frumusețea de pe marginea prăpastiei, O fortăreață naturală, Un loc care impresionează, Complex natural de excepție, Orheiul Vechi.

12. Tu ai fost la Orheiul Vechi? Ce ai reușit să vizitezi acolo?

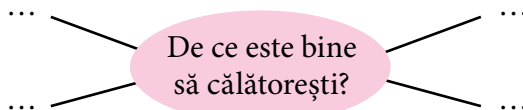
12.1 Ce ți-a plăcut la muzeul Casa țărănească?

12.2 Cu ce loc pitoresc din Republica Moldova ai putea asocia Orheiul Vechi? Argumentează.

13. Alcătuieste o relatare, din 6-7 enunțuri, despre un loc memorabil vizitat.

14. Improvizează cu colegul tău/colega ta un dialog despre impresiile tale în urma unei călătorii recente prin republică. Folosiți și structuri de la rubrica **Nota Bene!**

15. Completează schema, răspunzînd la întrebarea dată:

16. Alcătuiți un plan de vizitare a locurilor memorabile din republică, pînă la încheierea etapei gimnaziale. Lucrați în echipe. Folosiți reperele:

data/perioada

obiectivul/ localitatea

numărul de persoane

mijlocul de transport

modalități de împărtășire
a impresiilor

organizatori

17. Anual, la Orheiul Vechi se desfășoară Festivalul Internațional de Muzică Etno Gustar. Examinează posterul și identifică:

- perioada desfășurării festivalului;
- activitățile propuse;
- scopul festivalului.

- 12 ore de muzică cu participarea unor trupe din Balcani și centrul Europei;
- 14 obiective de vizitat pe un traseu turistic de 2 km;
- ateliere meșteșugărești, expoziții de pictură, costume populare și instrumente muzicale tradiționale;
- bucătărie tradițională;
- un excepțional spectacol de lumini pe stîncă.

17.1 Cum crezi, de ce festivalul se numește Gustar?

17.2 Improvizați un dialog pe baza informației de pe poster. Lucrați în perechi. Utilizați structurile de la rubrica **Cu ochii în patru!**

CU OCHII ÎN PATRU!

- a redescoperi istoria plaiului natal
- muzică autohtonă
- a savura melodii alese
- a promova imaginea republicii
- patrimoniu cultural
- destinație turistică impresionantă
- reînvierea artei meșteșugărești
- dezvoltarea turismului

18. Citește informația.

Revista *Lonely Planet*, publicație specializată în turism, a făcut un top al celor mai atractive destinații turistice din Europa de Est, unde o persoană poate să uite de stresul civilizației. Astfel, complexul muzeal Orheiul Vechi din Republica Moldova a ocupat locul patru în clasament. „Complexul arheologic Orheiul Vechi, cu mănăstirea antică sculptată în stîncă, oferă cele mai fantastice priveliști”, consideră autorii studiului. Celelalte zone de atracție turistică din Europa de Est sînt după cum urmează:

• Alpii Iulieni, Slovenia	• Locket, Republica Cehă
• Sarajevo, Bosnia și Herțegovina	• Toruń, Polonia
• Insula Mljet, Croația	• Ždiar, Slovacia
• Tallinn, Estonia	• Riga, Letonia
	• Minsk, Belarus

18.1 Ce destinație turistică dintre cele enumerate ai vrea să vizitezi? De ce?

19. Privește Ghețarul din Peștera Scărișoara, România. Cu ce îl asemeni? Argumentează.

19.1 Ai dori să vizitezi acest loc? Adu argumente.

20. Spune cînd, unde și cu ce mijloace de transport poți călători?

Părțile principale ale propoziției

- A.** Părțile principale ale propoziției sînt **subiectul** și **predicatul**. Fără ele nu se poate forma o propoziție (cu cîteva excepții).
- B.** Partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea **se numește subiect**. Subiectul răspunde la întrebările: **Cine? Ce?**
- C.** Partea principală de propoziție care arată ce se spune despre subiect **se numește predicat**. Predicatul răspunde la întrebările: **Ce face?**

Ana călătorește. (subiect + predicat)

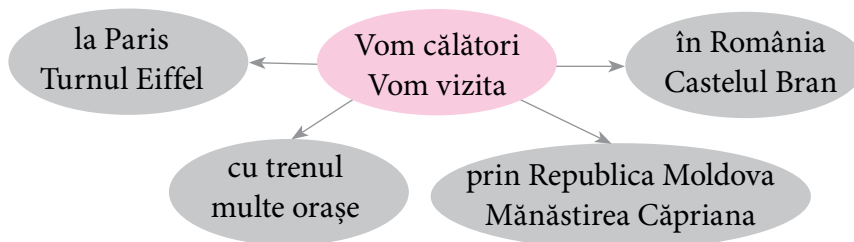
- Ce face Ana?
- Călătorește (*predicat*).
- Cine călătorește?
- Ana (*subiect*).

D. Exemple de utilizare.

- 1) Mihaela merge acasă pe jos.
- 2) Călătoria a durat trei ore.
- 3) Mihai a rămas la munte pentru trei zile.
- 4) Plecați la prieteni? (subiectul este **voi**)
- 5) Ne odihnim la mare în fiecare an. (subiectul este **noi**)
- 6) Eu și familia mea am vizitat Orheiul Vechi.
- 7) Fotografia aceasta îmi amintește de Crucea dorințelor de la Orheiul Vechi.

21. Construiește enunțuri pe baza schemei de mai jos. Numește subiectul și predicatul.

22. Dezvoltă propozițiile:

1) Sora mea pleacă...	5) Părinții au grijă de...
2) Călătorii au admirat...	6) Ștefan citea...
3) Elevul răspundea...	7) Voi ați face...
4) Noi vom ajunge...	8) Eu știu să rezolv...

23. Completează spațiile libere cu predicatele necesare.

1) El ... Mănăstirea Saharna.	5) Călătorii ... din excursie.
2) Prietena mea ... în călătorie, la Brașov.	6) Elevii ... de la olimpiadă.
3) Noi ... din pădure.	7) Voi ... cărți noi, de la librărie.
4) Maria ... flori de câmp.	8) Mie ... călătoriile cu autocarul.

24. *Alcătuiește propoziții după model:*

Eu am ieșit din casă. → Am mers pînă la stație. → Am luat troleibuzul. → Am ajuns la liceu. → M-am așezat în bancă. → Au început lecțiile.

- 1) A merge, bibliotecă. → A lua, cărți. → A citi, atenție. → A nota, necesar. → A pleca, acasă.
- 2) A veni, acasă. → A spăla, mâini. → A încălzi, bucate. → A lua, prînz. → A pregăti, teme.
- 3) A face, bagaj. → A pleca, gară. → A urca, tren. → A călători, mult. → A ajunge, Constanța. → A se odihni, mare. → A se întoarce, acasă.

25. *Cu ce mijloace de transport ai dori să călătorești pînă la Poiana-Brașov, Paris, Roma, Viena, Ierusalim, Odesa, Londra, Sankt Petersburg, Praga? De ce?*

26. *Relatează despre o călătorie:*

la bunici

varianta proprie

la munte

în străinătate

la prieteni

27. *Să zîmbim puțin!*

- De mult aștepti autobuzul?
- Dar ce zi e azi?

INFORMEAZĂ-TE!

28. *Citește informația și află mai multe despre orașul Chișinău.*

✓ În aprilie 1888, Duma orășenească a luat o hotărîre privind construcția unei linii de tramvai. În decursul anului, pe strada Aleksandrovskaia, astăzi bulevardul Ștefan cel Mare și Sfînt, și, parțial, pe alte străzi centrale a fost construită o linie de tramvai pe o lungime de 6 verste (6,402 km).

✓ În anul 1897, Duma orășenească a aprobat proiectul de construcție a liniei a doua de tramvai, care făcea legătura dintre centrul orașului și gară. În anul 1910, lungimea liniilor de tramvai era de 12,5 km, iar numărul de vagoane era 20, acestea fiind trase de cai. În 1913, tramvaiele din Chișinău au început să funcționeze cu energie electrică.

✓ La începutul anilor '60, liniile de tramvai au fost înlocuite cu linii de troleibuz.

Chișinăul vechi

VOCABULAR

A

a adora – обожать
 abonament – проездной
 a accepta – принимать,
 одобрять
 a accesa – войти в сеть
 a acoperi – покрывать
 a acumula – накапливать
 acuzat – обвиняемый
 a adia – веять
 adineaori – недавно
 admirabil – восхитительный
 a admite – признавать,
 допускать
 adolescent – юноша
 a adopta – принимать
 adverb – наречие
 adversar – соперник
 a afecta – огорчать
 a afla un rost în viață –
 найти смысл жизни
 aiurit – обезумевший
 ambasador – посол
 a ameliora – улучшать
 amendă – штраф
 amintire – воспоминание
 a se antrena – тренироваться
 arus – закат
 a arbitra – судить
 arin – ольха
 aripă – крыло
 arșiță – зной, жара
 a asculta cu luare-aminte –
 слушать внимательно
 a asista – присутствовать
 aspect exterior – внешний вид
 atacant – нападающий
 a atârna – свисать
 a avea de gînd – намереваться
 avere – богатство

B

bară – штанга
 baștină – родина
 baterie – ударные
 инструменты
 biet – бедный, несчастный
 a binecuvînta – благословлять
 binevoitor – доброжела-
 тельный
 blană – шерсть, шуба
 blestemat – проклятый
 blînd – ласковый
 boxă – колонка
 brîu – пояс
 bună pace – вот и всё
 bunăstare – благосостояние
 busuioc – базилик

C

calmant – успокаивающее
 средство
 capacitate – способность
 captivant – увлекательный,
 захватывающий
 caritate – милосердие
 cartier – квартал, район
 cască – наушники
 casetofon – касетофон
 caz – падеж
 cearșaf – простыня
 centură – пояс
 a cerși – попрошайничать
 chiciură – изморозь
 ciocîrlie – жаворонок
 circa – приблизительно,
 около
 circulație sangvină –
 кровообращение
 cocor – журавль
 a colabora – сотрудничать
 colivie – клетка
 a combate – бороться

comestibil – съедобный
 competiție – соревнование
 complicat – сложный,
 запутанный
 condițional – условный
 conjuncție – союз
 consecință – следствие,
 результат
 consimțire – одобрение
 consultare – изучение,
 консультация
 a conta – иметь значение,
 полагаться
 coordonator – сочинительный
 a copleși – одолевать
 credincios – преданный
 creier – мозг
 a crîcni – перечить
 cu dispreț – с презрением
 cuib – гнездо
 a culege – набирать (текст)
 a cuprinde – обнимать
 curcubeu – радуга
 cursă de fond – бег на длин-
 ные дистанции
 a se cuveni – полагаться,
 причитаться

D

a dăinui – существовать
 a datora – быть обязанным
 dăunător – вредный
 decorat – награждённый
 a decurge – происходить
 degeaba – напрасно, даром
 demn – достойный
 demnitate – достоинство
 depășit – устарелый
 a deranja – беспокоить
 descumpănit – сбитый с
 толку

a detesta – ненавидеть
 devotat – преданный
 a dezlega – развязывать,
 разгадывать
 a difuza – передавать по
 радио
 din întâmplare – случайно
 din sîn – из-за пазухи
 din vorbă în vorbă – слово
 за слово
 dispariție – исчезновение
 a dispera – отчаиваться
 disprețuitor – пренебрежи-
 тельно
 divertisment – развлечение
 draperie – занавес, портьера
 drept – право
 drog – наркотик
 dropie – дрофа
 drumeț – путник,
 путешественник

E

eclezastic – церковный
 a edita – издавать, печатать
 ediție – издание; выпуск
 efort – усилие
 egretă – хохлатая цапля
 a elimina – удалять
 emisiune – передача
 enigmatic – загадочный
 evoluare – выступление
 excepție – исключение
 excepțional – исключи-
 тельный
 explozie – взрыв
 extraterestru – инопланетянин

F

faimă – слава
 fan – поклонник
 fantasmă – привидение,
 призрак
 fermecat – очарованный
 fileu – сетка
 fin – сено

fișie – полоса
 flacără – пламя
 flămînd – голодный
 flexibil – эластичный,
 гибкий
 fraged – хрупкий
 freamăt – шелест
 a frecventa – посещать
 a fredona – напевать
 frînt – сломанный
 fructuos – плодородный
 fulger – молния
 funcționar – служащий

G

garnizoană – гарнизон
 a geme – выть, стонать
 genunchieră – наколенник
 a se ghemui – съёживаться
 glumă – шутка
 graur – скворец
 a se grăbi – спешить
 grămăjoară – вместе

I

imediat – немедленно
 imperativ – повелительное
 наклонение
 a implora – умолять
 a imprima – отпечатывать
 imprimantă – принтер
 a include – включать в список
 incurabil – неизлечимый
 indiferent – равнодушный,
 безразличный
 indiferent de... – независимо
 от...
 injurie – оскорбление
 inocent – наивный, невинный
 insectă – насекомое
 a insista – настаивать
 insuportabil – невыносимый
 interjecție – междометие
 a interveni – вмешиваться,
 происходить
 a interzice – запрещать

a se intimida – смущаться
 inutil – бесполезный
 inventare – изобретение
 ispititor – искушающий

I

a înceta – прекращать
 a îmbrățișa – обнимать
 a îmbrînci – столкнуть
 a împărtăși – поделиться,
 разделить
 a împărți – делить
 a împrăstia – рассеивать
 a împrumuta – одалживать
 a înapoia – возвращать
 a încerca – попробовать
 a încînta – очаровывать
 încîntător – очаровательный
 a încremeni – замирать
 îndeletnicire – занятие
 a îndemna – призывать
 a îndeplini – выполнять
 a îndrăzni – осмеливаться
 îngăduitor – снисходительный,
 толерантный
 înger – ангел
 a înjosi – унижать
 a se înspăimînta – испугаться
 a întoarce spatele – повер-
 нуть спиной
 întocmai – в точности

J

jambiere – гетры
 jder – куница
 a judeca – судить
 judecătorie – суд
 judo – дзю-до
 jumătate – половина

L

lacom – ненасытный
 lalea – тюльпан
 lamentabil – плачевный,
 жалкий
 lapoviță – мокрый снег

lege – закон
lent – медленно
limbaj – речь, язык

М

major – первостепенный,
важный
a marca – отмечать, забивать
măreț – грандиозный,
величественный
măreție – величие
mărinimos – великодушный,
щедрый
mărturie – доказательство,
признание
a mărturisi – сознавать
mătușă – тётя
medicinal – лечебный
a menționa – отмечать
a merita – заслуживать
mezin – младший сын
miel – ягнёнок
mijloc – средство, середина
militar – военный
mincinos – лжец
mior – близорукий
mirare – удивление
mirat – удивлённый
mireasă – невеста
misterios – тайный,
скрытый
a se mîndri – гордиться
a mîngîia – ласкать
mîngîietor – ласковый
mlădios – гибкий, упругий
moderat – умеренный
modestie – скромность
mondial – мировой,
всемирный
moștenire – наследство
mușuroi de furnici – муравейник

N

navigator – мореплаватель
neam – нация, народ

neastîmpărat – беспокойный,
неугомонный
nedreptățit – обиженный
a se nedumeri – недоумевать
nemijlocit – непосредственно
nenorocire – несчастье
nepot – племянник, внук
neputincios – беспомощный
nesăbuintă – безрассудство,
необдуманность
a netezi – гладить
ninsoare – снегопад
nociv – губительный,
вредный
nominal – именной
nor – облако, туча
nufăr – водяная лилия

O

oaspete – гость
obraz – щека
obraznicie – дерзость,
наглость
obstacol – препятствие
a obține – добиваться,
получать
ofilit – увядший
onoare – почёт, честь
ordin – приказ
orfan – сирота

P

participiu – причастие
palmares – список наград
a părea – казаться
a pătrunde – проникать
paznic – сторож
pedeapsă – наказание
performanță – достижение,
рекорд
piept – грудь
plapumă – одеяло
pletos – ветвистый
a se plictisi – скучать
plisc – клюв
ploaie – дождь

pod – чердак
podoabă – украшение
romană – милостыня,
подавание
portar – вратарь
porumbel – голубь
a porunci – приказывать
a potoli – утолять
a preamări – прославлять
precaut – осторожный,
предусмотрительный
precedent – предыдущий
predicat – сказуемое
preliminar – предвари-
тельный
prepeliță – перепелка
prepoziție – предлог
a pricepe – понимать
a privi chiorîș – смотреть
искоса
privighetoare – соловей
prizonier – пленный
promovare – продвижение
pronume – местоимение
propriu – собственный,
индивидуальный
a pune pe picioare – поста-
вить на ноги
pungă – кошелёк
a purta – носить
pururi – вечно

R

radiocasetofon portabil –
плеер
ramură – ветка
răcoare – прохлада
a răsări – всходить,
появляться
a se rătăci – заблудиться
răzbunător – мстительный
a recepționa – принимать
recunoștință – признатель-
ность
a reda – возвращать,
воспроизводить

redus – ограниченный
 reflexiv – возвратный
 a refuza – отказывать,
 отвергать
 regret – сожаление
 a reînființa – создавать
 a relua – возобновлять
 a remarca – отмечать
 remarcabil – выдающийся
 a renunța – отказываться,
 откаться
 repriză – тайм
 respirație – дыхание
 responsabil – ответственный
 restabilit – восстановленный
 a restitui – возвращать
 a se retrage – устраться
 rezistent – выносливый,
 прочный
 a roti – кружить
 rugămintе – просьба
 rușinat – пристыженный
 rușine – стыд

S

salcie – ива
 salcîm – акация
 a sancționa – штрафовать,
 наказывать
 a scăpa – избегать, избавлять
 sclipitor – сверкающий
 scoarță – кора
 scor – счет
 scorbuos – дуплистый
 seamă (semeni) – близкий,
 ровесник
 serviciu – услуга
 sever – строгий
 a silabisi – читать по
 складам
 a smulge – вырывать
 a soluționa – решать
 a sorbi – выпить залпом
 spaimă – страх
 a se speria – пугаться

a spulbera – взвихривать,
 мести
 stejar – дуб
 stol – стая
 a se strădui – стараться
 străin – иностранец
 a se strecura – пробираться
 subiect – сюжет, подлежащее
 subordonator – подчинённый
 sugestie – совет
 a suporta – терпеть
 suporter – болельщик
 supus – послушный,
 покорный
 surîs – улыбка
 a susține – поддерживать

T

tastatură – клавиатура
 tăios – острый
 teanc – стопа, кipa
 teribil – ужасный; ужасно
 timpuriu – ранний
 a tipări – издавать, печатать,
 отпечатывать
 trafic – торговля
 tulbure – мутный, неясный
 tulpină – стебель, ствол
 tunet – гром

Ț

a ține – держать
 a ține minte – помнить

U

a uimi – удивлять
 ulterior – дальнейший
 uluit – изумлённый
 umbră – тень
 undă – волна
 unitate de disc – дисковод
 uriaș – огромный
 urlet – вой
 a urmări – следить,
 наблюдать

V

valabil – действительный
 valoare – ценность
 vamă – таможня
 vastitate – простор
 vedetă – знаменитость,
 звезда
 veninos – ядовитый
 verișor – двоюродный брат
 vestit – знаменитый,
 известный
 vînt în rafale – шквалистый
 ветер
 a vîntura – веять
 violență – ярость, насилие
 vulnerabil – уязвимый

Z

a zburda – резвиться,
 скакать
 zdrențe – лохмотья